

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΠΑΠΑΔΕΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΑΡ. 236

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΤ' ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ
ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ: Α. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 15 - ΑΘΗΝΑΙ

2000

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΠΑΠΑΔΕΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ

16000

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΤ' ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ
ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ: **Α. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ**
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 15 - ΑΘΗΝΑΙ

ΜΠΟΥΛ.

17247 Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν
τοῦ συγγραφέως.

Σκουφιάς

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ
Α. ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ
ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ 12 - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 22-261

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

1. Φθόγγοι, γράμματα καὶ διαίρεσις αὐτῶν.

§ 1. **Φθόγγος** καλεῖται ἡ ἀπλῆ φωνή, ἡ ὁποία ἐξέρεγεται ἐκ τῶν φωνητικῶν μας ὀργάνων. Ἐκάστη προφερομένη λέξις ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓναν ἢ περισσοτέρους φθόγγους, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν γραφὴν παρίστανται διὰ σημείων, τὰ ὁποῖα καλοῦνται **γράμματα**.

§ 2. Τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι 24, τὰ ἐξῆς:

α΄) **Μικρά**: α (ἄλφα), β (βῆτα), γ (γάμμα), δ (δέλτα), ε (ἔψιλον), ζ (ζῆτα), η (ἠτα), θ (θῆτα), ι (ἰῶτα, γιῶτα), κ (κάππα), λ (λάμβδα), μ (μῦ), ν (νῦ), ξ (ξῖ), ο (ὀμικρον), π (πῖ), ρ (ρῶ), σ (σῖγμα), τ (ταῦ), υ (ὑψιλον), φ (φῖ), χ (χῖ), ψ (ψῖ), ω (ὠμέγα).

β΄) **Κεφαλαῖα** (*): Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ, Σ, Τ, Υ, Φ, Χ, Ψ, Ω.

(*) *Χρῆσις τῶν κεφαλαίων γραμμάτων γίνεται εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :*

α΄) Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου καὶ μετὰ ἀπὸ τελείαν στιγμὴν π.χ. Ὁ νέος οὗτος εἶναι καλός. Ἐπιθυμῶ νὰ τὸν προστατεύσητε.

β΄) Εἰς τὰ κύρια ὀνόματα π.χ. Γεώργιος, Σωτήριος, Ἐλένη, Μαρία, Ὀλυμπος, Ταῦγετος, Κωπαῖς, Εὐρώτας, Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη, Ἑλλάς, Ἰνδία, Μεσόγειος (θάλασσα), Ἀτλαντικὸς (ὠκεανὸς) κλπ.

γ΄) Εἰς τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τοῦ ἔτους καὶ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος π.χ. Ἰανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος κλπ. Κυριακή, Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη κλπ.

δ΄) Εἰς τὰ ὀνόματα τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν ἑορτῶν π.χ. τὸ Πάσχα, τὰ Θεοφάνεια, ἡ Ἀνάληψις, ἡ Καθαρὰ Δευτέρα, τὰ Παναθήναια, τὰ Ὀλύμπια κλπ.

Ἐκ τούτων 7 μὲν εἶναι φωνήεντα, 17 δὲ σύμφωνα.

§ 3. **Φωνήεντα** καλοῦνται τὰ γράμματα, τὰ ὅποια εἶναι δυνατὸν νὰ προφερθοῦν μὲ δυνατὴν φωνήν, εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς: **α, ε, η, ι, ο, υ, ω**. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς **μακρὰ** (η, ω), **βραχεία** (ε, ο) καὶ εἰς **δίχρονα** (α, ι, υ). (Δίχρονα καλοῦνται διότι εἰς ἄλλας λέξεις εἶναι μακρὰ καὶ εἰς ἄλλας βραχεία).

§ 4. **Σύμφωνα** καλοῦνται τὰ γράμματα, τὰ ὅποια δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προφερθοῦν μὲ δυνατὴν παρὰ μόνον μὲ μικρὰν φωνήν. Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **ἄφωνα** καὶ **ἡμίφωνα**.

α') **Ἄφωνα** καλοῦνται ἐκεῖνα ἐκ τῶν συμφώνων, τὰ ὅποια προφέρονται μὲ ἐλαχίστην φωνήν. Ταῦτα, ἐκ μὲν τοῦ φωνητικοῦ ὄργάνου, μὲ τὸ ὅποιον κυρίως προφέρονται, διαιροῦνται εἰς **οὐρανικά** (κ, γ, χ), εἰς **χειλικά** (π, β, φ) καὶ εἰς **ὀδοντικά** (τ, δ, θ), ἐκ δὲ τῆς πνοῆς μὲ τὴν ὁποίαν προφέρονται, εἰς **ψιλὰ** (κ, π, τ), εἰς **μέσα** (γ, β, δ) καὶ εἰς **δασέα** (χ, φ, θ).

β') **Ἡμίφωνα** καλοῦνται ἐκεῖνα ἐκ τῶν συμφώνων, τὰ ὅποια προφέρονται ἐντονότερον ἀπὸ τὰ ἄφωνα. Ταῦτα ἐκ τοῦ φωνητικοῦ ὄργάνου, μὲ τὸ ὅποιον κυρίως προφέρονται, διαιροῦνται εἰς **ὕγρα** (λ, ρ) καὶ εἰς **ἐνρινα** (μ, ν). Εἰς τὰ ἡμίφωνα ὑπάγεται καὶ τὸ **σ** (τελικὸν ς), τὸ ὅποιον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν προφορὰν παράγει συριγμόν, καλεῖται **συριστικόν**.

γ') Πλὴν τῶν ἀνωτέρω συμφώνων ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει καὶ τὰ σύμφωνα **ξ, ξ, ψ**, τὰ ὅποια καλοῦνται **διπλᾶ**, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο συμφώνων, ὡς $\xi = \kappa, \gamma, \chi + \sigma$ (κόρακ-ς, κόραξ), $\psi = \pi, \beta, \varphi + \sigma$ (Ἄραβ-ς, Ἄραψ), $\zeta = \sigma + \delta$ κλπ.

ε') Εἰς τὰ ὀνόματα τῶν ὀδῶν, τῶν πλατειῶν, τῶν συνοικιῶν καὶ τοποθεσιῶν π.χ. ὁδὸς Σταδίου, πλατεῖα Ὀμονοίας, Ἀμπελόκηποι, Καστέλλα, Σκαραμαγκᾶς κλπ.

στ') Εἰς τὸ ἐπίθετον **μέγας**, ὅταν ἀποδίδεται εἰς τινα ἱστορικά πρόσωπα π.χ. Μέγας Ἀλέξανδρος, Μέγας Κωνσταντῖνος, Μέγας Ναπολέων κλπ.

ζ') Εἰς τὰς προσωπικὰς ἀντωνυμίας, ὅταν ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν, Ἰησοῦν Χριστὸν κλπ., εἰς τὸν Βασιλέα ἢ εἰς πρόσωπα κατέχοντα τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τῆς Πολιτείας π.χ. ὁ Χριστὸς ἐσήκωσεν ὁ ἴδιος τὸν σταυρόν Του ἢ διαταγὴ Του (τοῦ βασιλέως) ἐξετελέσθη ὁ Πρωθυπουργὸς ὠμίλησε καὶ ὁ λόγος Του ἐνεθουσίασε κλπ.

η') Εἰς προσφωνήσεις πρὸς ἐξέχοντα πρόσωπα. Π.χ. Μεγαλειότητε, Ὑψηλότητε, Ἐξοχώτατε, Σεβασμιώτατε κλπ.

Πίναξ διαιρέσεως τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου.

Φωνήεντα		Σύμφωνα						
		Ἄφωνα			Ἠμίφωνα		διπλά	
			ψιλὰ	μέσα	δασέα			
μακρὰ	η, ω	οὐρανικά	κ	γ	χ	ὕγρα	λ, ρ	ζ
βραχέα	ε, ο	χειλικά	π	β	φ	ἔνρινα	μ, ν	ξ
δίχρονα	α, ι, υ	ὀδοντικά	τ	δ	θ	συριστ.	σ (ς)	ψ

2. Δίφθογγοι.

§ 5. **Δίφθογγος** εἶναι ζευγος φωνηέντων, τὰ ὅποια προφέρονται μὲ μίαν φωνήν, ὡς ἓν φωνήεν.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι δύο εἰδῶν : **Κύριαι** καὶ **καταχρηστικαί**. Αἱ **κύριαι** εἶναι αἱ ἐξῆς : **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ** καὶ **ου**.

Αἱ **καταχρηστικαί** δίφθογγοι εἶναι αἱ ἐξῆς : **α, η, φ**.

Σημείωσις. Τὸ *ι* εἰς τὰς καταχρηστικὰς δίφθογγους εἰς μὲν τὰ μικρὰ γράμματα ὑπογράφεται, εἰς δὲ τὰ κεφαλαῖα προσγράφεται, ἦτοι **Αι, Ηι, Ωι**, π.χ. Ἄ,δης (προφ. ἄδης), Ὠ,δεῖον (προφ. ὦδειον) κλπ.

§ 6. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα τίθεται πάντοτε εἰς τὸ δευτερον φωνήεν τῆς δίφθογγου. Ὅταν μετὰ τὰ φωνήεντα **α, ε, ο** ἀκολουθῇ *ι* ἢ *υ* καὶ δὲν ἀποτελοῦν δίφθογγον, θέτομεν ὑπεράνω τοῦ δευτέρου φωνήεντος δύο στιγμάς, αἱ ὅποια καλοῦνται **διαλυτικά σημεῖα** ("). Ταῦτα ὑποδεικνύουν ὅτι τὰ φωνήεντα ταῦτα πρέπει νὰ προφεροθῶν χωριστά· π.χ. Ταύγετος, καταπραῦνω, εὐφραῖα, Ἀχαῖα, Κοπαῖς, προῖον κλπ.

§ 7. Ὅλαι **αἱ δίφθογγοι εἶναι μακραί**. Αἱ δίφθογγοι ὅμως **οι** καὶ **αι**, ὅταν εὐρίσκονται εἰς τὸ τέλος λέξεως καὶ δὲν ἀκολουθῇ τελικὸν σύμφωνον, εἶναι βραχεῖαι· π.χ. κῆποι, χῶραι (ἀλλὰ κήποις, χώραις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

1. Συλλαβαὶ καὶ λέξεις.

§ 8. Ἡ λέξις εἶναι τμημα τοῦ λόγου, ἢ δὲ συλλαβὴ εἶναι τμημα τῆς λέξεως. Ἐκάστη συλλαβὴ δύναται ν' ἀποτελῆται ἀπὸ ἓν φωνῆεν ἢ μίαν δίφθογγον ἢ ἀπὸ ἓν, δύο ἢ τρία σύμφωνα μεθ' ἑνὸς φωνήεντος ἢ διφθόγγου· π.χ. ὄ, οἶ, τά, τοῦ, πρὸ κλπ. (Σύμφωνα ἄνευ φωνήεντος ἢ διφθόγγου δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσουν συλλαβὴν).

§ 9. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν αἱ λέξεις διακρίνονται εἰς **μονοσυλλάβους**, ὅταν ἀποτελῶνται ἐκ μιᾶς συλλαβῆς (μῦς, χεῖρ, πῦρ, φῶς, γῆ κλπ.), εἰς **δισυλλάβους**, ὅταν ἀποτελῶνται ἀπὸ δύο συλλαβᾶς (λόγος, θεός, ρήτωρ, χάρις, ἄρτος κλπ.) καὶ εἰς **πολυσυλλάβους**, ὅταν ἔχουν περισσοτέρας ἀπὸ δύο συλλαβᾶς (ἄνθρωπος, ἰατρός, ἐπιθεωρητής, περίπτωσις, δικαστήριον κλπ.).

Ἡ τελευταία συλλαβὴ ἐκάστης λέξεως λέγεται **λήγουσα**, ἢ πρὸ αὐτῆς **παραλήγουσα** καὶ ἡ πρὸ τῆς παραληγούσης **προπαραλήγουσα**.

2. Συλλαβισμός.

§ 10. Συλλαβισμὸς καλεῖται ὁ χωρισμὸς μιᾶς λέξεως εἰς τὰς συλλαβᾶς αὐτῆς.

α') **Συλλαβισμὸς ἀπλῶν λέξεων**. 1. Ὅταν ἓν μέσφ λέξεως ὑπάρχη **ἐν μόνον σύμφωνον**, συλλαβίζεται μετὰ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἢ τὴν ἐπομένην δίφθογγον· π.χ. ἄ-κού-ω, ἦ-λι-ος, μή-νυ-σις, κα-θα-ρὸς κλπ.

2. Ὅταν ἓν μέσφ λέξεως ὑπάρχουν **δύο σύμφωνα**, εἰάν μὲν εἶναι **ὅμοια**, χωρίζονται, ἥτοι τὸ ἓν συλλαβίζεται μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν ἢ τὴν προηγουμένην δίφθογγον, τὸ δὲ ἕτερον μετὰ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἢ δίφθογγον· π.χ. ἄλ-λος, θά-λασσα, ἄμ-μος, γραμ-μα κλπ. Ἐὰν δὲ τὰ σύμφωνα εἶναι **διάφορα**, τότε, εἰάν μὲν ἀρχίζῃ λέξις ἐξ αὐτῶν, συλλαβίζονται καὶ τὰ δύο μετὰ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἢ τὴν ἐπομένην δίφθογγον· εἰάν ὅμως δὲν ἀρχίζῃ λέξις ἐξ αὐτῶν, χωρίζονται· π.χ. βι-βλί-ον (βλήμα),

κά-θι-σμα (σμήνος), τυ-φλός (φλοῖσος), ὀ-νο-μα-στι-κῶς (στα-θμός), Παρ-θε-νών (ρθ...), ἄρτος (ρτ...), ἄλ-μα (λμ...) κλπ.

Ἐὰν ὅμως τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο συμφώνων εἶναι ἄφωνον τὸ δὲ δεύτερον ἔνρινον, συλλαβίζονται καὶ τὰ δύο μὲ τὸ ἐπό-μενον φωνῆεν ἢ δίφθογγον πάντοτε καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀρχίζῃ λέξις ἐξ αὐτῶν· π.χ. βα-θμός (θμ...), στρου-φνός (φν...), τά-γμα (γμ...) κλπ.

3. Ὅταν ἐν μέσῳ λέξεως ὑπάρχουν **τρία σύμφωνα**, συλ-λαβίζονται καὶ τὰ τρία μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἢ τὴν ἐπομέ-νην δίφθογγον, ἐὰν ἀρχίζῃ λέξις ἐκ τῶν τριῶν τούτων συμφώ-νων ἢ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν δύο πρώτων. Ἐν ἐναντία περιπτώ-σει χωρίζονται καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐξ αὐτῶν συλλαβίζεται μὲ τὴν προηγουμένην συλλαβὴν, τὰ δὲ ἄλλα δύο μὲ τὴν ἐπομένην· π.χ. ἀ-στρα-πὴ (στρατός), ἐ-χθρὸς (χθές), πλη-κτρον (κτῆμα), ἄν-θρω-πος (νθρ...; νθ...), ἄν-τλί-α (ντλ...; ντ...) κλπ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ὑπάρχουν λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ ντ-, γκ-, μπ-, ἀλλ' εἰς τὸν συλλαβισμόν λαμβάνεται ὑπ ὄψιν ἡ καθαρεύουσα καὶ οὐχί ἡ δημοτικὴ διὰ τοῦτο τὰ συμπλέγματα ταῦτα χωρίζονται, ὡς ἀγ-κά-λη, γέ-ρον-τος, Ὀ-λυμ-πος κλπ.

β') **Συλλαβισμὸς συνθέτων λέξεων.** Ἐὰν μὲν κατὰ τὴν σύνθεσιν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ (ἐκθλιψις), ἢ σύνθετος λέξις χωρίζεται εἰς τὰ τμήματα ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται· π.χ. τρισ-ά-θλι-ος, ἔξ-ο-δος, συν-ο-μι-λί-α κλπ. Ἐὰν ὅμως κατὰ τὴν σύν-θεσιν συνέβη ἐκθλιψις (βλ. § 25 α'), αἱ σύνθετοι λέξεις συλλα-βίζονται ὡς ἀπλαῖ· π.χ. ἄ-νο-δος (ἀνά + ὀδός), κα-τέρ-χο-μαι (κατὰ + ἔρχομαι), με-τοι-κῶ (μετὰ + οἰκῶ) κλπ.

Ἀσκησις 1. Νὰ χωρισθοῦν εἰς συλλαβὰς αἱ κάτωθι λέξεις: ἐρ-γάτης, πολίτης, βιβλιοπώλης, τεχνίτης, εἰσέρχομαι, γράμμα, ἐλπίζω, ἀκτίς, ἄλλος, καρδιά, κύλινδρος, τάγμα, κόσμος, συμπαθητικός, βάλ-λω, τέχνη, ἀντωνυμία, σιγμὴ, σεμνός, ἀντλῶ, αἰσχρότης, ἄστρον, δένδρον, στυλπνός, ἐκλογή, ἔρπειτόν, συνομιλῶ, κατέχω, ἐφευρίσκω, ἀτμός, μανθάνω, ἐφορμῶ, συνεισφέρω, ἐκστρατεία, συνεδρία, σύμ-φωνον, συλλαβισμὸς, διωγμός, ἐμπρός.

Ἀσκησις 2. Νὰ δικαιολογηθῇ ὁ συλλαβισμὸς τῶν κάτωθι λέξεων δά-φνη, ἔρ-γον, προσ-τρέ-χω, ἄ-σθμα.

3. Ποσότης συλλαβῶν

§ 11. Αἱ συλλαβαὶ κατὰ τὴν ποσότητα εἶναι:

α') **Βραχεῖαι**, ἐὰν ἔχουν βραχὺ φωνῆεν ἢ βραχεῖαν δί-φθογγον· π.χ. λό-γος, θε-ός, σο-φοί, τέ-χνη κλπ.

β') **Μακραί**, ἐὰν ἔχουν μακρὸν φωνῆεν ἢ μακράν δίφθογγον π.χ. κρή-νη, ρή-τωρ, πω-λη-τής, τρώ-γεις, παί-ζουν κλπ.

γ') **Θέσει μακραί**, ἐὰν ἔχουν βραχὺ φωνῆεν καὶ ἀκολουθοῦν δύο ἢ τρία σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν σύμφωνον· π.χ. ἔ-θνος, κό-σμος, πρό-ξενος, πε-ζός κλπ. Αὗται ὁμως εἰς τὸν τονισμὸν διατηροῦν τὴν βραχύτητά των, ἤτοι λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι.

4. Πνεύματα καὶ τόνοι

§ 12. Τὰ πνεύματα εἶναι δύο· ἡ **ψιλή** (°) καὶ ἡ **δασεῖα** (°) καὶ τίθενται εἰς τὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ δίφθογγον.

Αἱ πλεῖσται τῶν λέξεων λαμβάνουσι ψιλήν. Ὅλιγαι λαμβάνουσι δασεῖαν, αἱ ἐξῆς: α') Ὅλαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ **υ**, ὡς ὑψηλός, ὕδωρ, ὑγίης. β'). Τὸ ἄρθρον (βλ. § 32, β'). γ') Μερικαὶ ἀντωνυμίαι (βλ. § 128, 130, 135, 137, 140). δ') Τὰ ἀριθμητικὰ (βλ. § 124) καὶ μερικαὶ ἄλλαι μεμονωμέναι λέξεις, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὸν πίνακα δασυνομένων λέξεων (§ 244).

§ 13. **Τόνος** εἶναι τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον δεικνύει ποία ἐκ τῶν συλλαβῶν μιᾶς λέξεως πρέπει νὰ προφερθῆ ἔντονώτερον. Τίθεται ὁ τόνος ἐπὶ τῆς ληγοῦσης, τῆς παραληγοῦσης καὶ ἐπὶ τῆς προπαραληγοῦσης. Πέραν τῆς προπαραληγοῦσης οὐδεμία λέξις τονίζεται. Οἱ τόνοι εἶναι δύο: ἡ **ὀξεῖα** (°) καὶ ἡ **περισπωμένη** (°). (Ἡ **βαρεῖα** (°) δὲν χρησιμοποιεῖται· ἀντ' αὐτῆς τίθεται ἡ ὀξεῖα).

§ 14. Αἱ τονιζόμεναι λέξεις, ἀναλόγως τοῦ τόνου καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καλοῦνται :

α') **Ὁξύτονοι**, ὅταν ἔχουν ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν· π.χ. μαθητής, ὀδός, μουσικὸς κλπ.

β') **Παροξύτονοι**, ὅταν ἔχουν ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν· π.χ. λόγος, ρήτωρ, ἀντωνυμία κλπ.

γ') **Προπαροξύτονοι**, ὅταν ἔχουν ὀξεῖαν εἰς τὴν προπαραλήγουσαν· π.χ. ἄνθρωπος, διδάσκαλος, ὄνομα κλπ.

δ') **Περισπώμεναι**, ὅταν ἔχουν περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν· π.χ. Σοφοκλῆς, τιμῶ, ἐκτελῶ κλπ.

ε') **Προπερισπώμεναι**, ὅταν ἔχουν προπερισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν· π.χ. νῆσος, σῶμα, δῶρον κλπ.

στ') **Βαρύτονοι**, καλοῦνται αἱ λέξεις, αἱ ὅποιαι δὲν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν.

5. Γενικοὶ κανόνες τονισμοῦ.

§ 15. Ὁξεῖα τίθεται εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :

α') Εἰς πᾶσαν βραχεῖαν συλλαβὴν π.χ. Θεός, λόγος, θέατρον, καλοί, πηγαὶ κλπ.

β') Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν πάντοτε π.χ. ποτήριον, συναίρεσις, δωμάτιον, κύριος κλπ.

γ') Εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά π.χ. ἀκούω, γράφω, λύπη, πηγαίνω, ρίπτει κλπ.

δ') Ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά π.χ. ἄνθρωπος ἀλλὰ ἀνθρώπου, κύριος ἀλλὰ κυρίων κλπ.

§ 16. **Περισπωμένη** τίθεται μόνον εἰς τὴν λήγουσαν καὶ τὴν παραλήγουσαν, οὐδέποτε εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

Εἰς τὴν παραλήγουσαν τίθεται περισπωμένη, ὅταν αὕτη εἶναι μακρά ἢ δὲ λήγουσα βραχεῖα π.χ. εἶπον, μῆλον, δῶρον, τρῶγε, νῆσοι, γνῶμαι κλπ.

Πότε τίθεται ὀξεῖα καὶ πότε περισπωμένη εἰς τὴν λήγουσαν θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Ἀσκησις 1. Νὰ τονισθοῦν αἱ κάτωθι λέξεις : ἔργον, σιδηρός, ἀρχαῖος, σημερον, τουτου, ὕλη, κινήσις, σπευσε, πεπεισμενος χαρτης, ἀγαθος, γελοιος, θυγατηρ, ἄγιος, μονος, χωραι, συνηθως, ἰατρει, κηποι, τοξον, οἶκος, πολιτης, ἀκουει, παντοπωλαι, ὠραιος, θρηνος, πτηνον, βρεφος, μεταλλειον, παντοκρατωρ, σημειον, φωνηεν.

Ἀσκησις 2. Νὰ δικαιολογηθῇ ὁ τόνος τῶν κάτωθι λέξεων : πεῦκον, ἄροτρον, ὕψηλός, γράψω, τοῖχοι, ὠραῖα.

6. Ἄτονοι λέξεις.

§ 17. Ὑπάρχουν λέξεις μονοσύλλαβοι, αἱ ὅποιαι δὲν λαμβάνουν τόνον καὶ καλοῦνται **ἄτονοι**. Αἱ ἄτονοι λέξεις εἶναι αἱ ἐξῆς :

α') Οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου : **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ**.

β') Αἱ προθέσεις **ἐν, εἰς, ἐκ** (ἐξ πρὸ φωνήεντος).

γ') Ἄτονοι λέξεις εἶναι ἐπίσης τὸ ἐπίρρημα **ὡς** (= ὅπως) καὶ τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** (**οὐκ** πρὸ φωνήεντος ψιλουμένου καὶ

οὐχ πρὸ φωνήεντος δασυνομένου). Τὸ μόριον **οὐ** λαμβάνει τόνον, ὅταν ἀκολουθῇ σημεῖον στίξεως· π.χ. ναὶ ἢ οὐ·

Σημείωσις. Αἱ ἄτονοι προθέσεις δυνατὸν νὰ εὐρεθοῦν μὲ τόνον, ἀλλὰ τότε ὁ τόνος θὰ εἶναι τῆς ἀκολουθοῦσης ἐγκλιτικῆς λέξεως· π.χ. ἔκ τινος, εἷς τινα κλπ. (βλ. § 20, β').

7. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις.

§ 18. **Ἐγκλιτικαὶ** καλοῦνται μερικαὶ λέξεις μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι, αἱ ὁποῖαι συνάπτονται κατὰ τὴν προφορὰν τόσον στενωῶς μὲ τὴν προηγουμένην λέξιν, ὥστε προφέρονται ὡς μία λέξις. Δι' αὐτὸ ὁ τόνος των ἄλλοτε ἀποβάλλεται καὶ ἄλλοτε ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως.

Τοῦτο καλεῖται **ἐγκλισις τοῦ τόνου**.

Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις εἶναι αἱ ἐξῆς :

α') Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι **μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, μᾶς, σᾶς** καὶ οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς ἢ ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας **τοῦ, τῆς, τόν, τήν, τό, τῶν, τοῦς, τὰς, τά**.

β') Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς, τί** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις.

γ') Τὰ ἐπιρροήματα **πού, πῶς, ποτέ** καὶ τὰ μόρια **τέ, τοί, γέ**.

Ἡ ἐγκλισις τοῦ τόνου γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας.

§ 19. **Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν ἀποβάλλεται** α') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης· π.χ. ἐχθρός τις, σοφοὶ τινες, εἶπέ μου, ἐχθρικῶς πως, ἀγαπῶ τινα κλπ. β') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης καὶ ἡ ἐγκλιτικὴ εἶναι μονοσύλλαβος· π.χ. δένδρον τι, τὸ βιβλίον των, λέγε μας, γράψε μου, στείλε μου κλπ.

§ 20. **Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως ὡς ὀξεῖα α') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν· π.χ. φυλάκιά τινα, εἶπατέ μου, στείλατέ μας κλπ. β') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ἄτονος· π.χ. ἔκ τινος (ἐκ τινός), εἷς τι (εἷς τί), ἐν τινι (ἐν τινί) κλπ.

§ 21. **Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν φυλάσσεται** α') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν ἢ δὲ ἐγκλιτικὴ εἶναι δισύλλαβος· π.χ. φίλοι τινές, δένδρα τινά, δῶρα τινά κλπ. β') ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ αὐτῶν· π.χ. ἡ λέξις **τίς** εἶναι ἀντωνυμία ἀόριστος κλπ. γ') ὁ τόνος τῶν προσωπικῶν ἀντωνυ-

μιῶν φυλάσσεται, ὅταν προηγῆται πρόθεσις· π.χ. ἀντί σοῦ, ὑπὲρ σοῦ, διὰ σέ κλπ.

Σημείωσις. Ἐγκλιτικαὶ τινες λέξεις ἐνοῦνται μετὰ τῆς προηγουμένης εἰς μίαν. Αὗται εἶναι τὰ μόρια *τέ, τοί* καὶ *γέ*· π. χ. οὔτε (οὐ+τέ), ὥστε (ὡς+τέ), καίτοι (καί+τοί). Ὁμοίως μήτε, εἴτε, εἶθε, ἦτοι, ἄραγε. Διὰ τοῦτο αἱ λέξεις αὗται παροξύνονται καὶ δὲν προπερισπῶνται, διότι εἶναι δύο λέξεις ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δευτέρα εἶναι ἐγκλιτική, ἡ ὁποία ἀπέβαλεν ἢ ἀνεβίβασε τὸν τόνον της εἰς τὴν προηγουμένην λέξιν.

Ἄσκησις 1. Διατὶ αἱ λέξεις *μήτε, ὥστε, καίτοι* δὲν λαμβάνουν περισπωμένην;

Ἄσκησις 2. Γράψατε τὰς περιπτώσεις ἐγκλίσεως τόνου, μιᾶς σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας καὶ δικαιολογήσατε ἐκάστην περίπτωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

1. Συναίρεσις

§ 22. **Συναίρεσις** καλεῖται ἡ συγχώνευσις δύο φωνηέντων ἢ ἑνὸς φωνήεντος καὶ μιᾶς διφθογγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ μίαν μακρὰν δίφθογγον. Ἡ συναίρεσις γίνεται ἔντος τῆς αὐτῆς λέξεως· π.χ. Ἐρμέας-Ἐρμηῆς, τιμάω-τιμῶ, τιμάεις-τιμᾶς.

§ 23. Ἡ ἐκ συναίρέσεως προερχομένη συλλαβὴ εἶναι πάντοτε μακρά· π.χ. τιμάεσαι-τιμᾶσαι, ἐτιμάετο-ἐτιμᾶτο κλπ. Ὅταν ἡ λήγουσα μιᾶς λέξεως προέρχεται ἐκ συναίρέσεως καὶ τονίζεται πάντοτε περισπᾶται· π.χ. συκέα-συκῆ. ἀπλόοι-ἀπλοῖ, ἀπλόαι-ἀπλαῖ, Ἀθηνάα-Ἀθηνᾶ κλπ.

2. Ἐκθλιψις

§ 24. **Ἐκθλιψις** καλεῖται ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος μιᾶς λέξεως, ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ δίφθογγον. Ἄρα ἡ ἐκθλιψις γίνεται μεταξὺ δύο λέξεων. Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος τίθεται τὸ σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως ἢ **ἀπόστροφος** (°)· π.χ. κατὰ ἐμοῦ-κατ° ἐμοῦ, ἐπὶ αὐτοῦ-ἐπ° αὐτοῦ κλπ.

Δὲν ἐκθλίβονται τὰ ἐξῆς φωνήεντα. Τὸ **υ**, τὸ **α** καὶ τὸ **ο** τῶν μονοσυλλάβων λέξεων, τὸ **ι** τῶν προθέσεων **μέχρι** καὶ **περὶ**,

και τοῦ συνδέσμου **δι**, τὸ **ι** τοῦ οὐδετέρου τῆς ἐρωτηματικῆς και ἀορίστου ἀντωνυμίας **τι** και ἐνίοτε τὸ **ι** τῆς προθέσεως **ἐπι**, ὡς ἐπίορκος, ἐπεικίης, ἀλλὰ και ἐπάλληλος, ἐπωμῖς κλπ.

Παρατηρήσεις § 25. α') Ἐκθλιψις γίνεται και εἰς τὰς συνθέτους λέξεις, ἀλλ' ἀπόστροφος δὲν τίθεται· π.χ. ἀνέρχομαι (ἀνά+ἐρχομαι), κατοχυρώνω (κατά+ὄχυρώνω) κλπ.

β') Ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ τελικὸν σύμφωνον τῆς προηγουμένης (μετὰ τὴν ἐκθλιψιν τοῦ φωνήεντος) τρέπεται εἰς δασύ· π.χ. ἀφ' ἑαυτοῦ (ἀπὸ—ἐαυτοῦ), ἐφ' ἡμᾶς (ἐπι—ἡμᾶς) κλπ. Ὁμοίως ἐν συνθέσει· π.χ. καθελκύω (κατά+ἐλκύω), ἐφορμῶ (ἐπι+ὄρμῶ) κλπ.

γ') Ὁ τόνος τοῦ ἐκθλιβομένου φωνήεντος συναποβάλλεται.

Ἀσκησις. Νά γίνῃ ἐκθλιψις εἰς τὰς κάτωθι φράσεις. Μετὰ—ἡμῶν, κατὰ—εὐθειαν, κατὰ—ὀλοκληρίαν, παρὰ—αὐτοῦ, ἀπὸ—ἐκεῖ, διὰ—ἐνός, μετὰ ἀπάντων, ὑπὸ—ἐμοῦ, ἀπὸ—ἐδῶ, κατὰ—ἐμοῦ, κατὰ—ἀγγέλω, ἐπι—ἐρχομαι, ἀνά—δόδος, κατὰ—δόδος, ἐπι—δόδος, ἐπι—ἔλκω, ἀπὸ—ὀρμῆ) κατὰ—ὄσον, κατὰ—ὄριζω, ἐπι—οὐράνιος, κατὰ—ιδρύω, κατὰ—ἴσταμαι, ἐπι—ἄπτομαι, κατὰ—ἐβλήθη.

3. Κρᾶσις.

§ 26. **Κρᾶσις** καλεῖται ἡ σύμπτυξις δύο λέξεων εἰς μίαν, διὰ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς πρώτης μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος τῆς δευτέρας εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ μίαν δίφθογγον.

Ἄνωθεν τοῦ ἐκ τῆς κρᾶσεως προελθόντος φωνήεντος ἢ διφθόγγου τίθεται τὸ σημεῖον τῆς κρᾶσεως, ἡ **κορωνίς** (')· π.χ. τὸ ἐναντίον-τοῦναντίον, τὸ ἐλάχιστον-τοὐλάχιστον κλπ.

Ἡ κρᾶσις, λίαν συνήθης εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, παρατηρεῖται εἰς τὴν νέαν εἰς ὀρισμένους τύπους· π.χ. τοῦναντίον, τοὐλάχιστον, κᾶν, τᾶλλα, τᾶνάπαλιν κλπ.

4. Προσθήκη συμφώνων.

§ 27. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας προστίθενται χάριν εὐφωνίας εἰς τὸ τέλος ὀρισμένων λέξεων τὰ σύμφωνα **ν** και **ς**. α') Τὸ σύμφωνον **ν** προστίθεται εἰς τὸ τέλος ὄλων τῶν ρηματικῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-ε** (και **-σι**), ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν· π.χ. ἔλεγεν αὐτός, ἔγραφεν ὁ μαθη-

τής, εἶδεν αὐτόν, (λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι) κλπ. β') τὸ σύμφωνον *ς* προστίθεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπιρρήματος *οὕτω* καὶ τῆς προθέσεως *μέχρι*, ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίῃ ἀπὸ φωνῆεν· π.χ. οὕτως ἔγραφεν, οὕτως εἶπεῖν, μέχρις ἐδῶ, μέχρις ὅτου κλπ.

5. Σημεῖα στίξεως.

§ 28. *Σημεῖα στίξεως* καλοῦνται μερικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα τίθενται εἰς τὸν γραπτὸν λόγον εἴτε πρὸς ὑποδιαίρεσιν αὐτοῦ εἰς διάφορα μέρη εἴτε πρὸς χρωματισμὸν αὐτοῦ, διὰ νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν καλὴν ἀνάγνωσιν. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

α') *Ἡ τελεία στιγμὴ* (.). Δι' αὐτῆς χωρίζεται ὁ λόγος εἰς τὰ πλήρη νοήματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα καλοῦνται *περίοδοι*.

β') *Ἡ ἄνω στιγμὴ* (·). Δι' αὐτῆς χωρίζεται ἡ περίοδος εἰς μικρότερα τμήματα, ἀποτελοῦντα ὅπωςδῆποτε αὐτοτελῆ νοήματα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται *κῶλα*.

γ') *Τὸ κόμμα* (,). Δ' αὐτοῦ χωρίζονται αἱ προτάσεις μιᾶς περιόδου ἢ ἐνὸς κώλου καὶ αἱ κλητικαὶ προσφωνήσεις.

δ') *Τὸ ἐρωτηματικόν* (;). Τίθεται κατόπιν ἐρωτηματικῶς ἐκφερομένης λέξεως ἢ προτάσεως ἢ περιόδου.

ε') *Τὸ θαυμαστικόν* (!). Τίθεται μετὰ λέξιν ἢ πρότασιν ἢ περίοδον ἐκφράζουσαν θαυμασμόν, ἀπορίαν κλπ.

Σημειώσεις. Πλὴν τῶν κυρίων τούτων σημείων τῆς στίξεως χρησιμοποιοῦμεν εἰς τὸν λόγον καὶ ἄλλα συνθηματικά σημεῖα, τὰ ἑξῆς :

α) *Τὰ διαλυτικά* (·). Βλ. § 6.

β) *Τὰ ἀποσιωπητικά* (.....). Δηλοῦν ὅτι παραλείπονται μερικά λέξεις εἴτε ἐκ φόβου εἴτε ἐξ ἐντροπῆς κλπ.

γ) *Τὸ σημεῖον* (~), τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῶν διχρόνων πρὸς δήλωσιν τοῦ βραχέος χρόνου καὶ τὸ σημεῖον (—) πρὸς δήλωσιν τοῦ μακροῦ χρόνου αὐτῶν· π.χ. $\bar{a}$, $\bar{i}$, $\bar{u}$, $\bar{a}$, $\bar{i}$, $\bar{u}$.

δ) *Ἡ παρένθεσις* ( ). Ἐντὸς παρενθέσεως τίθενται οὐχὶ ἀπαράιτητα στοιχεῖα τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐπεξηγήσεις, συμπληρώσεις προηγούμενων λέξεων ἢ φράσεων κλπ.

ε) *Τὰ εἰσαγωγικά* « » . Ἐντὸς εἰσαγωγικῶν τίθενται οἱ παρεντιθέμενοι εἰς τὸ κείμενον αὐτούσοι λόγοι τινός, ρητά, γνωμικά κλπ.

στ) *Ἡ παράγραφος* (§). Δι' αὐτῆς σύγγραμμα ἢ κεφάλαιον διαίρεται εἰς μικρότερα μέρη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις αὐτῶν.

§ 29. *Μέρη τοῦ λόγου* καλοῦνται τὰ διάφορα εἶδη τῶν λέξεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ὁ λόγος. Τὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι δέκα: *Ἄρθρον, ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ρῆμα, μετοχή, πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.*

Ταῦτα διαίρουνται εἰς *κλιτὰ* καὶ εἰς *ἄκλιτα*.

α') *Κλιτὰ* καλοῦνται τὰ μέρη τοῦ λόγου, τὰ ὅποια μεταβάλλουν μορφήν, ὡς ἄνθρωπος-ἄνθρώπων-ἄνθρώπους, γράφω-γράφωμεν-γράφουν κλπ. Εἶναι δὲ αὐτὰ ἐξ τὰ ἐξῆς :

Ἄρθρον, ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ρῆμα καὶ μετοχή.

Ἐκαστον κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη, ἀπὸ τὸ *θέμα* καὶ τὴν *κατάληξιν*. Τὸ θέμα εἶναι τὸ ἀμετάβλητον μέρος τῆς λέξεως, ἡ δὲ κατάληξις τὸ μεταβλητόν· π.χ. ἄνθρωπ-ος, ἄνθρωπ-οι, ἄνθρωπ-ων, ἄνθρωπ-ους. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος καλεῖται *χαρακτήρ* (ἄνθρωπ- θέμα, -ος, -οι, -ων, -ους καταλήξεις, π χαρακτήρ).

β') *Ἄκλιτα* καλοῦνται τὰ μέρη τοῦ λόγου, τὰ ὅποια δὲν μεταβάλλουν μορφήν· π.χ. ὡς, ποτέ, παρὰ, παντοῦ, ὅταν, ὅμως, ἐκεῖ. Εἶναι δὲ ταῦτα τέσσαρα τὰ ἐξῆς: *Πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.*

2. Πτωτικὰ καὶ παρεπόμενα αὐτῶν.

§ 30. *Πτωτικὰ* καλοῦνται ὅσα ἐκ τῶν κλιτῶν ἔχουν πτώσεις. Πτωτικὰ εἶναι ὅλα τὰ κλιτὰ πλὴν τοῦ ρήματος.

Παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν εἶναι τὰ ἑξῆς :

α') **Τὰ γένη.** Τὰ γένη εἶναι τρία. Τὸ **ἄρσενικόν**, τὸ **θηλυκόν** καὶ τὸ **οὐδέτερον**.

β') **Οἱ ἀριθμοί.** Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο. Ὁ **Ἐνικός** καὶ ὁ **Πληθυντικός**.

γ') **Αἱ πτώσεις.** Αἱ πτώσεις εἶναι πέντε. Ἡ **ὀνομαστική**, ἡ **γενική**, ἡ **δοτική**, ἡ **αἰτιατική** καὶ ἡ **κλητική**.

δ') **Αἱ κλίσεις.** Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς. Ἡ **πρώτη**, ἡ **δευτέρα** καὶ ἡ **τρίτη**.

3. Ἄρθρον.

§ 31. Τὸ **ἄρθρον** εἶναι μονοσύλλαβος λέξις, ἡ ὁποία τίθεται πρὸ τῶν πτωτικῶν καὶ καθορίζει τὸ γραμματικὸν γένος αὐτῶν. Τὰ ἄρθρα εἶναι τρία. Ἄρσενικόν **ὀ**, θηλυκόν **ἡ** καὶ οὐδέτερον **τό**.

Κλίσεις τοῦ ἄρθρου.

	Ἐνικός ἀριθμὸς			Πληθυντικός ἀριθμὸς		
	ἄρσεν.	θηλυκ.	οὐδέτ.	ἄρσεν.	θηλυκ.	οὐδέτ.
ὄνομ.	ὀ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ	τούς	τάς	τὰ
κλητ.	—	—	—	—	—	—

Παρατηρήσεις. § 32. α') Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα **ὦ**, τὸ ὁποῖον εἶναι σπάνιον εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν. Ἐντὺ αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε πρὸ τῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα **ἔ** π.χ. ἔ Νίκο, ἔ Γιάννη. Συνήθως ὅμως ἡ κλητικὴ εἶναι ἄνευ ἐπιφωνήματος· π.χ. Ἄνοιξε, Νίκο, τὴν πόρτα· ἄκουσε, παιδί μου, νὰ σοῦ πῶ.

β') Οἱ τύποι τοῦ ἄρθρου, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον δασύνονται, ἡ δὲ γενικὴ καὶ δοτικὴ καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν πάντοτε περισπῶνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Ὅρισμὸς καὶ διαίρεσις αὐτῶν.

§ 33. **Ὀνόματα οὐσιαστικά** καλοῦνται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα ἢ ἀφηρημένην ἔννοιαν (πρᾶξιν, κατάστασιν, ιδιότητα). Διαιροῦνται δὲ τὰ οὐσιαστικά εἰς

α') **Συγκεκριμένα**, ὅσα δηλ. σημαίνουν πρόσωπον ζῶον ἢ πρᾶγμα· π.χ. κτίριον, τοῖχος, μαθητῆς κλπ. Ταῦτα ὑποδιαίροῦνται εἰς **κύρια** καὶ **προσηγορικά**. **Κύρια** καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐν ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα· π.χ. Ὅμηρος, Μινώταυρος, Ἀχέρων, Ὀλυμπος κλπ. **Προσηγορικά** καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν φανερώνουν ὄρισμένον πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατηγορίαν ὀλόκληρον ὁμοειδῶν προσώπων ζῶων ἢ πραγμάτων· π.χ. ταμίης, πολίτης, ἀγρός, ἄνθος, μαθητῆς κλπ.

β') **Ἀφηρημένα**, ὅσα δηλ. σημαίνουν πρᾶξιν, κατάστασιν, ιδιότητα καὶ γενικῶς ἀφηρημένην ἔννοιαν· π.χ. ἐλεημοσύνη, ἐπιμέλεια, ἀλήθεια, ἀγάπη, τιμὴ κλπ.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα πόλεων καὶ χωρῶν κλίνονται μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἀπαντοῦν· π.χ. ἡ Κόρινθος, ἡ Ἀσία, μόνον εἰς τὸν ἐνικό· αἱ Ἀθῆναι, αἱ Ἰνδαί μόνον εἰς τὸν πληθυντικόν. Μερικὰ ἀφηρημένα ὀνόματα κλίνονται μόνον εἰς τὸν ἐνικό, ὡς ἡ δικαιοσύνη, ἡ εἰρήνη κλπ.

Ἄσκησις. Ἀναγνωρίσατε τὰ οὐσιαστικά ἡμισείας σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας καὶ ταξινομήσατε ταῦτα εἰς τὸ τετράδιόν σας εἰς τέσσαρας στήλας, ἧτοι εἰς κύρια, προσηγορικά, συγκεκριμένα καὶ ἀφηρημένα.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

§ 34. Κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ μόνον γένους. Ἐκ τούτων τὰ μὲν ἀρσενικά εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς **-ας** καὶ **-ης**, τὰ δὲ θηλυκὰ εἰς **-α** καὶ **-η**

I. ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

§ 35. Παραδείγματα κλίσεως άρσενικῶν

Ένικός άριθμός

Όνομ.	ό	λοχι- ας	τελών- ης	μαθητ- ής
Γεν.	τοῦ	λοχι- ου	τελών- ου	μαθητ- οῦ
Δοτ.	τῷ	λοχι- α	τελών- η	μαθητ- ῆ
Αίτ.	τόν	λοχι- αν	τελών- ην	μαθητ- ήν
Κλητ.	ὦ	λοχι- α	τελών- α	μαθητ- ά

Πληθυντικός άριθμός

Όνομ.	οί	λοχι- αι	τελών- αι	μαθητ- αι
Γεν.	τῶν	λοχι- ῶν	τελών- ῶν	μαθητ- ῶν
Δοτ.	τοῖς	λοχι- αις	τελών- αις	μαθητ- αῖς
Αίτ.	τούς	λοχι- ας	τελών- ας	μαθητ- άς
Κλητ.	ὦ	λοχι- αι	τελών- αι	μαθητ- αι

§ 36. Παραδείγματα κλίσεως θηλυκῶν

Ένικός άριθμός

Όνομ.	ή	ἀγκυρ- α	καρδί- α	γλώσσ- α	πηγ- ή
Γεν.	τῆς	ἀγκύρ- ας	καρδί- ας	γλώσσ- ης	πηγ- ῆς
Δοτ.	τῇ	ἀγκύρ- α	καρδί- α	γλώσσ- η	πηγ- ῆ
Αίτ.	τήν	ἀγκυρ- αν	καρδί- αν	γλώσσ- αν	πηγ- ήν
Κλητ.	ὦ	ἀγκυρ- α	καρδί- α	γλώσσ- α	πηγ- ή

Πληθυντικός άριθμός

Όνομ.	αί	ἀγκυρ- αι	καρδί- αι	γλώσσ- αι	πηγ- αι
Γεν.	τῶν	ἀγκυρ- ῶν	καρδί- ῶν	γλώσσ- ῶν	πηγ- ῶν
Δοτ.	ταῖς	ἀγκύρ- αις	καρδί- αις	γλώσσ- αις	πηγ- αῖς
Αίτ.	τάς	ἀγκύρ- ας	καρδί- ας	γλώσσ- ας	πηγ- άς
Κλητ.	ὦ	ἀγκυρ- αι	καρδί- αι	γλώσσ- αι	πηγ- αι

§ 37. Καταλήξεις πρωτοκλίτων ὀνομάτων.

	Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντ. ἀριθμ.
	ἀρσενικά	θηλυκά	ἀρσεν. θηλυκ.
Ὄνομ.	—ας —ης	—α —η	—αι
Γεν.	—ου —ου	—ας ἢ —ης —ης	—ῶν
Δοτ.	—α —η	—α ἢ —η —η	—αις
Αἰτ.	—αν —ην	—αν —ην	—ας
Κλητ.	—α —η ἢ α	—α —η	—αι

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν καταλήξεων. § 38. α') Τὰ ἀρσενικά τὰ λήγοντα εἰς-**ας**, ὡς καὶ τὰ λήγοντα εἰς-**ης**, εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν **-ου**.

Σημείωσις. Μερικὰ ὀνόματα εἰς **-ας** εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν **-α** ἀντὶ **-ου**. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς. Ὁ Εὐρώτας, ὁ βορράς (γενικὴ τοῦ Εὐρώτα, τοῦ βορρά) καὶ τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-θήρας**, ὡς ὁ χρυσοθήρας-τοῦ χρυσοθήρα, ὁ θεσιθήρας-τοῦ θεσιθήρα, ὁ προικοθήρας-τοῦ προικοθήρα κλπ.

Ἐσαύτως μερικὰ κύρια ὀνόματα ἔχουν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν **-α** ἢ **-η** ἀντὶ **-ου** π.χ. ὁ Σύλλας τοῦ Σύλλα, ὁ Παλαμᾶς τοῦ Παλαμᾶ, ὁ Κολοκοτρώνης τοῦ Κολοκοτρώνη, ὁ Κανάρης τοῦ Κανάρη, ὁ Μιαούλης τοῦ Μιαούλη.

β') Ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τονίζονται ὅπου καὶ ἡ ὀνομαστικὴ καὶ λαμβάνουν τὸν ἴδιον τόνον.

γ') Ὅλα τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν τὰς ἰδίας καταλήξεις.

δ') Ὅλα τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγουσῆς.

ε') Ἀπὸ τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **ης** ἐλάχιστα διατηροῦν τὴν κατάληξιν **-η** εἰς τὴν κλητικὴν. Ταῦτα εἶναι τὰ λήγοντα εἰς **-δης** καὶ τὰ εἰς **-ης** μὴ ἔθνικά· π.χ. ὁ Μιλτιάδης -ὦ Μιλτιάδη, ὁ Ἀριστείδης -ὦ Ἀριστείδη, ὁ εὐπατριδης -ὦ εὐπατρίδη, ὁ Ξέρξης -ὦ Ξέρξη κλπ. καὶ μερικὰ ἄλλα, ὡς ὁ Αἰσχίνης -ὦ Αἰσχίνη κλπ. Ὅλα τὰ ἄλλα εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν **-α** π.χ. ὁ παντοπώλης -ὦ παντο-

πῶλα, ὁ πολίτης - ὦ πολῖτα, ὁ σχολάρχης - ὦ σχολάρχα, ὁ τελώνης - ὦ τελῶνα, ὁ φυσιοδίφης - ὦ φυσιοδίφα, ὁ εἰρηνοδίκης - ὦ εἰρηνοδῖκα κλπ.

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα *δεσπότης* ἔχει κλητικὴν ὡς *δέσποτα*.

στ') Ἡ κατάληξις **-α** τῶν θηλυκῶν εἰς ἄλλα μὲν φυλάσσεται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, εἰς ἄλλα δὲ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τρέπεται εἰς **-η'** π.χ. ἡ μανία τῆς μανίας - τῇ μανίᾳ, ἡ μουσα - τῆς μουσῆς - τῇ μουσῇ κλπ. Φυλάσσεται τὸ **-α** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆν ἢ ρ, ὁπότε τὸ **-α** λέγεται *καθαρόν*, ὡς κακία, χώρα κλπ. τρέπεται δὲ εἰς **η**, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ, ὁπότε τὸ **-α** λέγεται μὴ *καθαρόν*, ὡς γλῶσσα, θάλασσα, ἦττα κλπ.

§ 39. **Κανόνες τονισμοῦ.** α') Ἡ κατάληξις **-ας** τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι πάντοτε μακρά· π.χ. ὁ Αἰνεάς, τοὺς παντοπῶλας, τοὺς ἐπαίτας, τὰς χώρας, τῆς ἐλαίας κλπ.

β') Ἡ κατάληξις **-α** τῆς κλητικῆς τῶν εἰς **-ης** ἄρσενικῶν εἶναι πάντοτε βραχεῖα· π.χ. κύριε τελῶνα, παντοπῶλα, τεχνῖτα κλπ.

γ') Τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, εἰς μὲν τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν λαμβάνουν ὀξεῖαν εἰς δὲ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν περισπωμένην· π.χ. ὁ πωλητής, τὸν πωλητήν, ἡ πηγὴ, τὴν χαράν, τὰς δωρεάς, τοῦ μαθητοῦ, τῷ δικαστῇ, τῶν στηλῶν κλπ.

δ') Τὰ λήγοντα εἰς **-ίτης** ἔχουν τὸ **ι** τῆς παραληγούσης μακρόν· π.χ. πολίτης-πολιτα, τεχνίτης-τεχνῖτα κλπ. Τὰ λήγοντα εἰς **-άτης** ἔχουν τὸ **α** τῆς παραληγούσης βραχύ· π.χ. κωπηλάτης - κωπηλάται, διαβάτης - διαβάται κλπ. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐθνικά, ὡς Σπαρτιάτης - Σπαρτιάται, Μανιάτης - Μανιάται κλπ. Τὸ ὄνομα *πρεσβύτης* ἔχει τὸ δίχρονον μακρόν (ἀναλυτικώτερον βλ. § 221 α')

ε') Τὰ ἄρσενικά τὰ λήγοντα εἰς **-ίας** καὶ τὰ θηλυκὰ τὰ λήγοντα εἰς **-ία** ἔχουν τὸ **ι** τῆς παραληγούσης βραχύ· π.χ. οἱ κτηματῖαι, οἱ ταμίαι, αἱ κακῖαι, αἱ ἐργασίαι κλπ.

στ') Τὸ *καθαρόν α* εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακρόν· π.χ. ἡ σημαία, ἡ χώρα, ἡ χήρα, ἡ βασιλεία, ἡ παλαιστρα κλπ. Εἰς τὰ ἐξῆς ὁμοῦ ὀνόματα τὸ καθαρόν **α** δὲν εἶναι μακρόν ἀλλὰ βραχύ:

σφαῖρα, σφῦρα, σπεῖρα, πείρα, προῦρα, μοῖρα, γραῖα, μαῖα, μυῖα.

Ὅμοιως τὸ καθαρὸν α εἶναι βραχὺ εἰς τὰ προπαροξύτονα π.χ. ἡ ἀλήθεια, ἡ ἐπιμέλεια, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἔννοια κλπ.

ζ') Τὸ μὴ καθαρὸν ἄ εἶναι πάντοτε βραχὺ π.χ. ἡ πείνα, ἡ γλῶσσα, ἡ μοῦσα, ἡ μέλισσα κλπ.

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ἀρσενικῶν : 1) Νὰ τονισθοῦν αἱ κάτωθι λέξεις καὶ νὰ δικαιολογηθῇ ὁ τόνος ἐκάστης τούτων : στρατιωτα, στρατιωτας, θεσιθηρας, δικαστης, μαθητας, πολιτων, ποιητων, ναυτα, δικασια, ὄπλιται, τραπεζιται, λοχιται, ὄρειβαται, ἀμαξηλαται, Τεγεαται, πρεσβυται, λοχιαι.

2) Νὰ κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ὀνόματα : ὁ ταμίας, ὁ δικαστής, ὁ βιβλιοπώλης, ὁ ἐπαίτης.

3) Νὰ γραφῇ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ὁ νεανίας, ὁ τραυματίας, ὁ κτηματίας, ὁ κοχλίας, ὁ χρυσοθήρας, ὁ διοικητής, ὁ εἰρηνοδίκης, ὁ στρατιώτης, ὁ κυβερνήτης, ὁ ἐργάτης, ὁ τεχνίτης, ὁ διαβάτης, ὁ ἐλεγκτής, ὁ συντηρητής, ὁ ρυθμιστής, ὁ θερμαστής, ὁ ἐπιβάτης, ὁ διακόπτης, ὁ μεσίτης, ὁ σύρτης, ὁ καλλιτέχνης, ὁ Ἀνατολίτης, ὁ Σπαρτιάτης, ὁ πολίτης, ὁ πελάτης, ὁ διαβάτης.

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν θηλυκῶν : 1) Νὰ τονισθοῦν αἱ κάτωθι λέξεις καὶ νὰ δικαιολογηθῇ ὁ τόνος ἐκάστης τούτων : δωρεαν, χωρας, ὦρα, ἔλαια, πορεια, παυλα, ἦττα, πεινα, χαρα, ποινης.

2) Πότε ἡ δίχρονος κατάληξις -α τῶν θηλυκῶν εἶναι μακρὰ καὶ πότε βραχεῖα.

3) Νὰ κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ὀνόματα : ἡ γενεά, ἡ ἱστορία, ἡ σημαία, ἡ μέλισσα, ἡ κεφαλή.

4) Νὰ γραφῇ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ἡ ἐργασία, ἡ αἰτία, ἡ ταινία, ἡ καλλιέργεια, ἡ μᾶζα, ἡ ποινὴ, ἡ γωνία, ἡ τέχνη, ἡ γνώμη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ προκυμαία, ἡ αἴθουσα, ἡ θύελλα, ἡ ἀντλία, ἡ λειτουργία, ἡ ἐνέργεια, ἡ περιφέρεια, ἡ ἀκριβεια, ἡ ἐπιφάνεια, ἡ γραμμὴ, ἡ ὕλη, ἡ ὄπη, ἡ στήλη, ἡ μηχανή, ἡ συλλογή, ἡ αἰχμή.

II. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

§ 40. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως συνήθη εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνηρημένα εἶναι μερικὰ κύρια ὀνόματα, ὡς ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Ναυσικᾶ, ὁ Ἐρμῆς, ὁ Ἀπελλῆς καὶ τὸ ὄνομα ἡ γῆ.

§ 41. Παραδείγματα κλίσεως συνηρημένων.

Όνομ.	ὁ	Ἑρμῆς (-έας)	ἡ	Ναυσικᾶ (-άα)
Γεν.	τοῦ	Ἑρμοῦ (-έου)	τῆς	Ναυσικᾶς (-άας)
Δοτ.	τῷ	Ἑρμῆ (-έα)	τῇ	Ναυσικᾷ (-άα)
Αἰτ.	τόν	Ἑρμῆν (-έαν)	τήν	Ναυσικᾶν (-άαν)
Κλητ.	ὦ	Ἑρμῆ (-έα)	ὦ	Ναυσικᾶ (-άα)

Παρατηρήσεις. § 42. α') Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καί τῶν δύο ἀριθμῶν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων.

β') Εἰς πάσας τὰς πτώσεις τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται, διότι προέρχονται ἐκ συναιρέσεως (βλ. § 23).

Σημείωσις. Κλίσις τοῦ ὀνόματος γῆ: ἡ γῆ, τῆς γῆς, τῇ γῆ, τὴν γῆν, ὦ γῆ. Πληθυντικός ἀριθμὸς (ἐκ τοῦ ἀρχαίου γαῖα) αἱ γαῖαι (= τὰ κτήματα, τὰ χωράφια), τῶν γαιῶν, ταῖς γαίαις, τὰς γαίας, ὦ γαῖαι.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ὀνόματα: ὁ Ἄπελλῆς, ἡ Ἄθηνᾶ, ἡ γῆ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

§ 43. Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν κλίνονται ὀνόματα οὐσιαστικά ἀρσενικοῦ, θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου γένους, ἔχοντα, τὰ μὲν ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν **-ος**, τὰ δὲ οὐδετέρου γένους κατάληξιν **-ον**.

I. ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

§ 44. Παραδείγματα κλίσεως

Ἐνικός ἀριθμὸς

Όνομ.	ὁ	κύλινδρ-ος	ἡ	νήσ-ος	τὸ	πτην-ὸν
Γεν.	τοῦ	κυλίνδρ-ου	τῆς	νήσ-ου	τοῦ	πτην-οῦ
Δοτ.	τῷ	κυλίνδρ-ω	τῇ	νήσ-ω	τῷ	πτην-ῶ
Αἰτ.	τόν	κύλινδρ-ον	τήν	νήσ-ον	τὸ	πτην-ὸν
Κλητ.	ὦ	κύλινδρ-ε(ος)	ὦ	νήσ-ε(ος)	ὦ	πτην-ὸν

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ κύλινδρ-οι	αἱ νῆσ-οι	τὰ πτην-ᾶ
Γεν.	τῶν κυλίνδρ-ων	τῶν νῆσ-ων	τῶν πτην-ῶν
Δοτ.	τοῖς κυλίνδρ-οις	ταῖς νῆσ-οις	τοῖς πτην-οῖς
Αἰτ.	τοὺς κυλίνδρ-ους	τὰς νῆσ-ους	τὰ πτην-ᾶ
Κλητ.	ὦ κύλινδρ-οι	ὦ νῆσ-οι	ὦ πτην-ᾶ

§ 45. Καταλήξεις δευτεροκλίτων ὀνομάτων

	Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντ. ἀριθμὸς	
	ἄρσ. θηλυκ.	οὐδέτ.	ἄρσ. θηλυκ.	οὐδέτ.
Ὄνομ.	—ος	—ον	—οι	—α
Γεν.	—ου	—ου	—ων	—ων
Δοτ.	—φ	—φ	—οις	—οις
Αἰτ.	—ον	—ον	—ους	—α
Κλητ.	—ε καὶ ος	—ον	—οι	—α

Παρατηρήσεις. § 46. α') Τὰ ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ ἔχουν τὰς ἰδίας καταλήξεις εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν.

β') Τὰ οὐδέτερα ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν. Κατ' αὐτὰς δὲ μόνον τὰς πτώσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰ ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ, ἐνῶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν ἔχουν τὰς ἰδίας μὲ τὰ ἄρσενικά καὶ θηλυκὰ καταλήξεις.

γ') Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν, ὅταν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, πάντοτε περισπῶνται ἢ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ἐπὶ τῆς ληγούσης πάντοτε δέξυνεται (προβλ. § 39 γ'). π.χ. τοῦ πτηνοῦ, τῶν γεωργῶν, τῇ ὁδῷ, τὰς ὁδοὺς, τοὺς κηπουροὺς κλπ.

δ') Ἡ κατάληξις **-α** τῶν οὐδετέρων εἶναι πάντοτε βραχεῖα π.χ. τὰ μῆλα, τὰ δῶρα, τὰ πλοῖα, τὰ ζῶα κλπ.

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων κλίνονται μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, ὡς ὁ χρυσός ὁ ἄργυρος, ὁ μόλυβδος, ὁ χαλκός κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ὄνομα ὁ δάκτυλος ἔχει ὀνομαστικὴν πληθυντικοῦ οἱ δάκτυλοι καὶ τὰ δάκτυλα. Ὅμοίως ὁ δεσμός, οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ

δεσμά (=αί αλύσεις διὰ τῶν ὁλοίων δεσμεύονται οἱ κατάδικοι, ἢ φυλάκιαι), ὁ σταθμός, οἱ σταθμοὶ καὶ τὰ σταθμὰ (=μέτρα βάρους).

*Ἡ λέξις τὰ ἔγκατα μόνον εἰς τὸν πληθυντικόν. *Ἡ λέξις ὁ πλοῦτος ἔχει πληθυντικόν κατὰ τὴν τρίτην κλίσην τὰ πλούτη (γενική καὶ δατική δὲν εἶναι εὐχρηστος).

**Ἀσκήσεις.* 1) Νὰ κλιθοῦν τὰ ἑξῆς ὀνόματα : ὁ κῆπος, ὁ κάτοικος, ὁ κυνηγός, ἡ ἡπειρος, ἡ ψῆφος, τὸ πλοῖον, τὸ κιβώτιον.

2) Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, γενική καὶ αἰτιατική ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων: ὁ ἔμπορος, ὁ οἶκος, ὁ ἄνθρωπος, ὁ υἱός, ὁ καιρός, ὁ σίδηρος, ὁ ὄρισμός, ὁ μόλυβδος, ὁ ὀρειχάλκος, ὁ ἄργυρος, ὁ μηχανουργός, ὁ σιδηρουργός, ὁ ἐπιπλοποιός, ὁ κῶνος, ὁ χῶρος, ἡ εἴσοδος, ἡ τάφρος, ἡ διαγώνιος, ἡ μέθοδος, ἡ διάμετρος, ἡ ράβδος, τὸ μέταλλον, τὸ ἔλαιον, τὸ τρίγωνον, τὸ στοιχείον, τὸ μηχανουργεῖον, τὸ χυτήριον, τὸ ἐργαλεῖον, τὸ ἀντικείμενον, τὸ δωμάτιον, τὸ δῶρον, τὸ σχολεῖον, τὸ ὥρολόγιον.

3) Νὰ τονισθοῦν αἱ κάτωθι λέξεις καὶ νὰ δικαιολογηθῆ ὁ τόνος ἐκάστης τούτων: πλοια, γεωργοὶ, κηποὶ, γεωργου, σχολεῖα, σταθμοὺς, σημείου.

4) Σχηματίσατε 15 φράσεις μὲ πρωτόκλιτα καὶ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά: π.χ. τὰ σχολεῖα τῆς χώρας μας, κύριε Τελῶνα, οἱ διαβήται τῶν μαθητῶν κ.ο.κ.

II. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

§ 47. Τὰ συνηρημένα οὐσιαστικά τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν τὰ μὲν ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς (-οος) **-ους**, ὡς νόος-νοῦς, πλόος-πλοῦς, ρόος-ροῦς κλπ. τὰ δὲ οὐδέτερα εἰς (-εον) **-ουν**, ὡς ὀστέον-ὀστοῦν κλπ.

§ 48. Παραδείγματα κλίσεως συνηρημένων.

*Ἐνικός ἀριθμός

*Όνομ.	ὁ πλοῦς (-όος)	νοῦς (-όος)	τὸ ὀστοῦν (-έον)
Γεν.	τοῦ πλοῦ (-όου)	νοῦ (-όου)	τοῦ ὀστοῦ (-έου)
Δοτ.	τῷ πλῶ (-όῳ)	νῷ (-όῳ)	τῷ ὀστῶ (-έῳ)
Ἀιτ.	τὸν πλοῦν (-όον)	νοῦν (-όον)	τὸ ὀστοῦν (-έον)

Πληθυντικός ἀριθμός

*Όνομ.	οἱ πλοῖ (-όοι)	τὰ ὀστᾶ (-έα)
Γεν.	τῶν πλῶν (-όων)	τῶν ὀστῶν (-έων)
Δοτ.	τοῖς πλοῖς (-όοις)	τοῖς ὀστοῖς (-έοις)
Ἀιτ.	τούς πλοῦς (-όους)	τὰ ὀστᾶ (-έα)

Παρατηρήσεις § 49. α') Τὰ συνηρημένα οὐσιαστικά τῆς δευτέρας κλίσεως δὲν ἔχουν κλητικήν.

β') Εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν ἔχουν τὰς ἰδίας μὲ τὰ ἀσυναίρετα καταλήξεις, πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ, ὅπου ἀντὶ **ο** ἔχουν **ου**.

γ') Τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται, πλὴν τῶν συνθέτων, τὰ ὅποια τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὡς ὁ ἔκπλους, ὁ περίπλους, ὁ ἀπόπλους κλπ.

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα **πλοῦς**, σχηματίζει πληθυντικὸν καὶ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν: οἱ πλόες, τῶν πλώων, τοὺς πλόας. Ὁμοίως καὶ τὸ ὄνομα **νοῦς**: οἱ νόες, τῶν νόων, τοὺς νόας.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθοῦν τὰ ἑξῆς ὀνόματα: ὁ νοῦς, ὁ περίπλους, ὁ ἔκπλους.

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

§ 50. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλίνονται ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν. Τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εὐρίσκεται ἐκ τῆς γενικῆς, ὅταν ἀφαιρεθῇ ἡ κατάληξις· π.χ. κόραξ κόρακος-, θέμ. κόρακ· πατρὶς πατρίδ-ος, θέμ. πατρίδ—.

Τὰ ὀνόματα τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα φωνῆεν λέγονται **φωνηεντόληκτα**: τὰ ὀνόματα τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα σύμφωνον λέγονται **συμφωνόληκτα**: π.χ. ἱερεὺς ἱερέ-ως, θέμ. ἱερέ· πόλις πόλε-ως, θέμ. πολε· ὄνουξ ὄνουχ-ος, θέμ. ὄνουχ· πατρὶς πατρίδ-ος, θέμ. πατρίδ- κλπ.

Τὰ συμφωνόληκτα, ἀναλόγως τοῦ χαρακτηῖρος (βλ. § 4 α', β'), διαιροῦνται:

α') Εἰς **ἄφωνόληκτα**, τὰ ὅποια ὑποδιαιροῦνται εἰς **οὐρανικόληκτα**, **χειλικόληκτα**, **ὀδοντικόληκτα** καὶ

β') Εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, τὰ ὅποια ὑποδιαιροῦνται εἰς **ὕγροληκτα**, **ἐνρινόληκτα** καὶ **σιγμόληκτα**.

§ 51. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζουν ὅλας τὰς πτώσεις ἐξ ἑνὸς θέματος, ὡς σωτήρ σωτήρ-ος κλπ., ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι ἔχουν δύο θέματα, ὡς λέων λέοντ-ος, ἀστὴρ ἀστέρος κλπ. Ἐκ τῶν δύο τούτων θεμάτων τὸ μὲν ἓν ἔχει εἰς τὴν λήγουσαν μακρὸν φωνῆεν καὶ λέγεται θέμα **ἰσχυρόν**, τὸ δὲ ἄλλο ἔχει εἰς τὴν λή-

γουςαν βραχὺ φωνήεν καὶ λέγεται θέμα **ἄσθενές**· π.χ. ἀηδών (διπλόθεμον) θέμα ἰσχυρὸν ἀηδών, θέμα ἄσθενές ἀηδόν—.

Μερικὰ ἐκ τῶν τριτοκλίτων οὐσιαστικῶν δὲν λαμβάνουν κατὰληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ λέγονται **ἀκατάληκτα**, τὰ δὲ ἄλλα **καταληκτικά**.

Α' ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

1. Ἄφωνόληκτα.

§ 52. Παραδείγματα κλίσεως

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	ῥνυξ(χ-ς)	κώνωψ(π-ς)
Γεν.	τοῦ	ῥνυχ-ος	κώνωπ-ος
Δοτ.	τῷ	ῥνυχ-ι	κώνωπ-ι
Αἰτ.	τὸν	ῥνυχ-α	κώνωπ-α
Κλητ.	ὦ	ῥνυξ	κώνωψ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	ῥνυχ-ες	κώνωπ-ες
Γεν.	τῶν	ῥνύχ-ων	κωνώπ-ων
Δοτ.	τοῖς	ῥνυξι(χ-σι)	κώνωψι(π-σι)
Αἰτ.	τούς	ῥνυχ-ας	κώνωπ-ας
Κλητ.	ὦ	ῥνυχ-ες	κώνωπ-ες

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἡ	ταχύτης(τ-ς)	φλόξ(γ-ς)
Γεν.	τῆς	ταχύτητ-ος	φλογ-ὸς
Δοτ.	τῇ	ταχύτητ-ι	φλογ-ι
Αἰτ.	τὴν	ταχύτητ-α	φλόγ-α
Κλητ.	ὦ	ταχύτης	φλόξ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	αἱ	ταχύτητ-ες	φλόγες
Γεν.	τῶν	ταχυτήτ-ων	φλογ-ῶν
Δοτ.	ταῖς	ταχύτησι(τ-σι)	φλοξι(γ-σι)
Αἰτ.	τάς	ταχύτητ-ας	φλόγ-ας
Κλητ.	ὦ	ταχύτητ-ες	φλόγ-ες

Ἐνικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὅνομ.	τὸ	κτῆμα	ἄλας	τὰ	κτῆματ-α	ἄλατ-α
Γεν.	τοῦ	κτῆματ-ος	ἄλατ-ος	τῶν	κτῆματ-ων	ἄλατ-ων
Δοτ.	τῷ	κτῆματ-ι	ἄλατ-ι	τοῖς	κτῆμα-σι	ἄλα-σι
Αἰτ.	τὸ	κτῆμα	ἄλας	τὰ	κτῆματ-α	ἄλατ-α
Κλητ.	ὦ	κτῆμα	ἄλας	ὦ	κτῆματ-α	ἄλατ-α

2. Ἡμιφωνόληκτα.

§ 53. Παραδείγματα κλίσεως.

Ἐνικός ἀριθμός

Ὅνομ.	ὁ	κλητήρ	Ἕλλην	ἡ	χείρ
Γεν.	τοῦ	κλητήρ-ος	Ἕλλην-ος	τῆς	χειρ-ός
Δοτ.	τῷ	κλητήρ-ι	Ἕλλην-ι	τῇ	χειρ-ί
Αἰτ.	τόν	κλητήρ-α	Ἕλλην-α	τήν	χειρ-α
Κλητ.	ὦ	κλητήρ	Ἕλλην	ὦ	χείρ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὅνομ.	οἱ	κλητήρ-ες	Ἕλλην-ες	αἱ	χειρ-ες
Γεν.	τῶν	κλητήρ-ων	Ἕλλήν-ων	τῶν	χειρ-ῶν
Δοτ.	τοῖς	κλητήρ-σι	Ἕλλησι(ν-σι)	ταῖς	χερ-σί
Αἰτ.	τούς	κλητήρ-ας	Ἕλλην-ας	τάς	χειρ-ας
Κλητ.	ὦ	κλητήρ-ες	Ἕλλην-ες	ὦ	χειρ-ες

§ 54. Καταλήξεις συμφωνολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων.

	Ἐνικός ἀριθμός		Πληθυντικός ἀριθμός	
	ἄρσ. θηλυκ.	οὐδέτ.	ἄρσ. θηλυκ.	οὐδέτ.
Ὅνομ.	—ς ἢ οὐδεμία	—	—ες	—α
Γεν.	—ος	—ος	—ων	—ων
Δοτ.	—ι	—ι	—σι	—σι
Αἰτ.	—α	—	—ας	—α
Κλητ.	—ς ἢ οὐδεμία	—	—ες	—α

§ 55. Αί καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως **-ι** (δοτ. ἐνικ.), **-α** (αἰτ. ἐνικ.), **-σι** (δοτ. πληθ.) καὶ **-ας** (αἰτ. πληθ.) εἶναι πάντοτε βραχεῖαι· δηλ. αἱ καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως, αἱ ὅποια ἔχουν δίχρονον, ἔχουν τὸ δίχρονον πάντοτε βραχύ.

Παρατηρήσεις. § 56. α') Εἰς τὰ **οὐρανικόληκτα**, ὅταν ὁ οὐρανικός χαρακτήρ (κ, γ, χ) εὗρεθῆῃ πρὸ καταλήξεως, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ **σ** (ς), ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ εἰς **ξ'** π.χ. κόρακ-ς κόραξ, κόρακ-σι κόραξι, ὄνυχ-ς ὄνυξ κλπ.

β') Εἰς τὰ **χειλικόληκτα** ὁ χειλικός χαρακτήρ (π,β,φ) ἐνοῦται μετὰ τοῦ **σ**(ς) εἰς **ψ'** π.χ. κώνωπ-ς κώνωψ, κώνωπ-σι κώνωψι.

γ') Εἰς τὰ **ὀδοντικόληκτα** ὁ ὀδοντικός χαρακτήρ (τ,δ,θ) ὅταν ἀκολουθῆ **σ**(ς) ἀποβάλλεται· π.χ. πατρίδ-ς πατρίς, πατρίδ-σι πατρίσι.

δ') Εἰς τὰ **ἐνρινόληκτα** ὁ χαρακτήρ **ν** πρὸ τοῦ **σ**(ς) ἀποβάλλεται· π.χ. ἀκτίν-ς ἀκτίς, ἀκτίν-σι ἀκτίσι.

ε') Ὅλα τὰ συμφωνόληκτα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν **-α**, ἀλλὰ τὸ ὄνομα ἢ **χάρις** διατηρεῖ εἰς τὴν αἰτιατικὴν τὸν ἀρχαῖον τύπον τὴν **χάριν**.

στ') Τὰ **μονοσύλλαβα** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης· π.χ. τῆς φλογός, τῆ φλογί, τῶν φλογῶν, ταῖς φλοξί. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν μονοσυλλάβων ὀνομάτων **παῖς**, **Τρώς**, **δάς**, **οὔς**, **φῶς** τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἦτοι παίδων, Τρώων, δάδων, ὄτων, φώτων.

ζ') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν. (Τὰ ὀνόματα **παῖς** καὶ **ποῦς** ἔχουν κλητικὴν ὦ παῖ, ὦ ποῦ).

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ἀφωνολήκτων. 1) Νὰ κλιθοῦν τὰ ὀνόματα : ὁ ἄνθραξ, ἡ σάριξ, ἡ σῆραξι, ὁ μύωψ, ἡ χάρις, ἡ ἰσότης, τὸ ζήτημα.

2) Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ὁ κῶδιξ, ὁ κήρυξ, ὁ πρόσφυξ, ὁ θώραξ, ἡ ἔλιξ, ἡ διῶρυξ, ἡ φάλαγιξ, ἡ κλιμαξ, ἡ νύξ (θεμ. νυκτ.-), ἡ μάστιξ, ἡ αὔλαξ, ὁ χάλυψ, ὁ πριγκιψ, ὁ λέβης, ὁ τάπηξ, ἡ κοινότης, ἡ θερμότης, ἡ ἰδιότης, ἡ τιμιότης, ἡ ἀρμοδιότης, τὸ βῆμα, τὸ βλήμα, τὸ διάλειμμα, τὸ σύστημα, τὸ μειονέκτημα, τὸ προϊόν, τὸ γῆρας, τὸ κρέας τὸ συμβάν, τὸ φῶς.

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ἡμιφωνολήκτων. 1) Νὰ κλιθοῦν τὰ ὀνόματα : ὁ σωλήν, ὁ κινητήρ, ὁ σφῆν.

2) Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν

ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ὁ χαρακτηρ, ὁ πλωτήρ, ὁ ἀνελευστήρ, ὁ ὀδοστροφτήρ, ὁ μάρτυρ (θέμ. μάρτυρ-), ὁ μήν, ὁ κηφήν, ὁ σωλήν.

3. Τὰ ἔχοντα εἰς τὴν λήγουσαν τοῦ θέματος δίχρονον.

§ 57. α') Τὰ λήγοντα εἰς *-ις* γεν. *-ιδος* ὀδοντικόληκτα ἔχουν τὸ *ι* βραχύ· π.χ. πατρὶς-πατρίδος, ἐλπίς-ἐλπίδος κλπ.

Ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ *ι* μακρὸν τὰ ὀνόματα; *ἀψίς, βαλβίς, βλεφαρίς, κηλίς, κρηπίς, νησίς, σφραγίς, ψηφίς* καὶ τινα ἄλλα σπάνια.

β') Τὰ λήγοντα εἰς *-ας* γεν. *-αδος* καὶ *-ας* γεν. *-αντος* ὀδοντικόληκτα ἔχουν τὸ *α* βραχύ· π.χ. πεδιάς-πεδιάδος, ἱμάς-ἱμάντος.

γ') Τὰ λήγοντα εἰς *-ις* γεν. *-ινος* καὶ *-αν* γεν. *-ανος* ἐνρινόληκτα ἔχουν τὸ δίχρονον μακρὸν· π.χ. ἀκτίς-ἀκτίνος, τιτάν-τιτῆνος κλπ.

"*Ἀσκησις*. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, γενική καὶ αἰτιατική ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ὁ ἀνδριάς, ὁ ἱμάς, ἡ πεδιάς, ἡ ἑβδομάς, ἡ δωδεκάς, ἡ Ἑλλάς, ἡ ἑφημερίς, ἡ θεομίς, ἡ δεσποινίς, ἡ ἀσπίς, ἡ ἐλπίς, ἡ πυραμίς, ἡ βαλβίς, ἡ δεκαετηρίς, ἡ σταφίς, ἡ κηλίς, ἡ σφραγίς, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ἐλευσίς, ὁ παιάν, ὁ μεγαστάν, ὁ Ἀκαρνάν, ὁ Εὐρυτάν.

4. Διάκρισις μονοθέμων καὶ διπλοθέμων ὀνομάτων.

§ 58. α') Τὰ λήγοντα εἰς *-ην* ἐνρινόληκτα εὐκόλως διακρίνονται εἰς μονόθεμα καὶ διπλόθεμα ἐκ πείρας. Οὕτω ὁ σωλήν-τοῦ σωλήνος, ὁ κηφήν-τοῦ κηφήνος, ἀλλὰ ὁ ποιμὴν - τοῦ ποιμένος, ὁ πυθμὴν-τοῦ πυθμένος, ὁ λιμὴν - τοῦ λιμένος κλπ.

β') Τὰ λήγοντα εἰς *-ηρ* ὑγρόληκτα εἶναι μονόθεμα πλὴν τῶν ὀνομάτων *ἀήρ, αἰθήρ, ἀστήρ*, τὰ ὅποια εἶναι διπλόθεμα. Ὁ ἀστήρ - τοῦ ἀστέρος, ὁ αἰθήρ - τοῦ αἰθέρος, ὁ ἀήρ - τοῦ ἀέρος.

γ') Τὰ εἰς *-ως* γεν. *-ωτος* ὀδοντικόληκτα εἶναι μονόθεμα καὶ ἐπομένως διατηροῦν τὸ *ω* τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς πτώσεις· π.χ. ὁ γέλωρ - τοῦ γέλωτος, ὁ ἰδρῶρ - τοῦ ἰδρώτος κλπ.

δ') Τὰ λήγοντα εἰς *-ων* γεν. *-ω(ο)ντος* ὀδοντικόληκτα εἶναι διπλόθεμα, ὅταν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης· ἐπομένως τὸ *ω* τῆς ὀνομαστικῆς εἰς τὰς ἐπομένας

πτώσεις (καὶ εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ) τρέπεται εἰς **ο** π.χ. ὁ λέων - τοῦ λέοντος. Ὅταν ὅμως εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, εἶναι μονόθεμα καὶ ἐπομένως διατηροῦν τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς πτώσεις π.χ. ὁ Ξενοφῶν - τοῦ Ξενοφῶντος κλπ.

ε') Τὰ λήγοντα εἰς **-ωρ** γεν. **-ορος** ὑγρόληκτα εἶναι διπλόθεμα· ἐπομένως τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς τρέπεται εἰς ὅλας τὰς ἐπομένας πτώσεις (καὶ εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ) εἰς **ο** π.χ. ὁ ρήτωρ - τοῦ ρήτορος, ὁ παντοκράτωρ - τοῦ παντοκράτορος. (Μερικὰ ξενικὰ ὀνόματα εἶναι μονόθεμα, ὡς ὁ Βίκτωρ, ὁ δόκτωρ, ὁ πάστορ κλπ.).

Ἄσκησις. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμοτέρων τῶν ἀριθμῶν: ὁ λιμὴν, ὁ πυθμὴν, ἡ σειρὴν, ὁ ποιμὴν, ὁ σωτήρ, ὁ ζωστήρ, ὁ λαμπτήρ, ὁ ἀήρ, ὁ ἰδρώς, ὁ ἄρχων, ὁ γέρον, ὁ Σολομῶν, ὁ Ξενοφῶν, ὁ πρᾶκτωρ, ὁ ρήτωρ, ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ κοσμήτωρ.

στ') Τὰ λήγοντα εἰς **-ων** γεν. **-ω(ο)νος** ἐνρινόληκτα διακρίνονται εἰς μονόθεμα καὶ διπλόθεμα ὡς ἐξῆς:

1) Τὰ **ἀρσενικὰ δξύτονα** εἶναι μονόθεμα, ἤτοι φυλάσσουν τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς πτώσεις π.χ. ἀγῶν - ἀγῶνος, κοιτῶν - κοιτῶνος. Ὅμοίως καὶ τὰ περισπώμενα, ὡς Ποσειδῶν - Ποσειδῶνος. Ἐξαιροῦνται καὶ εἶναι διπλόθεμα τὰ ὀνόματα **κανῶν, κηδεμῶν, ἡγεμῶν, Στυμῶν, Μακεδῶν**, τὰ ὅποια εἰς τὰς ἐπομένας πτώσεις τρέπουν τὸ **ω** εἰς **ο** (πλὴν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ).

2) Τὰ **θηλυκὰ δξύτονα** εἶναι διπλόθεμα, ἤτοι τρέπουν τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς εἰς **ο** εἰς τὰς ἐπομένας πτώσεις (πλὴν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ) π.χ. ἀηδῶν - ἀηδόνας, χελιδῶν - χελιδόνας. (Μερικὰ ὀνόματα πόλεων φυλάσσουν τὸ **ω**, διότι εἶναι μονόθεμα, ὡς Βαβυλῶν - Βαβυλῶνος, Σιδῶν - Σιδῶνος, Σικυῶν - Σικυῶνος, Λισσαβῶν - Λισσαβῶνος, ἀλλὰ καὶ Ἐλασσῶν - Ἐλασσόνος, Καρχηδῶν - Καρχηδόνας, Χαλκηδῶν - Χαλκηδόνας).

3) Τὰ **παροξύτονα** εἶναι διπλόθεμα, ἤτοι τρέπουν τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς ἐπομένας πτώσεις εἰς **ο** π.χ. ὁ πνεύμων - τοῦ πνεύμονος, τέκτων - τέκτονος. Ἐκ τούτων ἐξαιροῦνται καὶ φυλάσσουν τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰ ὀνόματα: **σάπων, κώδων, πῶγων, ρῶθων, καύσων, ἄμβων**, καθὼς καὶ τὰ περισσότερα ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὡς Σόλων-

Σόλωνος, Πλάτων - Πλάτωνος, ᾠ Απόλλων - ᾠ Απόλλωνος, Κρίτων, Λάκων, Βύρων κλπ. ἀλλὰ καὶ ᾠ Ιᾶσων - ᾠ Ιᾶσονος, ᾠ Αγαμέμνων - ᾠ Αγαμέμνονος, ᾠ Αλιάκμων - ᾠ Αλιάκμονος, ᾠ Αμφικτύων - ᾠ Αμφικτύονος.

ᾠ Ασκησις. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, γενική καὶ αἰτιατική ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων: ὁ αἰών, ὁ ἀγών, ὁ κανών, ὁ ἐλαιών, ὁ κηδεμών, ὁ κυκλών, ὁ χιτών, ὁ στρατών, ὁ Κιθαιρών, ὁ Ἑλικών, ὁ Μακεδών, ἡ εἰκών, ἡ σιαγών, ἡ ἀμαζών, ἡ χελιδών, ἡ Ἐλασσών, ἡ χιών, ὁ σάπων, ὁ ἐπιστήμων, ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ ἄξων, ὁ γνώμων, ὁ βραχίων, ὁ ἄκμων, ὁ κώδων, ὁ γείτων, ὁ κίων, ὁ ᾠ Απόλλων, ὁ Λάκων.

5. Συγκοπτόμενα.

§ 59. ᾠ τῶν συγκοπτομένων τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐν χρήσει εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν εἶναι τὰ ἑξῆς: ὁ **πατήρ**, ἡ **μήτηρ**, ἡ **θυγάτηρ**, ὁ **ἀνὴρ**.

Λέγονται συγκοπτόμενα, διότι εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἀποβάλλουν (συγκόπτουν) τὸ **ε** τῆς παραληγούσης, πλὴν τοῦ ὀνόματος **ἀνὴρ**, τὸ ὅποῖον εἶναι συγκοπτόμενον εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, ἐκτὸς τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ. (Εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **ε**, ἀναπτύσσεται ἓνα **α** χάριν εὐφωνίας). Κλίνονται ὡς ἑξῆς:

	Ἐνικός ἀριθμὸς	Πληθυντικός ἀριθμὸς
ᾠ Ονομ.	ὁ πατήρ ἀνὴρ	οἱ πατέρες ἄνδρες
Γεν.	τοῦ πατρὸς ἀνδρὸς	τῶν πατέρων ἀνδρῶν
Δοτ.	τῷ πατρὶ ἀνδρὶ	τοῖς (πατράσι) (ἀνδράσι)
Αἰτ.	τὸν πατέρα ἄνδρα	τούς πατέρας ἄνδρας
Κλητ.	ὦ πάτερ ἄνερ	ὦ πατέρες ἄνδρες

Τὰ ὀνόματα ἡ **μήτηρ** καὶ ἡ **θυγάτηρ** κλίνονται ὅπως τὸ ὄνομα ὁ **πατήρ**.

ᾠ Ασκησις. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, γενική καὶ αἰτιατική ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων: ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ὁ ἀνὴρ.

6. Σιγμόληκτα.

§ 60. **Σιγμόληκτα** λέγονται τὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια ἔχουν

χαρακτήρα **σ**, εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδέτερα εἰς **-ος** καὶ μερικὰ ἀρσενικά κύρια εἰς **-ης**.

§ 61. Παραδείγματα κλίσεως.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.ὸ	Δημοσθένης (-εσ)	Περικλῆς	(-έεσ)
Γεν.	τοῦ Δημοσθένους (εσ-ος)	Περικλέους	(έεσ-ος)
Δοτ.	τῷ Δημοσθένει (εσ-ι)	Περικλεῖ	(έεσ-ι)
Αἰτ.	τὸν Δημοσθένη(ν) (εσ-α)	Περικλέα (έεσ-α)	καὶ Περικλῆ
Κλητ.	ὦ Δημοσθένη	Περικλῆ	

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὸ	ἔθνος (-εσ)	στήθος (-εσ)
Γεν.	τοῦ	ἔθνους (εσ-ος)	στήθους (εσ-ος)
Δοτ.	τῷ	ἔθνει (εσ-ι)	στήθει (εσ-ι)
Αἰτ.	τὸ	ἔθνος	στήθος
Κλητ.	ὦ	ἔθνος	στήθος

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τὰ	ἔθνη (εσ-α)	στήθη (εσ-α)
Γεν.	τῶν	ἔθνων (έσ-ων)	στηθῶν (έσ-ων)
Δοτ.	τοῖς	ἔθνεσι (εσ-σι)	στήθεσι (εσ-σι)
Αἰτ.	τὰ	ἔθνη	στήθη
Κλητ.	ὦ	ἔθνη	στήθη

Παρατηρήσεις. § 62. α') Τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι πάντα **ἀκατάληκτα**, τὰ μὲν ἀρσενικά **διπλόθεμα** μὲ θέμα ἰσχυρὸν εἰς **-ησ** καὶ ἀσθενὲς εἰς **-εσ**, τὰ δὲ οὐδέτερα **μονόθεμα** μὲ θέμα εἰς **-εσ**. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν μὲν ἀρσενικῶν σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος, τῶν δὲ οὐδετέρων ἐκ τοῦ θέματος εἰς **-εσ**, διὰ τῆς τροπῆς τοῦ **ε** εἰς **ο**. Οὕτω θεμ. γενεσ-ὀνομαστ. τὸ γένος, θέμα ἔθνεσ-ὀνομαστ. τὸ ἔθνος.

β') Ὁ χαρακτήρ **σ**, ὅταν εὐρεθῆ μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀποβάλλεται καὶ κατόπιν ἐπακολουθεῖ συναίρεσις τῶν φωνηέντων ὡς ἐξῆς: **ε + σ = ου** (βέλεσ-ος, βέλε-ος, βέλους), **ε + ι = ει** (βέλεσ-ι,

βέλε-ϊ, βέλει), $\epsilon + \alpha = \eta$ (βέλεσ-α, βέλε-α, βέλη) και $\epsilon + \omega = \omega$ (βέ-λέσ-ων, βελέ-ων, βελῶν).

γ') Εἰς τὰ ἀρσενικά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-κλήης**, εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ $\epsilon + \alpha$ συναρεῖται εἰς **α**, διότι προηγεῖται ἄλλο **ε**. Οὕτω τὸν Περικλέεσ-α, Περικλέε α, Περικλέα· ὁμοίως Ἡρακλέα, Σοφοκλέα κλπ. ἄλλὰ καὶ τὸν Περικλῆ, τὸν Σοφοκλῆ. Τὰ παροξύτονα σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν καὶ κατὰ τὴν πρώ-την κλίσιν εἰς **-ην**· π.χ. τὸν Σωκράτη καὶ Σωκράτην, Δημοσθένη καὶ Δημοσθένην κλπ.

δ') Τὰ εἰς **-ης** κύρια τριτόκλιτα διακρίνονται τῶν εἰς **-ης** κυρίων πρωτοκλίτων, διότι εἶναι σύνθετα καὶ ἔχουν ὡς β' συνθετικὸν οὐδέτερον σιγμόληκτον (Περικλήης-κλέος, Σωκράτης-κράτος) ἢ ἓν ἐκ τῶν ρημάτων **φαίνομαι** (Ἄριστοφάνης), **μῆδομαι** (Διομήδης), **λάμπω** (Χαραλάμπης), **χαίρω** (Θεοχάρης, Δημοχάρης).

ε') Μερικὰ ἐκ τῶν εἰς **-ος** οὐδετέρων εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μένουσιν ἀσυναίρετα. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: τὸ **ἄνθος** (τῶν ἀνθέων), τὸ **χειλος** (τῶν χειλέων) καὶ τὸ **ὄρος** (τῶν ὄρέων).

Ἀσκήσεις. 1) Νὰ χωρισθοῦν εἰς πρωτόκλιτα καὶ τριτόκλιτα τὰ κάτωθι κύρια ὀνόματα : ὁ Ἄριστείδης, ὁ Ἄριστομένης, ὁ Διογένης, ὁ Μιλτιάδης, ὁ Ἄριστοτέλης, ὁ Πραξιτέλης, ὁ Κλεομένης, ὁ Δημοσθένης, ὁ Ξενοκράτης, ὁ Ἀναξιμένης, ὁ Εὐκλείδης, ὁ Παρμενίδης, ὁ Αἰσχίνης, ὁ Ἀρχιμήδης, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Ἄριστοφάνης, ὁ Ἴπποκράτης.

2) Νὰ κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ὀνόματα : Τὸ εἶδος, τὸ κράτος, τὸ τέλος ὁ Ἄριστοτέλης, ὁ Διογένης, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θεμιστοκλῆς.

3) Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : τὸ ἄνθος, τὸ τεῖχος, τὸ πλήθος, τὸ χρέος, τὸ ἦθος, τὸ βάθος, τὸ ὕψος, τὸ μήκος, τὸ νέφος, τὸ κύτος, τὸ ὄρος, τὸ μέγεθος, τὸ στέλεχος, τὸ πέλαγος, τὸ ἔδαφος.

4) Σχηματίσατε 20 φράσεις μὲ πρωτόκλιτα, δευτερόκλιτα καὶ τριτόκλιτα οὐσιαστικά· π.χ. τὰ δάση τῆς πατρίδος, οἱ γέροντες ἄνθρωποι, αἱ κλίμακες τοῦ σχολείου κ.ο.κ.

Β' ΦΩΝΗΝΤΟΛΗΚΤΑ

1. Τὰ εἰς -ις γενικὴ -εως.

§ 63. Παραδείγματα κλίσεως.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	ὄφι-ς	ἡ	γνώσι-ς	κίνησι-ς
Γεν.	τοῦ	ὄφε-ως	τῆς	γνώσε-ως	κινήσε-ως
Δοτ.	τῷ	ὄφει(ε-ι)	τῇ	γνώσει(ε-ι)	κινήσει(ε-ι)
Αἰτ.	τόν	ὄφι-ν	τήν	γνώσι-ν	κίνησι ν
Κλητ.	ὦ	ὄφι	ὦ	γνώσι	κίνησι

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	ὄφεις(ε-εσ)	αἱ	γνώσεις(ε εσ)	κινήσεις(ε-εσ)
Γεν.	τῶν	ὄφε-ων	τῶν	γνώσε-ων	κινήσε-ων
Δοτ.	τοῖς	ὄφε-σι	ταῖς	γνώσε-σι	κινήσε-σι
Αἰτ.	τούς	ὄφεις	τάς	γνώσεις	κινήσεις
Κλητ.	ὦ	ὄφεις	ὦ	γνώσεις	κινήσεις

Παρατηρήσεις § 64. α') Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν χαρακτῆρα *ι'* εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν χαρακτῆρα *ε*.

β') Ὁ χαρακτῆρ *ε*, ὅταν εὐρεθῆ πρὸ καταλήξεως *ι* καὶ *ε* συναιρεῖται εἰς *ει'* π.χ. πόλε-ι πόλει, πόλε-εσ πόλεισ κλπ.

γ') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν *-ως* (μὲ ὀμέγα), εἰς δὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν *-ν*.

δ') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ἀκατάληκτος' π.χ. κύριε Πρῦτανι, ὦ πρᾶξι κλπ.

ε') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, καίτοι ἡ λήγουσα εἶναι μακρά. (βλ. § 15 δ').

στ') Ἡ αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὅμοιαι πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν.

§ 65. **Κανὼν τονισμού.** Τὰ λήγοντα εἰς *-ις* γεν. *-εως* ἔχουν τὸ *ι* πάντοτε βραχύ' π.χ. γνώσις, δρᾶσις, καῦσις, κλῆσις, θραῦσις, θλιῖσις, πρᾶξις κλπ.

Ἀσκήσις 1. Νὰ κλιθοῦν τὰ ἑξῆς ὀνόματα : ὁ μάντις, ὁ πρύτα-
νις, ἡ θέσις, ἡ χρῆσις, ἡ συνειδήσις,

Ἀσκήσις 2 Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, γενική καὶ αἰτιατική ἀμ-
φοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων : ἡ θλίψις, ἡ ἄσκησις, ἡ βεβαίω-
σις, ἡ πίστισις, ἡ πτώσις, ἡ ἀφαίρεσις, ἡ τάξις, ἡ δύναμις, ἡ πίσις,
ἡ θέξις, ἡ ψῦξις, ἡ ἔλξις, ἡ ἔλλειψις, ἡ σημείωσις, ἡ λείανσις,
ἡ ρύθμισις, ἡ αἴσθησις, ἡ ἔνωσις, ἡ σύγκρισις.

2. Τὰ εἰς -εὺς γεν. -έως.

§ 66. Παραδείγματα κλίσεως.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	βασιλεὺς	ιερεὺς	γραφεὺς
Γεν.	τοῦ	βασιλέ-ως	ιερέ-ως	γραφέ-ως
Δοτ.	τῷ	βασιλεῖ (έ-ι)	ιερεῖ (έ-ι)	γραφεῖ (έ-ι)
Αἰτ.	τὸν	βασιλέ-α	ιερέ-α	γραφέ-α
Κλητ.	ὦ	βασιλεῦ	ιερεῦ	γραφεῦ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ	βασιλεῖς (έ-ες)	ιερεῖς (έ-ες)	γραφεῖς (έ-ες)
Γεν.	τῶν	βασιλέ-ων	ιερέ-ων	γραφέ-ων
Δοτ.	τοῖς	βασιλεῦ-σι	ιερεῦ-σι	γραφεῦ-σι
Αἰτ.	τούς	βασιλεῖς	ιερεῖς	γραφεῖς
Κλ.	ὦ	βασιλεῖς	ιερεῖς	γραφεῖς

Παρατηρήσεις. § 67. α') Ἐκ τοῦ εἰς -εὺς θέματος σχηματί-
ζονται μόνον ἡ ὀνομαστική καὶ κλητική τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἡ δοτική
τοῦ πληθυντικοῦ.

β') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν -ως
(μὲ ὠμέγα).

γ') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζεται ἐκ μόνου τοῦ θέ-
ματος καὶ περισπᾶται· π.χ. ὦ γραφεῦ, ἀποστολεῦ κλπ. Ἡ αἰτια-
τικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὅμοιαι πρὸς τὴν ὀνο-
μαστικὴν.

δ') Ὁ χαρακτήρ ε μετὰ τῶν καταλήξεων ι καὶ ε συναυρεῖ-
ται εἰς εἰ· π.χ. βασιλέ-ι βασιλεῖ, βασιλέ-ες βασιλεῖς.

ε') Κατὰ ταῦτα κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα **Πειραιεύς** ὡς ἑξῆς :
ὁ Πειραιεύς, τοῦ Πειραιῶς (Πειραιέ-ως), τῷ Πειραιεῖ (Πειραιέ-ι),

τὸν Πειραιᾶ (Πειραιέ-α), ὃ Πειραιεῦ. Τὸ ὄνομα τοῦτο συναιρεῖ τὸ ε-ω εἰς ω καὶ τὸ ε-α εἰς α.

* Δοκίμια. Νὰ κλιθοῦν τὰ ἑξῆς ὀνόματα : ὁ γραμματεὺς, ὁ γονεὺς, ὁ ἱππεὺς, ὁ συγγραφεὺς, ὁ εισαγγελεὺς, ὁ κουρεὺς, ὁ προβολεὺς, ὁ ἀλιεὺς, ὁ σκαπανεὺς, ὁ διερμηνεὺς, ὁ διανομεὺς, ὁ φορεὺς, ὁ τριβεὺς.

3. Τὰ εἰς -υς γεν. -εως.

§ 68. Τρία ὀνόματα ἐκ τῶν ἐχόντων εἰς τὴν ὀνομαστικὴν χαρακτῆρα *υ*, ὁ *πῆχυς*, ὁ *πέλεκυς* καὶ ὁ *πρέσβυς* δὲν κλίνονται ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα *υ*, ἀλλ' εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς ὅλον τὸν πληθυντικὸν κλίνονται κατὰ τὰ εἰς -ις γεν. -εως.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ονομ.	ὁ	πῆχυ-ς	πέλεκυ-ς
Γεν.	τοῦ	πήχε-ως	πελέκε-ως
Δοτ.	τῷ	πήχει (ε-ι)	πελέκει (ε-ι)
Αἰτ.	τὸν	πῆχυ-ν	πέλεκυ-ν
Κλητ.	ὦ	πῆχυ	πέλεκυ

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

᾽Ονομ.	οἱ	πήχεις (ε-εσ)	πελέκεις (ε-εσ)
Γεν.	τῶν	πήχε-ων	πελέκε-ων
Δοτ.	τοῖς	πήχε-σι	πελέκε-σι
Αἰτ.	τούς	πήχεις	πελέκεις
Κλητ.	ὦ	πήχεις	πελέκεις

* Δοκίμια. Νὰ κλιθοῦν τὰ ὀνόματα : ὁ πρέσβυς καὶ ὁ πῆχυς.

4. Τὰ εἰς -υς γεν. -υος.

§ 69. Παραδείγματα κλίσεως.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

᾽Ονομ.	ὁ	στάχυ-ς	ἡ	δρυ-ς
Γεν.	τοῦ	στάχυ-ος	τῆς	δρυ-ός
Δοτ.	τῷ	στάχυ-ϊ	τῇ	δρυ-ϊ
Αἰτ.	τὸν	στάχυ-ν	τὴν	δρυ-ν
Κλητ.	ὦ	στάχυ	ὦ	δρυ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ	στάχυ- <i>ες</i>	αἱ	δρύ- <i>ες</i>
Γεν.	τῶν	σταχύ- <i>ων</i>	τῶν	δρυ- <i>ῶν</i>
Δοτ.	τοῖς	στάχυ- <i>σι</i>	ταῖς	δρυ- <i>σι</i>
Αἰτ.	τούς	στάχυσ (<i>νς</i>)	τάς	δρυς (<i>νς</i>)
Κλητ.	ῶ	στάχυ- <i>ες</i>	ῶ	δρύ- <i>ες</i>

Παρατηρήσεις. § 70. α') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ἀκατάληκτος ὡς στάχυν, ὡς ἰσχύ κλπ.

β') Εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν *-ν*, εἰς δὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ *-νς*, ἀλλὰ τὸ *ν* πρὸ τοῦ *ς* ἀποβάλλεται καὶ γίνεται χρονικὴ ἔκτασις τοῦ προηγουμένου βραχέος *ν* εἰς μακρόν· π.χ. ἰχθύ-*νς*, ἰχθύς.

§ 71. **Κανόνες ὀρθογραφικοί.** α') Τὰ μονοσύλλαβα εἰς *-νς* ἔχουν τὸ *ν* μακρόν καὶ περισπῶνται εἰς ὅλους τοὺς μονοσυλλάβους τύπους· π.χ. ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, ἡ δρυς τὴν δρῦν κλπ.

Εἰς τοὺς δυσλλάβους ὁμως τύπους ἔχουν τὸ *ν* βραχύ· π.χ. οἱ μύες, αἱ δρύες κλπ.

Τὰ πολυσύλλαβα ἔχουν τὸ *ν* βραχύ· π.χ. τοῦ ἰχθύος, αἱ κλιτύες κλπ.

β') Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ, ὅταν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται· π.χ. τοὺς ἰχθύς, τὰς κλιτύς κλπ.

Ἰσοκλίσεις. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ὀνομάτων: ὁ ἰχθύς, ἡ κλιτύς, ἡ ἰλύς, ἡ ὀσφύς, ἡ ἰσχύς.

5 Ἔτερα φωνηεντόληκτα.

§ 72. Παραδείγματα κλίσεως.

	Ἐνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός		
Ὄνομ.	ὁ	ἥρω- <i>ς</i>	ἡ	ἡχώ	οἱ	ἥρω- <i>ες</i>
Γεν.	τοῦ	ἥρω- <i>ος</i>	τῆς	ἡχοῦς (ὀ- <i>ος</i>)	τῶν	ἡρώ- <i>ων</i>
Δοτ.	τῷ	ἥρω- <i>ι</i>	τῇ	—	τοῖς	ἥρω- <i>σι</i>
Αἰτ.	τόν	ἥρω- <i>α</i>	τὴν	ἡχώ (ὀ- <i>α</i>)	τούς	ἥρω- <i>ας</i>
Κλητ.	ῶ	ἥρω- <i>ς</i>	ῶ	—	ῶ	ἥρω- <i>ες</i>

Παρατηρήσεις. § 73. α') Κατὰ τὸ ὄνομα *ἡρώς* κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα ὁ Μίνως, ὁ Τρώς.

β') Κατὰ τὸ ὄνομα *ἠχώ* κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα ἢ *πειθῶ*, ἢ *φειδῶ*, ἢ *λεχώ*, ἢ *Ἡρώ*, ἢ *Κλειῶ*, ἢ *Σαπφῶ*, ἢ *Καλυπῶ*. (Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν ὀνομάτων τούτων ὀξύνεται, καί-τοι προέρχεται ἐκ συναϊρέσεως).

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφῇ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν ὀνομάτων: ὁ Μίνως, ἡ πειθῶ, ἡ φειδῶ, ἡ λεχώ, ἡ Ἡρώ.
2. Σχηματίσατε 20 φράσεις, μὲ οὐσιαστικά τῶν τριῶν κλίσεων.

6. Ἀνώμαλα οὐσιαστικὰ τρίτης κλίσεως.

§ 74. Τὰ μᾶλλον εὐχρηστα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀνώμαλα οὐσιαστικὰ τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι τὰ ἑξῆς:

- 1) Ὁ *Ἄρης*, τοῦ Ἄρεως, τὸν Ἄρην.
- 2) Τὸ *γόνυ*, τοῦ γόνατος, τὸ γόνυ. Τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τὰ γόνατα.
- 3) Ἡ *γυνή*, τῆς γυναικός, τὴν γυναῖκα. Αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, τὰς γυναῖκας.
- 4) Τὸ *δόρυ*, τοῦ δόρατος κλπ. ὡς τὸ γόνυ.
- 5) Ὁ *Ζεὺς*, τοῦ Διός, τὸν Δία, ὃ Ζεῦ.
- 6) Τὸ *ἥπαρ*, τοῦ ἥπατος, τὸ ἥπαρ. Τὰ ἥπατα, τῶν ἥπατων, τὰ ἥπατα.
- 7) Ἡ *τριξ*, τῆς τριχός, τὴν τρίχα. Αἱ τρίχες, τῶν τριχῶν, τὰς τρίχας.
- 8) Ὁ *κύων*, τοῦ κυνός, τὸν κύνα. Οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοὺς κύνας.
- 9) Ὁ *μάρτυς*, τοῦ μάρτυρος, τὸν μάρτυρα, ὃ μάρτυς. Οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοὺς μάρτυρας, ὃ μάρτυρες.
- 10) Τὸ *ὄνειρον*, κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην κλίσιν, ἦτο τοῦ ὄνειρου καὶ ὄνειρατος, τὰ ὄνειρα καὶ ὄνειρατα κλπ.
- 11) Τὸ *ὄψ*, τοῦ ὄπτός, τὸ ὄψ. Τὰ ὄπα, τῶν ὄπων, τὰ ὄπα.
- 12) Τὸ *πῦρ*, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἦτο τὰ πυρά, τῶν πυρῶν κλπ.
- 13) Τὸ *ὔδωρ*, τοῦ ὕδατος, τὸ ὕδωρ. Τὰ ὕδατα τῶν ὑδάτων, τὰ ὕδατα.

Ἀσκήσις. Γράψατε εἰς τὸ τετράδιόν σας ὅλα τὰ ἀνώμαλα τριτόκλιτα οὐσιαστικά.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

§ 75. α') Ἐξ ὅλων τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων λαμβάνουν κατάληξιν **-ως** (μὲ ὀμέγα) τὰ ἐξῆς ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων :

1) Ὅσα λήγουν εἰς **-ις** γενικ. **-εως** (πόλις πόλε-ως).

2) Ὅσα λήγουν εἰς **-εὺς** γενικ. **-έως** (γραφεὺς γραφέ-ως).

3) Ὅσα λήγουν εἰς **-υς** γενικ. **-εως** (ταῦτα εἶναι τὰ : ὁ πῆ-χυσ, ὁ πέλεκυς, ὁ πρόεσβυς) καὶ 4) τὸ ἀνώμαλον ὁ **Ἄρης**.

Ἦτοι λαμβάνουν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν **-ως** ὅσα οὐσιαστικὰ ἔχουν εἰς τὴν γενικὴν χαρακτῆρα **ε**.

β') Εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν **-ν** τὰ ἐξῆς : 1) Τὰ λήγοντα εἰς **-ις** γενικ. **-εως** (πόλις πόλι-ν), 2) ὅλα τὰ εἰς **-υς** (πῆχυς πῆχυ-ν, στάχυσ στάχυ-ν) καὶ 3) τὸ συμφωνόληκτον ἢ **χάρις**.

γ') Τὰ μονοσύλλαβα τῆς τρίτης κλίσεως ὀξύνονται εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅταν εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἔχουν κατάληξιν **-α**, περισπῶνται δὲ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, ὅταν εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἔχουν κατάληξιν **-ν** π.χ. ἡ χεῖρ (τὴν χεῖρα), ὁ πούς (τὸν πόδα), ἡ δρυς (τὴν δρῦν), ὁ βοῦς (τὸν βοῦν) κλπ.

Τὰ οὐδέτερα μονοσύλλαβα περισπῶνται π.χ. τὸ πῦρ, τὸ οὔς, τὸ φῶς κλπ.

Ἄσκησις. Ποῖαι κατηγορίαι τριτοκλίτων ὀνομάτων ἔχουν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν **-ως** (μὲ ὀμέγα) καὶ ποῖαι εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν **-ν**; ἀναγράψατε καὶ παραδείγματα.

§ 76. **Ἡ δοτικὴ πτώσις** εἰς τὴν ἀπλὴν καθαρεύουσαν σχεδὸν ἐλλείπει εἰς δὲ τὴν δημοτικὴν παντελῶς. Σῶζονται ὅμως ἐκ τῆς λογίης παραδόσεως στερεοτύπως λέξεις καὶ φράσεις εἰς πτώσιν δοτικὴν.

α') Μετὰ τὴν πρόθεσιν **ἐν** ἀκολουθεῖ πάντοτε δοτικὴ. Αἱ συνηθέστεραι λέξεις καὶ φράσεις εἶναι αἱ ἐξῆς : ἐν τούτοις, ἐν πρώτοις, ἐν ὄσῳ, ἐν τάξει, ἐν παρόδῳ, ἐν συντόμῳ (καὶ ἐν συντομίᾳ) ἐν ἀντιθέσει, ἐν ὄλῳ, ἐν μέρει, ἐν συνόλῳ, ἐν γένει, ἐν καιρῷ, ἐν ἐξελίξει, ἐν ψυχρῷ, ἐν θερμῷ, ἐν πλῶ, ἐν ὀνόματι, ἐν περιλήψει, ἐν ἐκτάσει, (ἐν) ἐλλείψει, ἐν χρήσει, ἐν στάσει, ἐν κινήσει, ἐν γνώσει, ἐν πλάτει, ἐν ὄψει, ἐν τέλει, ἐν ἀγνοίᾳ, ἐν καταδύσει, ἐν ἀναδύσει, ἐν ἐξάψει, ἐν θυμῷ, ἐν συνεχείᾳ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει

σει, ἐν ἀνάγκῃ, ἐν τινι μέτρῳ, ἐν μέσῳ, ἐν ἀπαρτίᾳ, ἐν Ἀθήναις, ἐν Πάτραις, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Λαρίσῃ, ἐν Κορίνθῳ, ἐν Τροιπόλει, ἐν Ἄργει, ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν Πειραιεῖ, ἐν Γαλλίᾳ, ἐν καιρῷ τῷ δέοντι κλπ.

β') Μὲ τὴν πρόθεσιν **ἐπι** : ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐπὶ συνεντευξεί, ἐπὶ συστάσει, ἐπ' εὐκαιρίᾳ, ἐπὶ ζημίᾳ, ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ, ἐπ' ὀνόματι, ἐπὶ καλῷ, ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἀγαθῷ, ἐπ' ἀνταλλαγῇ, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ, ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ, ἐπὶ ἀποδείξει, ἐπὶ πιστώσει, ἐπὶ ἐγγυήσει, ἐπὶ διαιτεῖ, τριαιτεῖ κλπ. θητείᾳ, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ κλπ.

γ') Μετὰ τῶν προθέσεων **σὺν** καὶ **πρὸς** : σὺν τοῖς ἄλλοις, σὺν Θεῷ, σὺν τῷ χρόνῳ, πρὸς τούτοις κλπ.

δ') Ἀπλαῖ δοτικαί : τῷ ὄντι, φύσει, θέσει, δυνάμει, λόγῳ, τοῖς μετρητοῖς, βάσει, μερίμνῃ, τῇ βοηθείᾳ, καλῇ τῇ πίστει, ἀποφάσει, τῇ συναινέσει, τῇ συγκαταθέσει, συνεπείᾳ, παρουσίᾳ, πάσῃ θυσίᾳ, τῇ συνδρομῇ.

Ἄσκησης. Γράψατε εἰς τὸ τετράδιον ὅλας τὰς ἀνωτέρω λέξεις καὶ φράσεις εἰς δοτικὴν πτῶσιν καὶ μάθετε τὴν ὀρθογραφίαν αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

1. Γενικὰ περὶ ἐπιθέτων.

§ 77. **Ἐπίθετα** λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς οὐσιαστικὰ καὶ φανερόνουν τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα αὐτῶν· π.χ. ἐπιμελής μαθητής, λεπτὸν ὕφασμα, καθαρὸν ὕδωρ κλπ.

Τὰ ἐπίθετα διακρίνονται εἰς τὰς ἑξῆς κατηγορίας :

α') **Εἰς τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα**, ἐὰν ἔχουν τρία γένη καὶ ἰδιαιτέραν κατάληξιν δι' ἕκαστον γένος, ἥτοι καὶ τρεῖς καταλήξεις· π.χ. ὠραῖος - ὠραία - ὠραῖον, γλυκὺς - γλυκεῖα - γλυκὺ κλπ.

β') **Εἰς τριγενῆ καὶ δικατάληκτα**, ἐὰν ἔχουν τρία γένη καὶ δύο καταλήξεις, ἥτοι μίαν κατάληξιν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν γένος καὶ ἄλλην διὰ τὸ οὐδέτερον· π.χ. ὁ ἄκαρπος - ἡ ἄκαρπος - τὸ ἄκαρπον, ὁ σῶφρων - ἡ σῶφρων - τὸ σῶφρον κλπ.

γ') **Εἰς διγενῆ καὶ μονοκατάληκτα**, ἐὰν ἔχουν μόνον δύο

γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν, καὶ κοινήν δι' ἀμφοτέρα κατάληξιν' π.χ. ὁ φυγάς - ἡ φυγάς, ὁ ἄρπαξ - ἡ ἄρπαξ κλπ.

§ 78. Τὰ ἐπίθετα κατατάσσονται εἰς τὴν δευτέραν ἢ τρίτην κλίσειν, ἀναλόγως τῆς κλίσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον γένος. Ἐὰν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον κλίνωνται κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν, τὸ ἐπίθετον λέγεται **δευτερόκλιτον**, ἐὰν δὲ κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν **τριτόκλιτον**. Ἡ πρώτη κλίσις δὲν ἔχει ἐπίθετα, κλίνονται ὅμως κατ' αὐτὴν τὰ θηλυκὰ τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων. Τὰ διγενῆ καὶ τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται μόνον κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν.

Ἄσκησις. Ἀναγνωρίσατε τὰ ἐπίθετα ἡμισείας σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας.

ΕΠΙΘΕΤΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

§ 79. Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσειν κλίνονται ἐπίθετα ἀσυναίρετα καὶ συνηρημένα, **τριγενῆ** καὶ **τρικατάληκτα** καὶ **τριγενῆ** καὶ **δικατάληκτα**.

1. Ἄσυναίρετα.

§ 80. Τὰ ἀσυναίρετα δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα. Τὰ μὲν τρικατάληκτα ἔχουν καταλήξεις **-ος**, **-α** ἢ **-η**, **-ον**, τὰ δὲ δικατάληκτα **-ος** (ἀρσεν. καὶ θηλ.), **-ον** (οὐδέτ.).

§ 81. Παραδείγματα κλίσεως τρικαταλήκτων.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	σοφός	σοφή	σοφόν	νέος	νέα	νέον
Γεν.	σοφοῦ	σοφῆς	σοφοῦ	νέου	νέας	νέου
Δοτ.	σοφῶ	σοφῆ	σοφῶ	νέω	νέα	νέω
Αἰτ.	σοφόν	σοφῆν	σοφόν	νέον	νέαν	νέον
Κλητ.	σοφέ	σοφή	σοφόν	νέε	νέα	νέον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	σοφοί	σοφαί	σοφά	νέοι	νέαι	νέα
Γεν.	σοφῶν	σοφῶν	σοφῶν	νέων	νέων	νέων
Δοτ.	σοφοῖς	σοφαῖς	σοφοῖς	νέοις	νέαις	νέοις
Αἰτ.	σοφοὺς	σοφάς	σοφά	νέους	νέας	νέα
Κλητ.	σοφοί	σοφαί	σοφά	νέοι	νέαι	νέα

§ 82 Παράδειγμα κλίσεως δικαταλήκτου.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ, ἡ	χρήσιμος	τὸ	χρήσιμον
Γεν.	τοῦ, τῆς	χρησίμου	τοῦ	χρησίμου
Δοτ.	τῷ, τῇ	χρησίμῳ	τῷ	χρησίμῳ
Αἰτ.	τὸν, τὴν	χρήσιμον	τὸ	χρήσιμον
Κλητ.	ὦ	χρήσιμε	ὦ	χρήσιμον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ, αἱ	χρήσιμοι	τὰ	χρήσιμα
Γεν.	τῶν	χρησίμων	τῶν	χρησίμων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	χρησίμοις	τοῖς	χρησίμοις
Αἰτ.	τούς, τὰς	χρησίμους	τὰ	χρήσιμα
Κλητ.	ὦ	χρήσιμοι	ὦ	χρήσιμα

Παρατηρήσεις. § 83, α') Τὸ θηλυκὸν τῶν τρικαταλήκτων δευτεροκλίτων ἐπιθέτων λήγει εἰς **-α**, ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως ὑπάρχη φωνῆεν ἢ **ϑ'** π.χ. καθαρ-ὸς καθαρά, ὠραι-ὸς ὠραία κλπ. λήγει δὲ εἰς **-η**, ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως ὑπάρχη σύμφωνον πλὴν τοῦ **ϑ'** π.χ. καλ-ὸς καλή, ἀγαθ-ὸς ἀγαθ-ὴ κλπ. (ἐξαιρεῖται τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθετον ὄγδο-ὸς θηλ. ὀγδό-η).

β') Τὸ θηλυκὸν τῶν τρικαταλήκτων κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, ἀλλ' εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ δὲν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν ὑποχρεωτικῶς, συμφώνως πρὸς τὸν κανόνα τῶν πρωτοκλίτων (βλ. § 38 δ.), ἀλλ' εἰς τὴν συλλαβὴν εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται καὶ τὸ ἀρσενικὸν π.χ. αἱ ὠραῖαι ἡμέραι - τῶν ὠραίων ἡμερῶν, αἱ ἀγῖαι γυναῖκες - τῶν ἀγίων γυναικῶν κλπ.

§ 84. **Δικατάληκτα** δευτερόκλιτα ἐπίθετα εἶναι τὰ ἐξῆς :

α') Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν συνθέτων π.χ. ὁ ἄγονος - ἡ ἄγονος - τὸ ἄγονον ὁμοίως ἄδοξος, ἔνδοξος, μεγαλόψυχος, φιλόπονος, ἀθάνατος, εὐκόλος, δύσκολος, εὐπιστος, βαρύνθυμος, δξύθυμος, ἐπιπόλαιος, ἀγροῖκος κλπ., ἀλλὰ καὶ ἀντάξιος - ἀνταξία - ἀντάξιον, ἐναντίος - ἐναντία - ἐναντίον, ἀβέβαιος - ἀβεβαία - ἀβεβαιον κλπ. Ὅμοίως καὶ τὰ λήγοντα εἰς **-τος** δξύτονα, καίτοι σύνθετα, εἶναι τρικατάληκτα π.χ. ὁ ἐπιθυμητὸς - ἡ ἐπιθυμητή, ὁ διαλυτὸς - ἡ διαλυτή κλπ.

β') "Απαντα τὰ λήγοντα εἰς **-ιμος** π.χ. μάχιμος, γόνιμος, πένθιμος, χρήσιμος, δόκιμος κλπ.

γ') Τὰ ἐπίθετα βάρβαρος, βάνουσος, βάσκανος, βέβηλος, ἥσυχος, ἥρεμος, ἥμερος, κίβδηλος, χέρσος, λάλος, γενέθλιος, ἔρημος, φλύαρος καὶ ἄλλα τινά.

§ 85. **Κανὼν τονισμοῦ.** Ἡ κατάληξις **-α** τοῦ θηλυκοῦ τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων εἶναι πάντοτε μακρά π.χ. ἡ βεβαία, ἡ ὠραία, ἡ θεία, ἡ ἀρχαία, ἡ γελοία κλπ.

"**Ἀσκησις 1.** Νά κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπίθετα εἰς τὰ τρία γένη: ὁ ἀρχαῖος, ὁ δίκαιος, ὁ ἀγαθός, ὁ ἥσυχος, ὁ μάχιμος, ὁ ὀξύθυμος.

"**Ἀσκησις 2.** Νά γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν τῶν ἐπιθέτων: τίμιος, φρόνιμος, πονηρός, σύμμαχος, ἄξιος, λεπτός, ὑψηλός, ὠφέλιμος, ἴδιος, ἐπιτήδειος, ἀθῶος, πρῶιμος, δαπανηρός, ἀφθαρτος, ἄμεσος, εὐμορφος, ἀντάξιος, ἥσυχος, αἰχμηρός, χαλύβδινος, λειός.

"**Ἀσκησις 3.** Νά γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν κάτωθι: ὁ σπουδαῖος ἰατρός, ὁ θανάσιμος κίνδυνος, ἡ εορτάσιμος ἡμέρα, ὁ κατάλληλος χῶρος, ἡ λεία ἐπιφάνεια, ἡ καύσιμος ὕλη, ἡ κολάσιμος πρᾶξις, τὸ χαλύβδινον ἐργαλεῖον, τὸ ἀρχαῖον μνημεῖον, ἡ ἐπίπονος ἐργασία, ἡ καλὴ συντήρησις, ὁ εὐσυνειδήτος γραμματεὺς, ἡ ἀκεραία μονάς, ἡ ἔγχρωμος εἰκὼν.

2. Συνηρημένα

§ 86. Τὰ συνηρημένα δευτεροκλίτα ἐπίθετα εἶναι τρικατάληκτα καὶ ἔχουν καταλήξεις: **-οῦς, -ῆ ἢ -ᾶ, -οῦν** π.χ. χρυσοῦς-χρυσῆ-χρυσοῦν, ἀργυροῦς-ἀργυρῆ-ἀργυροῦν. Ὑπάρχουν καὶ μερικά δικατάληκτα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ους, -ουν**.

§ 87. Παράδειγμα κλίσεως

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶ	ἀργυροῦν
Γεν.	ἀργυροῦ	ἀργυρᾶς	ἀργυροῦ
Δοτ.	ἀργυρῶ	ἀργυρᾷ	ἀργυρῶ
Αἰτ.	ἀργυροῦν	ἀργυρᾶν	ἀργυροῦν

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἀργυροῖ	ἀργυραιῖ	ἀργυρᾶ
Γεν.	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν
Δοτ.	ἀργυροῖς	ἀργυραιῖς	ἀργυροῖς
Αἰτ.	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶς	ἀργυρᾶ

Παρατηρήσεις. § 88. α') Τὸ θηλυκὸν τῶν τρικατάληκτων λήγει εἰς **-α**, ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ους** τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχη **ο'** π.χ. ἀργυρο-οῦς ἀργυρᾶ, ἐνῶ χρυσο-οῦς χρυσοῦ.

β') Τὰ συνηθέστερα τῶν συνηρημένων δευτεροκλίτων ἐπιθέτων εἶναι τὰ ἑξῆς: ὁ χρυσοῦς, ὁ ἀργυροῦς, ὁ σιδηροῦς, ὁ χαλκοῦς, καὶ τὰ ἕξ ἀριθμητικῶν προερχόμενα: ὁ ἄπλοῦς, ὁ διπλοῦς, ὁ τριπλοῦς, ὁ τετραπλοῦς, ὁ πενταπλοῦς κλπ. καὶ ὁ πολλαπλοῦς.

γ') Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ἐπίθετα δὲν ἔχουν κλητικήν.

δ') Τὰ δικατάληκτα εἶναι σπάνια. Ἐνίοτε συναντῶνται τὰ ἐπίθετα ὁ **ἄπνους**, ἡ **ἄπνους**, τὸ **ἄπνουν** καὶ ὁ **ἄχρους**, ἡ **ἄχρους**, τὸ **ἄχρουν**, τὰ ὁποῖα κλίνονται ὡς καὶ τὰ τρικατάληκτα. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἶναι ἀσυναίρετος, τὰ **ἄπνοα**, τὰ **ἄχροα**.

§ 89. **Κανὼν ὀρθογραφικῶς.** Τὰ ἐπίθετα ταῦτα τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, διότι ἡ λήγουσα εἶναι συνηρημένη (βλ. § 23) π.χ. ὁ ἀργυροῦς-τὸν ἀργυροῦν, ὁ χρυσοῦς-τὰ χρυσοῦ κλπ.

Ἀσκήσις 1. Νὰ κλιθῶν τὰ ἑξῆς ἐπίθετα εἰς τὰ τρία γένη: ὁ σιδηροῦς, ὁ χαλκοῦς, ὁ χρυσοῦς, ὁ ἄπλοῦς, ὁ δωδεκαπλοῦς.

Ἀσκήσις 2. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφότερων τῶν ἀριθμῶν τῶν κάτωθι: ἡ σιδηρᾶ ῥάβδος, ἡ χρυσοῦ σιτολή, ἡ χαλκῆ αἰχμή, ἡ ἀπλὴ γραμμὴ, ἡ ἀργυρᾶ λαβή, ὁ χρυσοῦς αἰὼν, ὁ ἄπλοῦς ἄνθρωπος, τὸ τριπλοῦν ἄλμα, ὁ ἀργυροῦς δίσκος, τὸ χρυσοῦν νόμισμα.

ΕΠΙΘΕΤΑ ΤΡΙΤΗΣ ΚΛΙΣΕΩΣ

§ 90. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν κλίνονται ἐπίθετα: α') **τριγενῆ** καὶ **τρικατάληκτα** μὲ κατάληξιν **-α** εἰς τὸ θηλυκόν. π.χ. ὁ ταχὺς - ἡ ταχεῖα - τὸ ταχὺ κλπ. β') **τριγενῆ** καὶ **δικατάληκτα** π.χ. ὁ εὐτυχῆς - ἡ εὐτυχῆς - τὸ εὐτυχές, ὁ σῶφρων - ἡ σῶφρων - τὸ σῶφρον κλπ. καὶ γ') **διγενῆ** καὶ **μονοκατάληκτα** π.χ. ὁ ἄρπαξ - ἡ ἄρπαξ, ὁ πένης - ἡ πένης, ὁ βλάξ - ἡ βλάξ κλπ. Ταῦτα ὑποδιαροῦνται ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά τριτόκλιτα, ἤτοι εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀφωνόληκτα καὶ ἡμιφωνόληκτα) καὶ **φωνηεντόληκτα** (βλ. § 50).

§ 91. **Κανὼν τονισμού.** Ἡ κατάληξις **-α** τοῦ θηλυκοῦ τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι πάντοτε βρα-

χειᾶ (ἐνῶ τῶν δευτεροκλίτων πάντοτε μακρά· βλ. § 85)· π.χ. ταχύς-ταχεῖα-ταχύ, πᾶς-πᾶσα-πᾶν κλπ.

Α' ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

1. Ἄφωνόληκτα

§ 92. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ἐπιθέτων τῆς τρίτης κλίσεως **οὐρανικόληκτα** μὲν εἶναι ὀλίγα **διγενῆ** καὶ **μονοκατάληκτα** (ὁ-ῆ βλάξ, ὁ-ῆ ἄρπαξ, ὁ-ῆ παρῆλιξ, ὁ-ῆ ὀμηλιξ κλπ.), **ὀδοντικόληκτα** δὲ ὀλίγα **δικατάληκτα** μὲ καταλήξεις **-ις, -ι** (ὁ-ῆ εὐελπις, τὸ εὐελπι), **-ους -ουν** (ὁ-ῆ δίπους, τὸ δίπουν) καὶ μερικὰ **μονοκατάληκτα** (ὁ-ῆ φυγᾶς, ὁ-ῆ μυγᾶς, ὁ-ῆ πένης, ὁ-ῆ πλίνης κλπ.).

Ὡσαύτως εἶναι σὺνηθες εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **τρικατάληκτον πᾶς, πᾶσα, πᾶν**, τὸ ὁποῖον κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ἐνικός ἀριθμὸς			Πληθυντικός ἀριθμὸς		
πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα
παντός	πάσης	παντός	πάντων	πασῶν	πάντων
παντί	πάσῃ	παντί	πᾶσι	πάσαις	πᾶσι
πάντα	πᾶσαν	πᾶν	πάντας	πάσας	πάντα
πᾶς	πᾶσα	πᾶν	πάντες	πᾶσαι	πάντα

Παρατηρήσεις. § 93. α') Τὰ δικατάληκτα εἰς **-ις, -ι** κλίνονται ὡς ἐξῆς : ὁ εὐελπις, τοῦ εὐέλπιδος, τῷ εὐέλπιδι, τὸν εὐελπιν, ὃ εὐελπι· οἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων, τοῖς εὐέλπισι, τοὺς εὐέλπιδας, ὃ εὐέλπιδες. Ὁμοίως κλίνονται ὁ **φέρελπις**, ὁ **φιλόπατρις** (κατὰ τὸ **πατρίς**) γεν. τοῦ **φιλοπάτριδος** κλπ., ὁ **εὐχαρις** (κατὰ τὸ **χάρις**) γεν. τοῦ εὐχάριτος, ὁ **δίπους** (κατὰ τὸ **πούς**) γεν. τοῦ δίποδος κ.ο.κ.

β') Τὰ μονοκατάληκτα οὐρανικόληκτα καὶ ὀδοντικόληκτα κλίνονται ὅπως καὶ τὰ ἀντίστοιχα οὐρανικόληκτα καὶ ὀδοντικόληκτα οὐσιαστικά.

γ') Τὸ ἐπίθετον **πᾶς - πᾶσα - πᾶν** ἔχει τὸ **α** τοῦ θέματος μακρὸν εἰς ὅσας πτώσεις ἀποβάλλονται ἀπὸ τὸ θέμα **πάντ-** τὰ σύμφωνα **ντ**, ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ **σ**. Εἰς τὰς πτώσεις ταύτας τὸ βραχὺ **α** τοῦ ἐπιθέτου ἔγινε μακρὸν ἀναπληρωματικῶς.

Κατὰ τὸ ἐπίθετον τοῦτο κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα *ἄπας-ἄπασα-ἄπαν* καὶ *σύμπας-σύμπασα-σύμπαν*.

"*Άσκησις 1.* Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων : ὁ-ἡ ἄρπαξ, ὁ-ἡ παρῆλιξ, ὁ-ἡ πένης, ὁ-ἡ φυγᾶς, ὁ-ἡ εὐελπις τὸ εὐελπι, ὁ-ἡ δίπους τὸ δίπουν.

"*Άσκησις 2.* Νὰ κλιθῆ τὸ ἐπίθετον πᾶς εἰς τὰ τρία γένη.

2. Ἡμιφωνόληκτα.

§ 94. Ἐκ τῶν ἡμιφωνολήκτων ἐπιθέτων συνήθη εἶναι τὰ *δικατάληκτα ἐνρινόληκτα* εἰς *-ων, -ον* καὶ τὸ ἐπίθετον ὁ-ἡ *ἄρρην* τὸ *ἄρρην*, σπάνια δὲ τὰ *ὕγρόληκτα μονοκατάληκτα*, ὡς ὁ-ἡ μακρόχειρ, ὁ-ἡ ἀριστερόχειρ, τὰ ὅποια κλίνονται ὅπως τὸ οὐσιαστικὸν χεῖρ.

§ 95. Παραδείγματα κλίσεως ἐνρινολήκτων ἐπιθέτων.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ, ἡ	εὐγνώμων	τὸ	εὐγνώμον
Γεν.	τοῦ, τῆς	εὐγνώμονος	τοῦ	εὐγνώμονος
Δοτ.	τῷ, τῇ	εὐγνώμονι	τῷ	εὐγνώμονι
Αἰτ.	τόν, τήν	εὐγνώμονα	τὸ	εὐγνώμον
Κλητ.	ὦ	εὐγνώμον	ὦ	εὐγνώμον

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οἱ, αἱ	εὐγνώμονες	τὰ	εὐγνώμονα
Γεν.	τῶν	εὐγνώμωνων	τῶν	εὐγνώμωνων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	εὐγνώμοσι	τοῖς	εὐγνώμοσι
Αἰτ.	τούς, τὰς	εὐγνώμονας	τὰ	εὐγνώμονα
Κλητ.	ὦ	εὐγνώμονες	ὦ	εὐγνώμονα

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ, ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρην
Γεν.	τοῦ, τῆς	ἄρρηνος	τοῦ	ἄρρηνος
Δοτ.	τῷ, τῇ	ἄρρηνι	τῷ	ἄρρηνι
Αἰτ.	τόν, τήν	ἄρρηνα	τὸ	ἄρρην
Κλητ.	ὦ	ἄρρην	ὦ	ἄρρην

Πληθυντικός ἀριθμὸς

᾽Ονομ.	οί,	αἱ	ἄρρενες	τὰ	ἄρρενα
Γεν.	τῶν		ἄρρένων	τῶν	ἄρρένων
Δοτ.	τοῖς,	ταῖς	ἄρρεσι	τοῖς	ἄρρεσι
Αἰτ.	τούς,	τάς	ἄρρενας	τὰ	ἄρρενα
Κλητ.		ᾧ	ἄρρενες	ᾧ	ἄρρενα

Παρατηρήσεις. § 96. α') Τὰ λήγοντα εἰς **-ων** τρέπουν τὸ **ω** εἰς ὄλας τὰς πτώσεις εἰς **ο**, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως.

β') Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ων** εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ οὐδέτερου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον· π.χ. ᾧ πολὺπραγμον, τὸ πολὺπραγμον.

Ἄσκησης 1. Νὰ κληθῆ τὸ ἐπίθετον ὁ ἄφρων εἰς τὰ τρία γένη.

Ἄσκησης 2. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν κάτωθι : ὁ ἐλεήμων ἄρχων, ὁ εὐγνώμων υἱός, ὁ εὐδαίμων ἄνθρωπος, ὁ ἄρρην ἰέραξ, τὸ ἄρρεν ζῶον, ὁ ἀριστερόχειρ μαθητής.

3. Σιγμόληκτα.

§ 97. Τὰ σιγμόληκτα ἐπίθετα εἶναι τριγενῆ καὶ δικατάληκτα καὶ λήγουν εἰς **-ης -εσ**. Ἐξ αὐτῶν ἄλλα εἶναι ὀξύτονα, ὡς ὁ-ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές, ἄλλα δὲ βαρύτονα, ὡς ὁ-ἡ συνήθης, τὸ σύνηθες.

§ 98. Παραδείγματα κλίσεως

Ἐνικός ἀριθμὸς

᾽Ονομ.	ὁ,	ἡ	εὐσεβής	τὸ	εὐσεβές
Γεν.	τοῦ,	τῆς	εὐσεβοῦς	τοῦ	εὐσεβοῦς
Δοτ.	τῷ,	τῇ	εὐσεβεῖ	τῷ	εὐσεβεῖ
Αἰτ.	τὸν,	τὴν	εὐσεβῆ	τὸ	εὐσεβές
Κλητ.		ᾧ	εὐσεβές	ᾧ	εὐσεβές

Πληθυντικός ἀριθμὸς

᾽Ονομ.	οἱ,	αἱ	εὐσεβεῖς	τὰ	εὐσεβῆ
Γεν.	τῶν		εὐσεβῶν	τῶν	εὐσεβῶν
Δοτ.	τοῖς,	ταῖς	εὐσεβέσι	τοῖς	εὐσεβέσι
Αἰτ.	τούς,	τάς	εὐσεβεῖς	τὰ	εὐσεβῆ
Κλητ.		ᾧ	εὐσεβεῖς	ᾧ	εὐσεβῆ

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ	ἡ	συνήθης	τὸ	σύνηθες
Γεν.	τοῦ,	τῆς	συνήθους	τοῦ	συνήθους
Δοτ.	τῷ,	τῇ	συνήθει	τῷ	συνήθει
Αἰτ.	τόν,	τήν	συνήθη	τὸ	σύνηθες
Κλητ.	ῶ		σύνηθες	ῶ	σύνηθες

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ,	αἱ	συνήθεις	τά	συνήθη
Γεν.	τῶν		συνήθων	τῶν	συνήθων
Δοτ.	τοῖς,	ταῖς	συνήθεσι	τοῖς	συνήθεσι
Αἰτ.	τούς,	τάς	συνήθεις	τά	συνήθη
Κλητ.	ῶ		συνήθεις	ῶ	συνήθη

Παρατηρήσεις. § 99. α') Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι διπλό-
θεμα, ἥτοι ἔχουν ἓν θέμα εἰς **-ησ**, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζουν
τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους
καὶ δεύτερον θέμα εἰς **-εσ**, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζουν ὅλας τὰς
ἄλλας πτώσεις.

β') Ὁ χαρακτηρ **σ**, ὅταν εὑρεθῇ μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπο-
βάλλεται καὶ ἐπακολουθεῖ συναίρεσις τῶν φωνηέντων, ὡς καὶ
εἰς τὰ οὐσιαστικὰ σιγμόληκτα (προβ. § 62, β').

Σημείωσις. Ἐὰν ὁμως πρὸ τοῦ **ε** τῆς παραληγοῦσης ὑπάρχει **ι**,
ν ἢ **ε**, τότε τὸ **ε+α** συναίρεται εἰς **α** καὶ οὐχὶ εἰς **η'** π.χ. τὰ ὑγιέα-
ύγιᾶ, τὸν εὐφυέα-εὐφυᾶ, τὸν ἐνδεέα-ἐνδεᾶ κλπ. Ἐνίοτε ὁμως καὶ τὸν
ὑγιῆ, τὸν εὐφυῆ.

γ') Ἡ κλητικὴ εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ ἀσθενὲς θέμα· π.χ. ῶ
εὐσεβές, ῶ ἀληθές κλπ.

δ') Τὰ βαρύτερα ἐπίθετα εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦ
ἀρσενικοῦ γένους ὡς καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ
κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον· π.χ. ὁ αὐτάρ-
κης-ῶ αὐταρκες-τὸ αὐταρκες, ὁ εὐήθης-ῶ εὐήθες-τὸ εὐήθες. Τὰ
λήγοντα ὁμως εἰς **-ήρης** καὶ **-ώδης** δὲν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον·
π.χ. ὁ στοιχειώδης-ῶ στοιχειῶδες-τὸ στοιχειῶδες, ὁ κλινῆρης-ῶ
κλινῆρες-τὸ κλινῆρες. Ὅμοίως καὶ τὰ ἐπίθετα **ἐξώλης** καὶ
προώλης.

ε') Ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὅμοιαι πρὸς τὴν ὀνομαστικήν· π.χ. οἱ ἀληθεῖς, τοὺς ἀληθεῖς· οἱ συνήθεις, τοὺς συνήθεις, ὧ συνήθεις κλπ.

στ') Τὰ βαρύτερα εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν ἀντικανονικῶς, ἥτοι τῶν συνηθέων-συνήθων, πληρέων-πλήρων κλπ. Τὰ λήγοντα ὅμως εἰς **-ώδης** τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἥτοι τῶν πετρωδῶν, τῶν στοιχειωδῶν κλπ.

Ἄσκησης 1. Νὰ κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπίθετα εἰς τὰ τρία γένη: ὁ εὐτυχής, ὁ πλήρης, ὁ στοιχειώδης.

Ἄσκησης 2. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστική, γενική καὶ αἰτιατική ἀμφότερων τῶν ἀριθμῶν τῶν κάτωθι: ἡ πλημμελής συντήρησις, ὁ ἀκριβής ὑπολογισμός, τὸ εὐγενές μέταλλον, ἡ ἐλικοειδής γραμμή, ὁ θεμελιώδης κανὼν, τὸ σύνηθες βάρος, ὁ εὐγενής διανομεύς, ὁ εὐσεβής ἐπιστήμων, ἡ ὑγιής σκέψις, ἡ ἀληθής εἶδησις, ἡ εὐφυής ἐπιπόνησις, ἡ ἐπιμελής καλλιέργεια, τὸ πετρωδες ἔδαφος, τὸ ἐλωδες μέρος, ἡ διαρκής κίνησις, τὸ τρικυμῶδες πέλαγος.

Β' ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ

§ 100. Τὰ φωνηεντόληκτα εἶναι ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα καὶ λήγουν **-υς, -εια, -υ**. Ἐκ τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι **ὀξύτονα**, ὡς ταχύς-ταχεῖα-ταχύ, βαρὺς-βαρεῖα-βαρὺ, βαθὺς-βαθεῖα-βαθὺ κλπ., δύο δὲ μόνον, τὰ: **ἡμισυς-ἡμίσεια-ἡμισυ** καὶ **θῆλυς-θήλεια-θήλυ**, **βαρύτερα**.

§ 101. Παραδείγματα κλίσεως.

Ἐνικός ἀριθμὸς

ταχύς	ταχεῖα	ταχύ	ἡμισυς	ἡμίσεια	ἡμισυ
ταχέος	ταχείας	ταχέος	ἡμίσεος	ἡμισείας	ἡμίσεος
ταχεῖ	ταχεῖα	ταχεῖ	ἡμίσει	ἡμισεῖα	ἡμίσει
ταχὺν	ταχεῖαν	ταχύ	ἡμισυν	ἡμίσειαν	ἡμισυ
ταχύ	ταχεῖα	ταχύ	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ταχεῖς	ταχεῖαι	ταχεά	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίση (-εα)
ταχέων	ταχειῶν	ταχέων	ἡμισέων	ἡμισειῶν	ἡμισέων
ταχέσι	ταχειάις	ταχέσι	ἡμίσεσι	ἡμισεῖαις	ἡμίσεσι
ταχεῖς	ταχείας	ταχεά	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίση (-εα)
ταχεῖς	ταχεῖαι	ταχεά	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίση (-εα)

Παρατηρήσεις. § 102. α') Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι διπλό-
θεμα. Ἐκ τοῦ θέματος εἰς **-v** σχηματίζουσι τὴν ὀνομαστικὴν, αἰ-
τιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους εἰς
τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, ἔκ δὲ τοῦ θέματος εἰς **-ε** ὅλας τὰς
ἄλλας πτώσεις.

β') Ὁ χαρακτήρ **ε** συναρεῖται μετὰ τῶν ἀκολουθούντων
ε καὶ **ι** εἰς **ει'** π.χ. ταχέες - ταχεῖς, ταχέϊ - ταχεῖ κλπ. Μετὰ τοῦ
α δὲν συναρεῖται' π.χ. τὰ ταχέα, βραχέα κλπ. Μόνον εἰς τὸ
ἐπίθετον **ἡμισυς** συναρεῖται τὸ **ε+α** εἰς **η**, ἥτοι ἡμίσεια-
ἡμίση.

γ') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἄρσενικοῦ λήγει εἰς **-v'** π.χ.
ὦ παχύ, ὦ βαθύ.

Ἄσκησης 1. Νὰ κλιθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπίθετα εἰς τὰ τρία γένη: ὁ
εὐθύς, ὁ γλυκὺς, ὁ θῆλυς.

Ἄσκησης 2. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ, γενικὴ καὶ αἰτιατικὴ ἀμ-
φοτέρων τῶν ἀριθμῶν τῶν κάτωθι: ὁ εὐθύς ἄξων, ἡ ἀμβλεῖα γωνία,
τὸ βαθὺ πέλαγος, ὁ ὀξύς ἤχος, ἡ βυρεῖα ἐργασία, τὸ βαρὺ βόρος, ἡ
γλυκεῖα ἀνάμνησις, ἡ εὐθεῖα ὁδός, ὁ γλυκὺς καρπός.

Γ' ΑΝΩΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 103. Τὰ ἀνώμαλα ἐπίθετα εἶναι δύο, ὁ **πολύς**, ἡ πολλή,
τὸ πολὺ καὶ ὁ **μέγας** (καὶ μέγας), ἡ μεγάλη, τὸ μέγα (καὶ
μεγάλον), τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

πολύς	πολλή	πολὺ	μέγας	μεγάλη	μέγα
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου
πολλῶ	πολλῆ	πολλῶ	μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ
πολὺν	πολλήν	πολὺ	μέγαν	μεγάλην	μέγα
πολὺ	πολλή	πολὺ	μέγα	μεγάλη	μέγα

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

πολλοὶ	πολλαὶ	πολλά	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
πολλοὺς	πολλάς	πολλά	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
πόλλοι	πολλαί	πολλά	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

Παρατηρήσεις. § 104. α') Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται καὶ κατὰ τὰς τρεῖς κλίσεις, ἥτοι ἢ μὲν ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου κλίνονται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν, αἱ ὑπόλοιποι δὲ πτώσεις τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν κατὰ τὴν δευτέραν· τὸ θηλυκόν των κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν.

β') Τὸ ἐπίθετον **πολὺς** εἰς μὲν τὰς κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν πτώσεις γράφεται μὲ ἓν **λ**, εἰς δὲ τὰς κατὰ τὴν δευτέραν καὶ πρώτην μὲ δύο **λ**. (**Πρακτικὸς κανὼν**· εἰς μετὰ τὸ **λ** ἀκολουθῆ **υ**, γράφεται μὲ ἓν **λ**, εἰς ἀκολουθῆ οἰαδήποτε ἄλλη κατάληξις γράφεται μὲ δύο **λ**· π.χ. πολὺς, πολὺ, πολύν, πολλὰ, πολλή, πολλῶν.

Ἀσκῆσις 1. Κλίνετε τὸ ἐπίθετον ὁ πολὺς εἰς τὰ τρία γένη του.

Ἀσκῆσις 2. Σχηματίσατε 20 προτάσεις μὲ οὐσιαστικά καὶ ἐπίθετα τῶν τριῶν κλίσεων, χρησιμοποιοῦντες καὶ ἀπλὰ ρήματα· π.χ. τὰ τετράδια τοῦ ἐπιμελοῦς μαθητοῦ εἶναι καθαρά, ὁ διδάσκαλος ἀγαπᾷ τοὺς καλοὺς μαθητάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

✓ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Γενικὰ περὶ παραθετικῶν.

§ 105. Τὰ ἐπίθετα φανερώνουν τὴν ποιότητα ἢ ἰδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν. Ἡ ποιότης ὅμως ἢ ἡ ἰδιότης αὕτη δὲν ἀποδίδεται εἰς ἅπαντα τὰ οὐσιαστικά κατὰ τὸν αὐτόν, ἀλλὰ κατὰ διάφορον βαθμὸν. Ὄθεν τὰ ἐπίθετα ἔχουν βαθμούς, οἷτινες εἶναι τρεῖς, οἱ ἑξῆς :

α') **Ἐπιθετικὸς**, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιότης, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ἐπίθετον, ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν θετικῶς καὶ ἀνεξαρτήτως· π.χ. Ὁ Γεώργιος εἶναι καλός.

β') **Συγκριτικὸς**, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιότης, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ἐπίθετον, ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἔν σχέσει πρὸς ἄλλο ὁμοειδές· π.χ. ὁ Γεώργιος εἶναι ἐπιμελέστερος ἀπὸ τὸν Νικόλαον.

γ') **ὑπερθετικὸς**, διὰ τοῦ ὁποίου δηλοῦται ὅτι τὸ οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν ἰδιότητα, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ἐπίθετον, εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, εἴτε ἔν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ,

εἴτε ἀνεξαρθήτως πρὸς αὐτά· π.χ. ὁ Γεώργιος εἶναι ἐπιμελέστερος πάντων, ὁ δικαιοτάτος Ἀριστείδης.

Ἐο συγκριτικὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς καλοῦνται *παραθετικά* τῶν ἐπιθέτων.

Τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων σχηματίζονται κατὰ δύο τρόπους : μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς.

1. Μονολεκτικὸς σχηματισμὸς παραθετικῶν.

§ 106. Ὁ *συγκριτικὸς βαθμὸς* σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα τοῦ ἄρσενικοῦ γένους τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τῶν καταλήξεων *-τερος* διὰ τὸ ἄρσενικὸν γένος· *-τερα* διὰ τὸ θηλυκὸν γένος καὶ *-τερον* διὰ τὸ οὐδέτερον γένος· ὁ *ὑπερθετικὸς βαθμὸς* σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα τοῦ ἄρσενικοῦ γένους τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τῶν καταλήξεων *-τατος* διὰ τὸ ἄρσενικόν, *-τάτη* διὰ τὸ θηλυκὸν καὶ *-τατον* διὰ τὸ οὐδέτερον.

§ 107. *Παραθετικά δευτεροκλίτων ἐπιθέτων.* Τῶν ἐπιθέτων τούτων τὸ θέμα λήγει εἰς *ο* (μικρόν), τὸ ὁποῖον εἰς μερικά παραθετικά ἐκτείνεται εἰς *ω* (μέγα). Ἔρα τὰ παραθετικά τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων λήγουν εἰς *-ότερος, -ότατος* ἢ εἰς *-ώτερος, -ώτατος*.

Ὄρθογραφικοὶ κανόνες. § 108. α') Ἡ προπαραλήγουσα τῶν εἰς *-ό(ω)τερος, -ό(ω)τατος* παραθετικῶν γράφεται μὲ *ο*, ὅταν ἢ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι μακρά, εἴτε φύσει εἴτε θέσει (βλ. § 11, γ')· π.χ. δεινότερος - δεινότατος, ξηρότερος - ξηρότατος, σεμνότερος - σεμνότατος, ἐνδοξότερος - ἐνδοξότατος κλπ. Γράφεται δὲ μὲ *ω*, ὅταν ἢ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα· π.χ. θαλερώτερος - θαλερώτατος, σοφώτερος - σοφώτατος, ἱερώτερος - ἱερώτατος, εὐκολώτερος - εὐκολώτατος κλπ. ✓

β') Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν ἐπιθέτων ἔχουν βραχὺ τὸ δίχρονον τῆς πρὸ τοῦ *ο* συλλαβῆς· ἐπομένως ἀγαθότερος-ἀγαθότατος, ἱκανότερος-ἱκανότατος, πολεμικώτερος-πολεμικότατος, τιμιώτερος-τιμιότατος, ἡσυχώτερος-ἡσυχότατος, ὀλιγώτερος κλπ.

Ἐπάρχουν ὅμως μερικά ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ δίχρονον εἶναι μακρόν· τὰ συνηθέστερα ἐκ τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς : ἀκριβός, ἀνιαρός, ἰσχυρός, λιτός, σιγαλός, ἐπικίνδυνος, ριψοκίνδυνος, εὐθύθυμος, πρόθυμος, ὀξύθυμος, βαρῦθυμος, δύσ-

θυμος, έντιμος, πολύτιμος, βαρύτιμος, έγκυρος, φιλότιμος.
γ) Τα παραθετικά του επίθετου *άπλοϋς* είναι *άπλούστερος, άπλούστατος,*

§ 109. *Παραθετικά τριτοκλίτων επίθετων.* α) Τα τριτόκλιτα επίθετα, τα όποια λήγουν εις *-ης*, έχουν θέμα εις *-εσ*. "Αρα τα παραθετικά των επίθετων τούτων λήγουν εις *-έστερος, -έστατος*. Κατ' αναλογίαν δε προς ταϋτα σχηματίζουν παραθετικά εις *-έστερος, -έστατος* και τα λήγοντα εις *-ων* και *-εις* τριτόκλιτα επίθετα· π.χ. *άληθής - άληθέστερος - άληθέστατος, έπιμελής - έπιμελέστερος - έπιμελέστατος, ειλικρινής - ειλικρινέστερος - ειλικρινέστατος, νοήμων - νοημονέστερος - νοημονέστατος, σώφρων - σωφρονέστερος - σωφρονέστατος, χαρίεις - χαριέστερος - χαριέστατος κλπ.*

Σημείωσις. Κατ' αναλογίαν προς ταϋτα σχηματίζει παραθετικά και τό επίθετον *πένης*, ήτοι *πενέστερος, πενέστατος.*

β') Τα τριτόκλιτα επίθετα, τα όποια λήγουν εις *-υς* (θέμα εις *-υ*) έχουν παραθετικά εις *-ύτερος, -ύτατος*· π.χ. *γλυκύς - γλυκύτερος - γλυκύτατος, βραχύς - βραχύτερος - βραχύτατος, ευρύς - ευρύτερος - ευρύτατος κλπ.*

2. Περιφραστικός σχηματισμός παραθετικών.

§ 110. Τα παραθετικά των επίθετων δύνανται να σχηματίζονται και περιφραστικώς, ως εξής : "Ο μὲν συγκριτικός βαθμός δια των επιρρημάτων *μᾶλλον* ή *περισσότερον* και του θετικού, ό δε υπερθετικός δια των επιρρημάτων *λίαν* ή *πάρα πολύ* και του θετικού· π.χ. *σοφός - μᾶλλον ή περισσότερο σοφός - πάρα πολύ ή λίαν σοφός, έπιμελής - μᾶλλον ή περισσότερο έπιμελής - πάρα πολύ ή λίαν έπιμελής κλπ.*

Περιφραστικώς δύνανται να σχηματίζουν τα παραθετικά των άπαντα τα επίθετα· κυρίως όμως σχηματίζουν περιφραστικώς τα παραθετικά των τα επίθετα εκείνα, τα όποια δὲν είναι δυνατόν να σχηματίσουν παραθετικά μονολεκτικώς. Ταϋτα είναι: α') *Αίμετοχαί*· π.χ. *έφθαρμένος - μᾶλλον ή περισσότερο έφθαρμένος - πάρα πολύ έφθαρμένος, μορφωμένος - μᾶλλον ή περισσότερο μορφωμένος - πάρα πολύ μορφωμένος κλπ.* β') Συνηθέστατα τα *μονοκατάληκτα*· π.χ. *βλάξ - μᾶλλον ή περισσότερο*

βλάξ - πάρα πολὺ βλάξ καὶ γ') τὰ ἐπίθετα προδότης, φιλέλλην, κλέπτῃς κλπ.

"*Άσκησις 1.* Νὰ δικαιολογηθῇ τὸ ο ἢ τὸ ω τῆς παραληγούσης εἰς τὰ κάτωθι παραθετικά : δικαιοτάτος, γυμνότατος, ἱερώτατος, τιμώτατος, ἐντιμώτατος, ἰσχυρότατος, ὄξυθυμώτατος.

"*Άσκησις 2.* Νὰ γραφοῦν τὰ παραθετικά τῶν κάτωθι ἐπιθέτων εἰς τὰ τρία γένη : παλαιός, ἐπίπονος, ὥραιος, εὐθηνός, σφοδρός, δυνατός, φιλικός, εὐθυμός, ἱκανός, ἐνδοξος, δροσερός, κομψός, πρόθυμος, μορφωμένος, γλυκός, εὐκρινής, νοήμων, σώφρων, ἀληθής, κύριος, ὠφέλιμος, αἰσχυρός, ριψοκίνδυνος, διάσημος, ἤσυχος, ἐκλεκτός, τέλειος, λιτός, σοβαρός, πλεονέκτης, πένης, κατεστραμμένος, τερπνός, οἰκείος, ἑλαφρός.

3. Παραθετικά ἄνευ θετικοῦ.

§ 111. Παραθετικῶν τινων ἑλλείπει ὁ θετικὸς ἢ καὶ ὁ συγκριτικὸς συγχρόνως βαθμός. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐκ προθέσεων καὶ ἐπιρρημάτων παραγόμενα :

(ἄπω)	ἀπώτερος	ἀπώτατος
(ἄνω)	ἀνώτερος	ἀνώτατος
(ἔξω)	ἐξώτερος	ἐξώτατος
(ἔσω)	ἐσώτερος	ἐσώτατος
(κάτω)	κατώτερος	κατώτατος
(ἐγγύς)	ἐγγύτερος	ἐγγύτατος
(πλησίον)	πλησιέστερος	πλησιέστατος
(πρὸ)	πρότερος	πρῶτος
(ἐνδον)	ἐνδότερος	ἐνδότατος
(ὑπὲρ)	ὑπέρτερος	ὑπέρτατος
—	—	ῥύστατος
—	—	ἔσχατος
—	—	ῥύπιστος

ῥσαύτως ὑπάρχουν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οἱ συγκριτικοί, ἄνευ θετικοῦ καὶ ὑπερθετικοῦ, βαθμοὶ *προτιμότερος, ἐπικρατέστερος, προγενέστερος* καὶ *μεταγενέστερος*.

4. Ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν.

§ 112. Μερικὰ ἐπίθετα δὲν ἔχουν παραθετικά, ἀλλ' ἀπαντοῦν μόνον εἰς τὸν θετικὸν βαθμόν. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς :

α') Τὰ σημαίνοντα *πλήρη* καὶ *τελείαν ἔννοιαν* π.χ. θνητός, ἀθάνατος, ἄόρατος, πάνσοφος, πανάγαθος κλπ.

β') Τὰ σημαίνοντα *καταγωγήν* ἢ *συγγένειαν* π.χ. Περσικός, Ἀθηναϊκός, ἀδελφικός, πατρικός κλπ.

γ') Τὰ σημαίνοντα τὴν *ὑλὴν* ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι κατεσκευασμένον π.χ. λίθινος, ξύλινος, μαρμάρινος, χρυσοῦς, σιδηροῦς κλπ.

δ') Τὰ σημαίνοντα *τόπον* καὶ *χρόνον* π.χ. οὐράνιος, γήινος, θαλάσσιος, θερινός, νυκτερινός, χθεσινός κλπ.

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα δὲν σχηματίζουν παραθετικά, διότι ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀποδιδόμενη εἰς τὸ οὐσιαστικὸν ποιότης ἢ ἰδιότης δὲν ἐπιδέχεται ἀυξομείωσιν.

ε') Ὁμοίως δὲν σχηματίζουν παραθετικά καὶ τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα, δεύτερος, διπλοῦς, διπλάσιος κλπ., πλὴν τοῦ *ἀπλοῦς*.

4. Ἀνώμαλα παραθετικά.

§ 113. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά εἶναι τὰ ἐξῆς :

ἀγαθός	ἀγαθότερος	ἀγαθότατος	καὶ ἄριστος
αἰσχρὸς	αἰσχρότερος	αἰσχρότατος	καὶ αἰσχιστος
ἴδιος	ἰδιαίτερος	ἰδιαίτατος	
κακὸς	χειρότερος	χείριστος	καὶ κάκιστος
καλὸς	καλύτερος	κάλλιστος	καὶ ἄριστος
μέγας καὶ	μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
μικρὸς	μικρότερος	μικρότατος	καὶ ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ἐλάχιστος	καὶ ὀλίγιστος
πολὺς	περισσότερος	πλεῖστος	
ταχὺς	ταχύτερος	ταχύτατος	καὶ τάχιστος
φίλος	φίλτερος	φίλτατος	

Σημείωσις. Τὸ ἐπίθετον *καλύτερος* προτιμότερον εἶναι νὰ γραφῆ με *υ* καὶ ὄχι *καλλίτερος* με δύο *λ* καὶ *ι* (ὅπερ καὶ τὸ ὀρθόν), κατ' ἀναλογίαν πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα εἰς *-ύτερος*.

Ἀσκήσις 1. Νὰ γραφοῦν τὰ ἄνευ θετικῆ καὶ τὰ ἀνώμαλα παραθετικά.

2. Σχηματίσατε 20 φράσεις χρησιμοποιοῦντες εἰς ἐκάστην παραθετικά ἐπιθέτων π.χ. οἱ ἐπιμελέστεροι μαθηταί, τὰ εὐθηνότερα βιβλία κ.ο.κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 114. Ἀριθμητικά λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποσόν, πλῆθος προσώπων, ζώων ἢ πραγμάτων· π.χ. ὀκτὼ ἄνδρες, τριάκοντα μαθηταί, πέντε ἵπποι, δύο αἴθουσαι κλπ.

Τὰ ἀριθμητικά εἶναι τριῶν εἰδῶν : Ἀριθμητικά *ἐπίθετα*, ἀριθμητικά *οὐσιαστικά* καὶ ἀριθμητικά *ἐπιρρημάτα*.

Α' ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 115. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα εἶναι τεσσάρων εἰδῶν : Ἀπόλυτα, τακτικά, πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά.

1. Ἀπόλυτα.

§ 116. Ἀπόλυτα λέγονται τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπολύτως (χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἄλλο τι) τὸ πλῆθος ὠρισμένων ἀντικειμένων· π.χ. εἷς ἄνθρωπος, ἑπτὰ ἔβdomάδες κλπ.

Ἐκ τῶν ἀπολύτων κλίνονται τά : εἷς - μία - ἓν, *τρεις* - τρία *τέσσαρες* - τέσσαρα καὶ ἀπὸ τοῦ *διακόσια* καὶ ἐξῆς αἱ ἑκατοντάδες ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς δευτέρας κλίσεως· ἦτοι διακόσιοι - διακόσιαι - διακόσια, πεντακόσιοι - πεντακόσιαι - πεντακόσια κλπ.

§ 117. Κλίσις τῶν ἀριθμητικῶν εἷς, *τρεις*, *τέσσαρες*.

	ἄρσεν.	θηλ.	οὐδέτ.	ἄρσεν.	θηλ.	οὐδέτ.
Ὄνομ.	εἷς	μία	ἓν	<i>τρεις</i>	τρία	
Γεν.	ἐνός	μιᾶς	ἐνός	τριῶν	τριῶν	
Δοτ.	ἐνὶ	μιᾶ	ἐνὶ	τρισὶ	τρισὶ	
Αἰτ.	ἕνα(ν)	μίαν	ἓν	<i>τρεις</i>	τρία	
		ἄρσεν. θηλ.		οὐδέτ.		
Ὄνομ.	<i>τέσσαρες</i>		<i>τέσσαρα</i>			
Γεν.	τεσσάρων		τεσσάρων			
Δοτ.	(τέσσαρσι)		(τέσσαρσι)			
Αἰτ.	<i>τέσσαρας</i>		<i>τέσσαρα</i>			

Παρατηρήσεις. § 118. α') Τὰ ἀριθμητικά δύο (2) καὶ ἀπὸ τοῦ πέντε (5) μέχρι καὶ τοῦ ἑκατὸν ἑνεήκοντα ἑννέα (199) εἶναι ἄκλιτα.

β') Τὰ σύνθετα ἀπόλυτα ἀριθμητικά κλίνονται χωριστὰ καθ' ἕκαστον συνθετικόν· π.χ. δέκα τρεῖς - δέκα τριῶν, εἴκοσι καὶ εἶς - εἴκοσι καὶ ἑνός, διακόσιοι τέσσαρες - διακοσίων τεσσάρων, χίλιοι ἑκατὸν τριάκοντα τρεῖς - χιλίων ἑκατὸν τριάκοντα τριῶν κλπ.

***Ἀσκήσεις.** Νὰ κλιθῶν τὰ ἀριθμητικά: Εἶς - μία - ἕν, τέσσαρες - τέσσαρα, χίλιοι ἑπτακόσιοι δέκα τρεῖς, διακόσιοι δύο.

2. Τακτικά.

§ 119. **Τακτικά** λέγονται τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὴν τάξιν, ἥτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι μεταξὺ ἄλλων. π.χ. ἦλθε πέμπτος εἰς τὸν δρόμον κλπ.

Σχηματίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων, διὰ τῆς προσθέσεως τῶν καταλήξεων **-τος** ἢ **-ος** καὶ ἀπὸ τοῦ εἴκοσι καὶ ἕξῃς τῆς καταλήξεως **-στος**. Τὸ τακτικὸν τοῦ εἶς εἶναι **πρῶτος**, τοῦ δύο **δεύτερος** καὶ τοῦ τρεῖς **τρίτος**· ὁμοίως **τέταρτος**, **πέμπτος**, **ἕβδομος**, **ὄγδοος**, **δέκατος**, **ἐκατοστός**, **χιλιοστός** κλπ.

Τὰ τακτικά ἀριθμητικά κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς δευτέρας κλίσεως· πρῶτος-πρώτη-πρῶτον, δέκατος-δεκάτη-δέκατον κλπ. (βλ. § 81).

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὸ τακτικὸν τῶν δύο, τριῶν, τεσσάρων χιλιάδων κλπ., λαμβάνομεν τὸ τακτικὸν (τοῦ χίλιοι) **χιλιοστός** καὶ προσθέτομεν ἔμπροσθεν τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα **δύο**, **τρῖς**, **πεντάκις** κλπ. Οὕτω **δισχιλιοστός**, **πεντακισχιλιοστός**, **δεκακισχιλιοστός** κλπ.

3. Πολλαπλασιαστικά.

§ 120. **Πολλαπλασιαστικά** λέγονται τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁμοίων μερῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τι· π.χ. ἄλμα τριπλοῦν κλπ.

Σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως **-πλοῦς**. Τὸ πολλαπλασιαστικὸν τοῦ εἶς

είναι *άπλοῦς*, τοῦ δύο *διπλοῦς*, τοῦ τρεῖς *τριπλοῦς* ὁμοίως *δεκαπλοῦς*, *ἐκατονταπλοῦς* κλπ.

Τὰ πολλαπλασιαστικά ἀριθμητικά κλίνονται ὡς συνηρημένα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 87).

Ἄσκησης. Νά κλιθῶν εἰς τρία γένη τὰ πολλαπλασιαστικά ἀριθμητικά διπλοῦς καὶ δεκαπλοῦς.

4. Ἀναλογικά.

§ 121. Ἀναλογικά λέγονται τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πόσας φορὰς ἀκριβῶς ἓν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου, λαμβανομένου ὡς μονάδος· π.χ. ὁ δρόμος οὗτος εἶναι διπλάσιος ἐκείνου, τὸ εἴκοσι εἶναι τετραπλάσιον τοῦ πέντε κλπ.

Σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων, διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως *-πλάσιος*. Οὕτω *διπλάσιος*, *τριπλάσιος*, *πενταπλάσιος*, *πεντηκονταπλάσιος* κλπ. (Τὸ ἀριθμητικὸν εἰς δὲν ἔχει ἀναλογικόν).

Τὰ ἀναλογικά ἀριθμητικά κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς δευτέρας κλίσεως· *διπλάσιος-διπλασία-διπλάσιον* κλπ. (βλ. § 81).

Σημείωσις. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα εἶχε καὶ χρονικά ἀριθμητικά ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα ἔληγον εἰς *-αῖος*. Ἐκ τούτων σώζονται μόνον τὸ *τεταρταῖος* ἐν τῇ φράσει «τεταρταῖος πυρετός» καὶ τὸ *ἐβδομαδιαῖος*.

Β' ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

§ 122. Τὰ ἀριθμητικά οὐσιαστικά σημαίνουν ἀριθμητικὸν σύνολον ὁμοειδῆ καὶ σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων, διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως *-ας*. Τὸ οὐσιαστικὸν τοῦ εἰς εἶναι *μονάς*, τοῦ δύο *δνάς*, τοῦ τρεῖς *τριάς* ὁμοίως *πεντάς*, *ἐπιτάς* καὶ *ἐβδομάς*, *ἐκατοντάς* κλπ.

Τὰ ἀριθμητικά οὐσιαστικά εἶναι γένους θηλυκοῦ καὶ κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

Ἄσκησης. Νά κλιθῶν τὰ ἀριθμητικά οὐσιαστικά ἢ μονάς, ἢ ἐκατοντάς καὶ ἢ χιλιάς.

Γ' ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

§ 123. Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα σημαίνουν πόσας φορὰς ἐπαναλαμβάνεται τι· π.χ. πεντάκις ὑπέπεσεν εἰς τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα.

Σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως **-άκισ**, πλὴν τῶν ἐπιρρημάτων τῶν ἀριθμητικῶν εἰς, δύο, τρεῖς, τὰ ὅποια εἶναι **ἄπαξ**, **δὶς**, **τρὶς** π.χ. **τετράκισ**, **πεντάκισ**, **εἰκοσάκισ**, **χιλιάκισ** κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

§ 124. α') Τὰ ἀριθμητικά, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆεν, δασύνονται, πλὴν τῶν **ὀκτώ**, **ἐννέα** καὶ **εἴκοσι** καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων (ὄγδοος, ἔνατος, εἰκοστός, ὀγδοηκοστός, ἐνενηήκοντα, ὀκτακόσια κλπ.).

β') Τὸ **ἐννέα** γράφεται μὲ δύο **ν**, ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενα καὶ ἀρχίζοντα ἀπὸ **ἐννέα**, ὡς ἐννεαπλάσιος, ἐννεάκισ κλπ. Τὰ λοιπὰ ἐκ τοῦ **ἐννέα** παραγόμενα γράφονται μὲ ἓν **ν** π.χ. ἔνατος, ἐνενηήκοντα κλπ.

γ') Τὰ εἰς **-άς**, **-άδος** οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ ἔχουν τὸ **α** βραχύ π.χ. τριάδος, πεντάδος κλπ. (προβ. § 57 β').

Ἄσκησης γενικὴ ἐπὶ τῶν ἀριθμητικῶν. Γράψατε τὸ ἀπόλυτον τακτικόν, πολλαπλασιαστικόν, ἀναλογικόν, οὐσιαστικόν καὶ ἐπίρρημα τῶν κάτωθι ἀριθμῶν: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 20, 30, 40, 50, 60, 100, 200, 300, 500, 1000, 2000, 5000, 10000.

§ 125. Πίναξ ἀριθμητικῶν

*Αριθμητικά ἀπόλυτα	*Αραβικά ψηφία	*Ελληνικά σημεία	Λατινικά σημεία	*Αριθμητικά ἀπόλυτα	*Αραβικά ψηφία	*Ελληνικά σημεία	Λατινικά σημεία
Ἐἷς, μία, ἓν	1	α'	I	Τριάκοντα	30	λ'	XXX
Δύο	2	β'	II	Τεσσαράκοντα	40	μ'	XL
Τροεῖς, τρία	3	γ'	III	Πεντήκοντα	50	ν'	L
Τέσσαρες, τέσσαρα	4	δ'	IV	Ἑξήκοντα	60	ξ'	LX
Πέντε	5	ε'	V	Ἑβδομήκοντα	70	ο'	LXX
Ἑξ	6	ς'	VI	Ὀγδοήκοντα	80	π'	LXXX
Ἑπτὰ	7	ζ'	VII	Ἐνενήκοντα	90	η'	XC
Ὀκτώ	8	θ'	VIII	Ἐκατὸν	100	ϑ'	C
Ἐννέα	9	ι'	IX	Διακόσιοι, αι, α	200	σ'	CC
Δέκα	10	κ'	X	Τριακόσιοι, αι, α	300	τ'	CCC
Ἐνδεκα	11	ια'	XI	Τετρακόσιοι, αι, α	400	υ'	CD
Δώδεκα	12	ιβ'	XII	Πεντακόσιοι, αι, α	500	φ'	D
Δεκατριεῖς, δεκατρία	13	ιγ'	XIII	Ἑξακόσιοι, αι, α	600	χ'	DCC
Δεκατέσσαρες, δεκατέσσαρα	14	ιδ'	XIV	Ἑπτακόσιοι, αι, α	700	ψ'	DCC
Δεκαπέντε	15	ιε'	XV	Ὀκτακόσιοι, αι, α	800	ω'	DCCC
Δεκαἕξ	16	ις'	XVI	Ἐννεακόσιοι, αι, α	900	Ϟ'	CM
Δεκαεπτὰ	17	ις'	XVII	Χίλιοι, αι, α	1000	α	M
Δεκαοκτώ	18	ιη'	XVIII	Δισχίλιοι, αι, α	2000	β	MM
Δεκαεννέα	19	ιθ'	XIX	Πεντακισχίλιοι, αι, α	5000	ε	
Ἐἴκοσι (ν)	20	κ'	XX	Μύριοι, αι, α	10000	ι	

Σημείωσις : Οἱ ἀριθμοὶ 6, 90 καὶ 900 παρίστανται διὰ τῶν σημείων ς' (στίγμα), η' (κόπτα) καὶ θ' (σαμπί).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 126. Ἄντωνυμῖαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τίθενται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῶν ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων) π.χ. ἐκεῖνος (ὁ Γεώργιος) ὑπῆρξε τοιοῦτος (ἐπιμελής).

Αἱ ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἑξῆς: *προσωπικαί, δεικτικαί, κτη-
τικαί, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι, ἀναφορικαί, αὐτοπαθεῖς,
ἀλληλοπαθεῖς.*

1. Προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 127. *Προσωπικαί* λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι φανερώουσι τὰ τρία πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀπαντοῦν εἰς τὸν λόγον, ἦτοι τὸ ὀμιλοῦν, τὸ ἀκούον, καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ἢ πράγμα.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι εἶναι αἱ ἑξῆς: *ἐγὼ* διὰ τὸ πρῶτον πρόσωπον, *σύ* διὰ τὸ δεύτερον καὶ *αὐτός*-αὐτή-αὐτό διὰ τὸ τρίτον πρόσωπον.

§ 128. Κλίσις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν.

Ἐνικός ἀριθμὸς

᾽Ον.	ἐγὼ	σύ	αὐτός	αὐτή	αὐτό
Γεν.	ἐμοῦ, (μοῦ)	σοῦ	αὐτοῦ (τοῦ)	αὐτῆς (τῆς)	αὐτοῦ (τοῦ)
Δοτ.	ἐμοί, (μοί)	σοί	αὐτῷ (τῷ)	αὐτῇ (τῇ)	αὐτῷ (τῷ)
Αἰτ.	ἐμέ, (μέ)	σέ	αὐτόν (τόν)	αὐτήν (τήν)	αὐτό (τό)

Πληθυντικός ἀριθμὸς

᾽Ον.	ἡμεῖς	ὑμεῖς(σεῖς)	αὐτοὶ	αὐταὶ	αὐτά
Γεν.	ἡμῶν	ὑμῶν	αὐτῶν(τῶν)	αὐτῶν(τῶν)	αὐτῶν(τῶν)
Δοτ.	ἡμῖν	ὑμῖν	αὐτοῖς(τοῖς)	αὐταῖς(ταῖς)	αὐτοῖς(τοῖς)
Αἰτ.	ἡμᾶς(μας)	ὑμᾶς(σας)	αὐτούς(τούς)	αὐτάς(τάς)	αὐτά(τά)

Παρατηρήσεις. § 129. α') Οἱ δεύτεροι τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τονίζονται, ὅταν προηγῶνται τῆς λέξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, πάσχουν δ' ἔγκλισιν τοῦ τόνου των

ὅταν ἔπονται π.χ. τοῦ ἔγραψε - στείλει του, μᾶς εἶπε - ἄκουσέ μας κλπ.

β') Ἡ ἀντωνυμία *αὐτός* δὲν εἶναι καθαρῶς προσωπική, ἀλλὰ *δριστική* (=αὐτός ὁ ἴδιος) ἢ *επαναληπτική* (π.χ. μὲ ἠρώτησεν ὁ καθηγητῆς καὶ ἀπήνησα εἰς αὐτόν...), ἐλήφθη ὅμως ὡς προσωπική ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθῆ ἡ προσωπική ἀντωνυμία εἰς τὰ τρία πρόσωπα.

2. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 130. *Δεικτικαὶ* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, τὰς ὁποίας χρῆσιμοποιῶμεν, ὅταν θέλωμεν νὰ δείξωμέν τι εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

Οὗτος, αὕτη, τοῦτο (δι' ἀντικείμενα πλησίον ἡμῶν εὐρισκόμενα).

Ἐκεῖνος, ἐκεῖνη ἐκεῖνο (δι' ἀντικείμενα μακρὰν ἡμῶν εὐρισκόμενα)

Τόσος, τόση, τόσον (ἐπὶ μεγέθους ἢ ποσοῦ).

Τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον (ἐπὶ μεγέθους ἢ ποσοῦ).

Τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (ἐπὶ ποιότητος).

§ 131. Κλίσις τῶν ἀντωνυμιῶν οὗτος καὶ τοιοῦτος.

Ἐνικός ἀριθμὸς

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αἰτ.	τούτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Ἐνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τοιοῦτος	τοιαύτη	τοιοῦτον
Γεν.	τοιούτου	τοιαύτης	τοιούτου
Δοτ.	τοιούτῳ	τοιαύτῃ	τοιούτῳ
Αἰτ.	τοιούτον	τοιαύτην	τοιούτον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	τοιοῦτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
Γεν.	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
Δοτ.	τοιούτοις	τοιαύταις	τοιούτοις
Αἰτ.	τοιούτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

Παρατηρήσεις. § 132. α') Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὸ οὐδέτερον ὅμως τῆς **οὔτος** καὶ **ἐκεῖνος** δὲν ἔχει **ν** (τοῦτο, ἐκεῖνο).

β') Ἡ ἀντωνυμία **οὔτος** εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος λαμβάνει ἐν **τ** πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ εἰς τοὺς δύο ἀριθμούς.

γ') Ὡς δεικτικὴ ἀντωνυμία ἀντὶ τῆς **οὔτος** καὶ **ἐκεῖνος** λαμβάνεται καὶ ἡ ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ **αὐτός**, αὐτή, αὐτό.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθοῦν εἰς τὰ τρία γένη αἱ ἀντωνυμίαι οὔτος, τοσοῦτος καὶ ἐκεῖνος.

3. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 133. **Κτητικαὶ** λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὅποια φανερόνουν τὸν κτήτορα ἐνὸς ἀντικειμένου, ἥτοι φανερόνουν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ σημαζόμενον. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πρόσωπα εἶναι τρία καὶ αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἔχουν τρία πρόσωπα.

Αἱ ἀντωνυμίαι αὗται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν σχηματίζονται ἐκ τοῦ δευτεροκλίτου ἐπιθέτου, **ιδικός, ιδική, ιδικόν** καὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν **μου, μας** διὰ τὸ α' πρόσωπον, **σου, σας** διὰ τὸ β' πρόσωπον καὶ **του, της, των** διὰ τὸ γ' πρόσωπον.

- Α' πρόσ.** ιδικός μου, ιδική μου, ιδικόν μου (εἰς κτήτωρ-ἐν κτήμα).
 » > ιδικοί μου, ιδικαί μου, ιδικά μου (εἰς κτήτωρ · πολλὰ κτήματα).
 » > ιδικός μας, ιδική μας, ιδικόν μας (πολλοὶ κτήτορες-ἐν κτήμα).
 » > ιδικοί μας, ιδικαί μας, ιδικά μας (πολλοὶ κτήτορες-πολλὰ κτήματα).

Ὅμοιως σχηματίζεται καὶ ἡ σειρὰ τοῦ β' καὶ γ' προσώπου τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν.

§ 134. Αἱ ἀντωνυμίαι αὗται κλίνονται ὡς ἐξῆς. Ὄνομ. ὁ **ιδικός μου**, γεν. τοῦ **ιδικοῦ μου**, δοτ. τῷ **ιδικῷ μου**, αἰτ. τὸν **ιδικόν μου**.

Πληθύντ. ἀριθμὸς ὀνομ. οἱ **ιδικοί μου**, γεν. τῶν **ιδικῶν μου**, δοτ. τοῖς **ιδικοῖς μου**, αἰτ. τοὺς **ιδικούς μου**. Ἐπομένως κλίνεται

μόνον τὸ ἐπίθετον **ιδικός**, ἢ δὲ προσωπικὴ ἀντωνυμία μένει ἀμετάβλητος.

§ 135. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐνίοτε ἀπαντῶνται αἱ ἀντωνυμίαι **ἡμέτερος** (=ιδικός μας) καὶ **ὕμέτερος** (=ιδικός σας), κλινόμεναι ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

Ἀσκησις 1. Νὰ κλιθῇ ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία β' προσώπου, ἢ σημαίνουσα πολλοὺς κτήτορας καὶ ἓν κτῆμα.

Ἀσκησις 2. Νὰ κλιθῇ ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία **ἡμέτερος**, ἡμετέρα, ἡμέτερον.

Ἀσκησις 3. Νὰ σχηματισθῇ ἡ σειρά τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ γ' προσώπου.

4. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 136. **Ἐρωτηματικαὶ** λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, τὰς ὁποίας μεταχειρίζομεθα ἐπὶ ἐρωτήσεων· π.χ. τίς ὠμίλησε; ποῖος ἦτο; εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς: **τίς** - τί, **ποῖος** - ποία - ποῖον καὶ **πόσος** - πόση πόσον. Ἐκ τούτων ἡ μὲν **ποῖος** καὶ **πόσος** κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα, ἡ δὲ **τίς** ὡς ἐξῆς:

	Ἐνικός ἀριθμὸς		Πληθυντικός ἀριθμὸς	
	ἄρσεν. θηλ.	οὐδέτ.	ἄρσεν. θηλ.	οὐδέτ.
Ὄνομ.	τίς	τί	τίνες	τίνα
Γεν.	τίνος	τίνος	τίνων	τίνων
Δοτ.	τίνι	τίνι	τίσι	τίσι
Αἰτ	τίνα	τί	τίνας	τίνα

Ἡ ἀντωνυμία **τίς**, **τί** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ ἔχει τὸ **ι** βραχύ.

Ἀσκησις. Νὰ κλιθοῦν αἱ ἀντωνυμίαι τίς, ποῖος καὶ πόσος εἰς τὰ τρία γένη.

5. Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 137. **Ἀόριστοι** λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι ἀορίστως δηλοῦν πρόσωπον ἢ πράγμα. Εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς:

Τίς (ἄρσεν. καὶ θηλ.) τί (=κάποιος)

Ἐκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον (=ὁ καθεὶς χωριστά).

Ἐτερος, ἕτερα, ἕτερον (=ἄλλος).

Ἄλλος, ἄλλη, ἄλλον.

Οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον (οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος).

Οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν.

Καθεῖς, καθεμία, καθέν.

Μηδεῖς, μηδεμία, μηδέν.

Κανεῖς, καμμία, κανέν.

Ἀμφότεροι, ἀμφοτέραι, ἀμφότερα (=καὶ οἱ δύο).

Μερικοί, μερικάι, μερικά.

Ἀρκετοί, ἀρκεταί, ἀρκετά.

Ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα.

Ὁ τάδε, ἡ τάδε, τὸ τάδε.

§ 138. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς**, **τί** κλίνεται ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικός ἀριθμός		Πληθυντικός ἀριθμός	
	ἄρσεν. θηλ.	οὐδέτ.	ἄρσεν. θηλ.	οὐδέτ.
Ὄνομ	τίς	τί	τινές	τινά
Γεν.	τινός	τινός	τινῶν	τινῶν
Δοτ'	τινί	τινί	τισὶ	τισὶ
Αἰτ.	τινά	τί	τινάς	τινά

Παρατηρήσεις. § 139. Αἱ ἀντωνυμῖαι **οὐδεῖς**, **μηδεῖς**, **καθεῖς** καὶ **καθεῖς** εἶναι σύνθετοι μὲ β' συνθετικὸν τὸ ἀριθμητικὸν **εἷς** μία ἔν, κλίνονται δὲ ὡς τὸ εἷς, μία, ἔν π.χ. οὐδεῖς, οὐδενός, οὐδενί, οὐδένα. Οὐδεμία, οὐδεμῖας, οὐδεμῖα οὐδεμίαν. Οὐδέν, οὐδενός, οὐδενί, οὐδέν. Ὅμοίως κλίνονται καὶ αἱ ἄλλαι.

β') Αἱ ἀντωνυμῖαι **ἕκαστος**, **ἕτερος**, **ἄλλος**, **οὐδέτερος** κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα· αἱ ἀντωνυμῖαι **ἀμφοτέροι**, **μερικοί**, **ἀρκετοί** κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

γ') Ἡ ἀντωνυμία **ὁ δεῖνα** κλίνεται κατὰ δύο τρόπους, ἥτοι ἢ κλίνεται μόνον τὸ ἄρθρον, ὡς ὁ δεῖνα, τοῦ δεῖνα, τῷ δεῖνα, τὸν δεῖνα, ἢ κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν, ὡς ὁ δεῖνα, τοῦ δεῖνος, τῷ δεῖνι, τὸν δεῖνα. Ἡ ἀντωνυμία **ὁ τάδε** κλίνεται μόνον κατὰ τὸ ἄρθρον, ὁ τάδε, τοῦ τάδε κλπ.

Ἀσκήσις. Νὰ κλιθοῦν εἰς τὰ τρία γένη αἱ ἐξῆς ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι : τίς, ἕκαστος, οὐδέτερος, οὐδεῖς, ἀμφοτέροι.

6. Ἀναφορικὰ ἀντωνυμῖαι.

§ 140. Ἀναφορικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, διότι ἢ πρότασις, ἢ ὁποῖα εἰσάγεται δι' αὐτῶν ἀναφέρεται εἰς λέξιν τινὰ ἄλλης προτάσεως. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς: **ὅστις** - ἥτις - ὅ,τι, **ὅσος** - ὅση - ὅσον, **οἷος** - οἷα - οἷον, **ὁποῖος** - ὁποῖα - ὁποῖον καὶ **ὁπόσος** - ὁπόση - ὁπόσον (δασυνόμεναι ἅπασαι).

§ 141. Ἡ ἀντωνυμία **ὅστις** - ἥτις - ὅ,τι εἶναι σύνθετος ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας **ὄς** - ἦ - ὄ καὶ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **τίς** τί, κλίνεται δὲ καὶ κατὰ τὰ δύο μέρη αὐτῆς. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται μόνον ἡ ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ, ἦτοι: **ὅστις, ἥτις, ὄ,τι, - οὔτινες, αἰτινες, ἅτινα.**

§ 142. Αἱ ἄλλαι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι **ὅσος, οἷος, ὁποῖος** καὶ **ὁπόσος** κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα. Εἰς τὸ τέλος τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν προστίθεται ἐνίοτε τὸ ἀχώριστον μόριον **-δήποτε** π.χ. **ὄστισδήποτε** - ἠτισδήποτε - ὀτιδήποτε, **ὄσοσδήποτε** - ὄσηδήποτε - ὄσονδήποτε, **οἷοσδήποτε** - οἷαδήποτε - οἷονδήποτε, **ὄποιοσδήποτε** - ὄποιαδήποτε - ὄποιονδήποτε, **ὄποσοσδήποτε** - ὄποσηδήποτε - ὄποσονδήποτε. Κατὰ τὴν κλίσιν κλίνονται κανονικῶς μόνον αἱ ἀντωνυμῖαι, τὸ δὲ μόριον μένει ἀμετάβλητον, προστιθέμενον εἰς τὸ τέλος ἐκάστης πτώσεως τῆς ἀντωνυμίας· π.χ. οἷοσδήποτε, γεν. οἷουδήποτε, αἰτιατ. οἷονδήποτε, ὄποιοσδήποτε γεν. ὄποιουδήποτε κλπ.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθῶν εἰς τὰ τρία γένη αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι ὁποῖος, ὅσος καὶ ὄσοσδήποτε.

7. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 143. **Αὐτοπαθεῖς** λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι φανερόνουν ὅτι ἐν πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα πάσχει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἦτοι ἐνεργεῖ καὶ πάσχει· π.χ. πρέπει νὰ φροντίζωμεν διὰ τὸν ἑαυτόν μας.

Ἀλληλοπαθεῖς λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι φανερόνουν ὅτι περισσότερα τοῦ ἐνὸς πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως· π.χ. ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε.

§ 144. *Αὐτοπαθεῖς* ἄντωνυμῖαι κλίνονται εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις ὡς ἑξῆς :

Ἐνικός ἀριθμὸς

	<i>α' πρόσωπον</i>	<i>β' πρόσωπον</i>	<i>γ' πρόσωπον</i>
Γεν.	τοῦ ἐαυτοῦ μου	ἐαυτοῦ σου	ἐαυτοῦ τῦυ της του
Δοτ.	τῷ ἐαυτῷ μου	ἐαυτῷ σου	ἐαυτῷ του της του
Αἰτ.	τὸν ἐαυτόν μου	ἐαυτόν σου	ἐαυτόν του της του

Πληθυντικός ἀριθμὸς

Γεν.	τοῦ ἐαυτοῦ μας	ἐαυτοῦ σας	ἐαυτοῦ των
Δοτ.	τῷ ἐαυτῷ μας	ἐαυτῷ σας	ἐαυτῷ των
Αἰτ.	τὸν ἐαυτόν μας	ἐαυτόν σας	ἐαυτόν των

καὶ

Γεν.	τῶν ἐαυτῶν μας	ἐαυτῶν σας	ἐαυτῶν των
Δοτ.	τοῖς ἐαυτοῖς μας	ἐαυτοῖς σας	ἐαυτοῖς των
Αἰτ.	τούς ἐαυτούς μας	ἐαυτούς σας	ἐαυτούς των

§ 145. *Ἀλληλοπαθεῖς* ἄντωνυμῖαι κλίνονται μόνον εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ὡς ἑξῆς :

	<i>ἄρσενικ.</i>	<i>θηλυκ.</i>	<i>οὐδέτ.</i>
Γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
Δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
Αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

Ἡ ἔννοια τῶν ἀλληλοπαθῶν ἄντωνυμιῶν ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως π.χ. βοηθεῖ **ὁ μὲν τὸν δέ**, πρέπει νὰ ἀγαπώμεθα **μεταξὺ μας** (ἀγαπᾶτε ἀλλήλους). ἔβλαψεν **ὁ εἷς τὸν ἄλλον** κλπ.

Ἀσκήσις. Ἀναγνωρίσατε τὰς ἄντωνυμῖας μᾶς σελίδος τοῦ ἀγνωστοῦ σας καὶ ταξινομήσατε αὐτὰς κατ' εἶδος (εἰς προσωπικὰς δεικτικὰς κλπ.).

ΚΕΦΑΛΛΙΟΝ Γ'.

Ρ Η Μ Α Τ Α

§ 146. *Ρῆμα* καλεῖται ἡ λέξις, ἡ ὁποία σημαίνει τι πράττει ἢ τι πάσχει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται τὸ ὑποκείμενον π.χ. ὁ μαθητὴς γράφει, λούεται, δέρεται ὑπὸ τοῦ διδασκᾶ-

λου, κοιμάται κλπ. Τὴν ἐνεργεῖαν ταύτην τοῦ ὑποκειμένου, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ τὸ ρῆμα, ἢ τὸ πάθος ἢ τὴν κατάστασιν καλοῦμεν διάθεσιν τοῦ ρήματος.

α') *Ρήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ π.χ. ὁ γεωργὸς καλλιεργεῖ τὴν γῆν, ὁ μαθητὴς γράφει κλπ.

β') *Ρήματα μέσης διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἢ δ' ἐνεργεῖα ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον π.χ. ὁ παῖς λούεται (=λούει ἑαυτόν), ἡ μήτηρ κτενίζεται (=κτενίζει ἑαυτὴν) κλπ.

γ') *Ρήματα παθητικῆς διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει, ὑφίσταται τι ὑπὸ τινος ἄλλου π.χ. ὁ μαθητὴς βραβεύεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἡ σιτοπαραγωγὴ κατεστράφη ὑπὸ τῶν βροχῶν κλπ.

δ') *Ρήματα οὐδετέρας διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν π.χ. ὁ παῖς κοιμάται, κάθεται, ὑγιαίνει κλπ.

Ἄσκησις. Ἀναγνωρίσατε τὰ ρήματα ἡμισείας σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας καὶ ταξινομήσατε αὐτὰ κατὰ τὴν διάθεσιν.

1. Παρεπόμενα τῶν ρημάτων

§ 147. Τὰ παρεπόμενα τῶν ρημάτων εἶναι : αἱ *φωναί*, αἱ *ἐγκλίσεις*, οἱ *χρόνοι*, τὰ *πρόσωπα* καὶ οἱ *ἀριθμοί*.

§ 148. *Φωναί* τῶν ρημάτων λέγονται τὰ συστήματα τῶν τύπων αὐτῶν καὶ εἶναι δύο : ἡ *ἐνεργητικὴ* καὶ ἡ *μέση* ἢ *παθητικὴ*. Ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ λήγει εἰς τὸ *α'* πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὀριστικῆς εἰς *-ω* π.χ. γράφ-ω, ἀκού-ω κλπ. Ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ λήγει εἰς *-ομαι* ἢ εἰς *-μαι* π.χ. λού-ομαι, ἐργάζ-ομαι, κάθη-μαι κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ρήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως στεροῦνται ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ κλίνονται μόνον εἰς τὴν μέσην ἢ παθητικὴν φωνήν· ταῦτα καλοῦνται *ἀποθετικά* π.χ. ἐργάζομαι, μεταχειρίζομαι, ἐπιμελοῦμαι κλπ.

§ 149. *Αἱ ἐγκλίσεις* εἶναι τέσσαρες : *ὀριστικὴ*, *ὑποτακτικὴ*, *εὐκτικὴ* καὶ *προστακτικὴ*.

α') Ἡ *ὀριστικὴ* παριστᾷ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνόμε-

νον ὡς **βέβαιον** καὶ **πραγματικόν** εἰς τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον· π.χ. μελετῶ τὰ μαθήματα, ἔλυσα τὰς ἀσκήσεις μου, θὰ τιμωρήσω τὸν ἔνοχον.

β') **Ἡ ὑποτακτικὴ** παριστᾷ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαϊνόμενον οὐχὶ ὡς πραγματικόν, ἀλλ' ὡς **ἐπιθυμητόν**, ὡς **προσδοκώμενον** καὶ **ἀβέβαιον**· π.χ. νὰ ἔλθω; ἄς ἔλθω κλπ.

γ') **Ἡ εὐκτικὴ** παριστᾷ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαϊνόμενον ὡς **εὐχὴν** τοῦ ὁμιλοῦντος· π.χ. εἴθε νὰ μὴ τιμωρηθῆς.

δ') **Ἡ προστακτικὴ** παριστᾷ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαϊνόμενον ὡς **προσταγὴν, παράκλησιν, προτροπὴν** κλπ.· π.χ. κλείσε τὸ παράθυρον, γράφε γρήγορα, νὰ μελετᾶτε κλπ.

§ 150. **Τὸ ἀπαρέμφατον** καὶ ἡ **μετοχὴ** καλοῦνται ὀνοματικοὶ τύποι τοῦ ρήματος, διότι ἰσοδυναμοῦν μὲ ὀνόματα.

α') **Τὸ ἀπαρέμφατον** εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν εἶναι σπάνιον· διατηρεῖται μόνον εἰς τινὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, ἀκολουθούμενον σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ τοῦ οὐδέτερου ἄρθρου καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ ὄνομα οὐσιαστικόν· π.χ. ἀπαγορεύεται **τὸ ἀνέρχεσθαι** (=ἡ ἀνοδος), **τὸ κατέρχεσθαι** (=ἡ κάθοδος), **τὸ καπνίζειν** (=τὸ κάπνισμα), **τὸ πτύειν, τὸ ὀμιλεῖν**, αὐτὸς ἔχει **λέγειν** κλπ.

β') Ἡ μετοχὴ εἶναι τριγενὲς καὶ τρικατάληκτον ρηματικὸν ἐπίθετον· π.χ. ὁ γράφων - ἡ γράφουσα - τὸ γράφον, ὁ τιμηθεὶς - ἡ τιμηθεῖσα - τὸ τιμηθὲν κλπ.

§ 151. **Οἱ χρόνοι** τῶν ρημάτων εἶναι ὀκτώ :

α') **Ἐνεστώς**. Σημαίνει πρᾶξιν, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὸ παρὸν· π.χ. γράφω (τώρα), ὁ διδάσκαλος διδάσκει (τώρα) κλπ.

β') **Παρατατικός**. Σημαίνει πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐγένετο συνεχῶς εἰς τὸ παρελθόν· π.χ. ἔγραφον, ἔτρεχον κλπ.

γ') **Μέλλον διαρκές**. Σημαίνει πρᾶξιν, ἡτις θὰ ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς εἰς τὸ μέλλον· π.χ. θὰ γράφω, θὰ τρέχω, θὰ προσέχω κλπ.

δ') **Μέλλον σιγμιαῖος**. Σημαίνει ὅτι ἡ πρᾶξις θὰ γίνῃ ἀπαξ εἰς τὸ μέλλον (ἀδιάφορον ἂν θὰ διαρκέσῃ ὀλίγον ἢ πολὺ)· π.χ. θὰ γράψω, θὰ μελετήσω κλπ.

ε') **Ἀόριστος α' καὶ β'**. Σημαίνει πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν· π.χ. ἔγραψα, ἔτρεξα κλπ.

στ') **Παρακείμενος**. Σημαίνει πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐγένετο μὲν εἰς

τὸ παρελθόν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας χρειάζεται εἰς τὸ παρόν· π.χ. ἔχω γράφει, ἔχω τρέξει κλπ.

ζ') **Ὑπερσυντέλικος.** Σημαίνει προᾶξιν, ἡ ὁποία ἐγένεν εἰς τὸ παρελθόν καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα ἐχρειάζετο ὡσαύτως εἰς τὸ παρελθόν· π.χ. εἶχον γράφει, εἶχον τρέξει κλπ.

η') **Μέλλον τετελεσμένος.** Σημαίνει προᾶξιν, ἥτις θὰ ἔξη γίνεαι εἰς τὸ μέλλον· π.χ. θὰ ἔχω γράφει, θὰ ἔχω τρέξει κλπ.

§ 152. **Τὰ πρόσωπα** εἶναι τρία: πρῶτον **ἐγώ, ἡμεῖς**· δευτερον **σύ, σεῖς**· τρίτον **αὐτός** - ἡ - ό, **αὐτοί** - αἱ - ά. Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο: ὁ **ἐνικός** καὶ ὁ **πληθυντικός**.

2. Συστατικὰ μέρη τοῦ ρήματος· διάκρισις τῶν ρημάτων.

§ 153. Ἐκαστος ρηματικὸς τύπος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κύρια μέρη: τὸ **θέμα** καὶ τὴν **κατάληξιν**· π.χ. λύ-ω, γράφ-ω κλπ. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται **χαρακτήρ**. Ἀναλόγως δὲ τοῦ χαρακτήρος διαιροῦνται τὰ ρήματα εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (οὐρανικόληκτα, χειλικόληκτα κλπ. βλ. § 3, 4 α', β')· π.χ. λύ-ω, τρέχ-ω, τρέφ-ω κλπ.

3. Αὔξεις.

§ 154. Ὁ **παρατατικός** καὶ ὁ **ἀόριστος** λαμβάνουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος αὔξισιν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ παρελθόντος. Ἡ αὔξισις τίθεται μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔγκλισιν εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἔγκλισεις ἀποβάλλεται.

Ἡ αὔξισις εἶναι δύο εἰδῶν: **Συλλαβικὴ** καὶ **χρονικὴ**.

§ 155. **Συλλαβικὴν αὔξισιν** λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζον ἀπὸ σύμφωνον· εἶναι δὲ συλλαβικὴ αὔξισις ἡ προσθήκη τῆς συλλαβῆς **ε** εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου τῆς ὀριστικῆς· π.χ. γράφω-ἔγραφον-ἔγραψα, κρούπω-ἔκρουπον-ἔκρουσα κλπ.

§ 156. Τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζον ἀπὸ **ρ** διπλασιάζουν τὸ **ρ**, ὅταν λαμβάνουν αὔξισιν· π.χ. ράπτω-ἔρραπτον, ρίπτω-ἔρριπτον κλπ.

§ 157. **Χρονικὴν αὔξισιν** λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζον ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον· εἶναι δὲ χρονικὴ αὔξισις ἡ ἔκτασις τοῦ ἀρχικοῦ βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν.

Οὕτω τὸ **α** γίνεται **η** (ἀγοράζω - ἠγόραζον - ἠγόρασα, ἀρέσκω - ἤρεσκον), τὸ **ε** γίνεται **η** (ἐλπίζω - ἤλπιζον - ἤλπισα, ἐρεθίζω - ἠρέθιζον) καὶ τὸ **ο** γίνεται **ω** (ὀρίζω - ὤριζον - ὤρισα, ὀρκίζομαι - ὤρκιζόμην).

§ 158. Εἰς τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ δίφθογγον, τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν λαμβάνει τὸ πρῶτον φωνῆεν τῆς διφθόγγου, τὸ δὲ δεύτερον, ἂν μὲν εἶναι **ι** ὑπογράφεται εἰς τὸ πρῶτον, ἂν δὲ εἶναι **υ** παραμένει.

Οὕτω τὸ **οι** γίνεται **ω** (οἰκοδομῶ - ὠκοδόμουν - ὠκοδόμησα), τὸ **αι** γίνεται **η** (αἰσθάνομαι - ἠσθάνομην - ἠσθάνθην), τὸ **ει** γίνεται **η** (εἰκάζω - ἤκαζον - ἤκασα) καὶ τὸ **αυ** καὶ **ευ** γίνονται **ηυ** (αὐξάνω - ἠύξανον - ἠύξησα, εὐχομαι - ἠυχόμην).

§ 159. Τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ μακρὸν φωνῆεν ἢ ἀπὸ δίφθογγον **ου**, δὲν λαμβάνουν αὐξῆσιν· ὅσα δὲ ἀρχίζουν ἀπὸ **ι** καὶ **υ** τρέπουν τὸ **ι** εἰς **ι** καὶ τὸ **υ** εἰς **υ**· π.χ. ὠριμάζω - ὠρίζον - ὠρίμασα, ἰατρεύω - ἰάτρευον - ἰάτρευσα, ὑβρίζω - ὑβρίζον - ὑβρισα κλπ.

Σημείωσις. Συνήθως τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ **ει** μένουν ἀναύξητα· π.χ. εἰρηνεύω - εἰρήνευον, εἰκονίζω - εἰκόνιζον κλπ.

4. Αὐξῆσις τῶν συνθέτων ρημάτων.

§ 160. α') Τὰ σύνθετα μετὰ μιᾶς ἢ περισσοτέρων προθέσεων λαμβάνουν τὴν αὐξῆσιν μετὰ τὴν πρόθεσιν, ἤτοι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κυρίου ρήματος· π.χ. δια-λύω, δια-έλυνον, διέλυνον· παρακούω - παρήκουον, ἐπαυξάνω - ἐπηύξανον, δαισθάνομαι - διησθάνθην, συντρέχω - συνέτρεχον κλπ.

β') Ὅσα ρήματα εἶναι σύνθετα μὲ ἄλλα μέρη τοῦ λόγου καὶ ὄχι μὲ προθέσεις, λαμβάνουν τὴν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλῆ· π.χ. βαθμολογῶ - ἐβαθμολόγουν - ἐβαθμολόγησα, πρωτοστατῶ - ἐπρωτοστάτησα, κακολογῶ - ἐκακολόγησα κλπ. ἀλλὰ καὶ δυσαρεστῶ - δυσηρέστησα.

5. Ἀνωμαλῖαι αὐξήσεως.

§ 161. α') Τὰ κάτωθι ρήματα τρέπουν κατὰ τὴν αὐξῆσιν τὸ **ε** εἰς **ει** καὶ οὐχὶ εἰς **η** (βλ. § 157). Ἔχω - εἶχον, ἐργάζομαι - εἰργαζόμην, ἔλκω - εἶλκον, ἐλκύω - εἶλκυον, ἔρπω - εἶρπον,

ἐλλίσσω - ἐλλίσσον καὶ μερικὰ ἄλλα ἄχρηστα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

β') Τὸ ρῆμα **θέλω** καὶ τὸ ρῆμα **δύναμαι** λαμβάνουν αὔξησιν **ἢ** ἀντὶ **ε**, ἥτοι **ἤθελον**, **ἠδυνάμην**.

γ') Τὸ ρῆμα **εορτάζω** λαμβάνει αὔξησιν εἰς τὸ δεύτερον φωνῆεν, ἥτοι **εώρταζον** - **εώρτασα**. Ὁμοίως τὸ ρῆμα **διαιτῶμαι** λαμβάνει αὔξησιν εἰς τὴν δευτέραν συλλαβήν, **διητώμην**.

δ') Τὰ ἐξῆς ρήματα, καίτοι εἶναι σύνθετα μὲ προθέσεις, λαμβάνουν αὔξησιν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ, παρὰ τὸν κανόνα (βλ. § 160). **Κάθημαι** - ἐκαθήμην, **καθίζω** - ἐκάθιζον, **ἐναντιοῦμαι** - ἠναντιούμην, **ἀνάπτω** - ἠναπτον (ἀλλὰ μετοχὴ παρακειμένον **ἀνημμένος** κανονικῶς), **ἐμποδίζω** - ἠμπόδιζον, **συλλογίζομαι** - ἐσυλλογίζομην, **συνεχίζω** - ἐσυνέχιζον, **προστατεύω** - ἐπροστάτευον, **ἐγγυῶμαι** - ἠγγυήθην, **ἀμφισβητῶ** - ἠμφισβήτησα, **προξενῶ** - ἐπροξένησα, **προτιμῶ** - ἐπροτίμησα, **συντομέω** - ἐσυντόμευσα, **ἐμπορεύομαι** - ἠμπορευόμην, **προφασίζομαι** - ἐπροφασίζομην κλπ. Ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν καὶ τὸ **ἀνοίγω** - ἠνοιξα κλπ.

ε') Τὰ σύνθετα ρήματα **ἐνοχλῶ**, **ἐπανορθῶ** καὶ **ἀνέχομαι** λαμβάνουν αὔξησιν καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν, ἥτοι ἠνώχλουν, ἠπανόρθωσα, ἠνειχώμην (ἀλλὰ ἀόριστος ἠνέχθην).

στ') Τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζον ἀπὸ **ευ**, ἐὰν μετὰ τὸ **ευ** ὑπάρχη σύμφωνον, λαμβάνουν κανονικὴν αὔξησιν· π.χ. εὐχομαι - ἠυχόμην, εὐλογῶ - ἠυλόγουν, εὐπρέπιζω - ἠυπρέπισα κλπ. Ἐὰν ὅμως μετὰ τὸ **ευ** ὑπάρχη βραχὺ φωνῆεν, τότε λαμβάνει τὴν αὔξησιν τὸ φωνῆεν· π.χ. εὐεργετῶ - εὐηργέτησα, εὐαγγελίζομαι - εὐηγγελιζόμην κλπ. Ἐὰν τέλος μετὰ τὸ **ευ** ἀκολουθῇ μακρὸν φωνῆεν, μένουσιν ἐντελῶς ἀναύξητα· π.χ. εὐωχοῦμαι - εὐωχούμην, εὐωδιάζω - εὐωδίαζον κλπ.

ζ') Τὰ κάτωθι ρήματα δὲν λαμβάνουν αὔξησιν: **ἄερίζω** - ἀέριζον, **ἀηδιάζω** - ἀηδίαζον, **ἐνοικιάζω** - ἐνοικίαζον, **συνεδριάζω** - συνεδρίαζον, **εὐρίσκω** - εὐρισκον, **αἰωροῦμαι** - αἰωρούμην, **ἐκκλησιαζόμεαι** - ἐκκλησιαζόμην, **ἐξοικειῶνω** - ἐξοικειώσα, **οἰκονομῶ** - οἰκονόμησα καὶ τὸ ρῆμα **ἐννοῶ** - ἐννόουν - ἐννόησα, τὸ ὁποῖον ἐνίστε λαμβάνει αὔξησιν ἐν ἀρχῇ, ἥτοι ἠννόουν - ἠννόησα.

6. Ἄναδιπλασιασμός.

§ 162. Ἡ χρῆσις τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ εἰς τὴν νέαν γλῶσ-

σαν είναι περιορισμένη, διότι οί χρόνοι, οί οποιοί ἐλάμβανον ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχαίαν (παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος, τετελεσμένος μέλλων), σχηματίζονται περιφραστικῶς εἰς τὴν νέαν. Διτηρηθήη μόνον εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου.

Ὁ ἀναδιπλασιασμός, ὡς καὶ ἡ αὔξησις, εἶναι δύο εἰδῶν : **Συλλαβικός** καὶ **χρονικός**.

§ 163. **Συλλαβικὸν ἀναδιπλασιασμόν** λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ δύο εἰδῶν :

α') Ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τοῦ ρήματος μεθ' ἑνός **ε**. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ἕν σύμφωνον, πλὴν τῶν διπλῶν καὶ τοῦ **ρ**, ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἕκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον (οὐρανικόν, ὀδοντικόν, χειλικόν) τὸ δὲ δεύτερον ὑγρὸν ἢ ἔνρινον' π.χ. παιδεύομαι - πεπαιδευμένος, λύομαι - λελυμένος, γράφομαι - γεγραμμένος, τρίβομαι - τετριμμένος κλπ.

Σημείωσις. Ὅταν τὸ ρῆμα ἀρχίξῃ ἀπὸ δασύ σύμφωνον, δὲν ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν αὐτὸ τοῦτο τὸ δασύ, ἀλλὰ τὸ ἀντίστοιχόν του φιλόν' π.χ. θάπτομαι - τεθαμμένος, χαρίζομαι - κεχαρισμένος, φιλοῦμαι - πεφιλημένος κλπ.

β') Ἀναδιπλασιασμός συλλαβικός ὅμοιος μὲ συλλαβικὴν αὔξησιν. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ διπλοῦν σύμφωνον (**ζ**, **ξ**, **ψ**) ἢ **ρ**, ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἕκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον δὲν εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν ἢ ἔνρινον καὶ ἀπὸ τρία σύμφωνα' π.χ. ψεύδομαι - ἔψευσμένος, φθειρόμαι - ἐφθαρμένος, σπείρομαι - ἐσπαρμένος, ράπτομαι - ἐρραμένος, ρίπτομαι - ἐρριμένος, στρατεύομαι - ἐστρατευμένος κλπ.

Σημείωσις. Τὸ ρῆμα **κτῶμαι**, καίτοι ἀρχίζει ἀπὸ δύο ἄφωνα, πάσχει ἀναδίπλωσιν τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου μεθ' ἑνός **ε**, ἦτοι **κεκτημένος**, τὸ δὲ **γνωρίζομαι**, καίτοι ἀρχίζει ἀπὸ ἄφωνον μετὰ ἐνρίνου, λαμβάνει ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μὲ συλλαβικὴν αὔξησιν, ἦτοι **ἐγνωρισμένος**.

§ 164. α') **Χρονικὸν ἀναδιπλασιασμόν** λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογον. Εἶναι δὲ ὁ χρονικός ἀναδιπλασιασμός ὅ,τι καὶ ἡ χρονικὴ αὔησις, ἦτοι ἡ ἔκτασις τοῦ ἀρχικοῦ βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν' π.χ. ἀδικοῦμαι - ἡδικημένος, ἐρημώνομαι - ἠρημωμένος, ὀργίζομαι - ὀργισμένος, ὀπλίζομαι - ὀπλισμένος κλπ.

α') Τὰ σύνθετα μετὰ προθέσεων ἢ μετ' ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου ἀκολουθοῦν τοὺς κανόνας τῆς αὐξήσεως (βλ. § 160 α' καὶ β'): π.χ. κατοικοῦμαι - κατωκημένος, κατασχύνομαι - κατησχυμένος, συγχεῖμαι - συγκεχυμένος κλπ.

β') Αἱ ἄνωμαλῖαι, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται εἰς τὴν αὐξῆσιν ὠρισμένων ρημάτων, παρουσιάζονται καὶ εἰς τὸν ἀναδιπλασιασμόν (βλ. § 161)· π.χ. ἐλκύομαι - εἰλκυσμένος, ἐργάζομαι - εἰργασμένος, ἐνοχλοῦμαι - ἠνωχλημένος κλπ. Πρὸς τούτοις καὶ ἐθίζομαι - εἰθισμένος.

γ') Μερικὰ ρήματα δὲν λαμβάνουν ἀναδιπλασιασμόν· π.χ. αἰωροῦμαι - αἰωρημένος, βεβαιοῦμαι - βεβαιωμένος, ἀναβιβάζομαι - ἀναβιβασμένος, ἐπαναστατοῦμαι - ἐπαναστατημένος, ἐμπνέομαι - ἐμπνευσμένος, ἐνθουσιάζομαι - ἐνθουσιασμένος, μεταχειρίζομαι - μεταχειρισμένος, ἐγχειρίζομαι - ἐγχειρισμένος, ὑποχρεοῦμαι - ὑποχρεωμένος κλπ.

7. Συζυγίαι τῶν ρημάτων

§ 165. *Συζυγίαι* τῶν ρημάτων καλοῦνται αἱ διάφοροι κατηγορίαι εἰς τὰς ὁποίας κατατάσσονται τὰ ρήματα. Αὗται εἶναι τρεῖς, αἱ ἑξῆς:

α') Ἡ *συζυγία τῶν βαρυτόνων*: ἐκ τούτων ἄλλα μὲν εἶναι *φωνηεντόληκτα*, ὡς λύ-ω, παιδεύ-ω, κυλί-ω, ἄλλα δὲ *συμφωνόληκτα*, ὡς γράφ-ω, λαμβάνω, τρέχ-ω.

β') Ἡ *συζυγία τῶν συνηρημένων ἢ περισπωμένων*: Τὰ ρήματα ταῦτα λέγονται συνηρημένα, διότι συναίρουσιν τὸν χαρακτῆρα μὲ τὰς καταλήξεις, περισπώμενα δὲ διότι εἰς τὸ α' πρόσωπον τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται· π.χ. (ἀγαπά-ω) ἀγαπῶ, (ἐκτελέ-ω) ἐκτελῶ, (δηλό-ω) δηλῶ κλπ.

γ') Ἡ *συζυγία τῶν εἰς -μαι*· π.χ. ἴστα-μαι, κάθη-μαι, κεῖ-μαι, δύνα-μαι κλπ.

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 166. *Βοηθητικὰ* λέγονται τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων τῶν ρημάτων. Εἶναι δὲ ταῦτα τὸ *ἔχω* καὶ τὸ *εἶμαι*. Ἐκ τούτων τὸ *ἔχω* κλίνεται ὁμαλῶς κατὰ τὰ βαρύτενα, τὸ δὲ *εἶμαι* ἄνωμαλως ὡς ἑξῆς:

§ 167. Κλίσις τοῦ βοηθητικοῦ εἶμαι

Ἐνεστῶς

Οριστ.	Ἵποτακτ.	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον
εἶμαι	νά εἶμαι	—	τὸ εἶναι
εἶσαι	» εἶσαι	ἔσο ἢ νά εἶσαι	
εἶναι	» εἶναι	ἔστω ἢ ἄς εἶναι	Μετοχὴ
εἶμεθα	» εἶμεθα	—	ὁ ὦν
εἶσθε	» εἶσθε	ἔστε ἢ νά εἶσθε	ἡ οὖσα
εἶναι	» εἶναι	ἔστωσαν ἢ ἄς εἶναι	τὸ ὄν

Παρατατικὸς

Μέλλων (στιγμιαῖος καὶ διαρκῆς)

ἦμην	ἦμεθα	θά εἶμαι	θά εἶμεθα
ἦσο	ἦσθε	θά εἶσαι	θά εἶσθε
ἦτο	ἦσαν	θά εἶναι	θά εἶναι

Παρατηρήσεις. § 168. α') Ἡ μετοχὴ τοῦ *εἶμαι* ὡς ἀπλή δὲν σώζεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πλὴν τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον οὐσιαστικοποιήθη : τὸ *ὄν* - τοῦ ὄντος κλπ. Σώζεται ὁμως ἐν συνθέσει : *παρῶν* - παροῦσα - παρόν, *ἀπῶν* - ἀποῦσα - ἀπόν.

β') Πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ *εἶμεθα* - *ἦμεθα* καὶ *εἶσθε* - *ἦσθε*. Μὲ *ει*, ὅταν δηλοῦται πρᾶξις, ἡ ὁποία γίνεται τώρα (ἐνεστῶς)· π.χ. εἶμεθα εὐχαριστημένοι πού σᾶς βλέπομεν. Μὲ *η*, ὅταν δηλοῦται πρᾶξις, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς τὸ παρελθὸν (παρατατικὸς)· π.χ. τὸ παρελθὸν ἔτος ἦμεθα εἰς τὴν Γαλλίαν.

γ') Οἱ ἄλλοι χρόνοι τοῦ *εἶμαι* ἐκ τῶν συνωνύμων *ὑπάρχω* καὶ *γίνομαι*.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθῇ τὸ ρῆμα εἶμαι εἰς τὸν ἐνεσταῖα, παρατατικὸν καὶ μέλλοντα. Ὅμοιος νὰ κλιθῇ ἡ μετοχὴ εἰς τὰ τρία γένη μετὰ τῆς προθέσεως παρά.

Α'. ΒΑΡΥΤΟΝΑ ΡΗΜΑΤΑ

1. Βαρύτονα φωνηεντόληκτα.

Κλίσις βαρυτόνων φωνηεντολήκτων.

Ἐνεργητικὴ φωνή

§ 169. Ἐνεστώς εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις.

Ἵριστικὴ	Ἵποτακτικὴ	Εὐκτικὴ
παιδεύ-ω	νά παιδεύ-ω	εἶθε νά παιδεύ-ω
παιδεύ-εις	νά παιδεύ-ης	εἶθε νά παιδεύ-ης
παιδεύ-ει	νά παιδεύ-ῃ	εἶθε νά παιδεύ-ῃ
παιδεύ-ομεν	νά παιδεύ-ωμεν	εἶθε νά παιδεύ-ωμεν
παιδεύ-ετε	νά παιδεύ-ητε(ετε)	εἶθε νά παιδεύ-ητε
παιδεύ-ουσι(ν)	νά παιδεύ-ωσι(ν)	εἶθε νά παιδεύ-ωσι(ν)
ἦ παιδεύ-ουν	ἦ νά παιδεύ-ουν	ἦ εἶθε νά παιδεύ-ουν
Προστακτικὴ	Ἵπαρέμφατον	Μετοχὴ
β' πρόσ. νά παιδεύ-ης καὶ παιδευ-ε	τὸ παιδεύ-ειν	ὁ παιδεύ-ων ἡ παιδεύ-ουσα
γ' πρόσ. ἄς παιδεύ-ῃ		τὸ παιδεύ-ον
β' πρόσ. νά παιδεύ-ητε καὶ παιδεύ-ετε		
γ' πρόσ. ἄς παιδεύ-ωσι(ν) ἦ ἄς παιδεύ-ουν		

Παρατηρήσεις. § 170. α') Ἡ ὑποτακτικὴ σχηματίζεται προτασσομένου τοῦ *νά* π.χ. νά παιδεύ-ω, νά γράφ-ω. Ὡσαύτως προτάσσονται τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τὰ μόρια *δταν, ἐάν, ἄν, πρίν, μή, ἄμα, σάν*. Ἡ εὐκτικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ὑποτακτικὴν μὲ τὸ *εἶθε* ἔμπροσθεν π.χ. ὑποτακτικὴ νά γράφω - εὐκτικὴ εἶθε νά γράφω κλπ. Ἡ *προστακτικὴ* σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὸ γ' πρόσωπον ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ἀντὶ τοῦ *νά*, λαμβάνει ἔμπροσθεν τὸ *ἄς* π.χ. ἄς γράφῃ, ἄς γράφωσι κλπ.

β') Ἡ προστακτικὴ δὲν ἔχει α' πρόσωπον, εἰς δὲ τὸ β' πρόσωπον ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ, παραλλήλως πρὸς τὸν νέον τύ-

πον, χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ ἀρχαῖος τύπος μονολεκτικῶς μὲ κα-
ταλήξεις **-ε, -ετε** π.χ. νὰ γράφῃς καὶ γράφε, νὰ γράφητε καὶ
γράφετε.

γ') Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος κλίνεται ὡς τρικατάληκτον
ἐπίθετον τῆς τρίτης κλίσεως (ὁ παιδεύων, τοῦ παιδεύοντος κλπ.).

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφοῦν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀρι-
στικῆς καὶ ὑποτακτικῆς.

2. Νὰ κλιθῇ ὁ ἐνεστὼς ὅλων τῶν ἐγκλίσεων καὶ νὰ γραφοῦν οἱ
ὀνομαστικοὶ τύποι τῶν ρημάτων βασιλεύω, παλαίω καὶ ἀκούω.

§ 171. Παρατατικὸς καὶ ἀόριστος α'.

Παρατατικὸς

Ἀόριστος α'

Ὀριστικὴ	Ὀριστικὴ	Ἵποτακτικὴ
ἐπαίδευ-ον	ἐπαίδευ-σα	νὰ παιδεύ-σω
ἐπαίδευ-εσ	ἐπαίδευ-σεσ	νὰ παιδεύ-σησ
ἐπαίδευ-ε(ν)	ἐπαίδευ-σε(ν)	νὰ παιδεύ-ση
ἐπαιδεύ-ομεν	ἐπαιδεύ-σαμεν	νὰ παιδεύ-σωμεν
ἐπαιδεύ-ετε	ἐπαιδεύ-σατε	νὰ παιδεύ-σητε
ἐπαίδευ-ον	ἐπαίδευ-σαν	νὰ παιδεύ-σωσι(ν)
		ἢ νὰ παιδεύ-σουν
	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον
	νὰ παιδεύ-σησ	παιδεύ-σει
	καὶ παιδεύ-σε	
	ἄς παιδεύ-ση	Μετοχὴ
	νὰ παιδεύ-σητε	ὁ παιδεύ-σας
	καὶ παιδεύ-σατε	ἢ παιδεύ-σασα
	ἄς παιδεύ-σωσι(ν)	τὸ παιδεύ-σαν
	ἢ ἄς παιδεύ-σουν	

Παρατηρήσεις. § 172. α') Ὁ παρατατικὸς κλίνεται εἰς τὴν
ὀριστικὴν, ἐνῶ ὁ ἀόριστος εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις, ἀμφοτέρω δὲ
λαμβάνουν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος αὐξησην (βλ. § 154 καὶ ἐξῆς).

β') Ἡ εὐκτικὴ τοῦ ἀορίστου παρελείφθη, διότι εἶναι ὁμοία
πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν μὲ τὸ εἶθε ἐπὶ πλεον (βλ. § 170).
Διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θ' ἀναφέρεται ἡ εὐκτικὴ. Ἡ
προστακτικὴ σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς, ὡς καὶ εἰς τὸν
ἐνεστώτα (βλ. § 170 α'). Παραλλήλως δὲ πρὸς τὸν νέον τύπον,

εἰς τὸ β' ἐνικὸν καὶ πληθυντικὸν πρόσωπον ὑπίσχει καὶ ὁ ἀρχαῖος τύπος μονολεκτικῶς μὲ καταλήξεις **-σε, -σατε** π.χ. νὰ παιδεύσης καὶ παιδεύσει, νὰ παιδεύσητε καὶ παιδεύσατε κλπ.

γ') Αἱ καταλήξεις τοῦ ἀορίστου εἰς τὴν ὑποτακτικὴν εἶναι ὅμοιαι πρὸς τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς μὲ ἐπὶ πλεόν ἓν **σ**, ἦτοι ὑποτακτικὴ ἐνεστώτος **-ω, -ης** κλπ. ὑποτακτικὴ ἀορίστου **-σω, -σης** κλπ.

δ') Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται μόνον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων (βλ. § 176 α', β', γ').

ε') Εἰς τὸ ἀρσενικὸν τῆς μετοχῆς τὸ **α** τῆς καταλήξεως **-σας** εἶναι μακρόν, ἐνῶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὸ **-α** τῆς καταλήξεως **-σαν** εἶναι βραχύ.

στ') Ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου **α'** κλίνεται ὡς τρικατάληκτον ἐπίθετον τῆς τρίτης κλίσεως (ὁ παιδεύσας τοῦ παιδεύσαντος κλπ.).

*Δοκῆσεις. 1. Νὰ γραφοῦν αἱ καταλήξεις παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου ὄλων τῶν ἐγκλίσεων.

2. Νὰ κλιθῆ ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος ὄλων τῶν ἐγκλίσεων καὶ νὰ γραφοῦν οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ἀορίστου τῶν ρημάτων βασιλεύω, παλαιῶ καὶ ἀκούω.

3. Νὰ γραφῆ τὸ **α'** ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου τῆς ὀριστικῆς, ὡς καὶ τοῦ ἀορίστου τῆς ὑποτακτικῆς τῶν ἐξῆς ρημάτων : ἀκούω, προστατεύω, ἐλκύνω, ἐνδύω, κωλύω, λατρεύω, ἐκστρατεύω, προσαγορεύω, καταθρεύω, προσκρούω, ἐξοδεύω, συνοδεύω, ἐκτοξεύω, ἀφιππεύω, ὑπακούω, παραλύω, παρακωλύω, καταπαύω.

4. Νὰ κλιθῆ εἰς τὰ τρία γένη ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἀορίστου τοῦ ρήματος ἐκστρατεύω.

§ 173. Μέλλων διαρκῆς καὶ στιγμιαῖος

Μέλλων διαρκῆς

θά παιδεύ - ω	θά παιδεύ - ωμεν
θά παιδεύ - ης	θά παιδεύ - ητε
θά παιδεύ - η	θά παιδεύ - ωσι (ν)
	ἢ θά παιδεύ - ουν

Μέλλων στιγμιαῖος

θά παιδεύ - σω	θά παιδεύ - σωμεν
θά παιδεύ - σης	θά παιδεύ - σητε
θά παιδεύ - ση	θά παιδεύ - σωσι (ν)
	ἢ θά παιδεύ - σουν

Παρατηρήσεις. § 174. α') Ὁ μέλλον διαρκῆς καὶ ὁ μέλλον στιγμιαίος κλίνονται μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔγκλισιν.

β') Ὁ μέλλον διαρκῆς ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς, ὁ δὲ μέλλον στιγμιαίος ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀορίστου τῆς ὑποτακτικῆς, προτάσσεται δὲ ἀμφοτέρων τὸ **θά**.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθοῦν εἰς τὸν ἐνεστώτα, παρατατικόν, ἀόριστον, μέλλοντα διαρκῆ καὶ στιγμιαίον ὅλων τῶν ἐγκλίσεων τὰ ῥήματα λατρεύω καὶ προσκροῦω.

§ 175. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος, τετελεσμένος μέλλον.

1. Παρακείμενος

Ὅριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	
ἔχω	παιδεύσει	νά ἔχω	παιδεύσει
ἔχεις	»	νά ἔχῃς	»
ἔχει	»	νά ἔχῃ	»
ἔχομεν	»	νά ἔχωμεν	»
ἔχετε	»	νά ἔχητε	»
ἔχουσι	»	νά ἔχωσι	»
ἢ ἔχουν	»	ἢ νά ἔχουν	»
Προστακτικὴ		Ἀπαρέμφ.	Μετοχὴ
νά ἔχῃς	παιδεύσει	—	ὁ ἔχων παιδεύσει
ἄς ἔχῃ	»		ἡ ἔχουσα »
νά ἔχητε	»		τὸ ἔχον »
ἄς ἔχωσι	»		
ἢ ἄς ἔχουν	»		

2. Ὑπερσυντέλικος

εἶχον	παιδεύσει
εἶχες	»
εἶχε	»
εἶχομεν	»
εἶχετε	»
εἶχον	»

3. Τετελεσμένος μέλλον

θά ἔχω	παιδεύσει
θά ἔχῃς	»
θά ἔχῃ	»
θά ἔχωμεν	»
θά ἔχητε	»
θά ἔχωσι	»
ἢ θά ἔχουν	»

Παρατηρήσεις. § 176. Οί χρόνοι οὔτοι εἶναι περιφραστικοὶ καὶ σχηματίζονται τῇ βοηθείᾳ τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος **ἔχω**, ὡς ἐξῆς :

α') Ὁ **παρακείμενος** τῆς ὀριστικῆς σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος **ἔχω** καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου τοῦ κλινομένου ρήματος. Ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ βοηθητικοῦ **ἔχω** καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ κλινομένου ρήματος. Ὁ παρακείμενος τῆς εὐκτικῆς, προστακτικῆς καὶ μετοχῆς σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τῆς εὐκτικῆς, προστακτικῆς καὶ μετοχῆς τοῦ βοηθητικοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπαρεμφάτου.

β') Ὁ **ὑπερσυντέλικος** σχηματίζεται ἐκ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ **ἔχω** καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου τοῦ κλινομένου ρήματος. Κλίνεται δὲ μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν.

γ') Ὁ τετελεσμένος μέλλον σχηματίζεται ἐκ τοῦ μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου. Κλίνεται δὲ μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν.

Ἄσκησις. Νὰ κλιθῇ ὁ παρακείμενος εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν μετοχὴν, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλον τῶν ρημάτων : ἱππεύω, ἐλκύνω καὶ προσκρούω.

§ 177. Μέση καὶ παθητικὴ φωνή.

1. Ἐνεστώς

Ὅριστικὴ	Ἑποτακτικὴ	Προστακτικὴ
παιδεύ-ομαι	νὰ παιδεύ-ωμαι	παιδεύ-ου
παιδεύ-εσαι	νὰ παιδεύ-ησαι (εσαι)	καὶ νὰ παιδεύ-ησαι
παιδεύ-εται	νὰ παιδεύ-ηται (εται)	ἄς παιδεύ-ηται
παιδευ-όμεθα	νὰ παιδευ-όμεθα	παιδεύ-εσθε
παιδεύ-εσθε	νὰ παιδεύ-ησθε (εσθε)	καὶ νὰ παιδεύ-ησθε
παιδεύ-ονται	νὰ παιδεύ-ωνται	ἄς παιδεύ-ωνται

Ἀπαρέμφατον

τὸ παιδεύ-εσθαι

Μετοχὴ

ὁ παιδευ-όμενος
ἢ παιδευ-ομένη
τὸ παιδευ-όμενον

2. Παρατατικός

Ὅριστική
 ἐπαιδευ-όμην
 ἐπαιδευ-εσο
 ἐπαιδευ-ετο
 ἐπαιδευ-όμεθα
 ἐπαιδευ-εσθε
 ἐπαιδευ-οντο

3. Ἄοριστος α'.

Ὅριστική	Ὅριστική	Ἐποτακτική
ἐπαιδευ-θήν	ἐπαιδευ-θήν	νά παιδευ-θῶ
ἐπαιδευ-θήης	ἐπαιδευ-θήης	νά παιδευ-θῆς
ἐπαιδευ-θήη	ἐπαιδευ-θήη	νά παιδευ-θῆῃ
ἐπαιδευ-θήμεν	ἐπαιδευ-θήμεν	νά παιδευ-θῶμεν
ἐπαιδευ-θήτε	ἐπαιδευ-θήτε	νά παιδευ-θήτε
ἐπαιδευ-θήσαν	ἐπαιδευ-θήσαν	νά παιδευ-θῶσι(ν)
		ἢ νά παιδευ-θούν
	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον
	παιδευ-σου	παιδευ-θῆ
καί νά παιδευ-θῆς		
ἄς παιδευ-θῆ		Μετοχή
παιδευ-θήτε		
καί νά παιδευ-θήτε		ὁ παιδευ-θείς
ἄς παιδευ-θῶσι(ν)		ἡ παιδευ-θείσα
ἢ ἄς παιδευ-θούν		τὸ παιδευ-θέν

4. Μέλλων διαρκῆς

θά παιδευ-ώμαι
 θά παιδευ-ῆσαι (—εσαι)
 θά παιδευ-ῆται (—εται)
 θά παιδευ-ώμεθα
 θά παιδευ-ῆσθε (—εσθε)
 θά παιδευ-ώνται

5. Μέλλων στιγμιαίος

θά παιδευ-θῶ
 θά παιδευ-θῆς
 θά παιδευ-θῆῃ
 θά παιδευ-θῶμεν
 θά παιδευ-θῆτε
 θά παιδευ-θῶσι(ν)
 ἢ θά παιδευ-θούν

Παρατηρήσεις. § 178. α') Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐγκλίσεων ὡς καὶ τοῦ μέλλοντος (διαρκοῦς καὶ στιγμιαίου) βλ. § 170, 172 καὶ 174.

β') Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἄορίστου χρησιμοποιεῖται μόνον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς.

γ') Ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ ἄορίστου α' κλίνεται ὡς τριτόκλιτον ἐπίθετον (ὁ παιδευθείς, τοῦ παιδευθέντος κλπ.).

Ἀσκήσεις. 1) Νά γραφοῦν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος, παρα-

τατικοῦ καὶ ἀορίστου τῆς μέσης φωνῆς εἰς ὄλας τὰς ἐγκλίσεις, ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν.

2. Νὰ κλιθῶν τὰ ρήματα συνοδεύομαι καὶ ἐνδύομαι εἰς τὸν ἐνεστώτα, παρατατικόν, ἀόριστον καὶ μέλλοντα διαρκῆ καὶ στιγμαῖον ὄλων τῶν ἐγκλίσεων.

3. Νὰ κλιθῆ εἰς τὰ τρία γένη ἢ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου τοῦ ρήματος παιδεύομαι.

√ § 179. Παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος, τετελεσμένος μέλλον.

1. Παρακείμενος

	Ὅριστική		Ὑποτακτική		Προστακτική
ἔχω	παιδευθῆ	νὰ	ἔχω	παιδευθῆ	—
ἔχεις	»	νὰ	ἔχῃς	»	νὰ ἔχῃς παιδευθῆ
ἔχει	»	νὰ	ἔχῃ	»	ἄς ἔχῃ »
ἔχομεν	»	νὰ	ἔχωμεν	»	—
ἔχετε	»	νὰ	ἔχητε	»	νὰ ἔχητε »
ἔχουσι	»	νὰ	ἔχωσι	»	ἄς ἔχωσι »
ἢ ἔχουν	»	ἢ νὰ	ἔχουν	»	ἢ ἄς ἔχουν »

Μετοχή: ὁ ἔχων παιδευθῆ, ἡ ἔχουσα παιδευθῆ, τὸ ἔχον παιδευθῆ

2. Ὑπερσυντέλικος

εἶχον	παιδευθῆ
εἶχες	»
εἶχε	»
εἶχομεν	»
εἶχετε	»
εἶχον	»

3. Τετελεσμένος μέλλον

θὰ ἔχω	παιδευθῆ
θὰ ἔχῃς	»
θὰ ἔχῃ	»
θὰ ἔχωμεν	»
θὰ ἔχητε	»
θὰ ἔχωσι	»
ἢ θὰ ἔχουν	»

Οἱ σύνθετοι ἢ περιφραστικοὶ οὗτοι χρόνοι σχηματίζονται ὡς καὶ ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ (βλ. § 176 α', β' καὶ γ'), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν μέσην καὶ παθητικὴν φωνὴν λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἀορίστου τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς. π.χ. ἔχω λυθῆ, ἔχω ἔλκυσθῆ κλπ.

Ἀσκήσις. Νὰ κλιθῆ ὁ παρακείμενος εἰς ὄλας τὰς ἐγκλίσεις, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλον τῶν ρημάτων βραβεύομαι καὶ ὀνειρεύομαι.

ΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ

§ 180. α') Ἡ μετοχή αὕτη ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος λαμβάνει ἀναδιπλασιασμόν (βλ. § 162 κ. ἐξ.), εἰς τὸ τέλος δὲ κατάληξιν **-μένος**· π.χ. λύομαι - λελυμένος, - παιδεύομαι - πεπαιδευμένος κλπ.

β') Κλίνεται ὡς τριγενὲς καὶ τρικατάληκτον ἐπίθετον τῆς β' κλίσεως, χρησιμεύει δὲ προσέτι εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς, τῇ βοηθείᾳ τοῦ βοηθητικοῦ **εἶμαι**. Ἦτοι παραλλήλως πρὸς τὸν τύπον **ἔχω παιδευθῆ** ὑπάρχει καὶ ὁ τύπος **εἶμαι πεπαιδευμένος**· ὁμοίως **εἶχον παιδευθῆ - ἤμην πεπαιδευμένος**, **θὰ ἔχω παιδευθῆ - θὰ εἶμαι πεπαιδευμένος** κλπ.

Ἀσκησις 1. Νὰ κλιθῆ εἰς τὸν παρακείμενον ὄλων τῶν ἐγκλίσεων, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελεσμένον μέλλοντα ἀμφοτέρων τῶν φωνῶν τὸ ρῆμα καταλύω. (Εἰς τὴν μέσην καὶ παθητικὴν φωνὴν διὰ τῶν δύο βοηθητικῶν ρημάτων, **ἔχω** καὶ **εἶμαι**.)

Ἀσκησις 2. Νὰ γραφῆ ἡ μετοχὴ τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου τῶν ρημάτων: θεραπεύω, πιστεύω, προσαγορεύω, δουλεύω, ἐνδύω, προοδεύω, ἐξοδεύω, ἰδρύω, παραλύω, στρατεύω.

§ 181. Καταλήξεις βαρυτόνων ρημάτων.

Ένεργητική φωνή						
Χρόνοι	Όριστική		Υποτακτική		Απαρέμ- φατον	Μετοχή
Ένεστώς	-ω -εις -ει καί	-ομεν -ετε -ουσι (ν) -ουν	-ω -ης -η καί	-ομεν -ητε -ωσι (ν) -ουν	-ειν	-ων -ουσα -ον
Παρατατικός	-ον -ες -ε(ν)	-ομεν -ετε -ον				
Αόριστος α'	-σα -σες -σε(ν)	-σαμεν -σατε -σαν	-σω -σης -ση καί	-σώμεν -σητε -σωσι(ν) -σουν	-σει	-σας -σασα -σαν
Μέση και παθητική φωνή						
Ένεστώς	-ομαι -εσαι -εται	-όμεθα -εσθε -ονται	-ωμαι -ησαι -ηται	-όμεθα -ησθε -ωνται	-εσθαι	-όμενος -ομένη -όμενον
Παρατατικός	-όμην -εσο -ετο	-όμεθα -εσθε -οντο				
Αόριστος α'	-θην -θης -θη	-θημεν -θητε -θησαν	-θῶ -θῆς -θῆ καί	-θῶμεν -θῆτε -θῶσι(ν) -θοῦν	-θῆ	-θεις -θεῖσα -θέν

Σημείωσις. Έκ τῶν ἀνωτέρω καταλήξεων σχηματίζονται καί αἱ ἕτεροι ἐγκλίσεις, καθὼς καί οἱ ἕτεροι χρόνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἀναφέρονται εἰς τὸν πίνακα.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΦΩΝΗΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

§ 182. α') Τὰ ρήματα *δεικνύω*, *μειγνύω*, *πηγνύω*, *ρηγνύω* καὶ *ἀναρρωνύω* εἰς τὸν ἔνεστῶτα καὶ παρατατικὸν λαμβάνουν μεταξὺ θέματος καὶ καταλήξεως τὸ πρόσφυμα *νν* ἥτοι *δεικ-νύ-ω*, *ἀναρρω-νύ-ω* κλπ. Οἱ λοιποὶ χρόνοι σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος ἄνευ τοῦ προσφύματος, κατὰ τὰ οὐρανικόληκτα (βλ. § 183 α'), πλὴν τοῦ ἀναρρωνύω, τὸ ὁποῖον εἶναι φωνηεντόληκτον εἰς ὅλους τοὺς χρόνους ἥτοι ἀόριστος *ἔδειξα* (*ἔδεικ-σα*), *ἔπηξα* (*ἔπηγ-σα*), *ἔμειξα* (*ἔμειγ-σα*), *ἔρρηξα* (*ἔρρηγ-σα*), *ἀνέρω-σα*.

β') Τὰ ρήματα *καίω* καὶ *κλαίω* σχηματίζουν ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν ἀόριστον ἐκ θέματος *κav* - καὶ *κlav* -, ἥτοι *ἔκav-σα*, *ἔκαύ-θην*, *ἔκlav-σα*, *ἔκlav-θην*.

Ὅμοίως τὰ ρήματα *πλέω*, *πνέω*, *ρέω* σχηματίζουν τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκ θεμ. *πλευ-*, *πνευ-* καὶ *ρευ-*, ἥτοι *ἔπλευσα* - *ἔπλευσθην*, *ἔπνευσα* - *ἔπνευσθην* κλπ.

γ') Τὰ ρήματα *ἀκούω*, *θραύω*, *κρούω*, *λούω*, *πλέω*, *πνέω*, *κλείω*, *σειώ*, *χρίω* καὶ *ἐλκύνω* πρὸ τῆς καταλήξεως - *θην* τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου καὶ τῆς καταλήξεως - *μένος* τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου λαμβάνουν ἐν *σ'* ἥτοι ἠκούσθην - ἠκουσμένος, ἔθραυσθην - τεθραυσμένος, ἐκρούσθην - κεκρουσμένος κλπ.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφῆ τὸ β' ἐνικὸν καὶ β' πληθυντικὸν πρῶτον ὅλων τῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς ἀμφοτέρων τῶν φωνῶν τῶν ρημάτων: ἀποδεικνύω, ἀναμειγνύω, ἐμπηγνύω, διαρρηγνύω, κατακαίω, ἀποπλέω, ἐμπνέω, παρακούω, καταθραύω, ἐγκλείω, προσελκύνω.

2. Σχηματίσατε 20 προτάσεις μὲ διαφοροὺς τύπους τῶν ρημάτων: π.χ. ὁ Γεώργιος ἀνέρωσεν ἐκ τῆς ἀσθενείας του, ἔχω γράψει ὅλα τὰ μαθήματά μου κ.ο.κ.

2. βαρύτερα συμφωνόληκτα.

§ 183. *Ὀυρανικόληκτα.* α') Πλὴν τῶν ἐχόντων χαρακτηῖρα *κ*, *γ*, *χ*, οὐρανικόληκτα εἶναι καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν ληγόντων εἰς -*σσω* ἢ -*ττω* (φυλάσσω, ταράσσω, κηρύττω, πράττω, τάσσω κλπ.) καὶ μερικὰ λήγοντα εἰς -*ζω* (σφάζω, ἀρπάζω, κραζώ, στηρίζω κλπ.).

β') Ὁ οὐρανικός χαρακτήρ, ὅταν ἡ κατάληξις ἀρχίζῃ ἀπὸ **σ**, ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ εἰς **ξ** (πρβλ. § 56), ὅταν ἡ κατάληξις ἀρχίζῃ ἀπὸ **θ** (δασύ), τρέπεται εἰς **χ** (δασὺ) καὶ ὅταν ἡ κατάληξις ἀρχίζῃ ἀπὸ **μ**, τρέπεται εἰς **γ'** π.χ. διώκω, ἐδίωξα (ἐδίωκ-σα), ἐδιώχθην (ἐδιώκ-θην), δεδιωγμένος (δεδιωκ-μένος) κλπ.

§ 184. **Χειλικόληκτα.** α') Πλὴν τῶν ἐχόντων χαρακτήρα **π, β, φ**, χειλικόληκτα εἶναι καὶ ὅσα λήγουν εἰς **-πτω**.

β') Ὁ χειλικός χαρακτήρ, ὅταν ἡ κατάληξις ἀρχίζῃ ἀπὸ **σ**, ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ εἰς **ψ** (πρβλ. § 56 β'), ὅταν ἡ κατάληξις ἀρχίζῃ ἀπὸ **θ** (δασύ), τρέπεται εἰς **φ** (δασὺ) καὶ ὅταν ἡ κατάληξις ἀρχίζῃ ἀπὸ **μ**, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό· π.χ. τρέπω-ἔτρεψα (ἔτρεπ-σα), ἔτρέφθην (ἔτρέπ-θην), τετραμμένος (τετραπ-μένος), ῥίπτω, ἔρριψα (ἔρριπ-σα), ἐρρίφθην, ἐρριμμένος κλπ.

§ 185. **Ὀδοντικόληκτα.** α') Πλὴν τῶν ἐχόντων χαρακτήρα **τ, δ, θ**, ὀδοντικόληκτα εἶναι καὶ μερικὰ ἐκ τῶν εἰς **-ζω** καὶ εἰς **-σσω** ἢ **-τιω** ρημάτων (κομίζω, ἐλπίζω, ψηφίζω, πλάσσω κλπ.).

β') Ὁ ὀδοντικός χαρακτήρ πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται (πρβλ. § 56 γ'), πρὸ δὲ τῶν ἀπὸ **θ** καὶ **μ** ἀρχομένων καταλήξεων τρέπεται εἰς **σ'** π.χ. κομίζω, ἐκόμισα, (ἐκόμιδ-σα), ἐκομίσθην (ἐκομίδ-θην), κεκομισμένος (κεκομιδ-μένος) κλπ.

§ 186. **Υγρόληκτα.** α') Εἰς τὰ ὑγρόληκτα τὸ **σ** τῆς καταλήξεως **-σα** τοῦ ἐνεργητ. ἀορίστου ἀποβάλλεται καὶ ἐπακολουθεῖ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου φωνήεντος (τὸ **ε** ἐκτείνεται εἰς **ει** καὶ τὰ δίχρονα εἰς μακρά)· π.χ. δέρω - ἔδειρα, στέλλω - ἔστειλα, σφάλω - ἔσφαλα κλπ.

β') Τὸ θέμα τῶν ἐχόντων χαρακτήρα **λ** ἔχει διπλοῦν **λ** μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν· π.χ. ποικίλλω, παρατατ. ἐποίκιλλον, ἐνῶ ἀόρ. ἐποίκιλα· ἀγγέλλω, παρατατ. ἠγγελλον, ἐνῶ ἀόρ. ἠγγεῖλα κλπ.

§ 187. **Ἐνρινόληκτα.** α') Τὸ **σ** τῆς καταλήξεως **-σα** τοῦ ἀορίστου ἀποβάλλεται καὶ ἐπακολουθεῖ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου φωνήεντος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑγρόληκτα· π.χ. νέμω - ἔνειμα, μένω - ἔμεινα, κρίνω - ἔκρινα, μαραίνω - ἐμάρανα κλπ. Τὸ ρῆμα **αὐξάνω** ἔχει ἀόρ. **ἠύξησα**, τὸ δὲ **βλαστάνω, ἐβλάστησα**.

β') Τὰ λήγοντα εἰς **-αίνω** σχηματίζουν τὸν παθητικὸν ἀοριστον ἐκ θέματος λήγοντος εἰς **αν'** π.χ. μαραίνω - ἐμαράνθην, ξηραίνω - ἐξηράνθην, ὑφαίνω - ὑφάνθην κλπ. Τὰ ρήματα **κρί-**

νω, κλίνω, πλύνω και *τείνω* αποβάλλουν τὸν χαρακτήρα *ν* εἰς τὸν παθητ. ἄορ., ἦτοι *ἐκρίθην, ἐκλίθην, ἐπλύθην, ἐτάθην*.

γ') Εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου ὁ χαρακτήρ *ν* ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ *μ* τῆς καταλήξεως *-μένος*: π.χ. πλύνω - πλυμένος (πλυν-μένος), μαραίνω - μαραμμένος (μαραν-μένος), σκληρύνω - ἐσκληρυμένος (ἐσκληρυν-μένος) κλπ.

'Ασκήσεις 1. Νὰ γραφῆ τὸ γ' ἐνικ. καὶ πληθυντ. πρόσωπον ὄλων τῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς ἀμροτέρων τῶν φωνῶν τῶν ρημάτων: ἐλέγχω, συμπλέκω, θίγω, ψύχω, διαφυλάσσω, συνταράσσω, περιελίσσω, ἐξορύσσω, δέχομαι, ἀμείβω, ἀλείφω, καλύπτω, κάμπω, στέφω, καταρρίπτω, συνάπτω.

2. Ὅμοίως τῶν ρημάτων: διαψεύδω, δικάζω, ψηφίζω, ἐκφράζω, συνδύαζω, ἐξασφαλίζω, ἐξορίζω, συνοψίζω, ἐξακοντίζω, ἀναγγέλλω, σύρω, ἐξεγείρω, ἀνατέλλω, ποικίλλω, ξηραίνω, ὑφαίνω, ἐπαυξάνω, κατακρίνω, ἐκτείνω.

3. Νὰ γραφῆ ἡ μετοχὴ τοῦ ἄορίστου ἀμφοτέρων τῶν φωνῶν τῶν εἰς τὰς δύο προηγουμένας ἀσκήσεις ρημάτων.

4. Νὰ γραφῆ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς τῶν ρημάτων: καταψύχω, ταράσσω, ἐξορύσσω, δικάζω, ἐκφράζω, συνδύαζω, ἐξασφαλίζω, διορίζω, ποικίλλω, ἐπαυξάνω, ἐγκρίνω, ἐκτείνω, σκληρύνω, βλάπτω, ἀπορρίπτω, ἀνάπτω (θέμ. μετοχ. ἀνηπ-), ἐξόπτωμαι (θέμ. μετοχ. ἐξηπ-), κρύπτω, σκάπτω, συντρῖβω, ἀλείφω, συνάπτω (θέμ. μετοχ. συνηπ-), καλύπτω, κάμπω, γράφω, θλίβω, κόπτω.

5. Σχηματίσατε 20 προτάσεις μὲ διαφόρους τύπους τῶν ἀνωτέρω συμφωνολήκτων ρημάτων.

'Αόριστος β'.

§ 188. Μερικὰ συμφωνολήκτα ρήματα, πλὴν τοῦ ἄορίστου α' (κατάληξις *σα*), ἔχουν καὶ ἄοριστον β' ἐνεργητικὸν καὶ μέσον.

§ 189. Παράδειγμα κλίσεως ἐνεργητικοῦ ἄορίστου β'.

Ὅριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Προστακτικὴ
ἔλαβ-ον	νὰ λάβ-ω	νὰ λάβ-ης
ἔλαβ-ες	νὰ λάβ-ης	καὶ λαβ-ε (καὶ λάβ-ε)
ἔλαβ-ε	νὰ λάβ-η	ἄς λάβ-η
ἐλάβ-ομεν	νὰ λάβ-ωμεν	νὰ λάβ-ητε
ἐλάβ-ετε	νὰ λάβ-ητε	καὶ λάβ-ετε
ἔλαβ-ον	νὰ λάβ-ωσι(ν)	ἄς λάβ-ωσι(ν)
	ἢ νὰ λάβ-ουν	ἢ ἄς λάβ-ουν

Ἀπαρέμφατον	Μετοχή
λαβ-εἶν	ὁ λαβ-ὼν
καὶ λάβ-ει	ἡ λαβ-οῦσα
	τὸ λαβ-ὸν

Παρατηρήσεις. § 190. α') Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔγκλισιν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἔγκλισεις καὶ εἰς τοὺς ὀνομαστικοὺς τύπους ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος.

β') Ἡ μετοχὴ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ κλίνεται ὡς διπλόθεμον τρικατάληκτον ἐπίθετον τῆς τρίτης κλίσεως (ὁ λαβῶν, τοῦ λαβόντος κλπ.).

γ') Τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' τῶν ἐξῆς ρημάτων τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν: ἔρχομαι -**έλθέ**, λέγω -**εἰπέ**, βλέπω -**ιδέ**, εὐρίσκω -**εὔρε** καὶ λαμβάνω -**λαβέ** (ἀλλὰ καὶ λάβε εἰς τὴν ὀμιλουμένην).

δ') Ὁ ἀόριστος β' τοῦ ρήματος βλέπω, **εἶδον**, ἔχει θέμα **εἶδ-** μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἔγκλισεις καὶ εἰς τοὺς ὀνομαστικοὺς τύπους ἔχει θέμα **ιδ-** ἤτοι ὀριστικὴ **εἶδον**, ὑποτακτικὴ **νὰ ἴδω**, προστακτικὴ **ιδέ**, ἀπαρέμφατον **ἴδει**, καὶ μετοχὴ **ιδῶν -ιδούσα -ιδόν**.

ε') Εἰς τὴν μέσην φωνὴν δὲν σώζονται ἀόριστοι β', παρὰ μόνον ὁ **ἐγενόμην** (τοῦ ρήματος γίνομαι), εὐχρηστος εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ εἰς τὴν μετοχὴν, **γενόμενος -γενομένη -γενόμενον**.

§ 191. Ρήματα ἔχοντα ἐνεργητικὸν ἀόριστον β'.

Ἄγω - ἤγαγον (ἐν συνθέσει: κατήγαγον κλπ.)

ἀποθνήσκω - ἀπέθανον

βάλλω - ἔβαλον

βλέπω - εἶδον (καὶ ἄ' ἔβλεψα ἐν συνθέσει: ἀνέβλεψα κλπ.)

ἔρχομαι - ἤλθον

εὐρίσκω - εὔρον

ἔχω - ἔσχον (συνήθως ἐν συνθέσει: κατέσχον κλπ.)

κάμνω - ἔκαμον

λαγχάνω - ἔλαχον

λαμβάνω - ἔλαβον

λανθάνω - ἔλαθον (διέλαθον)
 λέγω - εἶπον (καὶ α' ἔλεξα ἐν συνθέσει: κατέλεξα κλπ.)
 λείπω - ἔλιπον (καὶ α' ἔλειψα)
 μανθάνω - ἔμαθον
 πάσχω - ἔπαθον
 πίνω - ἔπιον
 πίπτω - ἔπεσον
 σφάλλω - ἔσφαλον
 τέμνω - ἔτεμον (καὶ ἔταμον)
 τίκτω - ἔτεκον
 τρέχω - ἔδραμον (καὶ α' ἔτρεξα)
 τρώγω - ἔφαγον
 τυγχάνω - ἔτυχον
 φεύγω - ἔφυγον

Σημείωσις. Τοῦ ἀμαρτάνω ὁ ἀόριστος β' ἤμαρτον σώζεται ὡς ἐπιφώνημα «ἤμαρτον, Θεέ μου».

Ἄσκησις. Νὰ κλιθῆ ὁ ἀόριστος β' εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τῶν ἐξῆς ρημάτων: ἀποθνήσκω, διέρχομαι, κατέχω, λέγω, τυγχάνω, διαβλέπω, πάσχω, φεύγω.

§ 192. Παράδειγμα κλίσεως παθητικοῦ ἀορίστου β'.

Ὅριστικὴ	Ἐπιτακτικὴ	Προστακτικὴ
ἐτράφ - <i>ην</i>	νά τραφ - <i>ῶ</i>	—
ἐτράφ - <i>ης</i>	νά τραφ - <i>ῆς</i>	νά τραφ - <i>ῆς</i>
ἐτράφ - <i>η</i>	νά τραφ - <i>ῆ</i>	ἄς τραφ - <i>ῆ</i>
ἐτράφ - <i>ημεν</i>	νά τραφ - <i>ῶμεν</i>	—
ἐτράφ - <i>ητε</i>	νά τραφ - <i>ῆτε</i>	νά τραφ - <i>ῆτε</i>
ἐτράφ - <i>ησαν</i>	νά τραφ - <i>ῶσι</i> (ν) ἢ νά τραφ - <i>οῦν</i>	ἄς τραφ - <i>ῶσι</i> (ν) ἢ ἄς τραφ - <i>οῦν</i>
Ἄπαρέμφατον		Μετοχὴ
τραφ - <i>ῆ</i>		ὁ τραφ - <i>εις</i> ἡ τραφ - <i>εῖσα</i> τὸ τραφ - <i>ἐν</i>

Παρατηρήσεις. § 193. Ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος, αἱ καταλήξεις τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου β' διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' μόνον

κατὰ τὸ ὅτι δὲν ἔχουν ἔμπροσθεν τὸ **θ'** ἦτοι ὀριστική, κατάληξις ἀορίστου **α' -θην**, ἀορίστου **β' -ην** ὑποτακτική, κατάληξις ἀορίστου **α' -θῶ**, ἀορίστου **β' -ῶ** ἀπαρέμφατον, κατάληξις ἀορίστου **α' -θῆ**, ἀορίστου **β' -ῆ** καὶ μετοχή, κατάληξις ἀορίστου **α' -θείς**, **-θεῖσα**, **-θέν**, ἀορίστου **β' -εἰς**, **-εῖσα**, **-έν**.

§ 194. Ρήματα ἔχοντα παθητικὸν ἀόριστον β'.

ἀλλάσσω	—	ἠλλάγην	(καὶ α' ἠλλάχθην)
ἀρπάζω	—	ἠρπάγην	(> > ἠρπάχθην)
βάπτω	—	ἐβάφην	
βλάπτω	—	ἐβλάβην	
βρέχω	—	ἐβράχην	(> > ἐβρέχθην)
γράφω	—	ἐγράφην	
δέρω	—	ἐδάρην	
θάπτω	—	ἐτάφην	
θίγω	—	ἐθίγην	(> > ἐθίχθην)
θλίβω	—	ἐθλίβην	
καίω	—	ἐκάην	(> > ἐκαύθην)
κλέπτω	—	ἐκλάπην	
κόπτω	—	ἐκόπην	
κρύπτω	—	ἐκρύβην	(> > ἐκρύφθην)
μαίνομαι	—	ἐμάνην	
πλέκω	—	ἐπλάκην	(> > ἐπλέχθην)
πλήσσω	—	ἐπλήγην	(> > ἐπλήχθην)
ρηγνύω	—	ἐρράγην	(> > ἐρρήχθην)
σῆπομαι	—	ἐσάπην	
σκάπτω	—	ἐσκάφην	
σπείρω	—	ἐσπάρην	
στέλλω	—	ἐστάλην	
στρέφω	—	ἐστράφην	
τάσσω	—	ἐτάγην	(> > ἐτάχθην)
τρέπω	—	ἐτρέπην	
τρέφω	—	ἐτρέφην	
τριβώ	—	ἐτριβην	(> > ἐτριφθην)
φαίνομαι	—	ἐφάνην	
φθειρώ	—	ἐφθάρην	
χαίρω	—	ἐχάρην	

* *Ασκήσεις.* 1. Νὰ κλιθῆ ὁ παθητ. ἀόριστος β' εἰς ὄλας τὰς ἐγκλί-

σεις καὶ τὴν μετοχὴν τῶν ρημάτων: καίω, ἀπαλλάσσω, ἐκηγγύω, ἐγγράφω, ἀνατρέφω, ἀποστέλλω, διαφθείρω, φαίνομαι, κατατάσσω, στρέφω, θάπτω.

2) Σχηματίζετε 20 προτάσεις μὲ διαφόρους τύπους ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν ἀορίστων β'.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

§ 195. α') Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν μόνον ἡ ὀρθογραφία τῶν καταλήξεων, τότε δύο μόνον ἐγκλίσεις ἔχομεν, τὴν ὀριστικὴν καὶ ὑποτακτικὴν, διότι ἡ εὐκτική καὶ ἡ προστακτικὴ ἔχουν τὰς καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς. Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν καταλήξεων τῆς ὀριστικῆς εἶναι τὸ **ε**, **ει** καὶ **ο**, ἐνῶ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν καταλήξεων τῆς ὑποτακτικῆς εἶναι τὸ **η**, **η** καὶ **ω**. Δηλαδή ὅπου ἡ ὀριστικὴ ἔχει **ε**, ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει **η**, ὅπου ἡ ὀριστικὴ ἔχει **ει**, ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει **η** καὶ ὅπου ἡ ὀριστικὴ ἔχει **ο**, ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει **ω** π.χ. ἀκούετε - νὰ ἀκούητε, παιδεύσαι - νὰ παιδεύῃσαι, ἀκούεις - νὰ ἀκούῃς, ἀκούομεν - νὰ ἀκούωμεν κλπ.

Εἰς τὴν ἀπλὴν γλῶσσαν τὸ **ε** τῆς ὀριστικῆς δὲν τρέπεται εἰς τὴν ὑποτακτικὴν εἰς **η**, ἀλλὰ παραμένει ἤτοι, ἀντὶ νὰ ἀκούητε - νὰ ἀκούετε καὶ ἀντὶ νὰ ἐργάζησαι - νὰ ἐργάζεσαι.

β') Τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς σχηματιζομένων ἐγκλίσεων προτάσσονται αἱ ἐξῆς λέξεις: **νά**, **ἄς**, **δταν**, **ἵνα**, **ἐὰν (ἄν)**, **μή**, **ἅμα**, **σὰν** καὶ ὁ τελικὸς σύνδεσμος **ὅπως**. Ὅμοίως ὅπως ἡ ὑποτακτικὴ γράφονται καὶ οἱ μέλλοντες, τῶν ὁποίων προτάσσεται τὸ **θα** καὶ οἱ ὅποιοι σχηματίζονται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς (βλ. § 174 β').

Ἐπομένως ὅταν ρηματικοῦ τινος τύπου, λήγοντος εἰς **-ις**, **-ι**, **-ομεν**, **-ομαι** καὶ **-όμεθα**, προηγῆται μία ἐκ τῶν ἀνωτέρω λέξεων, **θα** ἀκολουθήσῃ ὁ τύπος οὗτος ὀρθογραφίαν ὑποτακτικῆς, ἤτοι **θα** γραφοῦν αἱ καταλήξεις **-ις**, **-ι** μὲ **η** καὶ αἱ καταλήξεις **-ομεν**, **-ομαι**, **-όμεθα** μὲ **ω** π.χ. **θα** ἀκούῃς, ἐὰν τρέχῃς, ἄς λέγῃ, ἐὰν λύῃ, μὴ παίξῃς, νὰ γράφωμεν, **θα** γράφωμεν, ἐὰν λύωμεν, ἄς παιδεύομεθα, ἵνα ἐργαζόμεθα, μὴ κολακεύομεθα, νὰ λούομαι, ἐὰν κολύομαι, **θα** ἐνδύομαι, σὲ παρακαλῶ ὅπως φροντίξῃς διὰ τὸν υἱόν μου κλπ.

Ἐὰν ὅμως ὁ ρηματικὸς τύπος εἶναι χρόνου παρατατικοῦ ἢ ἀορίστου β' ὀριστικῆς (καταλήξεις **-ομεν**, **-όμεθα**), ὅποτε **θα** ἔχῃ αὐξῆσιν, **θ'** ἀκολουθήσῃ ἡ κατάληξις ὀρθογραφίαν ὀριστικῆς, ἀσχέτως ἂν τοῦ ρηματικοῦ τύπου προηγῆται μία ἐκ τῶν

άνωτέρω λέξεων· π.χ. ἐὰν ἐλέγομεν, θὰ ἐπροβιβαζόμεθα, ὅταν εἰργαζόμεθα, ὅταν ἤλθομεν, ἐὰν ἐγενόμεθα κλπ. Μὴ λησμονῶμεν ὅμως τὰς καταλήξεις τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου **-(θ)ην, -(θ)ης, -(θ)η**, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν ὀριστικὴν γράφονται μὲ **-η**.

γ') Τὸ β' πληθυντικὸν πρόσωπον εἰς ὅλους τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις γράφετε πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν μὲ **ε'** π.χ. σεῖς παιδεύετε, γράφετε, ἐγράφατε, ἐλύσατε, θὰ ἀκούσητε, θὰ ἐλκυσθῆτε, ἐργάζεσθε, ὅταν πολιτεύησθε, ἵνα δουλεύσητε κλπ.

δ') Αἱ καταλήξεις τῆς μέσης φωνῆς **-μαι, -σαι, -ται** (α', β' καὶ γ' ἐνικόν) καὶ **-νται** (γ' πληθυντικόν) γράφονται πάντοτε μὲ **αι'** π.χ. ἐργάζομαι, νὰ ἐργάζησαι, ἄς ἐργάζηται, ὅταν λύηται, ἐὰν παιδεύονται κλπ.

(Κανὼν συνοπτικός). Εἰς τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν δὲν ὑπάρχει κατάληξις μὲ **αι**, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὴν μέσην φωνὴν δὲν ὑπάρχει κατάληξις μὲ **ε**, πλὴν τῆς καταλήξεως τοῦ β' πληθυντικοῦ προσώπου.

ε') Εἰς τοὺς περιφραστικούς χρόνους, τοὺς σχηματιζομένους διὰ τῶν βοηθητικῶν ρημάτων καὶ τῶν ἀπαρεμμάτων, γράφεται τὸ ἀπαρέμφατον εἰς τὴν λήγουσαν μὲ **ει** (ἐνεργητικὴ φωνή), ὅταν τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν, γράφεται δὲ μὲ **η** (μέση παθητικὴ φωνή), ὅταν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν (κανὼν πρακτικός)· π.χ. ἔχω λύσει, ἔχω ἔλθει, εἶχον παιδεύσει, θὰ ἔχω δουλεύσει, ἔχω παιδευθῆ, εἶχον ἐργασθῆ, θὰ ἔχω ἀκουσθῆ, ὅταν θὰ ἔχω θεραπευθῆ κλπ.

* Ἀσκησις. Συμπληρώσατε εἰς τὸ κατωτέρω κείμενον τὰς ἐλλειπούσας καταλήξεις καὶ θέσατε τοὺς ζητούμενους τύπους τῶν ἐν παρενθέσει ρημάτων. Πρὶν οὗτος ἀναχωρή— θὰ σὰς ἐπισκεφθ—, ἵνα σὰς ἐκφρά— τὰς εὐχαριστίας του, διὰ τὰς πολλὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας κατεβάλ— διὰ τὴν ἀποκατάστασίν του. Ἐὰν εἰσθ— φιλομαθεῖς, θὰ εἰσθε καὶ πολυ— μαθεῖς. Ὁ Ἀριστοτέλης πλεῖστα ἔχ— γράψ—, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν πλεῖστα ἔχουν γραφ—. Θὰ (ἔρχομαι α' πληθ. παρατατ.) εἰς τὴν ἐκδρομὴν, ἐὰν δὲν (ἐμποδίζομαι α' πληθ. παρατατ.) ἀπὸ τὸν καιρὸν. Ὅταν ἐργάζ— (α' ἐν.), προφυλάσ— (α' ἐν.) πολὺ, ὅπως πρέπ— νὰ προφυλάσ— καὶ πᾶς ἐργαζόμενος, ἵνα ἀποφεύγ— (γ' πληθ. μέσης φωνῆς) τὰ δυστυχήματα. Θὰ ἐσπεύδ— εἰς βοήθειάν σας, ἐὰν (εἶμαι α' πληθ. παρατατ.) πλησίον. (Ἄκούω καὶ μανθάνω α' πληθ. παρακειμ. ὀριστικ.) πολλὰ καὶ (εἶμαι α' πληθ. ἐνεστ.) εἰς θεῖον νὰ κρίν—. (Ἔχω β' πληθ. ἐνεστ. προστακτικῆς) ἀγάπην, διότι, ὡς (λέγομαι γ' ἐνικ. ἐνεστ.) εἶναι αὕτη μέγιστον ἀγαθόν. Ἐὰν ἡμεῖς οἱ μαθηταὶ εἶχ— μελετή—καλῶς, θὰ εἶχ— προβιβασ— καὶ ἐλαϊνε—. Μᾶς παρεκάλεσεν ὅπως ἔχ— ὑπὸ τὴν

προστασίαν μας τὸν υἱὸν του. Ἐπιτρέψατέ μας νὰ εἰσέλθῃ—(α' πληθ.)
καὶ ἄς μὴν ἦλθῃ— ἐγκαίρως. Ὅταν ἐφάγῃ— (α' πληθ.) ἀνεχωρήσαμεν.
Ἦλπίξ— (α' πληθ.) ὅτι θὰ ἐγενῆ— (α' πληθ.) δεκτοί.

ζ') Οἱ ἀόριστοι β', ἐὰν ἔχουν δίχρονον εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχουν τὸ δίχρονον πάντοτε βραχύ, διότι σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος τοῦ ρήματος· π.χ. πίε, βάλε, φύγε, κάμε κλπ.

η') Τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ίω** καὶ **-ύω** ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρόν, πλὴν τῶν ρημάτων **ἐλκύω**, **μεθύω**, **πτύω** καὶ **διανύω**· π.χ. χριε, χρισε, τὸ χρισαν, τὸ κυλιον, τὸ κυλισαν, ξυε, λυε, λυσε κλπ· ἀλλὰ τὸ ἐλκύνω, πτύε - τὸ πτύον, τὸ μεθύσαν.

Σημείωσις. Τὸ ρῆμα **λύω** εἰς τοὺς παθητικούς χρόνους ἔχει τὸ δίχρονον βραχύ, ἐλύθην κλπ.

θ') Τὰ ρήματα **θλίβω**, **κηρύττω**, **κύπτω**, **πίπτω**, **πνίγω**, **πράττω**, **ρίπτω**, **τριβω**, **φρίττω** καὶ **ψύχω** ἔχουν τὸ δίχρονον μακρόν· π.χ. πρᾶττε - πρᾶξε, ρίπτε, τριβε, τὸ πίπτον, τὸ κηρῦτον, τὸ κηρῦξαν κλπ.

ι') Τὰ ἔνρηνόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ρήματα, τὰ ὅποια ἔχουν εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον, ἦτοι τὰ λήγοντα εἰς **ίνω**, **ύνω** καὶ **-ίρω**, **-ύρω**, ἔχουν τὸ δίχρονον μακρόν· π.χ. κρῖνε - τὸ κρῖνον - τὸ κρῖναν, πῖνε - τὸ πῖνον, τὸ λαμπρῦνον - τὸ λαμπρῦναν, σῦρε - τὸ σῦρον - τὸ σῦραν κλπ.

ια') Τὰ λήγοντα εἰς **-ζω** καὶ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον, ἔχουν τὸ δίχρονον βραχύ· π.χ. δακρῦζω, κτίζω, ὀρίζω, κτενίζω, ἀντικρῦζω, βράζω κλπ. Ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ δίχρονον μακρόν μερικά, τὰ συνηθέστερα τῶν ὁποίων εἶναι τὰ : **τριζω**, **μαστιζω**, **κράζω** κλπ.

ιβ') Τὰ ρήματα τὰ λήγοντα εἰς **-ίξω** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι'** π.χ. ἐλπίζω, σφραγίζω, ὀρίζω, σκαλίζω, ἐγγίζω κλπ.

Ἐξαιροῦνται τὰ ἐξῆς : **δανείζω**, **συναθροίζω**, **δακρῦζω**, **ἀντικρῦζω**, **γογγύζω**, **πήξω**, **κατακλύζω**, **ἀναβλύζω** καὶ **χερῆζω**.

ιγ') Τὰ ρήματα τὰ λήγοντα εἰς **-αίνω** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **αι'** π.χ. ξηραίνω, παχαίνω, παθαίνω, υγιαίνω, λιπαίνω κλπ.

Ἐξαιροῦνται τὰ ἐξῆς: **μένω, δένω, πλένω** (ὀρθότ. πλύνω) καὶ **πένομαι**.

ιδ') Τὰ ρήματα τὰ λήγοντα εἰς **-ύω** καὶ **-ύνω** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲν **υ'** π.χ. ξύω, ἔλκυω, μεθύω, πτύω, δεικνύω, μηνύω, κωλύω, μολύνω, ὀξύνω, βραδύνω, λαμπρύνω πρᾶ-
ύνω κλπ. Ἐκ μὲν τῶν εἰς **-ύω** ἐξαιροῦνται τὰ: **χρίω, κυλίω, σείω κλείω**, ἐκ δὲ τῶν εἰς **-ύνω** ἐξαιροῦνται τὰ **κλίνω, κλείνω** (ὀρθότ. κλείω) **πίνω, κρίνω, τείνω, τίνω** (ἐκτίνω, ἀποτίνω, νεώτ. ἐκτίω, ἀποτίω), **φθίνω** καὶ **στήνω**.

ιε') Τὰ ρήματα τὰ λήγοντα εἰς **-ώνω** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲν **ω'** π.χ. πληρώνω, δηλώνω, διορθώνω, σηκώνω, πιστώνω, χρεώνω, ἀναπληρώνω κλπ.

ιστ') Τὰ βαρύτερα ρήματα τὰ λήγοντα εἰς **-λλω** γράφονται μὲν δύο **λ** μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν· εἰς τοὺς λοιποὺς χρόνους μὲν ἓν **λ'** π.χ. ἀγγέλλω, ποικίλλω, βάλλω κλπ. ἀλλὰ ἵγγειλα, ἐποίκιλα. Ἐξαιροῦνται τὰ ρήματα **θέλω** καὶ **ὀφείλω**.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφῆ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεργητ. ἀορίστου β' τῆς προστακτικῆς τῶν ἐξῆς ρημάτων: λαμβάνω, μανθάνω, πάσχω, σφάλλω, τρώγω.

2. Νὰ γραφῆ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς προστακτικῆς καὶ ἡ μετοχὴ εἰς τὰ τρία γένη τῶν ἐξῆς ρημάτων: τρίβω, θλίβω, πνίγω, πρᾶττω, ρίπτω, κύπτω, κρίνω, κλίνω, πίνω, σύρω, πλύνω, πτύω, λύω, θύω, ἀντικρύζω, κραζω, κτιζω, μαστίζω.

3 Γράψατε πέντε ρήματα εἰς **-ίζω**, πέντε εἰς **-αίνω**, πέντε εἰς **-ύω**, πέντε εἰς **-ύνω** καὶ πέντε εἰς **-ώνω**.

Β' ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ἢ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 196. **Συνηρημένα** εἶναι μερικὰ φωνηεντόληκτα ρήματα, μὲ χαρακτηριστὰ **α, ε** καὶ **ο**, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν τῆς ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς συναίρουσιν τὸν χαρακτηριστὴν **α, ε, ο** μὲ τὰς καταλήξεις τῶν χρόνων τούτων. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ **α'** ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς, μετὰ τὴν συναίρεσιν, τὰ ρήματα ταῦτα τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται, καλοῦνται καὶ **περισπώμενα** π.χ. ἀγαπά-ω ἀγαπῶ, γελά-ω γελῶ, ζητέ-ω ζητῶ, ζημιό-ω ζημιῶ κλπ.

Τὰ συνηρημένα ῥήματα διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἀναλόγως τοῦ χαρακτηῆρος : Εἰς τὰ εἰς -άω -ᾶ (τιμά-ω τιμᾶ), εἰς τὰ εἰς -έω -ᾷ (βοηθέ-ω βοηθᾷ) καὶ εἰς τὰ εἰς -όω -ᾷ (δηλό-ω δηλᾷ).

1. Συνηρημένα εἰς -άω -ᾶ

§ 197. Ὁ χαρακτηῆρ α τῶν ῥημάτων τούτων συναίρειται μετὰ τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ ὡς ἐξῆς : α + ω ἢ ο ἢ ου = ω, α + ε ἢ η = α καὶ α + ει ἢ η = α.

§ 198. Παράδειγμα κλίσεως

Ἐνεργητικὴ φωνή.

Ἐνεστῶς

Ὅριστικὴ

Ἐποτακτικὴ

(τιμά-ω)	τιμῶ	νά (τιμά-ω)	τιμῶ
(τιμά-εις)	τιμᾶς	νά (τιμά-ης)	τιμᾶς
(τιμά-ει)	τιμᾶ	νά (τιμά-η)	τιμᾶ
(τιμά-ομεν)	τιμῶμεν	νά (τιμά-ωμεν)	τιμῶμεν
(τιμά-ετε)	τιμᾶτε	νά (τιμά-ητε)	τιμᾶτε
(τιμά-ουσι)	τιμῶσι(ν) ἢ τιμοῦν	νά (τιμά-ωσι)	τιμῶσι(ν) ἢ τιμοῦν

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

τὸ (τιμά - ειν) τιμᾶν	ὁ (τιμά - ων)	τιμῶν
	ἡ (τιμά - ουσα)	τιμῶσα
	τὸ (τιμά - ον)	τιμῶν

Παρατατικὸς

(ἐτίμα-ον) ἐτίμων	(ἐτίμά-ομεν) ἐτιμῶμεν
(ἐτίμα-ες) ἐτίμας	(ἐτίμά-ετε) ἐτιμᾶτε
(ἐτίμα-ε) ἐτίμα	(ἐτίμα-ον) ἐτίμων

Μέση καὶ παθητικὴ φωνή

Ἐνεστῶς

Ὀριστικὴ

(τιμά-ομαι)	τιμῶμαι	νὰ (τιμά-ωμαι)	τιμῶμαι
(τιμά-εσαι)	τιμᾶσαι	νὰ (τιμά-ησαι)	τιμᾶσαι
(τιμά-εται)	τιμᾶται	νὰ (τιμά-ηται)	τιμᾶται
(τιμα-όμεθα)	τιμῶμεθα	νὰ (τιμα-ώμεθα)	τιμῶμεθα
(τιμά-εσθε)	τιμᾶσθε	νὰ (τιμά-ησθε)	τιμᾶσθε
(τιμά-ονται)	τιμῶνται	νὰ (τιμά-ωνται)	τιμῶνται

Ὑποτακτικὴ

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

τὸ (τιμά-εσθαι)	ὁ (τιμα-όμενος)	τιμῶμενος
τιμᾶσθαι	ἡ (τιμα-ομένη)	τιμωμένη
	τὸ (τιμα-όμενον)	τιμῶμενον

Παρατατικὸς

(έτιμα-όμην)	έτιμῶμην	(έτιμα-όμεθα)	έτιμῶμεθα
(έτιμά-εσο)	έτιμᾶσο	(έτιμά-εσθε)	έτιμᾶσθε
(έτιμά-ετο)	έτιμᾶτο	(έτιμά-οντο)	έτιμῶντο

Παρατηρήσεις. § 199. α') Ἡ ὀριστικὴ καὶ ὑποτακτικὴ ἔχουν τὰς ἰδίας καταλήξεις. Ἐπομένως καὶ ἡ εὐκτικὴ καὶ ἡ προστακτικὴ, αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς.

β') Αἱ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονιζόμεναι καταλήξεις *-ᾱς* καὶ *ᾶ* λαμβάνουν πάντοτε καὶ ὑπογεγραμμένην· π.χ. νικᾶς, νικᾶ, εἶθε νὰ νικᾶς, ἄς νικᾶ, ἐὰν τιμᾶς, ὅταν γελᾶς κλπ.

γ') Εἰς τὸ ἀπαρέμφατον τὸ *α*+*ει* συναιρεῖται εἰς *α* καὶ οὐχ εἰς *α* (βλ. § 197), διότι ἡ κατάληξις *-ειν* τοῦ ἀπαρεμφάτου προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν *-εεν*, ἣτις δὲν περιεῖχε ἐξ ἀρχῆς *ι*.

δ') Ὁ χαρακτήρ *α* εἰς τοὺς χρόνους, τῶν ὁποίων αἱ καταλήξεις ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνον, ἐκτείνεται εἰς *η'* π.χ. τιμάω-τιμῶ, ἐτίμη-σα, ἐτιμή-θην, τετιμη-μένος· τολμάω-τολμῶ, ἐτόλμη-σα· ἠττάομαι-ἠττῶμαι, ἠττή-θην, ἠττη-μένος κλπ.

Ἐὰν ὅμως πρὸ τοῦ χαρακτήρος *α* ὑπάρχη *ρ* ἢ *ι*, ὁ χαρακτήρ *ᾶ* ἐκτείνεται εἰς *ᾷ* (μακρόν)· π.χ. περάω-περῶ ἐπέρα-σα, δράω-δρῶ ἔδρα-σα, μειδιάω-μειδιῶ ἐμειδία-σα, ἰάομαι-ἰῶμαι ἰά-θην, ἀποπειράομαι-ἀποπειρῶμαι-ἀπεπειρά-θην κλπ.

ε') Τὰ ρήματα *γελῶ, διψῶ, ἐρῶμαι, θλῶ, κερνῶ, κρεμῶ, πεινῶ, σπῶ, χαλῶ* καὶ *ἀκροῶμαι* διατηροῦν παντοῦ τὸν χαρακτῆρα *α* βραχύν, εἰς δὲ τὸν παθητικὸν ἀόριστον καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου λαμβάνουν *σ* πρὸ τῆς καταλήξεως· π.χ. ἐγέλασα-ἐγελάσθην-γελασμένος, ἐχάλασα-ἐχαλάσθην-χαλασμένος, ἐπείνασα-πεινασμένος, ἔθλασα-ἐθλάσθην-τεθλασμένος κλπ.

στ') Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς κλίνεται ὡς μονόθεμον ὀδοντικόληκτον ἐπίθετον (ὁ τιμῶν, τοῦ τιμῶντος, τῶ τιμῶντι, οἱ τιμῶντες κλπ.)

Ἀσκήσεις. 1) Νὰ κλιθῆ τὸ ρῆμα (ἐρωτά-ω), ἐρωτῶ εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς καὶ νὰ γραφῆ τὸ *α'* ἐνικὸν πρόσωπον τῶν λοιπῶν χρόνων. Ὅμοίως τὰ ρήματα, ἀποσπῶ, δρω (μόνον εἰς ἐνεργητ. φωνήν), ἀποπειρῶμαι, τολμῶ, πεινῶ (μόνον εἰς τὴν ἐνεργητ. φωνήν).

2) Νὰ κλιθοῦν αἱ μετοχαὶ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἰς τὰ τρία γένη τῶν ρημάτων: κυβερνῶ καὶ μεριμνῶ.

2. Συνηρημένα εἰς -έω -ῶ.

§ 200. Ὁ χαρακτῆρ *ε* τῶν ρημάτων τούτων συναιρεῖται μετὰ τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ ὡς ἐξῆς: *ε+ε* ἢ *ει=ει*, *ε+ο* ἢ *ου=ου*, *ε+ω=ω* καὶ *ε+η(η)=η.(η)*

Ἦτοι ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτει νέα κατάληξις, ὅταν μετὰ τὸν χαρακτῆρα ὑπάρχη *ε* καὶ *ο'* ὅταν ὅμως ἀκολουθῆ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγος, ἢ ἐκ τῆς συναιρέσεως προερχομένη κατάληξις δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν κατάληξιν τῶν βαρυτόνων.

§ 201. Παράδειγμα κλίσεως

Ἐνεργητικὴ φωνὴ

Ἐνεστώς

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	
(ὀδηγέ -ω)	ὀδηγῶ	νά (ὀδηγέ -ω)	ὀδηγῶ
(ὀδηγέ -εις)	ὀδηγεῖς	νά (ὀδηγέ -ης)	ὀδηγῆς
(ὀδηγέ -ει)	ὀδηγεῖ	νά (ὀδηγέ -η)	ὀδηγῆ
(ὀδηγέ -ομεν)	ὀδηγοῦμεν	νά (ὀδηγέ -ωμεν)	ὀδηγῶμεν
(ὀδηγέ -ετε)	ὀδηγεῖτε	νά ὀδηγέ -ητε	ὀδηγῆτε
(ὀδηγέ -ουσι)	ὀδηγοῦσι(ν)	νά ὀδηγέ -ωσι	ὀδηγῶσι(ν)
	ἢ ὀδηγοῦν		ἢ νά ὀδηγοῦν

*Απαρέμφατον

τὸ (ὀδηγέ-ειν)
ὀδηγεῖν

Μετοχή

ὁ (ὀδηγέ -ων) ὀδηγῶν
ἡ (ὀδηγέ -ουσα) ὀδηγοῦσα
τὸ (ὀδηγέ -ον) ὀδηγοῦν

Παρατατικός

(ὀδήγε -ον) ὀδήγουν (ὀδηγέ -ομεν) ὀδηγοῦμεν
(ὀδήγε -ες) ὀδήγεις (ὀδηγέ -ετε) ὀδηγεῖτε
(ὀδήγε -ε) ὀδήγει (ὀδήγε -ον) ὀδήγουν

Μέση καὶ παθητικὴ φωνή

Ἐνεστώς

*Ὀριστικὴ

(ὀδηγέ -ομαι) ὀδηγοῦμαι
(ὀδηγέ -εσαι) ὀδηγεῖσαι
(ὀδηγέ -εταί) ὀδηγεῖται
(ὀδηγε -όμεθα) ὀδηγούμεθα
(ὀδηγέ -εσθε) ὀδηγεῖσθε
(ὀδηγέ -ονται) ὀδηγοῦνται

*Υποτακτικὴ

νά (ὀδηγέ -ωμαι) ὀδηγῶμαι
» (ὀδηγέ -ησαι) ὀδηγήσαι
» (ὀδηγέ -ηται) ὀδηγήται
» (ὀδηγε -ώμεθα) ὀδηγώμεθα
» (ὀδηγέ -ησθε) ὀδηγήσθε
» (ὀδηγέ -ωνται) ὀδηγῶνται

*Απαρέμφατον

τὸ (ὀδηγέ -εσθαι)
ὀδηγεῖσθαι

Μετοχή

ὁ (ὀδηγε -όμενος) ὀδηγούμενος
ἡ (ὀδηγε -ομένη) ὀδηγουμένη
τὸ (ὀδηγε -όμενον) ὀδηγούμενον

Παρατατικός

(ὀδηγε -όμην) ὀδηγούμην (ὀδηγε -όμεθα) ὀδηγούμεθα
(ὀδηγέ -εσο) ὀδηγεῖσο (ὀδηγέ -εσθε) ὀδηγεῖσθε
(ὀδηγέ -ετο) ὀδηγεῖτο (ὀδηγέ -οντο) ὀδηγοῦντο

Παρατηρήσεις. § 202. α'). Ὁ χαρακτήρ **ε** εἰς τοὺς χρόνους, τῶν ὁποίων αἱ καταλήξεις ἀρχίζουσιν ἀπὸ σύμφωνον, ἐκτείνεται εἰς **η** ὀδηγέω - ὀδηγῶ, ὀδήγη-σα, ὀδηγή-θην, ὀδηγη-μένος· ποιέω - ποιῶ, ἐποίη-σα, ἐποιή-θην, πεποιη-μένος· κυνηγέω - κυνηγῶ, ἐκυνήγη-σα κλπ.

*Ἐξαιροῦνται καὶ διατηροῦν παντοῦ τὸν χαρακτήρα **ε** τὰ ἕξις ῥήματα : ἀρκῶ, ἐπαινῶ, ἤμπορῶ, καλῶ, πονῶ καὶ τὸ

αιρω ἐν συνθέσει (καθαιρω, διαιρω κλπ.) π.χ. ἐπαινέω - ἐπαινῶ, ἐπήνε-σα, ἐπηνέ-θην (ἀλλὰ μετοχή παρακειμένου ἐπηνη-μένος) ἀφαιρέω - ἀφαιρῶ, ἀφήρε-σα, ἀφηρέ-θην (ἀλλὰ μετοχή παρακειμένου ἀφηρη-μένος) τελέω-τελῶ, ἐτέλε-σα κλπ.

Σημείωσις. Τὰ ρήματα **αρω** καὶ **τελω** εἰς τὸν ἀόριστον καὶ εἰς τὴν μετοχὴν παρακειμένου τῆς παθητικῆς φωνῆς λαμβάνουν **σ** πρὸ τῆς καταλήξεως: ἠρκέσθην, ἐτελέσθην, τετελεσμένος. Τὸ ρῆμα **παρονοῦμαι** διατηρεῖ τὸ **ε** (παρεπονέθην), ἐνῶ τὸ **καταπονοῦμαι** τὸ ἐκτείνει εἰς **η** (κατεπονή-θην, καταπεπονη-μένος).

β') Τὰ εἰς **-εω** ρήματα, τὰ ὅποια ἔχουν θέμα μονοσύλλαβον, ὡς **πλέω, πνέω, ρέω** κλπ., μένουν ἐντελῶς ἀσυναίρετα π.χ. πνέω, πνέεις, πνέει, πνέομεν κλπ.

γ') Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς κλίνεται κατὰ τὰ τριτόκλιτα ὀδοντικόκληκτα ἐπίθετα π.χ. ὁ ὀδηγῶν. τοῦ ὀδηγοῦντος, ὁ ἐκτελῶν τοῦ ἐκτελοῦντος κλπ. Ἦτοι τὸ **ω** τῆς ὀνομαστικῆς τρέπεται εἰς τὰς ἐπομένους πτώσεις εἰς **ου**, λόγῳ τῆς συναιρέσεως τοῦ χαρακτήρος **ε** μετὰ τῶν καταλήξεων (ὁ καλέων καλῶν, τοῦ καλέοντος καλοῦντος, τῶ καλέοντι καλοῦντι, τοῖς (καλέονσι καλέο-σι) καλοῦσι, ἡ καλέουσα καλοῦσα, τὸ καλέον καλοῦν κλπ.).

*Ἀσκήσεις. 1. Νὰ κλιθῇ τὸ ρῆμα (ἀδικέ-ω) ἀδικῶ εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς καὶ νὰ γραφῇ τὸ ἀ' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν λοιπῶν χρόνων. Ὁμοίως τὰ ρήματα: ἐπαινῶ διαιρῶ, συντελῶ, προσκαλῶ, προηγοῦμαι.

2. Νὰ κλιθοῦν αἱ μετοχαὶ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἰς τὰ τρία γένη τῶν ρημάτων κατανοῶ καὶ φιλονικῶ.

3. Θέσατε εἰς τοὺς ἐπομένους ρηματικούς τύπους καταλήξεις β' καὶ γ' ἐνικῶν προσώπων: ἐξηκολούθ—, προσεπάθ—, διελύθ—, ἐξηναγ— κάσθ—, ἐθεωρήθ—, ἐβोध—, διεσώθ—, ἐδυστρόπ—, ἐτράπ—, ἐφθάρ—, ἀνεχώρ—, ἐξελέγ—, παρεκίν—, ἐφθόν—, ἐξετέλ—, ἀνηρπάγ—, ἐχο— ρήγ—, ἐθρήγ—, ἐθίγ—, ἐπλήγ—, ἐθλίβ—, ἐφιλονίκ—, περιεπλάκ—, ἐπορεύθ—, ἐπόθ—.

3. Συνηρημένα εἰς **-όω -ῶ**.

§ 203. Ὁ χαρακτήρ **ο** τῶν ρημάτων τούτων συναίρεται μετὰ τῶν καταλήξεων τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ ὡς ἐξῆς:
ο + ε ἢ ο ἢ ου = ου, ο + η ἢ ω = ω καὶ **ο + ει ἢ η = οι**.

§ 204. **Παράδειγμα** κλίσεως.

Ἐνεργητικὴ φωνή

Ἐνεστῶς

ἽΟριστικὴ		Ἵποτακτικὴ	
(δηλό-ω)	δηλῶ	νά (δηλό-ω)	δηλῶ
(δηλό-εις)	δηλοῖς	» (δηλό-ης)	δηλοῖς
(δηλό-ει)	δηλοῖ	» (δηλό-η)	δηλοῖ
(δηλό-ομεν)	δηλοῦμεν	» (δολό-ωμεν)	δηλῶμεν
(δηλό-ετε)	δηλοῦτε	» (δηλό-ητε)	δηλῶτε
(δηλό-ουσι)	δηλοῦσι (ν)	» (δηλό-ωσι)	δηλῶσι (ν)
	ἦ δηλοῦν		ἦ δηλοῦν

ἽΑπαρέμφατον

Μετοχή

τό (δηλό-ειν)	ό (δηλό-ων)	δηλῶν
δηλοῦν	ἦ (δηλό-ουσα)	δηλοῦσα
	τό (δηλό-ον)	δηλοῦν

Παρατατικὸς

(ἐδήλο-ον)	ἐδήλουν	(ἐδηλό-ομεν)	ἐδηλοῦμεν
(ἐδήλο-ες)	ἐδήλους	(ἐδηλό-ετε)	ἐδηλοῦτε
(ἐδήλο-ε)	ἐδήλου	(ἐδήλο-ον)	ἐδήλουν

Μέση καὶ παθητικὴ φωνή

Ἐνεστῶς

ἽΟριστικὴ		Ἵποτακτικὴ	
(δηλό-ομαι)	δηλοῦμαι	νά (δηλό-ωμαι)	δηλῶμαι
(δηλό-εσαι)	δηλοῦσαι	» (δηλό-ησαι)	δηλῶσαι
(δηλό-εται)	δηλοῦται	» (δηλό-ηται)	δηλῶται
(δηλο-όμεθα)	δηλούμεθα	» (δηλο-ώμεθα)	δηλώμεθα
(δηλό-εσθε)	δηλοῦσθε	» (δηλό-ησθε)	δηλῶσθε
(δηλό-ονται)	δηλοῦνται	» (δηλό-ωνται)	δηλῶνται

ἽΑπαρέμφατον

Μετοχή

τό (δηλό - εσθαι)	ό (δηλο - όμενος)	δηλούμενος
δηλοῦσθαι	ἦ (δηλο - ομένη)	δηλουμένη
	τό (δηλο - όμενον)	δηλούμενον

Παρατατικός

(έδηλο - όμην)	έδηλούμην	(έδηλο - όμεθα)	έδηλούμεθα
(έδηλό - εσο)	έδηλούσό	(έδηλό - εσθε)	έδηλούσθε
(έδηλό - ετο)	έδηλοϋτο	(έδηλό - οντο)	έδηλοϋντο

Παρατηρήσεις. § 205. α') Κύριον διακριτικόν τῶν εἰς -όω ρημάτων εἶναι τὸ **οι** εἰς τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ὄλων τῶν ἐγκλίσεων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

β') Εἰς τὸ ἀπαρέμφατον τὸ **ο+ει** συναιρεῖται εἰς **ου** καὶ οὐχί εἰς **οι**.

γ') Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν εἰς -όω συνηρημένων εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἔγιναν βαρύτερα εἰς -ώνω· π.χ. στεφανῶ - στεφανώνω, μισθῶ - μισθώνω, ἀκυρῶ - ἀκυρώνω κλπ. Σώζονται ὅμως καὶ μερικὰ μὲ τὸν ἀρχαῖον τύπον, ὡς ἀξιῶ, βεβαιῶ, δηλῶ, πληρῶ, ἐναντιοῦμαι, καρποῦμαι κλπ.

δ') Ὁ χαρακτήρ **ο** εἰς τοὺς χρόνους, τῶν ὁποίων αἱ καταλήξεις ἀρχίζουσι ἀπὸ σύμφωνον, ἐκτείνεται εἰς **ω**· π.χ. δηλῶ - δηλῶ, ἐδήλω-σα, ἐδήλω-θην, δεδηλω-μένος· βεβαιῶω-βεβαιῶ, ἐβεβαιῶω-σα, ἐβεβαιῶω-θην, βεβαιῶω-μένος κλπ.

ε') Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς κλίνεται εἰς τὸν συνηρημένον τύπον ὡς καὶ ἡ τῶν εἰς -έω* (ὁ δηλῶν, τοῦ δηλοῦντος, οἱ δηλοῦντες κλπ.).

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ κλιθῆ τὸ ρῆμα (ἐκπληρό - ω) ἐκπληρῶ εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν τῆς ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς καὶ νὰ γραφῆ τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν λοιπῶν χρόνων. Ὅμοίως τὰ ρήματα βεβαιῶ, πληρῶ, ἀξιῶ.

2. Νὰ κλιθοῦν αἱ μετοχαὶ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἰς τὰ τρία γένη τῶν ρημάτων δηλῶ, βεβαιῶ, ἀξιῶ.

§ 206. Κλίσις τοῦ ρήματος ζή-ω ζῶ

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὑπῆρχεν ἡ κατηγορία τῶν εἰς -ήω συνηρημένων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκλίνοντο τὰ ρήματα (ζή-ω) ζῶ, (πεινή-ω) πεινῶ, (διψή-ω) διψῶ καὶ (χρή-ομαι) χρῶμαι. Ἐκ τούτων μόνον τὸ ρῆμα ζῶ σώζεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸν ἀρχαῖον τύπον· τὰ λοιπὰ κλίνονται ὡς συνηρημένα εἰς -άω.

Τὸ ρῆμα ζή-ω ζῶ κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ἐνεστώς. Ὅριστικῆ: ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι(ν) ἢ ζοῦν.

Ὑποτακτικὴ : νὰ ζῶ, νὰ ζῆς, νὰ ζῆ, νὰ ζῶμεν, νὰ ζῆτε, νὰ ζῶσι(ν) ἢ νὰ ζοῦν.

Ἀπαρέμφατον : τὸ ζῆν.

Μετοχὴ : ὁ ζῶν, ἡ ζῶσα, τὸ ζῶν.

Παρατατικός : ἔζων, ἔζις, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζῆτε, ἔζων.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ κλιθῆ τὸ ρῆμα ζῶ καθὼς καὶ ἡ μετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰ τρία γένη.

2. Σχηματίσατε 20 προτάσεις μὲ διαφόρους τύπους συνηρημένων ρημάτων.

Γ' ΡΗΜΑΤΑ ΕΙΣ -ΜΑΙ

§ 207. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὑπῆρχε συζυγία ρημάτων εἰς **-μι**, ὡς ἴστη-μι, τίθη-μι, δίδω-μι κλπ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν σώζεται μόνον ὁ ἔνεστώς καὶ παρατατικός τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς μερικῶν ἐκ τῶν ρημάτων τούτων καὶ μερικοὶ ἀόριστοι β' βαρυτόνων ρημάτων, κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς **-μι**.

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-μι** ἐγράφησαν εἰς βαρύτερα, ὡς τίθημι - θέτω, δείκνυμι - δεικνύω, δίδωμι - δίδω κλπ.

Τὰ σωζόμενα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν εἶναι τὰ ἐξῆς: **ἴσταμαι, ἵπταμαι, δύναμαι, κρέμαμαι, τίθεμαι, κάθημαι καὶ κεῖμαι.**

§ 208. Παράδειγμα κλίσεως

Ἐνεστώς

Ὅριστικὴ	Ὑποτακτικὴ	Ἀπαρέμφατον	Παρατατ.
ἴστα-μαι	νὰ ἴσταμαι	τὸ ἴστασθαι	ἰστά-μην
ἴστα-σαι	νὰ ἴστασαι		ἴστα-σο
ἴστα-ται	νὰ ἴσταται	Μετοχὴ	ἴστα-το
ἰστά-μεθα	νὰ ἰστάμεθα	ὁ ἰστάμενος	ἰστά-μεθα
ἴστα-σθε	νὰ ἴστασθε	ἡ ἰσταμένη	ἴστα-σθε
ἴστα-νται	νὰ ἴστανται	τὸ ἰστάμενον	ἴστα-ντο

Σημείωσις. Τὸ ρῆμα **ἴσταμαι** ἔχει παθητικὸν ἀόριστον **ἀ' ἐστάθην** καὶ **ἐστήθην** καὶ ἐνεργητικὸν ἀόριστον **β' ἔστην**, κλινόμενον κατὰ τὰ εἰς **-μι** (βλ. § 210). Ὡς ἐνεργητικὸν τοῦ ἴσταμαι λαμβάνεται τὸ **στήνω** ἢ τὸ **-εστῶ** (καθιστῶ, συνιστῶ, ἐφιστῶ κλπ.).

Ἀσκήσις 1. Νὰ κλιθῆ ὁ ἔνεστώς εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ παρατατικός καὶ νὰ γραφοῦν οἱ ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ρήματος **δύναμαι**.

Ἀσκήσις 2. Νά κλιθῆ ὁ ἑνεστῶς τῆς ὀριστικῆς καὶ ὁ παρατατικὸς τῶν ρημάτων : ἵπταμαι, τίθεμαι, κάθημαι, κείμαι.

ΑΟΡΙΣΤΟΙ Β΄ ΚΛΙΝΟΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΙΣ -ΜΙ

§ 209. Τοιοῦτοι ἐνεργητικοὶ ἀόριστοι β΄ εἶναι οἱ ἐξῆς : ἔστην (τοῦ ρήματος ἵσταμαι), ἔπτην (τοῦ ρήματος ἵπταμαι) καὶ ἔβην (τοῦ ρήματος βαίνω). Ἀπαντῶσι δὲ ἐν συνθέσει, ὡς κατέστην παρέστην, ὑπέστην, ἀνέστην κλπ. ἀπέπτην, διέβην, παρέβην, μετέβην, κατέβην, ἀνέβην κλπ. Ὁ ἀόριστος β΄ ἔστην εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀπαντᾷ ἐνίοτε καὶ ὡς ἀπλοῦς.

§ 210. Παράδειγμα κλίσεως

Ὅριστικὴ	Ῥποτακτικὴ	Ἀπαρέμφατον
κατέστ-ην	νά καταστ-ῶ	καταστ-ῆ
κατέστ-ης	» καταστ-ῆς	
κατέστ-η	» καταστ-ῆ	Μετοχὴ
κατέστ-ημεν	» καταστ-ῶμεν	ὁ καταστ-ᾶς
κατέστ-ητε	» καταστ-ῆτε	ἡ καταστ-ᾶσα
κατέστ-ησαν	» καταστ-ῶσι(ν)	τὸ καταστ-ᾶν
	ἢ » καταστοῦν	

Σημείωσις. Ὁ ἀόριστος τοῦ ἀρχαίου ρήματος *δίδωμι - ἔδωκα* σώζεται παραλλήλως πρὸς τὸν τοῦ νέου ρήματος *δίδω - ἔδωσα* Κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ὅριστικὴ. Ἔδωκα, ἔδωκες, ἔδωκε, ἐδώκαμεν, ἐδώκατε, ἔδωκαν.

Ἀπαρέμφατον. Δοῦναι. Αἱ ἄλλαι ἐγκλίσεις καὶ ἡ μετοχὴ ἐκ τοῦ ἔδωσα.

Ἀσκήσις. Νά κλιθοῦν οἱ ἀόριστοι β΄ παρέστην καὶ διέβην εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὰ τρία γένη τῆς μετοχῆς.

Τὰ συνηθέστερα ἐκ τῶν ἀνωμάλων ρημάτων βλέπε εἰς § 245.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 211. Τὰ ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου εἶναι : Αἱ *προθέσεις*, οἱ *σύνδεσμοι*, τὰ *ἐπιρρήματα* καὶ τὰ *ἐπιφωνήματα*.

1. Προθέσεις

§ 212. *Προθέσεις* λέγονται αἱ ἀκλιτοὶ λέξεις, αἱ ὅποια τί-

θενται πρὸ τῶν πτωτικῶν καὶ τῶν ρημάτων, πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων.

Αἱ προθέσεις εἶναι δύο εἰδῶν: *κύριαι καὶ καταχρηστικαί.*

α') *Κύριαι προθέσεις.* Εἶναι δέκα ὀκτώ, αἱ ἑξῆς: *ἐν, εἰς, ἐκ, (ἐξ πρὸ φωνήεντος), σύν, πρὸς, πρὸ, ἀνά, κατά, διά, μετὰ παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περὶ, ἀπό, ὑπὸ καὶ ὑπέρ.*

β') *Καταχρηστικαὶ προθέσεις.* Εἶναι αἱ ἑξῆς: *μέχρι, χωρὶς, χάριν, ἄνευ, ἔνεκα (ἐνεκεν), πλήν.*

γ') *Αἱ κύριαι* προθέσεις συντάσσονται, δηλαδὴ τίθενται πρὸ τῶν πτωτικῶν καὶ τῶν ρημάτων καὶ συντίθενται, δηλαδὴ ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν μετὰ τῶν πτωτικῶν καὶ ρημάτων· π.χ. περὶ αὐτοῦ, πρὸς τὸν μαθητὴν, ἐκ τοῦ δωματίου, περιβάλλω, ὑποστηρίζω, ὑπερέχω κλπ. (ἢ πρόθεσις ἀμφὶ μόνον ἐν συνθέσει εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀμφιθέατρον κλπ.).

δ') *Αἱ καταχρηστικαὶ* προθέσεις μόνον συντάσσονται μετὰ τῶν πτωτικῶν καὶ τῶν ρημάτων: *μέχρι* τοῦ σχολείου, *πλήν* ἔμοῦ, *χάριν* αὐτοῦ, *ἔνεκα* τούτου κλπ. (Ἡ *πλήν* ἀπαντᾷ καὶ ἐν συνθέσει· *πλημμελής, πλήν-μελής*).

Ἄσκησις. Γράψατε τὰς προθέσεις μετὰ τῶν λέξεων εἰς τὰς ὁποίας ἀναφέρονται ἡμισείας σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας.

2. Σύνδεσμοι.

§ 213. *Σύνδεσμοι* λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουν λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας· π.χ. ἐγὼ καὶ σύ, ἐγὼ μὲν ἦλθον σὺ δὲ ὄχι, μανθάνεις ἔὰν θέλῃς κλπ.

Κατὰ τὴν σημασίαν οἱ σύνδεσμοι εἶναι:

α') *Συμπλεκτικοί:* *καὶ, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.*

β') *Ἀντιθετικοί:* *μὲν-δέ, ἀλλά, καίτοι, ἂν καί, ἀλλ' ὅμως, ἐνῶ, ἄλλως, εἰδεμή, μολονότι, ὄχι μόνον-ἀλλὰ καί.*

γ') *Διαζευκτικοί:* *ἢ-ἢ, εἴτε-εἴτε.*

δ') *Συμπερασματικοί:* *ἄρα, λοιπόν, ὥστε, ἐπομένως, ὅθεν, συνεπῶς, διό.*

ε') *Εἰδικοί:* *ὅτι, πῶς.*

στ') *Αἰτιολογικοί:* *διότι, ἐπειδὴ, ἀφοῦ, πού.*

ζ') *Χρονικοί:* *ὅτε, ὅταν, ὁπότε, ὁπότεαν, ἕως, πρὶν, ἀφοῦ, ὁσάκις, ἀφότου, ἅμα, εὐθύς, μόλις, ἕως ὅτου, μέχρις ὅτου, πού.*

- η) *Τελικοί*: *ἴνα, ὅπως, νά, διὰ νά.*
θ) *Υποθετικοί*: *ἐάν, ἄν.*
ι) *Ἐνδοιαστικοί*: *μή, μήπως.*

Ἄσκησις. Γράψατε τοὺς συνδέσμους ἡμισείας σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας κατ' εἶδος.

3. Ἐπιρρήματα.

§ 214. *Ἐπιρρήματα* λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ρήματος κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν. Ἐπομένως τὰ ἐπιρρήματα εἶναι τεσσάρων εἰδῶν: *Τοπικά, χρονικά, τροπικά* καὶ *ποσοτικά*.

α) *Τὰ τοπικά* ἐπιρρήματα φανερόνουν ποῦ ἔγινε τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνόμενον: *ἔξω, ἔσω, ἄνω, κάτω, ἐδῶ, ἐκεῖ, ἐγγύς, πλησίον, μακρὰν, ἐνώπιον, ἔως, μεταξύ, περίξ, ποῦ* κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τοπικά ἐπιρρήματα μετὰ τοῦ προσφύματος *-θεν* εἰς τὸ τέλος λαμβάνουν τὴν σημασίαν τῆς ἀπὸ τόπου τινὸς κινήσεως· π.χ. *ἄνωθεν* (=ἐκ τῶν ἄνω), *κάτωθεν* (=ἐκ τῶν κάτω), *ἔξωθεν* (=ἐκ τῶν ἔξω) κλπ.

β) *Τὰ χρονικά* ἐπιρρήματα φανερόνουν πότε ἔγινε τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνόμενον: *νῦν, πέρυσι (ν), τέως, πρῶην, σήμερον, αὔριον, χθές, τότε, ἔπειτα, πάντοτε, ὕστερον, εὐθύς, ἔως* κλπ.

γ) *Τὰ τροπικά* ἐπιρρήματα φανερόνουν τὸ πῶς γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνόμενον: *ἐπιμελῶς, σαφῶς, οὔτω(ς), σωρηδόν, βαθμηδόν, βάδην, μάτην, ἀσυζητητί, ὀρθῶς, εὐσυνειδήτως* κλπ.

Ὡσαύτως τροπικά ἐπιρρήματα εἶναι καὶ πτώσεις τινὲς ὀνομάτων: *δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, δίκην, κύκλῳ* κλπ.

Εἰς τὰ τροπικά ἐπιρρήματα ὑπάγονται καὶ τὰ *βεβαιωτικά*: *ναί, μάλιστα, βεβαίως*, τὰ *ἀρνητικά*: *ὄχι, μηδόλως, οὐδόλως, οὐδαμῶς, μηδαμῶς, ποσῶς* καὶ τὰ *ἔρωτηματικά*: *ἄρα πῶς, ποῦ, μήπως.*

δ) *Τὰ ποσοτικά* ἐπιρρήματα φανερόνουν πόσας φορὰς ἢ εἰς ποῖον βαθμὸν γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνόμενον: *πολλάκις, μυριάκις, συχνά, συχνάκις, λίαν, πολύ, ὀλίγον, τόσον* κλπ.

Άσκησης. Γράψατε τὰ ἐπιρρήματα ἡμισείας σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας κατ' εἶδος.

4. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.

Παραθετικά σχηματίζουν τὰ ἐξ ἐπιθέτων **τροπικά** ἐπιρρήματα καὶ τὰ **τοπικά** τοιαῦτα.

Παραθετικά τροπικῶν ἐπιρρημάτων

§ 215. Οἱ βαθμοὶ ἑνὸς τροπικοῦ ἐπιρρηματος, ἐξ ἐπιθέτου παραγομένου, σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

α') Ὁ **θετικὸς** βαθμὸς τοῦ ἐπιρρηματος σχηματίζεται ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου, διὰ τῆς τροπῆς τοῦ τελικοῦ **ν** εἰς **ς**· π.χ. **καλός**, γενικὴ πληθυντικοῦ **καλῶν**, ἐπίρρημα **καλῶς**· ὁμοίως ἀγαθῶς (ἐκ τοῦ : ἀγαθῶν), ἐπιμελῶς (ἐκ τοῦ : ἐπιμελῶν), σωφρόνως (ἐκ τοῦ : σωφρόνων) χαριέντως (ἐκ τοῦ : χαριέντων) κλπ.

β') Ὁ **συγκριτικὸς** βαθμὸς τοῦ ἐπιρρηματος σχηματίζεται ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου γένους τοῦ συγκριτικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου· π.χ. ἀγαθώτερος - ἀγαθώτερα - ἀγαθώτερον, ἐπίρρημα **ἀγαθώτερον**· εἰλικρινέστερος, εἰλικρινεστέρα, εἰλικρινέστερον, ἐπίρρημα **εἰλικρινέστερον** κλπ.

γ') Ὁ **ὑπερθετικὸς** βαθμὸς τοῦ ἐπιρρηματος σχηματίζεται ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου γένους τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου· π.χ. ἀληθέστατος - ἀληθεστάτη - ἀληθέστατον, ἐπίρρημα **ἀληθέστατα**· σαφέστατος - σαφεστάτη - σαφέστατον, ἐπίρρημα **σαφέστατα** κλπ.

Παραθετικά τινὰ ἐπιρρημάτων

εὐθέως	εὐθύτερον	εὐθύτατα	
καλῶς	καλύτερον	κάλλιστα	καὶ ἄριστα
ταχέως	ταχύτερον	ταχύτατα	καὶ τάχιστα
εὐσεβῶς	εὐσεβέστερον	εὐσεβέστατα	

Παραθετικά τοπικῶν ἐπιρρημάτων

§ 216. Τοπικά τινὰ ἐπιρρήματα σχηματίζουν παραθετικά

εἰς **-τέρω, -τάτω** καὶ **-τερον, -τατα**. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς :

ἄνω	άνωτέρω	
κάτω	κατώτέρω	
πέρα	πραιτέρω	
ἔνδον	ἐνδότερον	ἐνδότατα
ἐγγύς	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
ἄπω	ἀπώτερον	ἀπώτατα
ἐνωρίς (χρονικόν)	ἐνωρίτερον	ἐνωρίτατα

Σημείωσις 1. Ὡς ἐπίρρημα θετικοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπιθέτων *πολύς* καὶ *ὀλίγος* λαμβάνεται τὸ οὐδέτερον αὐτῶν, ἤτοι *πολὸν* καὶ *ὀλίγον*.

Σημείωσις 2. Ὑπάρχουν εἰς τὴν γλῶσσαν μας τὰ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἐπιρρήματα *ἀδελφικώτατα* καὶ *πατρικώτατα*, τῶν ἐπιθέτων ἀδελφικός καὶ πατρικός, τὰ ὁποῖα δὲν σχηματίζουν παραθετικά (βλ. § 112 β').

Ἀσκήσεις. 1. Τῶν κάτωθι ἐπιθέτων νὰ σχηματισθοῦν τὰ ἐπιρρήματα μετὰ τῶν παραθετικῶν τῶν : Ἀληθής, βαρὺς, ἀκριβής, εὐκόλος, πρόθυμος, ἐντιμος, δίκαιος, ἰσχυρός, σεμνός, πολὺς, ἀγαθός, σῶφρων, χαρῖεις, ἐνδοξος, κύριος, ἐπικίνδυνος, ἴδιος, σαφής, συνήθης, πλήρης, τέλειος, τίμιος.

2. Σχηματίσατε 20 προτάσεις χρησιμοποιοῦντες παραθετικά ἐπιρρημάτων π.χ. ἐργάζομαι εὐσυνειδήτως, ὠμίλησε σαφέστατα κ.ο.κ.

5. Ἐπιφωνήματα.

§ 217. **Ἐπιφωνήματα** λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ψυχικὰ συναισθήματα (χαρὰν, λύπην, θαυμασμόν, ἀγανάκτησιν, ἐκπλήξιν κλπ). Ταῦτα κατὰ τὴν σημασίαν εἶναι :

α') **Γελαστικά**, ἐπὶ γέλωτος : ἃ ἃ, ἃ, *χά, χά, χά.*

β') **Σχετλιαστικά**, ἐκφράζοντα λύπην, ἀγανάκτησιν πόνον : *ἄχ, ὦχ, φεῦ, ἀλλοίμονον, πωπῶ.*

γ') **Θαυμαστικά**, ἐκφράζοντα θαυμασμόν καὶ ἐπιδοκιμασίαν : *ζήτω, εὖγε, μπράβο, ἃ, ὦ.*

δ') **Κλητικά** : ἔ καὶ τὸ ὦ, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται ὡς κλητικὴ τοῦ ἄρθρου.

Ἀσκήσεις. 1. Ἀναγνωρίσατε τὰ ἐπιφωνήματα μιᾶς σελίδος τοῦ ἀναγνωστικοῦ σας καὶ ταξινομήσατε αὐτὰ κατ' εἶδος.

2) Σχηματίσατε 20 προτάσεις χρησιμοποιοῦντες εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄

§ 218. *Ἐτυμολογικὸν* καλεῖται τὸ μέρος τῆς γραμματικῆς, τὸ ὁποῖον ἐξετάζει τὴν ἀρχὴν καὶ προέλευσιν τῶν λέξεων, πρὸς εὗρεσιν τῆς ἀληθινῆς σημασίας αὐτῶν.

Αἱ λέξεις διακρίνονται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς *πρωτοτύπους* καὶ *παραγώγους*.

α΄) *Πρωτότυποι* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δὲν προέρχονται ἐξ ἄλλων, ἀλλ' ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν ἀρχικὸν θέμα καὶ μίαν κατάληξιν· π.χ. φύλακ-ς—φύλαξ· ὁμοίως λέγω, πόλις, σοφός κλπ.

β΄) *Παράγωγοι* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἐκ θεμάτων ἄλλων λέξεων, διὰ τῆς προσθήκης προσφυμάτων καὶ καταλήξεων· π.χ. λογικός (ἐκ τῆς πρωτοτύπου λόγος, λογ-ικ-ός)· ὁμοίως πολιτικός (ἐκ τῆς πρωτοτύπου πόλις), πολίτης, Σπαρτιάτης, δικαιοσύνη κλπ.

§ 219. Αἱ λέξεις διακρίνονται εἰσέτι εἰς *ἀπλαῖς*, *συνθέτους* καὶ *παρασυνθέτους*.

α΄) *Ἄπλαϊ* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται ἐξ ἑνὸς μόνον θέματος μετὰ καταλήξεως· π.χ. ἄνθρωπ-ος, τράπεζ-α ὁδ-ός, ταμεῖ-ον, εἰρήν-η, ἥλι-ος κλπ.

β΄) *Σύνθετοι* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν θεμάτων δύο ἢ περισσοτέρων ἄλλων λέξεων· π.χ. ἰχθυοπώλης, λογοτέχνης, ἐπίορκος, ἐπιβλαβής, ἀνέροχομαι, λογοκλόπος, ἐπικατάρατος κλπ.

γ΄) *Παρασύνθετοι* λέγονται αἱ σύνθετοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἐξ ἄλλων συνθέτων· π.χ. ἐπικαιρότης (ἐκ τῆς συνθέτου ἐπικαιρός), ἐμπορορραφεῖον (ἐκ τῆς συνθέτου ἐμπορορράφτης), οἰκοτροφεῖον (ἐκ τῆς συνθέτου οἰκότροφος) κλπ.

Αἱ πρωτότυποι λέξεις εἶναι πάντοτε ἀπλαῖ, ἐνῶ αἱ παράγω-

γοι δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀπλαῖ καὶ σύνθετοι καὶ παρασύνθετοι.

Ἐπομένως τὸ ἐτυμολογικὸν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ ἂν μία λέξις παράγεται ἐξ ἄλλης ἢ ἂν ἀποτελεῖται ἐξ ἐνώσεως ἄλλων λέξεων· ἤτοι ἔχει νὰ ἐξετάσῃ τὴν *παραγωγὴν* καὶ τὴν *σύνθεσιν* τῶν λέξεων.

Σημείωσις. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς γραμματικῆς δὲν θὰ γίνῃ λεπτομερὴς ἀνάπτυξις τῶν κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν παρατηρουμένων φαινομένων, οὔτε ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις αὐτῶν· ἀπλῶς θὰ συνοψίσωμεν κατ' ἐντελῶς πρακτικὸν τρόπον τοὺς ὀρθογραφικοὺς κανόνας, οἵτινες ἐξάγονται ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς συνθέσεως τῶν λέξεων.

Α' ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ι. Παράγωγα ρήματα

§ 220. Τὰ παράγωγα ρήματα παράγονται εἴτε ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων) εἴτε ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων· π.χ. τιμάω - τιμῶ (τιμῆ), δυστυχέω - δυστυχῶ (δυστυχῆς), δηλόω - δηλῶ (δηλός), εἰδικεύω (εἰδικός), ὀρίζω (ὄρος), ἀντικρούζω (ἀντικρού), ἐγγίζω (ἐγγύς), ἀλαλάζω (ἀλαλά) κλπ.

Συνηθέστεραι καταλήξεις τούτων εἶναι αἱ ἐξῆς:

α') -**άω**, -**ιάω**, -**έω**, -**όω**· π.χ. τολμάω - τολμῶ (τόλμη), ἀροτριάω - ἀροτριῶ (ἀροτριον), μοχθέω - μοχθῶ (μόχθος), πληρόω - πληρῶ (πλήρης) κλπ.

β') **ύω**, -**εύω**· π.χ. μεθύω (μέθη), δουλεύω (δοῦλος), τοξεύω (τόξον) κλπ.

γ') -**ύνω**, -**λλω**· π.χ. ὀξύνω (ὀξύς), ἀμβλύνω (ἀμβλύς), βάλλω (βολή), ἀγγέλλω (ἄγγελος), ποικίλλω (ποικίλος) κλπ.

δ') -**αίνω**, -**αίρω**· π.χ. ὑγαινώ (υγιής), ἀσθμαίνω (ἀσθμα), ξηραίνω (ξηρός), καθαίρω (καθαρός) κλπ.

ε') -**ζω**, -**ίζω**, -**ύζω**, -**άζω**, -**ιάζω**· π.χ. ἀντικρούζω (ἀντικρού), ἐλπίζω (ἐλπής), σφραγίζω (σφραγής), ἤλεκτρούζω (ἤλεκτρον), δακρούζω (δάκρυον), φωνάζω (φωνή), διπλασιάζω (διπλάσιος), πλησιάζω (πλησίον) κλπ.

στ') -**σσω** ἢ -**ττω**· π.χ. χαράσσω (χάραξ), πλήσσω (πληγή), ταράσσω (ταραχή), ἀλλάσσω (ἀλλαγή) κλπ.

Σημείωσις. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐπαναληφθῶσιν οἱ ἐν § 195 ιβ'.

ιγ', ιδ', ιε', ιστ' ὀρθογραφικοὶ κανόνες τῶν ρημάτων πρὸς ἐφαρμογὴν εἰς τὴν κατωτέρω ἄσκησιν.

"Ἀσκήσις. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ὀνομάτων, ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων παραγόμενα ρήματα : Σχόλιον, σχολή, ἔτοιμος, συνέδριον, ζυγός, ὄπλον, σύμβολον, ἐγγύς, χωρὶς, δάνειον, φῶς, ἄνθος, δάκρυον, παχύς, πάθος, λίπος, λείος, αἰσχος, θάρρος, πληθύς, μισθός, πίστις, εἰδικός, ἀποθήκη, ἀγορά, συγγενής, φράγμα, πτυχή, γρίπη, φῦμα, φθίσις, μάρτυς, ἔπαινος.

II. Παράγωγα οὐσιαστικά.

§ 221. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ παράγονται ἕξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων) καὶ ἐκ ρημάτων.

α') Καταλήξεις **-άτης, -ίτης, -ύτης**. Ταῦτα παράγονται ἕξ οὐσιαστικῶν ἢ ἐκ ρημάτων. Τὰ λήγοντα εἰς **-άτης** καὶ **-ύτης**, ὅταν παράγονται ἕξ ὀνομάτων, ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρόν, ἐνῶ ὅταν παράγονται ἐκ ρημάτων, ἔχουν τὸ δίχρονον βραχύ. Τὰ λήγοντα εἰς **-ίτης** παράγονται ἕξ ὀνομάτων καὶ ἔχουν τὸ δίχρονον μακρόν (βλ. § 39 δ').

πολίτης (πόλις) πολῖται	ἐργάτης (ἐργάζομαι) ἐργάται
ὄπλιτης (ὄπλον) ὄπλιται	πελάτης (πελάζω) πελάται
τραπεζίτης (τράπεζα) τραπεζίται	διαβάτης (διαβαίνω) διαβάται
πρεσβύτης (πρέσβυς) πρεσβῦται	λύτης (λύω) λύται
Σπαρτιάτης (Σπάρτη) Σπαρτιᾶται	θύτης (θύω) θύται

β') Τὰ παραγόμενα ἀπὸ ρήματα εἰς **-άω** καὶ **-έω** καὶ λήγοντα εἰς **-ήτης** πρωτόκλιτα (σημαίνοντα τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον), εἰς **-ησις** τριτόκλιτα (σημαίνοντα ἐνέργειαν) καὶ εἰς **-ημα** τριτόκλιτα (σημαίνοντα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπὸ τοῦ ρήματος σημασινομένης ἐνεργείας), γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **η** ὁ χαρακτήρ **α** καὶ **ε** πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **η** (βλ. § 199 δ' καὶ 202 α')· π.χ.

(τιμάω - τιμῶ) τιμητής - τίμησις - τίμημα
(νικάω - νικῶ) νικητής - (κατα)νίκησις
(καυχάομαι - καυχῶμαι) καύχησις - καύχημα
(κυβερνάω - κυβερνῶ) κυβερνήτης - κυβέρνησις
(πωλέω - πωλῶ) πωλητής - πώλησις
(προσκυνέω - προσκυνῶ) προσκυνητής - προσκύνησις - προσκύνημα
(ποιέω - ποιῶ) ποιητής - ποίησις - ποίημα
(κινέω - κινῶ) κινητής - κίνησις - κίνημα

γ') Τὰ παραγόμενα ἀπὸ ρήματα εἰς **-όω (ώνω)** καὶ λήγοντα εἰς **-ωτῆς** πρωτόκλιτα (σημαίνοντα τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον), εἰς **-ωσις** τριτόκλιτα (σημαίνοντα ἐνέργειαν) καὶ εἰς **-ωμα** τριτόκλιτα (σημαίνοντα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας), γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ω**.

Ἐπιπέσει εἰς **ω** (βλ. § 205 δ') ἢ διατηρεῖται τὸ θεματικὸν φωνῆεν **-ω** τῶν εἰς **-ώνω** τῆς νέας γλώσσης ρημάτων· π.χ.

(πιστώνω) πιστωτῆς - πίστωσις

(διοργανώνω) διοργανωτῆς - διοργάνωσις

(συμπληρώω) συμπληρωτῆς - συμπλήρωσις - συμπλήρωμα

(μισθώνω) μισθωτῆς - μίσθωσις - μίσθωμα

(ἀξιόω) ἀξιόωσις, ἀξιόωμα

(κατασκηνώνω) κατασκηνωτῆς - κατασκήνωσις - κατασκήνωμα

δ') Τὰ παραγόμενα ἀπὸ ρήματα εἰς **-ίζω** καὶ λήγοντα εἰς **-ιστῆς** πρωτόκλιτα (σημαίνοντα τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον) εἰς **-ισις** τριτόκλιτα (σημαίνοντα ἐνέργειαν) καὶ εἰς **-ισμα** καὶ **-ισμὸς** τριτόκλιτα καὶ δευτερόκλιτα (σημαίνοντα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας), γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι**· π.χ.

(διαχειρίζομαι) διαχειριστῆς - διαχειρίσις - χειρισμὸς

(ἐκτελωνίζω) ἐκτελωνιστῆς - ἐκτελώνισις - ἐκτελωνισμὸς

(τονίζω) τονιστῆς - τονισμὸς

(ρυθμίζω) ρυθμιστῆς - ρύθμισις - ρύθμισμα

(ποτίζω) ποτιστῆς - πότισις - πότισμα

(ὀπλίζω) ὀπλισις - ὀπλισμὸς

Ἐπιπέσει καὶ ἐξ ἄλλων ρημάτων καὶ ἐξ ὀνομάτων παράγονται οὐσιαστικὰ εἰς **-ιστῆς**· π.χ. πολεμιστῆς (πολεμῶ καὶ παλαιότερον πολεμίζω), τραγουδιστῆς (τραγουδῶ), Λατινιστῆς (Λατίνος), Ἑλληνιστῆς (Ἑλληνας), ἀθεϊστῆς (ἄθεος) κλπ.

Ὁμοίως οὐσιαστικὰ εἰς **-ισμὸς** παράγονται καὶ ἐξ ὀνομάτων· π.χ. Ἰουδαϊσμός (Ἰουδαῖος), ἀσκητισμός (ἀσκητής), ἀθλητισμός (ἀθλητής), ἠρωϊσμός (ἥρωας) κλπ.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφῆ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν κάτωθι ρημάτων καὶ νὰ δικαιολογηθῆ ὁ λόγος· Ὁ κοπηλάτης, ὁ ἐπαναστάτης, ὁ λωποδύτης, ὁ ἀκροβάτης, ὁ τεχνίτης, ὁ μακαρίτης, ὁ μεσίτης, ὁ ἐρημίτης, ὁ Μανιάτης, ὁ Ἀσιάτης, ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ ὑπνοβάτης, ὁ ἐπιβάτης, ὁ ὄρειβάτης, ὁ δύτες.

2. Νὰ γραφοῦν ἔναντι ἐκάστου τῶν κάτωθι ρημάτων καὶ ὀνομάτων τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα οὐσιαστικά : Παρατηρῶ, εἰσηγοῦμαι, τηλεγραφῶ, τολμῶ, ἐρωτῶ, κινῶ, καυχῶμαι, κοσμῶ, νοῶ, ἀνορθῶνω, ἐπιχρυσῶνω, πληρῶνω, βεβαιῶνω, κατορθῶνω, τοκίζω, φωτίζω, νομίζω, βαπτίζω, ραβδίζω, ἠλεκτριζῶ, ἀσφαλιζῶ, πρόσκοπος, ἄνθρωπος, ἱππότης, ὕλη.

ε') Τὰ λήγοντα εἰς **-ια** πρωτόκλιτα παράγονται καὶ ἐξ ἐπιθέτων καὶ ἐκ ρημάτων, γράφονται δὲ εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι** καὶ μὲ **ει**.

Μὲ **ι** εἰς τὴν παραλήγουσαν γράφονται τὰ ἐκ ρημάτων (πλὴν τῶν ληγόντων εἰς **-εύω**) καὶ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα **παροξύτονα**. Μὲ **ει** δὲ γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν ὅσα **παροξύτονα** παράγονται ἀπὸ ῥήματα εἰς **-εύω** καὶ τὰ **προπαροξύτονα**, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ πλεῖστον προέρχονται ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων εἰς **-ης** π.χ.

μανία	(μαίνομαι)	ἐκστρατεία	(ἐκστρατεύω)
θυσία	(θύω)	βασιλεία	(βασιλεύω)
ἄγγελία	(ἄγγέλλω)	πορεία	(πορεύομαι)
φλυαρία	(φλυαρῶ)	θεραπεία	(θεραπεύω)
εὐδαιμονία	(εὐδαίμων)	ἀλήθεια	(ἀληθής)
σοφία	(σοφός)	βοήθεια	(βοηθός)
κακία	(κακός)	ἐπιμέλεια	(ἐπιμελής)
εὐκολία	(εὐκόλος)	εἰλικρίνεια	(εἰλικρινής)
		σαφήνεια	(σαφής)

Ὑπάρχουν ὅμως ἐξαιρέσεις τινὲς τοῦ ἀνωτέρω κανόνος, αἱ ἐξῆς :

1. Ἐκ τῶν **παροξύτόνων** γράφονται μὲ **ει** καὶ τὰ ἐξῆς : ἐπιμελητεία, πελατεία, βλακεία, χημεία, χρεία, μνεία, λεία, ἐπαιτεία, θητεία, θρησκεία, πειρατεία, σιτοδεία καὶ ὑγεία (κανονικῶς ὑγίεια).

2. Ἐκ τῶν **προπαροξύτόνων** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **οι** τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ β' συνθετικὸν προέρχεται ἀπὸ τὰ ῥήματα **πλέω**, **πνέω**, **ρέω** καὶ **νοῶ** π.χ. εὐπλοια, ἄπλοια, δύσπνοια, σύμπνοια, ἀπόπνοια, διάρροια, παλίρροια, εὐνοια, ἔννοια, διάνοια, ὑπόνοια, ὁμόνοια κλπ. καὶ τὰ ὀνόματα **Εὐβοια** καὶ **Βέρροια**.

Σημείωσις 1. Ὅσα θηλυκὰ ἐπιθέτων οὐσιαστικοποιήθησαν, διατηροῦν καὶ ὡς οὐσιαστικά τὴν γραφὴν, τὴν ὁποίαν εἶχον ὡς ἐπίθετα·

π.χ. ὁ βαρὺς · ἡ βαρεῖα - τὸ βαρὺ, οὐσιαστ. ἡ βαρεῖα· ὁ ὀξύς - ἡ ὀξεῖα - τὸ ὀξύ, οὐσιαστ. ἡ ὀξεῖα. Ὅμοίως ἡ πλατεῖα κλπ.

Σημείωσις 2. Αἱ λέξεις *βραδυπορεία, ταχυπορεία, ὄδοιπορεία, πρωτοπορεία, πεζοπορεία, ἀεροπορεία* γράφονται μετὰ **ι**, ἰδιότι δὲν παράγονται ἀπὸ ρήματα εἰς -εύω ἀλλὰ εἰς -έω -ῶ, ὡς βραδυπορῶ, ὄδοιπορῶ κλπ.

3. Τὰ ἐπόμενα ὀνόματα γράφονται μετὰ **ι**, παραγόμενα ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα εἰς -ος ἐπίθετα καὶ μετὰ -ει ἐκ τῶν ἀντιστοίχων εἰς -εύω ρημάτων ἀδιαφόρως :

ἀντιπροσωπία (ἀντιπρόσωπος)	καὶ ἀντιπροσωπεία (ἀντιπροσωπεύω)
ἐπιτροπία (ἐπίτροπος)	» ἐπιτροπεία (ἐπιτροπεύω)
ἐταιρία (ἐταῖρος)	» ἐταιρεία (ἐταιρεύω)
ἐφορία (ἐφορος)	» ἐφορεία (ἐφορεύω)
συνοδία (συνοδός)	» συνοδεία (συνοδοεύω)

* Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων καὶ ἐπιθέτων παραγόμενα οὐσιαστικά εἰς -ια : Ποικίλλω, ἀπορῶ, ὄδοιπορῶ, πρεσβεύω, λατρεύω, μεσιτεύω, κυκλοφορῶ, προσπαθῶ, καλλιερῶ, ἠσυχάζω, ἐργάζομαι, τυραννῶ, ὠφελῶ, ἀρέσκω, εὐπειθής, δυστυχής, διετής, αὐθάδης, αὐτάρκης, σιτάρκης, μικροπρεπής, ἀνόητος, δειλός, πονηρός, πικρός, ἄσωτος, ἄχρηστος, χειροδικῶ, βαθμολογῶ, εὐτυχής, μαντεύω, νοθεύω.

2. Νὰ γραφοῦν δέκα προπαροξύτονα οὐσιαστικά σύνθετα εἰς -οια.

στ') Τὰ παραγόμενα ἐκ ρημάτων καὶ λήγοντα εἰς -τήριον δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, σημαίνοντα δὲ τόπον ἢ ὄργανον, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μετὰ **ι** καὶ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μετὰ **η'** π.χ.

δικαστήριον	(δικάζω)	ποτήριον	(πίνω)
σπουδαστήριον	(σπουδάζω)	σκαλιστήριον	(σκαλίζω)
ἐργαστήριον	(ἐργάζομαι)	εὐρετήριο	(εὐρίσκω)
ταμειυτήριον	(ταμιεύω)	προσκλητήριον	(προσκαλῶ)
βουλευτήριον	(βουλευόμαι)	ἀγγελτήριο	(ἀγγέλλω)

Κατ' ἀναλογίαν πρὸς ταῦτα ἐσχηματίσθησαν εἰς -τήριον καὶ ἐξ ὀνομάτων παραγόμενα οὐσιαστικά, ὡς ὑπασπιστήριον (ὑπασπιστής), δεσμοτήριον (δεσμώτης) κλπ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις *μαρτύριον* εἰς τὴν προπαραλήγουσαν γράφεται μετὰ **υ**, ἡ δὲ λέξις *κτίριον* ἐπεκράτησε νὰ γράφεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μετὰ **ι**.

ζ') Τὰ παραγόμενα ἐκ χειλικολήκτων ρημάτων καὶ λήγοντα εἰς **-μα** τριτόκλιτα οὐσιαστικά, σημαίνοντα δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ ρήματος, γράφονται μὲ δύο **μ** (ἐξ ἀφομοιώσεως τοῦ χειλικοῦ χαρακτῆρος μετὰ τοῦ **μ** τῆς καταλήξεως (πρὸβλ. § 184, β')· π.χ. τρῖμμα (τρίβω), κόμμα (κόπτω), ράμμα (ράπτω), γράμμα (γράφω), στρέμμα (στρέφω) κλπ.

*Ασκήσεις. 1. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων παραγόμενα οὐσιαστικά εἰς **-τήριον**: Σκοπεύω, ἐκπαιδεύω, ποτίζω, χωνεύω, δα-νεῖζω, κρατῶ, ὀρμῶ, ἐπισκέπτομαι, σωφρονίζω, κλαδεύω, ταμεύω, προσκαλῶ.

2. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων παραγόμενα οὐσιαστικά εἰς **-μα**: Στέφω, σκάπτω, ἀλείφω, βάπτω, καλύπτω, ἀνάπτω, ὑπολείπομαι, βλέπω, ἀπορρίπτω, ἐλλείπω.

η') Τὰ οὐσιαστικά πρωτόκλιτα, ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα καὶ λήγοντα εἰς **-ο(ω)της**, ἀκολουθοῦν διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς παραληγούσης τὸν κανόνα τῶν παραθετικῶν (βλ. § 108)· τὰ δίχρονα πάντοτε βραχέα. Ἐξαιροῦνται τὰ ὀνόματα **Πειραιώτης**, **Ἡπειρώτης** καὶ **δεσμώτης** καὶ τὰ σύνθετα **οἰνοπότης**, **αἰμοδότης** (ὄρθ. αἱματοδότης), **χρηματοδότης**, **πλειοδότης**, **μειοδότης**.

Τὸν αὐτὸν κανόνα ἀκολουθοῦν καὶ τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων ἀφρημένα οὐσιαστικά πρωτόκλιτα εἰς **-ο(ω)σύνη**.

Ἐξαιροῦνται τὰ ὀνόματα **χριστιανοσύνη** καὶ **ἐγκυμοσύνη**· π.χ.

δημότης	(δῆμος)	δικαιοσύνη	(δίκαιος)
τοξότης	(τόξον)	ἱερωσύνη	(ἱερός)
ἀγρότης	(ἀγρός)	ἀγιωσύνη	(ἅγιος)
στρατιώτης	(στρατὸς)	καλωσύνη	(καλὸς)
θιασώτης	(θίασος)	σωφροσύνη	(σώφρων)

Σημείωσις. Πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ συγχέωμεν τὰ εἰς **-ό(ω)της** ἄρσενικά πρωτόκλιτα πρὸς τὰ εἰς **-ότης** θηλυκά τριτόκλιτα ἀφρημένα οὐσιαστικά, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων καὶ γράφονται πάντοτε μὲ **ο**· π.χ. ἀρμόδιότης (ἀρμόδιος), σκοπιμότης (σκοπίμιος), ἐκκεντρικότης (ἐκκεντρικός), ὑψηλότης (ὑψηλός), ἰσότης (ἴσος) κλπ.

*Ασκήσεις. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων παραγόμενα οὐσιαστικά εἰς **-ό(ω)της** καὶ **-ο(ω)σύνη**: Πατρίς, Ἰππος, Σοῦλι, νῆσος, Σικελία, ἐπαρχία, ταξίδιον, Πόρος, ἰσχυρογνώμων, πολυπράγμων, ἔμπιστος, ἐλεήμων, μετριόφρων, ταπεινόφρων, ἀγράμματος, νοήμων, εὐγνώμων.

θ') Τὰ τριτόκλιτα οὐσιαστικά, τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς **-τις**, σημαίνοντα δὲ **νόσον**, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν πάντοτε μὲ **ι**, τὸ ὁποῖον εἶναι μακρόν· π.χ. πλευρίτις (πλευρόν), νεφρίτις (νεφρός), ἔγκεφαλίτις (ἔγκεφαλος), κυστίτις (κύστις), σκοληκοειδίτις (σκοληκοειδὴς ἀπόφυσις) κλπ.

ι') Τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, τὰ παραγόμενα ἐκ ρημάτων καὶ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς **-ειον**, σημαίνοντα δὲ **τόπον**, **χώρον**, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν πάντοτε μὲ **ει**· π.χ. κυβερνεῖον (κυβερνῶ), ὀρυγεῖον (ὀρύσσω), γραφεῖον (γράφω), κουρεῖον (κουρεύς), ταμεῖον (ταμίας), εἰρηνοδικεῖον (εἰρηνοδίκης), νοσοκομεῖον (νοσοκόμος), ταχυδρομεῖον (ταχυδρόμος), διδασκαλεῖον (διδάσκαλος) κλπ.

Ὅμοιως σιδηρουργεῖον, κεραμοποιεῖον, πιλοποιεῖον, ἄρτοποιεῖον, ἠλεκτροτεχνεῖον κλπ. (Τὰ ἀφρημένα οὐσιαστικά τούτων γράφονται μὲ **ι**· π.χ. ἡ κεραμοποιία, ἡ πιλοποιία, ἡ ἄρτοποιία, ἡ ἠλεκτροτεχνία κλπ. (βλ. § 221 ε').

Κατὰ ταῦτα Ἐρσάκειον (Ἐρσάκης), Μαράσλειον (Μαρασλῆς), Ἐρέχθειον (Ἐρεχθεύς), Ζάππειον (Ζάππας).

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν παραγόμενα οὐσιαστικά εἰς **-τις** : Περιτόναιον, μυελός, ἄρθρον, κέρας, διφθέρα, σάλπιγξ, μήτρα, οὖς (θέμα ὦτ-), μῆνιγξ, φλέψ, ἔντερον, σπόνδυλος, βρόγχος.

2. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων καὶ οὐσιαστικῶν παραγόμενα τοπικά εἰς **-ειον** : Ἄδω (Ἐδῆ, θέμ. ῶδ), τρέφω, κυβερνῶ, διανέμω, ὑπουργός, πράκτωρ, θυρωρός, σιδηρουργός, ὑποδηματοποιός, λιμενάρχης, Πατριάρχης, μοῦσα, ἰατρός, τελώνης, ἐφέτης, δήμαρχος, Θεσεύς, ἐπιπλοποιός, λεβητοποιός, Αἰγινήτης.

ια') Τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, τὰ παραγόμενα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν καὶ σημαίνοντα μείωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ οὐσιαστικοῦ σκωπτικῶς ἢ χαϊδευτικῶς ἢ καὶ πραγματικῶς, λέγονται **ὑποκοριστικά**. Συνηθέστεραι καταλήξεις τούτων εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) **-ιον** (διάκρινε ταῦτα ἀπὸ τὰ προηγούμενα τοπικά)· π.χ. τοπίον (τόπος), χωρίον (χώρος), βιβλίον (βίβλος), παιδίον (παῖς), νησίον (νῆσος), θυγάτριον (θυγάτηρ), ρυάκιον (ρύαξ) κλπ.

2) **-ίδιον**· π.χ. ξιφίδιον (ξίφος), τομίδιον (τόμος), ταξίδιον (τάξις), στασίδιον (στάσις), πινακίδιον (πίναξ) κλπ.

3) **-ύδριον** καὶ **-ύλλιον** (μὲ **υ** εἰς τὴν προπαραλήγουσαν καὶ **ι** εἰς τὴν παραλήγουσαν)· π.χ. νεφύδριον (νέφος), νησύδριον

(νῆσος), ναύδριον (ναός), δενδρύλλιον (δένδρον), δασύλλιον (δάσος), ἄλσύλλιον (ἄλσος) κλπ.

4) **-άριον, -άσιον, -ίσκος** κλπ.: π.χ. παιδάριον (παῖς), κυνάριον (κύων), βιβλιάριον (βιβλίον), ἀνθρωπάριον (ἄνθρωπος), κοράσιον (κόρη), οἰκίσκος (οἰκία), δρομίσκος (δρόμος), λοφίσκος (λόφος), στολίσκος (στόλος) κλπ.

ιβ') Τὰ οὐσιαστικά πρωτόκλιτα, τὰ παραγόμενα ἐκ κυρίων ὀνομάτων καὶ σημαίνοντα τὸν υἶδν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπογονόν τινος, λέγονται **πατρωνυμικά**. Συνηθέστεραι καταλήξεις τούτων εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) **-ίδης** μὲ *ι* εἰς τὴν παραλήγουσαν, τὸ ὁποῖον, ἐὰν τὸ θέμα ἔχῃ χαρακτῆρα *ε*, συναιρεῖται μετὰ τοῦ χαρακτῆρος *ε* εἰς **ει**: π.χ. Πελοπίδης (Πέλοψ, θέμα Πέλοπ-) ὁμοίως Κωνσταντινίδης, Στυλιανίδης, Κρονίδης κλπ., Ἄτρείδης (Ἄτρεύς, θέμα Ἄτρέ-) ὁμοίως Ἡρακλείδης, Ἀριστείδης κλπ.

Ὅμοίως καὶ τὰ ἐξ ἀκλίτων κυρίων ὀνομάτων παραγόμενα πατρωνυμικά: π.χ. Δανιηλίδης (Δανιήλ), Συμεωνίδης (Συμεών) κλπ.

2) **-άδης, -πουλος** κλπ.: π.χ. Βορεάδης, Ἀνδρέοπουλος, Δημόπουλος, Κωστόπουλος κλπ. Ταῦτα ἔγιναν κατὰ τὸ πλεῖστον **ἐπώνυμα**.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν παραγόμενα ὑποκοριστικά: Θράνος, λόφος, ἔριφος, ράβδος, σκάφη, κράτος, τόμος, λέξις, φράσις, ἄνθος, εἶδος, λόγος, ναός, πύργος, ἀστὴρ.

2) Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι κυρίων ὀνομάτων παραγόμενα πατρωνυμικά: Ἰωάννης, Φίλιππος, Ἡρακλῆς, Ἀβράμ, Μωυσῆς.

ιγ') Τὰ οὐσιαστικά, τὰ παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων πόλεων, χωρῶν ἢ τόπων καὶ σημαίνοντα τὸν καταγόμενον ἐκ τινος πόλεως ἢ χώρας ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτήν, λέγονται **Ἔθνικά**. Συνηθέστεραι καταλήξεις τούτων εἶναι αἱ ἑξῆς :

1) **-ιος** μὲ τὸ δίχρονον βραχὺ καὶ **-ῖνος** μὲ τὸ δίχρονον μακρόν: π.χ. Κορίνθιος (Κόρινθος), Πόντιος (Πόντος), Νάξιος (Νάξος), Χίος—Χίος (Χίος), Ταραντῖνος (Τάρας), Ἀκραγαντῖνος (Ἀκροίγας) κλπ.

Τὸ *ι* τῆς καταλήξεως **-ιος**, ἐὰν τὸ θέμα λήγῃ εἰς φωνῆεν, συναιρεῖται μετ' αὐτοῦ ἐὰν ὅμως εἶναι **ω**, ὑπογράφεται: π.χ. Ἀργεῖος (Ἀργέ-ιος ἐκ τοῦ Ἀργος θέμ. Ἀργεσ-), Λαρισαῖος (Λαρισά-ιος), Κεῖος (Κέ-ιος ἐκ τοῦ Κέως θέμ. Κε-), Κῶς (Κώ-ιος) κλπ.

2) **-ηνός** μὲ *η* εἰς τὴν παραλήγουσαν: π.χ. Λαμψακηνός (Λάμψακος, Περγαμηνός (Πέργαμος), Ἀβυδηνός (Ἀβυδος), Κυζικη-

νός (Κύζικος) κλπ. Ἐπίσης καὶ **-ινός** π.χ. Πατρινός (Πάτριαι), Βυζαντινός (Βυζάντιον), Ἀλεξανδρινός (Ἀλεξάνδρεια) κλπ.

3) Ἄλλαι καταλήξεις **-άτης, -ήτης** (βλ. § 221 α', β'), **-ώτης** (βλ. § 221, η'), **-εύς** κλπ. π.χ. Μανιάτης (Μάνη), Ἀσιάτης (Ἀσία), Ἀνατολίτης (Ἀνατολή), Ποριώτης (Πόρος), Θεσσαλονικεύς (Θεσσαλονίκη), Πατρεύς (Πάτριαι) κλπ.

Σημείωσις. Τὸ Ἐθνικὸν τοῦ *Ἀίγινα* εἶναι *Αἰγινήτης*, θηλυκὸν Αἰγινίτις.

Ἄσκησις. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ὀνομάτων πόλεων καὶ χωρῶν παραγόμενα Ἐθνικά: Σμύρνη (ἐκ θέματος Σμυρνα—), Εὐρώπη (ἐκ θέματος Εὐρωπα—), Κέρκυρα, Πάρος, Σάμος, Λέσβος, Ἀμοργός, Ζάκυνθος, Τρίκαλα, Ἀβδηρα, Τεγέα, Σπάρτη, Ἡπειρος, Βόλος, Χαλκίς (ἐκ θέματος Χαλκιδ—), Ἐρέτρια, Μέγαρα.

ιδ') Τὰ ἐκ τῶν ρημάτων *ἀλείφω, ἀμείβω, λείπω* καὶ *ἄδω* (ἀεῖδω) παραγόμενα οὐσιαστικὰ *ἀλοιφή, ἀμοιβή, κατάλοιπον, ὑπόλοιπον* καὶ *ἀοιδός* γράφονται μὲ *οι*.

§ 222. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν παραγῶγων οὐσιαστικῶν

Τὰ οὐσιαστικά, τὰ δηλοῦντα τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον ἢ ἀξίωμα ἢ ἐπάγγελμα καὶ τὰ Ἐθνικά εἶναι *διγενῆ*, τινὰ δὲ τούτων καὶ δικατάληκτα. Τὰ δικατάληκτα ἔχουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις:

α') **-τρια, -τις**. Τοιαύτας καταλήξεις λαμβάνουν εἰς τὸ θηλυκὸν τὰ λήγοντα εἰς τὸ ἄρσενικὸν εἰς **-της**. Κατάληξιν μὲν **-τρια** τὰ ὀξύτονα, **-τις** δὲ τὰ παροξύτονα π.χ. μαθητῆς - μαθήτρια, πωλητῆς - πωλήτρια, φοιτητῆς - φοιτήτρια, εἰσηγητῆς - εἰσηγήτρια, ἐργάτης - ἐργάτις, δράστης - δραστίς, πελάτης - πελάτις, διαβάτης - διαβάτις κλπ. ἀλλὰ καὶ ράπτῆς - ράπτρια, κόπτῆς - κόπτρια, ὑφάντης - ὑφάντρια, ψάλτης - ψάλτρια.

β') **-ισσα** (μὲ δύο *σ* πάντοτε). Τοιαύτην κατάληξιν λαμβάνουν τὰ θηλυκά τινων, δηλούντων συνήθως ἀξίωμα ἢ ιδιότητα π.χ. μάγος - μάγισσα, βασιλεὺς - βασίλισσα, πριγκιπ - πριγκίπισσα, διδάσκαλος - διδασκάλισσα κλπ.

γ') Τὰ Ἐθνικά (βλ. § 221, ιγ') εἶναι διγενῆ καὶ δικατάληκτα. Ἐὰν μὲν τὸ ἄρσενικὸν λήγῃ εἰς **-ος**, τὸ θηλυκὸν λαμβάνει κατάληξιν **-α** ἢ **-η** π.χ. Ἀθηναῖος - Ἀθηναία, Εὐρωπαῖος - Εὐρωπαϊά, Σάμιος - Σαμία, Ἀλεξανδρινός - Ἀλεξανδρινή, Κυζικηνός - Κυζικηνή κλπ.

Ἐὰν δὲ ἔχῃ τὸ ἄρσενικὸν ἄλλην κατάληξιν, τὸ θηλυκὸν

λαμβάνει κατάληξιν **-ις** π.χ Σπαρτιάτης - Σπαρτιάτις, Ἀνατολίτης - Ἀνατολίτις, Ποριώτης - Ποριώτις, Μεγαρεὺς - Μεγαρίς.

Σημείωσις. Εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, ἀντὶ τῆς καταλήξεως **-ις**, λαμβάνουν εἰς τὸ θηλυκὸν συνήθως κατάληξιν **-ισσα**, ὡς Σπαρτιάτισσα, Ἀνατολίτισσα, Ποριώτισσα κλπ.

Ἐπίσης κατάληξιν **-ις** εἰς τὸ θηλυκὸν λαμβάνουν καὶ τὰ ἐξῆς: Ἕλλην, Γάλλος, Ἄγγλος, Ρῶσος, Πολωνός, Ρουμᾶνος, Γερμανός, Ἑλβετός, Ἰταλός, Ἀμερικανός, Ἀφρικανός κλπ., ἤτοι Ἕλληνίς, Γαλλίς, Ἀγγλίς κλπ.

δ') Τὰ λοιπὰ διγενῆ οὐσιαστικά εἶναι μονοκατάληκτα, ὡς ὁ ἰατρὸς - ἡ ἰατρός, ὁ γραφεὺς - ἡ γραφεύς, ὁ κηδεμὼν - ἡ κηδεμών, ὁ ἀρωγὸς - ἡ ἀρωγός, ὁ διερμηνεὺς - ἡ διερμηνεύς, ὁ δικηγόρος - ἡ δικηγόρος, ὁ ρήτωρ - ἡ ρήτωρ κλπ.

Ἄσκησις. Νὰ γραφῆ τὸ θηλυκὸν τῶν ἐξῆς διγενῶν οὐσιαστικῶν: Καθηγητής, ἐπιμελητής, ποιητής, τραπεζίτης, ὄρειβάτης, κωπηλάτης, πρεσβύτες, προστάτης, εὐεργέτης, ἀρχων (θέμ. ἀρχοντ—), δούξ, Κερκυραῖος, Λέσβιος, Τρικκαληνός, Κορίνθιος, Ἀσιάτης, Σπαρτιάτης, Τεγεάτης, Αἰγινήτης, Σικελιώτης, Ἀντιοχεύς, Ἄγγλος, Ὁλλανδός, Ἰσπανός, δακτυλογράφος, γραμματεὺς, νοσοκόμος, Ὄθωμανός.

III. Παράγωγα ἐπίθετα

§ 223. α'). Τὰ ἐκ ρημάτων, οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιρρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα καὶ λήγοντα εἰς **-ικὸς** καὶ **-τικὸς** γράφονται (εἰς τὴν παραλήγουσαν) μετὰ **ι** π.χ.

ἀρχικὸς	(ἀρχω)	μαθητικὸς	(μαθητής)
βοηθητικὸς	(βοηθῶ)	σχολικὸς	(σχολεῖον)
ἐριστικὸς	(ἐρίζω)	ἀδελφικὸς	(ἀδελφός)
ἀμυντικὸς	(ἀμύνομαι)	ἐξωτικὸς	(ἔξω)

Ἐξαιροῦνται τὰ ἐξῆς: δανεικός, θηλυκός, Δαρεικός, Ἀκαδημεικός, Δεκελεικός, κεραμεικός.

β') Τὰ ἐκ τῶν ρημάτων, οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιρρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα καὶ λήγοντα εἰς **-ιμος** γράφονται (εἰς τὴν παραλήγουσαν) μετὰ **ι** π.χ.

ὠφέλιμος	(ὠφελῶ)	καῦσιμος	(καῦσις)
ἐκλέξιμος	(ἐκλέγω)	χρήσιμος	(χρησις)
φρόνιμος	(φρονῶ)	πένθιμος	(πένθος)
ἐργάσιμος	(ἐργάζομαι)	τρόφιμος	(τροφή)
πρώμιος	(πρωί)	ὄψιμος	(ὄψὲ)

Σημείωσις. Προσοχή εἰς τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγικὴ κατάληξις δὲν εἶναι *-ιμος* ἀλλὰ *-ος* π.χ. ἐπίσημος, ἄσημος, διάσημος, ἄσχημος, εὐσχημος, πρόθυμος, ράθυμος, ἀνώνυμος, φερώνυμος, εὐθυμος, εὐχυμος κλπ.

γ') Τὰ ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα, τὰ λήγοντα εἰς *-ινος* καὶ σημαίνοντα τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι κατεσκευασμένον, γράφονται (εἰς τὴν παραλήγουσαν) μὲ *ι* π.χ'

λίθινος .	(λίθος)	ὑάλινος	(ὑάλος)
χάλκινος	(χάλκος)	μαρμαρίνος	(μάρμαρον)
ξύλινος	(ξύλον)	δρυίνος	(δρῦς)

δ') Τὰ ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιρρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς *-ινός*, σημαίνοντα δὲ χρόνον, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ *ι* π.χ. ἔαρινός (ἔαρ), θερινός (θέρος), χειμερινός (χειμών), ἀπογευματινός (ἀπόγευμα), νυκτερινός (νύξ) κλπ.

Ἐπὶ τούτοις ὅμως καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα εἰς *-εινός* μὲ *ει* εἰς τὴν παραλήγουσαν. Ταῦτα παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν τριτοκλίτων, ἐχόντων θέμα εἰς *εσ* π.χ.

ἄλγεινός (ἄλγος θέμ. ἄλγεσ-), ἔλεινός (ἔλεος θέμ. ἔλεεσ-), ὄρεινός (ὄρος θέμ. ὄρεσ-) κλπ.

Σημείωσις. Εἰς ταῦτα τὸ *ι* τῆς καταλήξεως *-ινος* συναιρεῖται, μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος *σ*, μετὰ τοῦ *ε* τοῦ θέματος εἰς *ει*. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς ταῦτα γράφονται μὲ *ει* καὶ τὰ ἐξῆς : φωτεινός, ταπεινός, ἐφετεινός, βορεινός κλπ.

Ἄσκησις. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων, οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιρρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς *-ιμός* : Καρτερῶ, πειθαρχῶ, διδάσκω, συμπλαθῶ, ἐκτελῶ, προσβάλλω (ἐκ θέμ. βλη-), στρατηγῶ, φύσις, νεανίας, σῶμα, ταχυδρόμος, ἐπόπτης, λαός, πανήγυρις, δάνειον, Δεκέλεια, μῦθος, ἦθος, ἀνήρ (ἐκ θέμ. ἀνδρ-), Ἀθηναῖος, ἦρος, καθόλου. Ὅμοίως νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων καὶ οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα εἰς *-ιμος* : Μένω (ἐκ θέμ. μον-), προβιβάζω, σκοπός, αἰοδῆ, ἐδωδῆ, συζήτησις. Ὅμοίως νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα εἰς *-ινος* καὶ *-εινός* : Δέρμα, χάρτης, δάφνη, πῶρος, ἐσπέρα, φθινόπωρον, δέος, κλέος, σκότος.

ε') Τὰ ἐπίθετα, τὰ λήγοντα εἰς *-ιος* καὶ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιρρημάτων, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ *ι* π.χ. δέσιμος (δεσμός), δημόσιος (δημότης), θαυμάσιος (θαῦμα), Μαραθῶνιος (Μαραθών), πρόσθιος (πρόσθεν), ὀπίσθιος (ὀπίσθεν) κλπ. Ἐὰν ὅμως τὸ οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου παρά-

γεται τὸ ἐπίθετον, ἔχη χαρακτηριστῆρα **ε**, τότε τὸ **ι** συναιρεῖται μετ' αὐτοῦ εἰς **ει'** π.χ. τέλειος (τέλος θέμ. τέλεος-), βασιλείος (βασίλευς θέμ. βασιλέ-), Ἄρειος ("Ἄρης θέμ. Ἄρε-) κλπ.

Ὅμοιως μὲ **ει** γράφονται καὶ τὰ: ἀνδρεῖος, γυναικεῖος, βόειος, χοίρειος κλπ. καὶ τὰ παραγόμενα ἐκ κυρίων ὀνομάτων καὶ σημαίνοντα καταγωγὴν π.χ. Κιμώνειος (Κίμων), Σολώνειος (Σόλων), Κυκλώπειος (Κύκλωψ), Σιβιτανίδειος (Σιβιτανίδης), Μπενάκειος (Μπενάκης) κλπ. Τὸ οὐδέτερον αὐτῶν κατήντησεν οὐσιαστικόν π.χ. τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Βαρβάκειον, τὸ Λεόντειον κλπ.

στ') Τὰ ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς **-αιος** καὶ **-ιαῖος** καὶ παραγόμενα ἔξ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **αι**, πλὴν τῶν ληγόντων εἰς **-λέος** καὶ σημαίνοντων **πλησμονὴν** (ἀλλὰ κεφαλαῖος μὲ **αι**).

ἀγοραῖος	(ἀγορὰ)	στιγμαῖος	(στιγμὴ)
μοιραῖος	(μοῖρα)	κολοσσιαῖος	(κολοσσός)
ἀρχαῖος	(ἀρχή)	χυδαῖος	(χύδην)
πηχναῖος	(πήχυς)	ραγδαῖος	(ράγδην)
ψωραλέος	(ψώρα)	μάταιος	(μάτην)
διψαλέος	(δίψα)		

ζ') Τὰ ἔξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-ήσιος** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν πάντοτε μὲ **η'** π.χ. ἐτήσιος (ἔτος), ἡμερήσιος (ἡμέρα), βουνηήσιος (βουνόν), ποταμήσιος (ποταμός), ἀλογήσιος (ἄλογον) κλπ.

"**Ἀσκησις**. Νά γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-ιος** καὶ **-ειος**. Οὐρανός, γῆ, θάλασσα, λόγος, σεβασμός, Μαραθών, γίγας, ἄστρ, θεός, Πυθαγόρας. Ὅμοιως νά γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ὀνομάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-αιος**, **-ιαῖος** καὶ **-λέος**: Ἀκμή, λίμνη, δίκη, τέταρτος, βία, μῆν, χέρσος, βαθμός, γαλήνη, εἷς (θέμ. ἐν-), ὥρα, σπιθαμή, ἀστραπή, τύχη, ἑβδομάς, ῥώμη, λύσσα, θάρρος, ὕπνος, πείνα.

η') Τὰ ἔξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-ηλός** καὶ **-ηρός** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν πάντοτε μὲ **η'** π.χ.

ἀπατηλός	(ἀπάτη)	δαπανηρός	(δαπάνη)
σιωπηλός	(σιωπή)	ὀκνηρός	(ὄκνος)
		ζωηρός	(ζωή)

Ἐξαιροῦνται τὰ: παχυλός και δειλός, ὡς και τὰ: ἰσχυρός, ὀχυρός, βλοσυρός, γλαφυρός, ἄλυμος, λιγυρός.

θ') Τὰ ἐξ ὀνομάτων και ρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-ωπός, -ωτός, -ώδης** και **-ωλός** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **-ω'** π.χ.

ἄρρενωπός	(ἄρρην)	δασώδης	(δάσος)
πρασινωπός	(πράσινος)	θυελλώδης	(θύελλα)
ἀγριωπός	(ἄγριος)	πετρώδης	(πέτρα)
μεταξωτός	(μέταξα)	φειδωλός	(φείδομαι)
σπονδυλωτός	(σπόνδυλος)	ἄμαρτωλός	(ἄμαρτάνω)

Ἄσκησης. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ὀνομάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-ηρός, -ωτός, -ωπός** και **-ώδης**: λύπη, μελέτη, ὀδύνη, πόνος, ὕψος, σφρίγος, ἄνθος, ἰσχύς, χάος, μυστήριον, ἄρθρον, ὀδούς (θέμ. ὀδοντ-), ψηφίς, κόκκινος, κίτρινος, μεγαλειον, πύον, θηρίον, ὄνειρον, βλάξ, παιδάριον, περιπέτεια, νεφέλη, δένδρον, ἀφρός, αἰνιγμα, ἄγαλμα, ἔλος, παροιμία.

ι') Τὰ ἐκ ρημάτων εἰς **-ίξω** παραγόμενα ἐπίθετα διατηροῦν τὸ θεματικὸν φωνῆεν τοῦ ρήματος **ι'** π.χ. ποτιστικός (ποτίζω), ἐριστικός (ἐρίζω), χωριστός (χωρίζω) κλπ.

ια') Τὰ ἐκ ρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-τήριος** γράφονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μὲ **η'** π.χ. συλλυπητήριος (συλλυποῦμαι), ἀγγελτήριος (ἀγγέλλω), κινητήριος (κινῶ), ἀπολυτήριος (ἀπολύω), εἰσιτήριος (εἴσειμι) κλπ.

Ἄσκησης. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα εἰς **-ιστικός** και **-ιστός**: Σκαλίζω, ἐκπολιτίζω, ρυθμίζω, ἀνθρωπίζω, ὀρίζω, φωτίζω, ὀνειδίζω, ἀρχαίζω, ἀσφαλίζω, ἀθροίζω, χρωματίζω. Ὅμοίως νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ρημάτων παραγόμενα εἰς **-τήριος**: Εὐχαριστῶ, σώζω, ἀποχαιρετίζω, εὐχομαι και πωλῶ.

ιβ') Ἐκ ρημάτων παράγονται ἐπίθετα εἰς **-τός** και **-τέος**, **ρηματικά** καλούμενα, ἐκ τῶν ὀποίων τὰ μὲν εἰς **-τός** σημαίνουν τὸν ἄξιον ἢ τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνον, τὰ δὲ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι πρέπει νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνον π.χ.

διαλυτός	(διαλύω)	== ὁ δυνάμενος νὰ διαλυθῇ
ἐπαινετός	(ἐπαινῶ)	== ὁ ἄξιος νὰ ἐπαινεθῇ
ὀρατός	(ὀρῶ)	== ὁ δυνάμενος νὰ παρατηρηθῇ

αἰσθητός (αἰσθάνομαι) = ὁ δυνάμενος νὰ γίνη ἀντιληπτός διὰ
τῶν αἰσθήσεων

ἀντιληπτός (ἀντιλαμβάνομαι) = ὁ δυνάμενος νὰ ὑποπέσῃ εἰς
τὴν ἀντίληψιν

διαριετός (διαριεῶ) = ὁ δυνάμενος νὰ διαριεθῇ

διαριετέος (διαριεῶ) = ἐκεῖνος ποὺ πρέπει νὰ διαριεθῇ

προπληρωτέος (προπληρώνω) = ἐκεῖνος ποὺ πρέπει νὰ προπληρωθῇ

Ὅμοιως προσθετός, ἐπιθυμητός, ἐξαιρετέος, φορολογητέος κλπ.

ΙΥ. Παράγωγα ἐπιρρήματα

§ 224. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ ὀνομάτων, ρημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, εἶναι δὲ (βλ. § 214) :

α') **Τοπικά**, μὲ καταλήξεις **-θι** καὶ **-ου**, πρὸς δήλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως καὶ **-θεν**, πρὸς δήλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως· π.χ.

ἄλλοθι	(ἄλλος)	οἴκοθεν	(οἶκος)
αὐτόθι	(αὐτός)	ἄνωθεν	(ἄνω)
αὐτοῦ	(αὐτός)	κάτωθεν	(κάτω)
ἄλλοῦ	(ἄλλος)	ἐκεῖθεν	(ἐκεῖ)
παντοῦ	(πᾶς)	οὐρανόθεν	(οὐρανός)

Τὰ λήγοντα εἰς **-οῦ** πάντοτε περισπῶνται.

β') **Χρονικά**, μὲ κατάληξιν **-τε**· π.χ. ἐκάστοτε (ἐκαστος), ἄλλοτε (ἄλλος), πάντοτε (πᾶς).

γ') **Τροπικά**, μὲ καταλήξεις : 1) **-ως**, πάντοτε μὲ **ω**, ἐὰν δὲ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται. Πῶς σχηματίζονται τὰ ἐπιρρήματα ταῦτα βλ. § 215 α'.

2) **-δην** (πάντοτε μὲ **η**), **-ίνδην** (πάντοτε μὲ **ι** εἰς τὴν παραλήγουσαν), **-ηδὸν** (πάντοτε μὲ **η** εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ **ο** εἰς τὴν λήγουσαν), **-αδόν**, **-άδην**· π.χ.

δικαίως	(δίκαιος)	ἀριστίνδην	(ἀριστος)
συνήθως	(συνήθης)	βάδην	(βαίνω)
ἀληθῶς	(ἀληθής)	σωρηδὸν	(σωρός)
σοφῶς	(σοφός)	ἀγγεληδὸν	(ἀγγέλι)
ἄρδην	(αἶρω)	πρηνηδὸν	(πρηνης)
φύρδην	(φύρω)	τροχάδην	(τρέχω)
μίγδην	(μυγνύω)	ὄμαδὸν	(ὄμας)

3) **-τί** καὶ **-εἰ** (τὰ εἰς **-τί** μὲ **ι**, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα **τ** πρὸ τοῦ **ι** μὲ **ει**)· π.χ. ἀτιμωρητί (ἀτιμώρητος), γαλλιστί (γαλλίζω), νεωστί (νέος), ἀπνευστί (ἀπνευστος), παμψηφεί (πάμψηφος), πανδημεί (πάνδημος), ἀποινεῖ (ἀποινος) κλπ. ἀλλὰ **ἀμισθί** (ἀμισθος).

4) Ὑπάρχει καὶ ἡ κατάληξις **-ῆ** εἰς τὸ ἐπίρρημα **πεζῆ** καὶ εἰς τὸ ἐπίρρημα **εἰκῆ** (ἐν τῇ φράσει «εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε»).

δ') **Ποσοτικά**, μὲ κατάληξιν **-άκις**· π.χ. τετραάκις (τέσσαρες), πεντάκις (πέντε), δεκάκις (δέκα), χιλιάκις (χίλιοι), πολλάκις (πολύς), πυσάκις (πόσος), ὀσάκις (ὄσος) κλπ.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν παραγόμενα ἐπιρρήματα εἰς **-ως**: Εὐδυνειδίητος, ἀπαραίτητος, ἄσχετος, ἔσχατος, ἀπόλυτος, ἀναμφισβήτητος, καθημερινός, ἀσφαλής, εἰλικρινής, εὐχάριστος, ἄλλος, βαρύνς, ταχύνς, πλήρης, προσήκων, λεπτομερής, ἀρκῶν, πρόθυμος, βέβαιος, βαθύνς.

2. Νὰ γραφοῦν τὰ ἐκ τῶν κάτωθι οὐσιαστικῶν παραγόμενα ἐπιρρήματα εἰς **-ηδόν**: βαθμός, κρονός, βροχή, ἀστραπή, ποταμός, κλίμαξ.

3. Νὰ δικαιολογηθῆ ἡ ὀρθογραφία τῆς ληγούσης τῶν κάτωθι ἐπιρρημάτων: μάτην, ἐρήμην, δίκην, ἐκτάδην, ἀνεπιστρεπτί, ἀμελητί, ψηλαφητί, ἀκροποδητί, αὐθωρεί, οἰονεῖ, αὐτολεξεί, αὐτοστιγμεί.

Β' ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 225. **Σύνθεσις** καλεῖται ἡ ἔνωσις δύο λέξεων εἰς μίαν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη ἐξ ἀριστερῶν καλεῖται **πρῶτον συνθετικόν** ἡ δὲ δευτέρα **δευτέρον συνθετικόν**. Δύναται δὲ ἕκαστον ἐκ τῶν συνθετικῶν νὰ εἶναι οἷονδῆποτε μέρος τοῦ λόγου, εἴτε κλιτὸν εἴτε ἄκλιτον· π.χ. πολῦτιμος (πολύς + τιμή), ἄτυχος (ἄ + τύχη), νομοθέτης (νόμος + θέτω) κλπ.

ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΝ

Ι. Οὐσιαστικὸν ὡς πρῶτον συνθετικόν.

§ 226. α') Ἐὰν τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι τῆς δευτέρας κλίσεως, συνήθως διατηρεῖ, ὅταν τὸ δευτέρον συνθετικὸν ἀρχίξῃ ἀπὸ σύμφωνον, τὸ τελικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος **ο**, σπανίως δὲ τρέπει αὐτὸ εἰς **η** κατὰ τὰ πρωτόκλιτα· π.χ. λογο-γράφος, νομο-θέτης ὁδο-στρωτήρ, ἵππο-κόμος, λεμβο-δρόμος (λεμβοδρομία), θανατη-φόρος (θάνατος), θαλαμη-πόλος (θάλαμος) κλπ.

β') Ἐὰν τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι τῆς πρώτης ἢ τῆς τρίτης κλίσεως, σπανίως διατηρεῖ ἀμετάβλητόν τὸ θέμα καὶ συνήθως μὲν μετασχηματίζει τοῦτο εἰς **ο** κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς **η** κατὰ τὰ πρωτόκλιτα· π.χ. δαφνο-στεφῆς (δάφνη), ὠρο-λόγιον (ὦρα), ἀμαξο-ποιὸς (ἄμαξα), ἐλαιό-δενδρον (ἐλαία), ἀνθο-πώλης (θεμ. ἀνθεσ-), κρεο-πώλης (θεμ. κρεατ-), ἰχθυο-πώλης (θεμ. ἰχθυ-), λαμπαδη-φόρος (θεμ. λαμπάδ-), ἀκτινο-λόγος (θέμ. ἀκτιν-), ἀλλὰ καὶ ἀγορα-νόμος, νικη-φόρος, ἀγγελια-φόρος, ποιμεν-άρχης (θεμ. ποιμεν-) ναυ-μαχία κλπ.

γ') Ἐὰν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, τὸ τελικὸν γράμμα **α** ἢ **ο** τοῦ πρώτου συνθετικοῦ ἢ συναϊρεῖται μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ ἢ ἀποβάλλεται· π.χ. κακοῦργος (κακό-εργος), θυρωρός (θυρα-ορός), ξυλάνθραξ (ξυλο-άνθραξ), ὑδράργυρος (ὑδρο-ἀργυρος), ὄν-ηλάτης (ὄνο-ελάτης) κλπ.

δ') Οὐσιαστικά τινα, λαμβανόμενα ὡς πρῶτα συνθετικά, παρουσιάζουν διαφόρους μορφάς. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ οὐσιαστικὸν **πῦρ**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν, λαμβάνει τὰς ἑξῆς μορφάς : **πυρο-** π.χ. πυρό-ξανθος, πυρο-τέχνημα, πυρο-σβέστης κλπ.· **πυρι-** π.χ. πυρι-φλεγῆς, πυρι-καυστος κλπ. Ἐνίοτε παραμένει ἀμετάβλητον· π.χ. πυρ-πολητής, πυρ-καῖα κλπ.

2) Τὸ οὐσιαστικὸν **γῆ**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν λαμβάνει τὰς ἑξῆς μορφάς : **γεω-** π.χ. γεω-μέτρης, γεω-γράφος, γεω-λογία, γεω-δαισία κλπ.· **γαιο-** γαιο-κτῆμων, γαιό-σακκος κλπ. Ἐνίοτε παραμένει ἀμετάβλητον· π.χ. γή-λοφος, γη-γενής, γή-πεδον κλπ.

3) Τὸ οὐσιαστικὸν **ὔδωρ**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν λαμβάνει τὰς ἑξῆς μορφάς : **ὔδατο-** π.χ. ὔδατο-στεγῶς, ὔδατο-γενής, ὔδατο-ειδής κλπ.· **ὔδρο-** ὔδρο-λόγος, ὑδραγωγεῖον (ὑδρο-ἀγωγεῖον), ὑδρό-μυλος κλπ.

4) Τὸ οὐσιαστικὸν **χρῆος**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν, γίνεται **χρεω-** π.χ. χρεω-κοπία, χρεω-λύσιον, χρεω-στάσιον, χρεώ-γραφον κλπ.

5) Οἱ παλαιότεροι τύποι τῶν οὐσιαστικῶν **ναός** καὶ **λαός**, **νεὼς** καὶ **λεὼς**, σῶζονται ὡς πρῶτα συνθετικά εἰς τὰς συνθέτους λέξεις νεω-κόρος, λεω-φόρος, λεω-φορεῖον.

2. Ἐπίθετον ὡς πρῶτον συνθετικόν.

§ 227. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, λαμ-

βάνεται τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ γένους· ἐὰν τὸ ἐπίθετον εἶναι τριτόκλιτον, τότε τὸ θέμα του συνήθως λαμβάνει τελικὸν φωνῆεν **ο**, κατὰ τὰ δευτερόκλιτα· π.χ. καλό-ψυχος, ἀξιό-χρεος, ἀξιό-πιστος, ἀκριβο-λόγος (θέμ. ἀκριβέσ-), ἀληθο-φανής (θ. ἀληθεσ-), ἀλλὰ ὀξύ-θυμος, βαρῦ-θυμος, εὐρύ-χωρος, ταχύ-πους κλπ.

β') Ἐπίθετά τινα, λαμβανόμενα ὡς πρῶτα συνθετικά, παρουσιάζουν ἀνωμαλίας τινάς· ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ ἐπίθετον **καλός**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μετατρέπεται εἰς **καλλι-**· π.χ. καλλι-τέχνης, καλλι-φώνος, καλλι-μορφος, καλλι-γράφος, Καλλι-θέα κλπ., ἀλλὰ καὶ καλό-ψυχος, καλό-τυχος, καλό-γηρος, καλο-γραῖα.

2) Τὸ ἐπίθετον **ἡμισυς**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μετατρέπεται εἰς **ἡμι-**· π.χ. ἡμί-σκληρος, ἡμί-λευκος, ἡμι-θανής, ἡμι-σφαιριον κλπ.

3) Τὸ ἐπίθετον **μέγας**, ὡς πρῶτον συνθετικὸν γίνεται **μεγα-** καὶ **μεγαλο-**· π.χ. μεγα-θήριον, μεγά-θυμος, μεγαλέμπορος, (μεγαλο-έμπορος), μεγαλο-μανής, μεγαλο-φυής κλπ.

3. Ἀριθμητικὰ ἀπόλυτα ὡς πρῶτον συνθετικὸν

§ 228. α') Τὰ κλιτὰ ἐκ τῶν ἀριθμητικῶν ἀπολύτων, λαμβανόμενα ὡς πρῶτα συνθετικά, μετατρέπονται ὡς ἑξῆς: Τὸ **εἷς** μετατρέπεται εἰς **μονο-**, τὸ **δύο** εἰς **δι-**, τὸ **τρεῖς** εἰς **τρι-** καὶ τὸ **τέσσαρες** εἰς **τετρα-**· π.χ. μονό-πλευρος, μονό-ζυγον, μονό-όφθαλμος (μονο-όφθαλμος), δί-φυλλος, δί-μορφος, δι-ετής, τρί-στηλος, τρι-ετής, τρί-πους, τετρά-πους, τετρά-χορδος, τετρά-φυλλος κλπ.

β') Τὰ ἄκλιτα ἐκ τῶν ἀριθμητικῶν ἀπολύτων, ὡς πρῶτα συνθετικά, λαμβάνουν εἰς τὸ τέλος **α**, ὡς **πεντα-**, **ἐκατοντα-** κλπ. κατὰ τὰ **ἐπτὰ**, **ἐννέα**, **δέκα**, **ἐνδεκα** **δώδεκα**· π.χ. πεντά-μορφος, εἴκοσα-ετής, ἑξά-γωνον, ἑκατοντά-δραχμον, δεκαπεντα-σύλλαβος κλπ.

Σημείωσις. Τὸ ἑκατὸν ἐνίοτε διατηρεῖ τὴν ἀρχικὴν του μορφήν. ὡς ἑκατόμ-πεδον (ἑκατόν-πεδον), ἑκατομ-μύριον (ἑκατον μύριον) κλπ.

4. Ρῆμα ὡς πρῶτον συνθετικὸν.

§ 229. Ὅταν ὡς πρῶτον συνθετικὸν τεθῆ ῥῆμα, συμβαίνουν τὰ κάτωθι: α') Ἐὰν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, τότε τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου μένει ἀμετάβλητον.

π.χ. φερ-έγγυος, φθιν-όπωρον, φιλ-άνθρωπος, φιλ-ανθής, λειψυδρία κλπ.

β') Ἐὰν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον, τότε τὸ θέμα τοῦ ρήματος προσλαμβάνει *ε, ο, ἢ ι'* π.χ. ρυψ-ο-κίνδυνος, φυγ-ό-δικος, ἐχ-έ-μυθος, ἀρχ-ι-τέκτων, ἀρχ-ι-εργάτης, ἀρχ-ι-συντάκτης κλπ.

Σημείωσις. Τὰ συνηρημένα εἰς -έω, ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον, τρέπουν τὸν χαρακτηριστὴρα *ε* εἰς *ο'* π.χ. φιλό-πονος, φιλό-τιμος (φιλέ-ω), μισο-γύνης (μισέ-ω) κλπ. Ἐὰν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, τότε ὁ χαρακτήρ *ε* ἀποβάλλεται, ὡς φιλ-άνθρωπος, φιλ-ανθής κλπ.

5. "Ακλιτα ὡς πρῶτον συνθετικόν.

§ 230. *Προθέσεις ὡς πρῶτον συνθετικόν.* Ἐκ τῶν προθέσεων αἱ *εἰς, πρὸς, περὶ* καὶ *ὑπὲρ* μένουσι ἀμετάβλητοι· π.χ. προσ-έρχομαι, προσ-βάλλω, εἰς-οδος, περὶ-φοβος, ὑπερ-έχω κλπ. Ἐκ τῶν λοιπῶν κυρίων προθέσεων, αἱ μὲν λήγουσαι εἰς φωνῆεν ὑφίστανται, ἐὰν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, ἐκθλιψιν (βλ. § 24), αἱ δὲ λήγουσαι εἰς σύμφωνον μένουσι ἀμετάβλητοι· π.χ. ἀνα-βαίνω, ἀντι-κρούω, ὑπ-άνθρωπος, διά-στασις, παρ-έλευσις, μετ-έχω, καθ-υβρίζω ὑπερ-έχω, ἐκ-τιμῶ κλπ.

§ 231. Τὸ *ν* τῶν προθέσεων *ἐν* καὶ *σύν*, πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων λέξεων, πάσχει τὰς ἐξῆς μεταβολάς:

α') Τὸ *ν* πρὸ τῶν οὐρανικῶν συμφώνων (*κ, γ, χ*) τρέπεται εἰς *γ'* π.χ. συγ-κρατῶ (συν-κρατῶ), συγ-γράφω (συν-γράφω), συγ-χωνεύω (συν-χωνεύω) κλπ.

β') Τὸ *ν* πρὸ τῶν χειλικῶν συμφώνων (*π, β, φ*) καὶ τοῦ *ψ* τρέπεται εἰς *μ'* π.χ. ἐμ-ποδίζω (ἐν-ποδίζω), ἐμ-βάπτω (ἐν-βάπτω), συμ-φορὰ (συν-φορὰ), συμ-πονῶ (συν-πονῶ), συμ-ψηφίζω (συν-ψηφίζω), ἐμ-ψυχώνω (ἐν-ψυχώνω) κλπ.

γ') Τὸ *ν* πρὸ τῶν συμφώνων *λ, ρ, μ* ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά. π.χ. συλ-λαμβάνω (συν-λαμβάνω), ἔλ-λειψις (ἐν-λειψις), συλ-λέγω (συν-λέγω), συρ-ράπτω (συν-ράπτω), συρ-ρέω (συν-ρέω), ἐμ-μένω (ἐν-μένω), συμ-μαθητής (συν-μαθητής), συμ-μερίζομαι (συν-μερίζομαι) κλπ.

Σημείωσις. Τὸ *ν* τῆς προθέσεως *ἐν* πρὸ τοῦ *ρ* συνήθως διατηρεῖται· π.χ. ἐν-ρῖνον ἀλλὰ καὶ ἔρ-ρῖνον.

δ') Το *ν* τῆς προθέσεως *σύν*, ἐὰν αὐτῇ συντεθῇ μὲ λέξιν ἀρχομένην ἀπὸ *σ*, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό, ἐὰν μετὰ τὸ *σ* ὑπάρξη φωνὴν· ἄλλως ἀποβάλλεται· π.χ. σύσ-σωμος (σύν-σωμος), συσ-σωρεύω (συν-σωρεύω), συσ-σίτιον (συν-σίτιον), συ-στρατιώτης (συν-στρατιώτης), συ-σκευάζω (συν-σκευάζω) κλπ.

Σημείωσις. Τὸ *ν* τῆς προθέσεως *ἐν* πρὸ τοῦ *σ* καὶ τοῦ *ξ* διατηρεῖται· π.χ. ἐν-σημον, ἐν-σώματος, ἐν-στασις, ἐν-ζυμος κλπ. Ἐνῶ τὸ *ν* τῆς προθέσεως *σὺν* πρὸ τοῦ *ξ* ἀποβάλλεται· π.χ. συζῶ (συν ζῶ), συζυγος (σύν-ζυγος) κλπ. Τῆς καταχρηστικῆς προθέσεως *πλὴν* τὸ *ν* πρὸ τοῦ *μ* ἀφομοιοῦται, ὡς πλημμελής.

Ἄσκησις. Νὰ γίνῃ ἡ σύνθεσις εἰς τὰ κάτωθι ζεύγη: Συν χέω, συν-κόπτω, ἐν-βάπτω, ἐν-φύσημα, ἐν-βλήμα, σύν-πνοια, παλιν-παις, συν-φωῶ, ἐν-γραφὴ, συν-χωρῶ, συν-γράφω, ἐν-ψυχος, σύν-μαχος, ἐν-μηνος, ἐν-μονή, συν-μερίζομαι, παν-μέγιστος, συν-ροή, συν-ραφή, ἐν-λειμμα, σύν-λογος, σύν-ληψις, συν-λαλητήριον, συν-λογίζομαι, ἐν-λόγιμος, συν-λαβή, συν-λυποῦμαι, συν-μετέχω, συν-μιγής, σύν-ραξις, ἐν-λιπής, ἐν-μεσος, ἐν-μισθος, συν-ιστῶ, συν-στατικόν, σύν-στοιχος, συν-γενής.

§ 232. **Ἐπιρρημα ὡς πρῶτον συνθετικόν.** Συνήθως τὰ ἐπιρρηματα μένουσιν ἀμετάβλητα· π.χ. εὐ-γενής, εὐ-μεγέθης, εὐ-ειδής, εὐ-θυμος, εὐ-χρηστος, ἀνω-φέρεια, ἐσώ-κλειστος, ἀρτι-μελής, ἀεί-μνηστος, ἀει-φυγία, ἀει-θαλής, παλαί-μαχος ἔξω σχολικός, παλιν-δρομῶ κλπ.

Ἐνίοτε ὁμως μετασχηματίζονται κατὰ τὸ τέλος εἰς *ε*, *ο*, ἢ *ι*· π.χ. ὀπισθο-φύλαξ (ὀπισθεν), ὀπισθό-βουλος, ὀπισθο-γεμής, ἀγγέ-μαχος (ἀγγι), ἐνδό-μυχος (ἔνδον), ἐνδο-κρινής κλπ.

Ὅμοιως λαμβάνονται ὡς πρῶτα συνθετικὰ καὶ τὰ ἐπιρρηματα τῶν ἀριθμητικῶν· π.χ. δις-έγγονος, δίσ-εκτος, τρις-ευτυχής, τρις-άθλιος, τετρακισ-χίλιοι, ἑκατοντακισ-μύριοι κλπ.

Τοῦ ἐπιρρηματος *πάλιν* τὸ τελικόν *ν* ὑφίσταται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὅ,τι καὶ τὸ *ν* τῶν προθέσεων *ἐν* καὶ *σύν* (βλ. § 231, α, β, γ, δ): π.χ. παλίμ-παις, παλίμ-ψηστος, παλιλ-λογία, παλίρροια κλπ.

§ 233. **Ἀχώριστα μόρια ὡς πρῶτον συνθετικόν.** Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

α') Τὸ *ἀ*, τὸ ὁποῖον, ἐνούμενον μετ' ἄλλων λέξεων, λαμβάνει τὰς ἑξῆς σημασίας: 1) **Στερητικὴν** (οὐχί, ἀνευ)· π.χ. ἄ-δολος, ἄ-καρπος, ἄ-γευστος, ἄ-κακος, ἄ-βέβαιος, ἄ-θάνατος, ἄ-θεος,

ἄ-νους κλπ. Ἐνίοτε λαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακῶς** π.χ. ἄ-μορφος (=ὁ ἔχων κακὴν μορφήν), ἄ-γενής κλπ.

Ἐάν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, ἐνίοτε παρεμβάλεται ἐν **ν'** π.χ. ἄ-ν-όμοιος, ἄ-ν-εργος, ἄ-ν-άξιος, ἄ-ν-ήλιος, ἄ-ν-αίτιος, ἄ-ν-έλπιστος, ἄ-ν-ηλεής κλπ., ἀλλὰ καὶ ἄ-όρατος, ἄ-εργος, ἄ-όριστος, ἄ-υλος, ἄ-ηδής κλπ.

2) **Ἀθροιστικὴν** (=ἅμα, μαζί) π.χ. ἄ-δελφός (=ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς δελφύος, μήτρας, προσερχόμενος), ἄ-κόλουθος (=ὁ ὁμοῦ μετ' ἄλλων βαδίζων), ἄ-θρόος κλπ.

3) **Ἐπιτατικὴν** (=πολύ) π.χ. ἄ-χανής (=ὁ πολὺ χαίνων, ὁ ἀπέραντος), ἄ-τενής (=λίαν τεταμένος) κλπ.

β') Τὸ **δυσ**, τὸ ὅποιοι ἔχει παρεμφερῆ σημασίαν πρὸς τὴν τοῦ **δύσκολος** ἢ **κακός** π.χ. δυσ-τυχής, δύσ-κολος, δύσ-βατος, δυσ-απόδεικτος, δυσ-θεράπευτος, δύσ-λυτος, δυσ-κατόρθωτος, δύσ-χρηστος, δυσ-αναλογία, δυσ-αρμονία, δυσ-οσμία κλπ.

γ') Τὰ μόρια **ἐρι**, **ζα**, τὰ ὅποια ἔχουν σημασίαν ἐπιτατικὴν π.χ. ἐρί-τιμος (=πολύτιμος), ζάπλουτος (=ὁ παρὰ πολὺ πλούσιος).

δ') Εἰς τὴν δημόδη γλῶσσαν ὑπάρχει ὡς ἀχώριστον μόριον τὸ **ξε**, προελθὸν ἐκ τῆς προθέσεως **ἐκ** (ἐξ) π.χ. ξε-βγάνω, ξε-χωρίζω, ξε-σκονίζω κλπ.

Σημείωσις. Στερητικὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ μόριον **νη** εἰς τὴν λέξιν **νηνεμία** (=χωρὶς ἄνεμον, γαλήνη).

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΝ

1. Ὄνομα ὡς δεῦτερον συνθετικόν

§ 234. α') Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικόν καὶ τὸ ὅλον σύνθετον παραμένῃ οὐσιαστικόν, συνήθως τὸ οὐσιαστικὸν μένει ἀμετάβλητον π.χ. ἀκρό-πολις, πετρ-έλαιον, ἀμφι-θέατρον, ἀτμό-πλοιοι, ἵππό-δρομος, σιδηρό-δρομος, προ-θάλαμος, στρατό-σφαιρα, ἄερ-αντλία, ὄρο-θεραπεία, ἄργο-ναύτης, καπν-εργάτης, ἀπό-δειξις, παρά-δοσις, διά-λυσις, οἰνό-πνευμα, διά-λυμα κλπ.

Ἐνίοτε ὁμως τὸ οὐσιαστικὸν μεταβάλλεται π.χ. ἄ-βουλία (βουλή), σκηνο-θεσία (θέσις), δικαιο-πραξία (πραξις), βιβλιο-κρισία (κρισις), παν-επιστήμιον (ἐπιστήμη), προ-άστειον (ἄστυ), θερ-

μο-κήπιον (κῆπος), ἡμι-τόνιον (τόνος), ποδό-σφαιρον (σφαῖρα), ραδιό-φωνον (φωνή), ὑπέρ-θυρον (θύρα) κλπ.

β') Ὄταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικὸν καὶ τὸ ὄλον σύνθετον γίνεται ἐπίθετον, τότε σπανίως τὸ οὐσιαστικὸν μένει ἀμετάβλητον, ὡς μακρό-χειρ, ἄ-ὑπνος, πάν-δημος, ἄ-σκοπος, ἄ-τοπος, περὶ-φροντις κλπ. συνήθως ὁμως μεταβάλλεται, προσλαμβάνον καταλήξεις **-ος, -ιος, -ης, -ων** π.χ. ἄ-ψυχος, κακό-πιστος, δι-ήμερος, ἄ-μορφος, πολύ-τεκνος, ἀξιό-πιστος, ἐπίσημος, παρα-θαλάσσιος, ἐπ-ουράνιος, ἐμ-φύλιος, ὑπερ-ούσιος, δυσ-τυχής, εὐ-τελής, περι-δεής, ὑπερ-μεγέθης, ἄ-φρων, σῶ-φρων, γαιο-κτῆμων κλπ.

γ') Οὐσιαστικά τινα, λαμβανόμενα ὡς δεύτερον συνθετικόν, μεταβάλλονται ἀνωμάλως: Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. Τὸ οὐσιαστικὸν **γῆ** ὡς δεύτερον συνθετικὸν γίνεται **-γειος** π.χ. ὑπό-γειος, ἀνώ-γειος, ἰσό-γειος, μεσό-γειος, ἔγ-γειος, ὑπέρ-γειος.

2. Τὸ οὐσιαστικὸν **ὄνομα** γίνεται **-ώνυμος** π.χ. ἄ-ν-ώνυμος, εὐ-ώνυμος, δυσ-ώνυμος, ὁμ-ώνυμος, περι-ώνυμος κλπ.

δ') Ὄταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, παραμένει ἀμετάβλητον π.χ. παν-άγαθος, ὑπερ-ὑψηλός, ἄ-πιστος, ἄ-γνωστος, ἄ-μεσος, ἔμ-μεσος, φιλ-αλήθης κλπ.

2. Ρῆμα ὡς δεύτερον συνθετικόν

§ 235. α') Ὄταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι ρῆμα, παραμένει ἀμετάβλητον, ἐὰν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις. π.χ. ἀνα-βαίνω, ὑπερ-βαίνω, ἀπο-βάλλω, ἔξ-έρχομαι, ἐκ-τείνω, προσ-τρέγω, ἀνα-δεικνύω, παρα-κωλύω, συν-τρίβω, συλ-λέγω κλπ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διατηρεῖται ἐνίοτε τὸ ρῆμα ἀμετάβλητον, καίτοι τὸ πρῶτον συνθετικὸν δὲν εἶναι πρόθεσις π.χ. καλο-πιάνω, καλο-τρώγω, μονιμο-ποιῶ νεκρο-φιλῶ κλπ.

β') Ὄταν μὲ δεύτερον συνθετικὸν ρῆμα σχηματίζεται ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον), προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ ρήματος αἱ ἑξῆς καταλήξεις: **-ος, -τος, -της** (οὐσιαστ.), **-ης** (ἐπίθετ.), **-ας** π.χ. καλλι-γράφος (γράφω), στυλο-γράφος (γράφω), δορυ-φόρος (φέρω), οἰκό-τροφος (τρέφω), ἀρχαιο-λόγος (λέγω), κεραινό-πληκτος (πλήσσω), θεο-φύλακτος (φυλάσσω), παντο-πώλης (πωλῶ), τελ-ώνης (ὀνοῦμαι), πολυ-νίκης (νικῶ), τμηματ-άρχης (ἄρχω),

δια-βάτης (βαίνω), ἐπι-στάτης (ἵστημι), προ-δότης (δίδω), εὐ-πει-θής (πειθω), εὐ-σεβής (σέβομαι), πολυ-παθής (πάσχω), δημο-φι-λῆς (φιλῶ), νομο-ταγής (τάσσω), προικο-θήρας (θηρῶ), ὄρνιθο-θήρας κλπ.

3. Ἄκλιτα ὡς δεύτερον συνθετικόν.

§ 236. Τὰ ἄκλιτα, λαμβανόμενα ὡς δεύτερον συνθετικόν, παραμένουν ἀμετάβλητα· π.χ. ὑπερ-άνω, ὑπο-κάτω, σύν-εγγυς, συν-άμα, ἔν-δεκα, ἔκ-τοτε κλπ.

ΝΟΘΑ ΣΥΝΘΕΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΑ

§ 237. Πολλάκις ὡς πρῶτον συνθετικόν δὲν τίθεται τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ μία πτῶσις αὐτοῦ ἢ τὸ θηλυκὸν ἢ οὐδέτερον γένος. Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται **νόθα**· π.χ. Ἑλλῆς-πον-τος (Ἑλλῆς πόντος), πασί-γνωστος (πᾶσι γνωστός), Νεά-πολις, νουν-εχῆς (νοῦν ἔχω) κλπ.

§ 238. **Παρασύνθετα** λέγονται τὰ παραγόμενα ἐξ ἄλλων λέξεων συνθέτων· π.χ. φιλοσοφία (ἐκ τοῦ φιλό-σοφος), στρατη-γία (ἐκ τοῦ στρατ-ηγός), μητροπολιτικός (ἐκ τοῦ Μητρο-πολίτης), γιγαντομαχία (ἐκ τοῦ γιγαντο-μάχος), ὄπλουργεῖον (ἐκ τοῦ ὄπλουργός), δημοσιογραφία (ἐκ τοῦ δημοσιο-γράφος) κλπ. Πλὴν τῶν ὀνομάτων σχηματίζονται καὶ ῥήματα παρασύνθετα ἐκ συν-θέτων ὀνομάτων μὲ πρῶτον συνθετικόν οὐχὶ πρόθεσιν· π.χ. δη-μοσιογραφῶ (ἐκ τοῦ δημοσιο-γράφος) κλπ.

Εἰς τὰ παρασύνθετα ὑπάγονται καὶ μερικαὶ λέξεις, ἀποτελού-μεναι ἀπὸ δύο συνεκφερομένας λέξεις, μὴ ἀποτελούσας ὅμως κα-νονικῶς μίαν σύνθετον λέξιν· π.χ. ἀνδραγαθία (ἀνήρ ἀγαθός), καλοκαγαθία (καλὸς-κάγαθός), ἔξωφρενικός (ἔξω φρενῶν), Στε-ρεολλαδίτης, Ἐρυθροσταυρίτης, καφεζυθεστιατόριον κλπ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 239. Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ βραχῦ φωνῆν **α, ε, ο**, κατὰ τὴν σύνθεσιν τρέπεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-στον εἰς μακρόν, ἦτοι :

α') Τὸ **α** καὶ **ε** ἐκτείνονται εἰς **η**, ἐνίοτε δὲ τὸ **ᾶ** καὶ εἰς **ᾷ**· π.χ. ἡμιον-ηγός (ἡμίονος + ἄγω), στρατ-ηγός (στρατός + ἄγω), λοχ-αγός (λόχος + ἄγω), σμην-αγός (σμήνος + ἄγω), ὄν-ηλάτης (ὄνος + ἐλαύνω), ποδ-ηλάτης (πούς + ἐλαύνω), κυν-ηγός (κύων + ἄγω), ἀργυρ-αμοιβός (ἄργυρος + ἀμείβω) κλπ.

Όταν ὅμως τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ σ ἢ F ἢ ὅταν τὸ ἀρχικὸν φωνῆεν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρόν, δὲν γίνεται ἔκτασις· π.χ. αἰχμ-άλωτος (αἰχμη + Φαλίσκομαι), πλοί-αρχος (πλοῖον + ἄρχω) κλπ.

β') Τὸ ο ἐκτείνεται εἰς ω εἰς τὰς ἐξῆς λέξεις: **ὄνομα, ὄλεθρος, ὀμαλός, ὄροφος, ὀβολός, ὀδύνη, ὄρος, ὀμνύω** καὶ εἰς τὰ παράγωγα τοῦ ρήματος ὀρύσσω, **ὀρύχος, ὀρυχεῖον, ὀρυχία**· π.χ. ἰδι-ώνυμος (ἴδιος + ὄνομα), ἔτερ-ώνυμος, ὀμ-ώνυμος, συν-ώνυμος, πολυ-ώνυμος, παν-ωλεθρία (ὄλεθρος, ἀλλὰ καὶ ἐξολόθρευσις), ἀν-ώμαλος, δι-ώροφος, πολυ-ώροφος, μον-ώβολον, ἀν-ώδυνος, ἀν-ωχύρωτος (καὶ ἀν-οχύρωτος), συν-ωμοσία, ὄρκ-ωμοσία, ἀνθρακ-ωρυχεῖον, χρυσ-ωρύχος κλπ. (ἀλλὰ δι-ορύσσω, ἐξορύσσω, ἐξ-όρυξις, δι-όρυξις) κλπ.

§ 240. Όταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίξη ἀπὸ ρ, τὸ δὲ πρῶτον συνθετικὸν τελειώνη εἰς βραχὺ φωνῆεν, διαπλασιάζεται τὸ ρ· π.χ. ἐπί-ρ-ρημα, ἐπι-ρ-ρεπής, ἐπι-ρ-ροή, κατα-ρ-ρέω, δια-ρ-ροή, ἐτοιμό-ρ-ροπος κλπ.

Σημειώσεις. Τὸ δίχρονον τῶν προθέσεων εἶναι βραχὺ.

§ 241. Προσέξατε εἰς τὸν τονισμὸν καὶ τὴν σημασίαν τῶν κάτωθι λέξεων, αἱ ὁποῖαι ὡς προπαροξύτοναι ἔχουν σημασίαν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον, ὡς παροξύτοναι δὲ σημασίαν ἐνεργητικὴν: Πρωτότοκος (=ὁ πρῶτος γεννηθεὶς) - πρωτοτόκος (ἢ γεννήσασα διὰ πρώτην φοράν), οἰκότροφος (=ὁ τρεφόμενος ἐν τῷ οἴκῳ) - οἰκοτρόφος (=ὁ τρέφων ἐν τῷ οἴκῳ), μητρόκτονος (=ὁ φονευθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς) - μητροκτόνος (=ὁ φονεύσας τὴν μητέρα), λαοπλάνος (=ὁ πλανῶν τὸν λαὸν) - ἀερόπλανον (=τὸ πλανώμενον ἐν τῷ ἀέρι), ἀνορθόγραφος (ὁ μὴ ὀρθῶς γεγραμμένος) - ἀνορθογράφος (=ὁ μὴ ὀρθῶς γράφων) κλπ.

Ἀσκήσεις. 1. Νὰ γίνῃ σύνθεσις εἰς τὰ κάτωθι ζεύγη: Ἄνα-ρησις, ἀνα-ρίπισις, ἀνα-ρίχησις, ἀνα-ροφῶ, ἀνα-ρωνύω, διά-ρηξις, δια-ρέω, δια-ρύθμισις, κατα-ράκτης, κατα-ρίπτω, κατὰ-ρους, ἀντι-ρησις, ἀντι-ροπος, ἀμφι-ροπος, ἀπο-ρέω, ἀπό-ρητος, ἀπό-ριμμα, ἀπο-ρίπτω, ἀπο-ρόφησις, ἐπι-ρίπτω, μετα-ρύθμισις, μελί-ρυτος, ἄ-ρωστος, ἐμπορο-ραφεῖον, ἡμι-ραγής, ἄ-ρυσμος.

2. Εἰς τὰς κάτωθι συνθέτους λέξεις νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ παῦλα διὰ τοῦ ο ἢ τοῦ ω: ἀν-νυμος, εὐ-νυμος, δυσ-νυμος, μον-ροφος, τετρα-ροφος, ἕξα-ροφος, δι-βολον, λιγνιτ-ορυχεῖον, σμυριδ-ορυχεῖον, τυμβ-ρύχος, ὑπ-ρεια, δι-ρυξ, ἰδι-νυμος, ὀμ-νυμος, ἔτερ-νυμος, περι-νυμος, παν-λεθρία, κοπ-νύμιον, χρυσ-ορύχος, φρεατ-ορύχος, ὄρκ-μοσία, ἀν-χύρωτος, ἐπ-δυνος, ἐξ-λόθρευσις.

§ 242. ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΩΝ ΕΧΟΥΣΩΝ ΤΟ ΔΙΧΡΟΝΟΝ
ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΗΣ ΜΑΚΡΟΝ (*)

*Αθλος	Καρυᾶτις	πυρίτις
αἰσχύνη (-ῦναι)	κλίμα	
ἄξινη (-ῖναι)	κλίμαξ	Ρᾶξ (ρᾶγες)
ἄσθμα	κλίνη (-ῖναι)	ρῖγος
ἄσμα	κνῖσα	ρῖς (ρῖνες)
	κρᾶμα	ρῖψις
βιταμίνη (-ῖναι)	κρᾶσις	
βλάξ (-ᾶκες)	κροῖμα	Σῖτος
	κῦμα	σκνῖψ (σκνῖπες)
Γροῖπος	κῦρος (τό)	σκῦρον-σκῦρα
γροῖφος	Κῦρος	Σκῦρος
γυροῖνος		σμίλη (σμίλαι)
γῦρις	Λίρα (λίραι)	στίφος
γῦρος	λύπη (λύπαι)	στῦλος
γύψ (γῦπες)		στῦψις
	Μᾶζα	σῦκον
Δᾶς (δᾶδες)	μᾶλλον	σῦριγξ
διᾶκος	μῖγμα (μειῖγμα)	Σῦρος (ἡ νῆσος)
δίνη (δῖναι)	μῖξις (μειῖξις)	σφρῖγος
δραμα	μῖμος	σφῦρα
δράσις	μῖσος	σχῖνος
δράστης (δραῖσται)	μῦθος	
δυναμίτις	Νᾶμα	Τοξίνη (-ῖναι)
	νάνος	τροῖμμα
Εὐθύνη (-ῦναι)	νεᾶνις	τροῖψις
ἐχῖνος	νίκη (νῖκαι)	τροῖπα
		τῦφος
Ζῦθος	Ἐῦσις	
ζύμη (ζῦμαι)	ξῦσμα	*Υλη (ῦλαι)
Θλίψις	Πίδαξ	Φροῖξος
θροῦλος	πίλος	φῦλον
θῦμα	πλύμα	(φουσιο)δίφης (-ῖφαι)
	πνῖξις	
*Ἰλη (ῖλαι)	προᾶγμα	Χροῖσις
ἴρις	προᾶξις	χοῖσμα
ἴς (ἴνες)	προᾶος	χῦμα
*Ἴσις	προῖγκιψ	
	προῖγος	ψῦξις
Καζῖνον	προῖσμα	ψῦχος

(*) Εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα δὲν συμπεριελήφθησαν αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς κανόνας, ἀναφερομένους εἰς τὴν γραμματικὴν. Ἐπομένως αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάγονται εἰς τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς οὔτε ἀναγράφονται εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα, ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης βραχύ.

§ 243. ΠΙΝΑΞ ΟΜΟΗΧΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΟΝ
ΣΗΜΑΣΙΑΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΝ

- Ἄρμα** (τὸ) = τὸ πολεμικὸν ἄρμα.
Βρωτὸς = ὁ θνητός.
Δεῖγμα (τὸ) = τὸ ὑπόδειγμα·
 δεῖγμα γραφῆς κλπ.
Διάλειμμα (τὸ) = ἡ διακοπὴ ἐργασίας.
Ἐγγειος = ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν γῆν (ἔγγειος πρόσσόδος).
Ἐγχείρησις (ἡ) = ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις.
Εἰς· πρόθεσις.
Ἐν· πρόθεσις
Θήρα (ἡ) = τὸ κυνήγιον.
Θίγω = ἐγγίζω.
Ἰδιότης (ἡ) = τὸ γνῶρισμα.
Ἴλη (ἡ) = μονὰς ἵππου.
Κενὸς = ἄδειος.
Κιλὸν (τὸ) = μονὰς βάρους, τὸ χιλιόγραμμον.
Κίων (ὁ) = ὁ στῦλος.
Κλείνω = κλείω.
Κλήμα (τὸ) = τὸ δενδρῦλλον τῆς ἀμπέλου.
Κλήσις (ἡ) = ἡ πρόσκλησις.
Κόμη (ἡ) = τὰ μαλλιά.
Κῆτος (τὸ) = ἑδροβίον θηλαστικόν.
Ἄρμα (τὸ) συνήθως εἰς τὸν πληθυντικὸν **τὰ ἄρματα** = τὰ ὅπλα γενικῶς.
Βρωτὸς = ὁ ἐδώδιμος, φαγώσιμος.
Δῆγμα (τὸ) = τὸ δάγκωμα.
Διάλυμα (τὸ) = ἡ διάλυσις
Ἐγκυος = ἡ ἐγκυμονοῦσα γυνή.
Ἐγχείρησις (ἡ) = ἡ παράδοσις εἰς χεῖρας τινός.
Εἰς· ἀριθμητικόν.
Ἐν· ἀριθμητικόν.
Θύρα (ἡ) = ἡ πόρτα.
Θήγω = ἀκονίζω.
Ἰδιότης (ὁ) = ὁ ἀπλοῦς πολίτης, ὁ μὴ κατέχων δημοσίον ὑπούργημα.
Ἵλη (ἡ) = ἡ οὐσία.
Καινὸς = καινουργής.
Κοιλὸν (τὸ) = μονὰς ὄγκου, ζωρητικότητος.
Κύων (ὁ) = ὁ σκύλος.
Κλίνω = μεταβάλλω θέσιν, μορφήν· μτφρ. ρέπω.
Κλίμα (τὸ) = ἡ ἀτμοσφαιρικὴ κατάστασις χώρας τινός.
Κλίσις (ἡ) = ἡ μεταβολὴ θέσεως, μορφῆς· μτφρ. ροπή.
Κώμη (ἡ) = συνοικισμὸς μεγαλύτερος χωρίου.
Κύτος (τὸ) = τὸ κοίλωμα τοῦ θώρακος, δοχείον, ἰδίᾳ δὲ τοῦ πλοίου.

Κόμμα (τὸ) = τὸ τεμάχιον, τὸ τμήμα, ἢ πολιτικὴ μερὶς, τὸ σημεῖον στίξεως.

Κτήσις (ἡ) = ἡ ἀπόκτησις.

Κτήτωρ = ὁ κάτοχος, ὁ ἰδιοκτήτης.

Λήψις (ἡ) = τὸ λαμβάνειν.

Λιμὸς (ὁ) = ἡ πείνα.

Λίρα (ἡ) = τὸ νόμισμα.

Λίτρα (ἡ) = ἡ μονὰς μετρήσεως.

Ὅρος (ὁ) = ἡ διάταξις.

Παῖδιον (τὸ) = τὸ παιδί.

Παράληψις (ἡ) = ἡ παραλαβή.

Πείνα (ἡ) = ἡ ἐπιθυμία πρὸς λήψιν τροφῆς.

Πήρα (ἡ) = σάνκος μικρός, ταγάρι.

Πόμα καὶ **πῶμα** (τὸ) = τὸ ποτόν.

Πῶλος (ὁ) = τὸ νεογνὸν ἵππου, ὄνον· πουλάρι.

Πῶρος (ὁ) = ὁ πῶρος λίθος, πωρόλιθος.

Σορὸς (ἡ) = τὸ φέρετρον καὶ ὁ νεκρός.

Στίχος (ὁ) = σειρὰ προσώπων, πραγμάτων· ἰδίως ἐπὶ ποιημάτων.

Σύρος (ὁ) = ὁ κάτοικος τῆς Συρίας.

Τείνω = τεντώνω, ἀπλώνω.

Κῶμα (τὸ) = ληθαργικὴ παθολογικὴ κατάστασις.

Κτίσις (ἡ) = τὸ κτίσιμον

Κτίτωρ = ὁ κτίσας, ὁ ἰδρυτής.

-λειψις (ἐν συνθέσει) = ἡ παράλειψις.

Λοιμὸς (ὁ) = ἡ μολυσματικὴ θανατηφόρος νόσος.

Λύρα (ἡ) = ἔγχορδον ὄργανον.

Λύτρα (τὰ) = τὰ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλώτων διδόμενα χρήματα.

Ὅρος (τὸ) = ὕψωμα ἄνω τῶν 500 μέτρων.

Πεδίον (τὸ) = ἡ πεδιάς.

Παράλειψις (ἡ) = ἡ ἀποσιώπησις.

Πίννα (ἡ) = θαλάσσιον ὄστρακον.

Πεῖρα (ἡ) = ἡ ἐμπειρία.

Πῶμα (τὸ) = σκέπασμα, βούλωμα δοχείου.

Πόλος (ὁ) = ὁ πόλος τῆς γῆς, πόλος μαγνήτου.

Πόρος (ὁ) = πόρος ἀγγείου, ἐπιδερμίδος κλπ., εἰσόδημα.

Σωρὸς (ὁ) = ὄγκος πραγμάτων

Στοιχος (ὁ) = ἡ σειρὰ, ἡ γραμμή.

Σῦρος (ἡ) = τὸ ὄνομα τῆς νήσου.

Τίνω = πληρώνω (ἀποτίνω).

Τειχος (τὸ) = κτιστὸν ὀχύρωμα ὑψηλόν· τὰ τείχη τῶν φρουρίων.

Τόνος (ὁ) = ἡ ὕψωσις ἤχου τινός, τὸ σημεῖον τὸ τιθέμενον ἐπὶ τῆς τονιζομένης συλλαβῆς κλπ.

*Υν(ν)ιον (τὸ) = τὸ σιδηροῦν ἄκρον τοῦ ἀρότρου.

Υἱός (ὁ) = τὸ τέκνον.

Φύλλον (τὸ) = τὸ φύλλον δένδρου, βιβλίου κλπ.

Χῆρος (ὁ) = ὁ στερηθεὶς τῆς συζύγου του.

Χίος (ἡ) = τὸ ὄνομα τῆς νήσου.

Χρησις (ἡ) = ἡ χρησιμοποίησις.

Χρησιτὸς (ὁ) = ὁ δυνάμενος νὰ χρησιμοποιηθῆ, εὐχρηστος· ὁ ἀγαθός, ὁ ἔντιμος.

Τοῖχος (ὁ) = ὁ κοινὸς τοῖχος.

Τόννος (ὁ) = μέτρον βάρους.

*Ηνιον (τὸ) = ὁ ἀπὸ τοῦ χαλικοῦ ἱμάς, τὸ γκέμι.

*Ινιον (τὸ) = τὸ ἄνω τοῦ αὐχένου μέρος τῆς κεφαλῆς.

*Ιὸς (ὁ) = τὸ δηλητήριο.

Φῦλον (τὸ) = τὸ γένος.

Χοῖρος (ὁ) = τὸ γουροῦνι.

Χίος (ὁ, ἡ) = ὁ κάτοικος τῆς Χίου.

Χρῆσις (ἡ) = ἡ ἐπάλειψις.

Χρησιτὸς = ὁ κεχρισμένος.

§ 244. ΠΙΝΑΞ ΔΑΣΥΝΟΜΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

ἄβροδς	Ἐκάβη	ἕως	ἱστορία
ἄγιος	ἕκαστος	Ἡβη	ἱστός
ἄγνός	Ἐκάτη	ἠγεμὼν	Ἰδός
Ἄιδης	ἔκουσιος	ἠδονή	ὀδοιπόρος
ἄδρός	Ἐκτωρ	ἠλικία	ὄθεν
αἷμα	ἔκων	ἠλιος	ὄλος
Αἷμος	Ἐλβετία	ἡμέρα	ὀμαλός
αἵρεσις	Ἐλένη	ἡμεροσ	ὀμάς
ἄλας	ἔλιγμός	ἡμισυς	ὀμήγυρις
ἄλιεύς	ἔλιξ	ἠνίον	Ὀμηρος
Ἄλικαρνασσός	ἔλικος	ἠπαρ	ὀμιλος
ἄλμα	ἔλκω (-ύω)	Ἡρα	ὀμιλῶ
ἄλμυρός	Ἐλλάς	Ἡρακλῆς	ὀμίγλη
ἄλυσις	Ἐλλη	Ἡράκλειον	ὀμοιος
ἄλωνίζω	Ἐλλην	Ἡρόδοτος	ὀμοῦ
ἄλωσις	Ἐλλήσποντος	Ἡρώ	ὀμως
ἄμα	ἔλος	Ἡρώδης	ὀπλή
ἄμαξα	ἔνεκα	ἠρώς	ὀπλον
ἄμαρτάνω	ἐνώνω	Ἡσίοδος	ὀπου
ἄμιλλα	ἔξις	ἠσυχος	ὀπως
ἄπαλός	ἔξις	ἠττα	ὀρασις
ἄπαξ	ἐορτή	ἠφαιστειον	ὀρίζω
ἄπλοῦς	ἔπομαι	Ἡφαιστος	ὀριον
ἄπλώνω	ἔρμα	Ἰδρώ	ὀρκος
ἄρμα	ἔρμαιον	ἰδρὼς	ὀρμή
ἄρμόδιος	ἔρμηνεύω	ἰέραξ	ὀρμος
ἄρμόζω	Ἐρμῆς	ἰερὸς	ὀρμῶ
ἄρμονία	ἔρμητικῶς	ἰκανός	ὀρος (ὀ)
ἄρμοστής	Ἐρμιόνη	ἰκέτης	ὀσάκις
ἄρπάζω	Ἐρρῆκος	ἰκετεύω	ὀσιος
ἄψις (ἦ)	ἔρω	ἰλαρός	ὅταν (ὅτε)
ἄψυς (ὀ)	ἔσπερα	ἰμάς	ὅτι
ἔβδομάς	ἔστία	ἰμάτιον	ὅτως
Ἐβραῖος	ἔστιατόριον	ἰνα	Ὡδε
ἔδρα	ἔταιρεία	Ἰππόλυτος	ὦρα
ἔδώλιον	ἔταῖρος	ἵππος	ὦραῖος
εἴλωσ	ἔτερος	ἵπταμαι	ὦρμος
εἴμαρμένη	ἔτομος	ἵσταμαι	ὠστε
εἰρκτή	εὐρίσκω	ἵστιον	

Σημείωσις. Ὅμοιος δασύνονται καὶ αἱ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραγόμεναι λέξεις, ὡς ἄμαρτάνω (ἄμαρτία, ἄμαρτωλός, ἄμαρτημα), ἐνώνω (ἔνωσις, ἐνωτικός) κλπ.

§ 245. ΠΙΝΑΞ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ἄγω (=ὀδηγῶ)· παρατ. ἤγον, ἄορ. β' ἤγαγον, παρακ. ἔχω ἀγάγει. ἄγομαι, ἄορ. ἤχθην, παρακ. ἔχω ἀχθῆ, μετοχ. -ηγμένος.

ἄναρρυνύω (=δυναμώνω)· ἄορ. α' ἀνέρρωσα, παρακ. ἔχω ἀναρρώσει.

ἄπεβίωσα· βλέπε ἀποθνήσκω.

ἄποδιδράσκω (=δραπετεύω)· εὐχρηστος ὁ ἄορ. α' ἀπέδρασα καὶ οἱ ἕξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι, ἔχω ἀποδράσει κλπ.

ἄποθνήσκω· ἄορ. α' ἀπεβίωσα καὶ β' ἀπέθανον, παρακ. ἔχω ἀποβιώσει καὶ ἀποθάνει.

ἄπόλλυμι (=χάνω)· εὐχρηστος ὁ ἔνεργ. ἄορ. α' ἀπόλεσα καὶ ὁ παθητ. ἄορ. α' ἀπολέσθην, ὡς καὶ οἱ ἕκ τούτων παραγόμενοι χρόνοι, θὰ ἀπολέσω, θὰ ἀπολεσθῶ, ἔχω ἀπολέσει, ἔχω ἀπολεσθῆ κλπ.

ἄρέσκω· παρατ. ἤρεσκον, ἄορ. α' ἤρεσα, παρακ. ἔχω ἀρέσει.

ἀυξάνω· παρατ. ἠύξανον, ἄορ. α' ἠύξησα, παρακ. ἔχω ἀυξήσει, παθητ. ἄορ. α' ἠυξήθην, παρακ. ἔχω ἀυξηθῆ.

ἄφηνω καὶ **ἀφίνω**· παρατ. ἄφηνον καὶ ἄφινον, ἄορ. ἄφησα, παρακ. ἔχω ἀφήσει, παθητ. ἄορ. α' ἀφέθην, παρακ. ἔχω ἀφεθῆ, μετοχ. παρακ. ἀφημένος.

ἄφικνοῦμαι (=φθάνω)· παθητ. ἄορ. α' ἀφίχθην καὶ μέσος ἄορ. β' ἀφικόμην, παρακ. ἔχω ἀφίχθῆ, μετοχ. παρακ. ἀφικμένος.

βάλλω (=ἐξακοντίζω, ρίπτω, κτυπῶ, θέτω)· παρατ. ἔβαλλον, ἔνεργ. ἄορ. β' ἔβαλον, παθητ. ἄορ. α' ἐβλήθην, παρακ. ἔχω βληθῆ, μετοχ. παρακ. βεβλημένος.

βλέπω· ἄορ. β' εἶδον καὶ α' ἐν συνθέσει ἔβλεψα, παρακ. ἔχω ἴδει, ἔχω (παρα)βλέψει, παθητ. ἄορ. α' ἐβλέφθην (ἐν συνθέσει), παρακ. ἔχω (παρα)βλεφθῆ.

Γηράσκω· παρατ. ἐγήρασκον, ἄορ. α' ἐγήρασα, παρακ. ἔχω γηράσει.

Γίνομαι· παρατ. ἐγινόμην, μέσ. ἄορ. β' ἐγενόμην καὶ ἔνεργ. ἄορ. α' ἔγινα, παρακ. ἔχω γίνει.

Γιγνώσκω (συνήθως ἐν συνθέσει)· παρατ. ἀνεγίγνωσκον, ἄορ.

ἀ' ἀνεγνώσα, παρακ. ἔχω ἀναγνώσει, παθητ. ἄορ. *ἀ' ἀνεγνώσθην*, παρακ. ἔχω ἀναγνώσθῃ, μετοχ. παρακ. ἀνεγνώσμενος.

Δάκνω (=δαγκάνω)· ἄορ. *ἀ' ἔδηξα*, παρακ. ἔχω δήξει, παθ. ἄορ. *ἀ' ἐδήχθην*, παρακ. ἔχω δηχθῆ.

Δεῖ (=πρέπει)· εὐχρηστος ὁ ἄορ. *ἀ' εἰς τὸ γ' ἐνικὸν* πρόσωπον *ἐδέησε*.

Δεικνύω· παρατ. ἐδείκνυον, ἄορ. *ἀ' ἔδειξα*, παρακ. ἔχω δείξει, παθητ. ἄορ. ἐδείχθην, παρακ. ἔχω δειχθῆ, μετοχ. παρακ. δεδειγμένος.

Δέρω· παρατ. ἔδερον, ἄορ. *ἀ' ἔδειρα*, παθητ. ἄορ. *β' ἐδάριον*, παρακ. ἔχω δαρῆ, μετοχ. παρακ. δεδαρμένος.

Δίδω· παρατ. ἔδιδον, ἄορ. *ἀ' ἔδωσα*, καὶ *ἔδωκα*, παρακ. ἔχω δώσει, παθ. ἄορ. *ἀ' ἐδόθην*, παρακ. ἔχω δοθῆ, μετοχ. παρακ. δεδομένος.

Διεβίωσα· (βλέπω ζῶ)

Δύναμαι· παρατ. ἠδυνάμην, παθητ. ἄορ. *ἀ' ἠδυνήθην*, παρακ. ἔχω δυνηθῆ.

Ἐγείρω (=σηκώνω)· παρατ. ἠγειρον, ἄορ. *ἀ' ἠγειρα*, παρακ. ἔχω ἐγείρει, παθητ. ἄορ. *ἀ' ἠγέρθην*, παρακ. ἔχω ἐγερεθῆ.

Ἐλαύνω (=ἀπελαύνω, προελαύνω, ἐν συνθέσει)· παρατ. ἠλαυνον, ἄορ. *ἀ' ἠλασα*, παθητ. ἄορ. *ἀ' ἠλάθην*, (προήλαυνον, προήλασα, ἀπήλασα, ἀπηλάθην κλπ.).

Ἐντέλλομαι (=δίδω διαταγὴν, παραγγελίαν)· εὐχρηστος ὁ ἐνεστὼς καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου *ἐντεταλμένος*.

Εὕρισκω· παρατ. εὕρισκον, ἄορ. *β' εὔρον*, παρακ. ἔχω εὔρει, παθητ. ἄορ. *ἀ' εὔρέθην*, παρακ. ἔχω εὔρεθῆ, μετοχὴ παρακ. εὔρημένος.

Ἔχω· παρατ. εἶχον, ἄορ. *β' ἔσχον* (ὑποτακτικὴ κλπ. ἐν συνθέσει μετὰ προθέσεων κατὰ, παρὰ, ἀπὸ κλπ. νὰ παράσχω, μετοχὴ ὁ παρασχών), μέλλ. στιγμ. θὰ παράσχω (ἐνίοτε καὶ θὰ παρῆξω), παρακ. ἔχω παρᾶσχει, παθητ. ἄορ. *ἀ' ἐν συνθέσει*: κατέσχέθην, παρεσχέθην, παρακ. ἔχω παρασχεθῆ, μετοχὴ παρακ. παρσχημένος.

Ζευγνύω· παρατ. ἐζεγγνυον, ἄορ. *ἀ' ἔξευξα*, παρακ. ἔχω ζεύξει, παθητ. ἄορ. *ἀ' ἐζεύχθην*, παρακ. ἔχω ζευχθῆ, μετοχ. παρακ. ἐζευγμένος.

Ζώνω ὁμαλόν, παθ. ἄορ. α' ἐζώσθην, παρακ. ἔχω ζωσθῆ, μετοχ. παρακ. ἐζωσμένος.

Ζῶ παρατ. ἔζων, ἄορ. α' ἔζησα καὶ ἐβίωσα (ἐν συνθέσει μετὰ τῆς διὰ καὶ ἀπό, διεβίωσα), παρακ. ἔχω ζήσει, ἔχω διαβιώσει.

Θέλω παρατ. ἤθελον, ἄορ. α' ἠθέλησα, παρακ. ἔχω θελήσει.

Θέτω ὁμαλόν, παθητ. ἄορ. α' ἐτέθην παρακ. ἔχω τεθῆ, μετοχ. παρακ. τεθειμένος.

Ἴστω καὶ ἱστάνω ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων παρὰ κατὰ, σύν, ἐπί' π.χ. παριστῶ καὶ παριστάνω, παρατ. παρίστων καὶ παρίστανον, ἄορ. παρέστησα (καὶ ἀπλοῦν ἔστησα), παρακ. ἔχω παραστήσει' παριστῶμαι καὶ παριστάνομαι, ἄορ. α' παρεστάθην (καὶ ἀπλοῦς ἐστάθην), παρακ. ἔχω παρασταθῆ (βλ. καὶ ἴσταμαι).

Κάθημαι παρατ. ἐκαθήμην, ἄορ. α' ἐκάθησα, παρακ. ἔχω καθήσει.

Καθίζω (ὡς ἀμετάβατον=κάθημαι καὶ ὡς μεταβατικόν=ἀναγκάζω τινὰ νὰ καθίσῃ), παρατ. ἐκάθιζον, ἄορ. α' ἐκάθισα, παρακ. ἔχω καθίσει, μετοχ. καθισμένος (ἀμεταβάτως).

Σημείωσις. Οἱ τύποι ἐκάθησα - ἐκάθισα, θὰ καθήσω - θὰ καθίσω, ἔχω καθήσει - ἔχω καθίσει γράφονται μὲ *η*, ὅταν ἡ σημασία εἶναι ἀμετάβατος· π.χ. ἐκάθησα (μόνος μου) εἰς τὸ τραπέζι, θὰ καθήσω (μόνος μου) εἰς τὴν θέσιν μου· γράφονται δὲ μὲ *ι*, ὅταν ἡ σημασία εἶναι μεταβατική· π.χ. τὸν ἐκάθισα στὸ σκαμνί, θὰ σὲ καθίσω κάτω.

Καλῶ (-έω) ὁμαλόν, παθητικός ἄορ. α' ἐκλήθην, παρακ. ἔχω κληθῆ, μετοχ. παρακ. κελημένος.

Κάμνω παρατ. ἔκαμνον, ἄορ. β' ἔκαμον, παρακ. ἔχω κάμει, μετοχ. παρακ. μέσης φωνῆς καμωμένος.

Καταναλίσκω παρατ. κατηνάλισκον, ἄορ. α' κατηνάλωσα, παρακ. ἔχω καταναλώσει, παθητ. ἄορ. α' κατηναλώθην, παρακ. ἔχω καταναλωθῆ, μετοχὴ παρακ. κατηναλωμένος.

Καταχρῶμαι παρατ. κατεχρώμην, παθητ. ἄορ. α' κατεχράσθην, παρακ. ἔχω καταχρασθῆ.

Λαμβάνω ὁμαλόν, ἐνεργ. ἄορ. β' ἔλαβον, παρακ. ἔχω λάβει. παθητ. ἄορ. α' ἐλήφθην, παρακ. ἔχω ληφθῆ, μετοχ. παρακ. εἰλημμένος.

Λανθάνω (=διαφεύγω τὴν ποσοχὴν)· ἄορ. β' ἔλαθον, παθ. ἄορ. α' ἔλανθάσθην, παρακ. ἔχω λανθασθῆ, μετοχ. παρακ. λε- λανθασμένος.

Λέγω· ἄορ. β' εἶπον, παρακ. ἔχω εἴπει, ἄορ. α' ἔλεξα ἐν συνθέσει (συνέλεξα, παρακ. ἔχω συλλέξει), παθητ. ἄορ. α' ἔλε- χθην, παρακ. ἔχω λεχθῆ, μετοχ. παρακ. εἰρημένος, λελεγμένος (ἐκλελεγμένος) καὶ εἰλεγμένος (συνειλεγμένος).

Δείπω· ὁμαλόν, ἄορ. α' ἔλειψα, καὶ β' ἔλιπον, παθητ. ἄορ. α' ἔλείφθην, μετοχὴ παρακ. λειμιμένος.

Μαίνομαι (=κυριεύομαι ὑπὸ μανίας, ὀργῆς)· παρατ. ἐμαι- νόμην, παθητ. ἄορ. β' ἐμάνην (συνήθως μετὰ τῆς ἐξ, ἐξεμά- νην), παρακ. ἔχω μανῆ.

Μειγνύω καὶ **μιγνύω** (συνηθέστατον μετὰ τῆς προθέσεως ἀνά)· παρατ. ἐμείγνυον, ἄορ. α' ἔμειξα, παρακ. ἔχω μείξει, παθ. ἄορ. α' ἐμείχθην, παρακ. ἔχω μειχθῆ, μετοχ. παρακ. μεμειγμένος.

Οἶδα (=γνωρίζω)· εὐχρηστον τὸ τρίτον ἐνικὸν εἰς τὰς φράσεις **Κύριος οἶδε καὶ τὶς οἶδε**.

Ὀλισθαίνω (=γλιστρῶ)· ἄορ. α' ὠλίσθησα, παρακ. ἔχω ὀλισθήσει.

Ὅμνῶ (=ὀρκίζομαι)· ἄορ. α' ὄμοσα, παρακ. ἔχω ὀμόσει.

Πέπρωται· γ' ἐνικὸν πρόσωπον παρακειμένου μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος τοῦ ἀχρήστου ρήματος **πῶρω**· εὐχρηστον καὶ τὸ γ' ἐνικὸν τοῦ ὑπερσυντελικοῦ **ἐπέπρωτο** καὶ **εἶναι, ἦτο πεπρω- μένον** (οὐσιαστικὸν τὸ πεπρωμένον).

Πηγαίνω· ἄορ. α' ἐπῆγα, μέλλ. στιγμ. θὰ ὑπάγω, παρακ. ἔχω ὑπάγει.

Πίνω· παρατ. ἔπινον, ἄορ. β' ἔπιον, παρακ. ἔχω πῖει, παθητ. ἄορ. α' ἐπόθην, παρακ. ἔχω ποθῆ.

Πίπτω· παρατ. ἔπιπτον, ἄορ. β' ἔπεσον, παρακ. ἔχω πέσει. Τῆς μέσης φωνῆς τύποι τινὲς μετὰ τῆς προθέσεως ἐκ' ἐκπίπτε- ται, ἐκπίπτονται, ἐξεπέσθη - ἐξεπέσθησαν, ἔχει ἐκπεσθῆ, ἔχουν ἐκπεσθῆ κλπ.

Πλήττω καὶ **πλήσσω**· παρατ. ἐπληττον, ἄορ. α' ἐπλήξα, παρακ. ἔχω πλήξει, παθητ. ἄορ. α' ἐπλήχθην καὶ β' ἐπλήγην, παρακ. ἔχω πληχθῆ καὶ πληγῆ. Μετὰ τῶν προθέσεων **ἐκ** καὶ **κατὰ** ὑπάρχει καὶ παθ. ἄορ. β' ἐξεπλάγην, κατεπλάγην, παρακ. ἔχω ἐκπλαγῆ, μετοχ. παρακ. ἐκπεπληγμένος.

Ρηγνύω· εὐχρηστον ἐν συνθέσει ἐκρηγνύω, διαρρηγνύω· παρατ. διερρήγνυον, ἄορ. α' διέρρηξα, παρακ. ἔχω διαρρήξει, παθητ. ἄορ. α' διερρήχθην καὶ β' διερράγην, παρακ. ἔχω διαρρηχθῆ καὶ διαρραγῆ, μετοχ. παρακ. διερρηγμένος.

Σβήνω καὶ σβύνω· ὁμαλόν, παθητ. ἄορ. α' ἐσβέσθην, παρακ. ἔχω σβεσθῆ, μετοχ. παρακ. ἐσβεσμένος.

Σέβομαι· παρατ. ἐσεβόμην, παθητ. ἄορ. α' ἐσεβάσθην, παρακ. ἔχω σεβασθῆ.

Τείνω· ὁμαλόν, παθητ. ἄορ. α' ἐτάθην, παρακ. ἔχω ταθῆ, μετοχὴ παρακ. τεταμένος.

Τίδεμαι· παθητ. ἄορ. α' ἐτέθην, παρακ. ἔχω τεθῆ, μετοχ. παρακ. τεθειμένος.

Τίκτω (=γεννῶ)· εὐχρηστοὶ ὁ ἐνεργ. ἄορ. β' ἔτεκον καὶ ὁ παθ. ἄορ. α' ἐτέχθην, παρακ. ἔχω τεχθῆ.

Τρέφω· ἐνεργ. ἄορ. α' ἔθρεψα, παρακ. ἔχω θρέψει, παθητ. ἄορ. β' ἐτράφην, παρακ. ἔχω τραφῆ, μετοχὴ παρακ. τεθραμμένος.

Τρώγω· ἐνεργ. ἄορ. β' ἔφαγον, παρακ. ἔχω φάγει, παθητ. ἄορ. α' ἐφαγώθην, παρακ. ἔχω φαγωθῆ, μετοχ. παρακ. φαγωμένος.

Τυγχάνω· ἄορ. β' ἔτυχον, παρακ. ἔχω τύχει· τὸ μέσον ἐν συνθέσει μετὰ τῆς **ἐπί**, ἐπιτυγχάνομαι, παθητ. ἄορ. α' ἐπετεύχθη, παρακ. ἔχει ἐπιτευχθῆ.

Ὑπόσχομαι· παρατ. ὑπεσχόμην, παθητ. ἄορ. α' ὑπεσχέθην, παρακ. ἔχω ὑποσχεθῆ, μετοχ. παρακ. ὑπεσχημένος.

Φεύγω· ἐνεργ. ἄορ. β' ἔφυγον, παρακ. ἔχω φύγει. Τὸ μέσον ἐν συνθέσει μετὰ τῆς **ἀπό**, ἀποφεύγομαι, παθ. ἄορ. α' ἀπεφεύχθη, παρακ. ἔχει ἀποφευχθῆ.

Φρέω· εὐχρηστος μόνον ὁ ἄορ. α' **εἰς-έφρησα** καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι, παρακ. ἔχω εἰσφρήσει.

Χαίρω· παρακ. ἔχαιρον, παθητ. ἄορ. β' ἐχάρην, παρακ. ἔχω χαρῆ.

Χρίω (=ἀλείφω)· ὁμαλόν, παθ. ἄορ. α' ἐχρίσθην, παρακ. ἔχω χρισθῆ, μετοχ. παρακ. κεχρισμένος.

Ὠθέω- ὠθῶ· ὁμαλόν, παθ. ἄορ. α' ὠθήθην καὶ ὠσθην (ἐξώσθην), παρακ. ἔχω ὠθηθῆ καὶ ἔχω ἐξωσθῆ.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦ. Α΄.	Φθόγγοι, γράμματα καὶ διαίσεις αὐτῶν . . .	Σελ. 3
	Δίφθογγοι	» 5
ΚΕΦ. Β΄.	Συλλαβαὶ καὶ λέξεις· συλλαβισμὸς	» 6
	Ποσότης συλλαβῶν	» 7
	Πνεύματα καὶ τόνοι	» 8
	Γενικοὶ κανόνες τονισμοῦ	» 9
	Ἄτονοι λέξεις	» 9
	Ἑγκλιτικαὶ λέξεις	» 10
ΚΕΦ. Γ΄.	Συναίσεις	» 11
	Ἐκθλιψις	» 11
	Κράσις	» 12
	Προσθήκη συμφώνων	» 12
	Σημεῖα στίξεως	» 13

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦ. Δ΄.	Μέρη τοῦ λόγου καὶ διαίσεις αὐτῶν· πτωτικά	» 14
	Ἄρθρον	» 15
ΚΕΦ. Ε΄.	Οὐσιαστικά (ὄρισμὸς καὶ διαίσεις αὐτῶν) . . .	» 16
	Πρώτη κλίσις οὐσιαστικῶν	» 16
	Δευτέρα κλίσις οὐσιαστικῶν	» 21
	Τρίτη κλίσις οὐσιαστικῶν (διαίσεις αὐτῶν) . .	» 24
	Τριτόκλιτα οὐσιαστικά συμφωνόληκτα	» 25
	Τὰ ἔχοντα εἰς τὴν λήγουσαν τοῦ θέματος δίχρονον	» 28
	Διάκρισις μονοθέμων καὶ διπλοθέμων	» 28
	Τριτόκλιτα συγκοπτόμενα	» 30
	Τριτόκλιτα σιγμόληκτα	» 30
	Τριτόκλιτα φωνηεντόληκτα	» 33
	Ἀνώμαλα οὐσιαστικά τρίτης κλίσεως	» 37
	Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ οὐσιαστικά . . .	» 38
ΚΕΦ. ΣΤ΄.	Ἐπίθετα· γενικά περὶ αὐτῶν	» 39
	Ἐπίθετα δευτέρας κλίσεως	» 40
	Ἐπίθετα τρίτης κλίσεως	» 43
	Ἀνώμαλα ἐπίθετα	» 49
ΚΕΦ. Ζ΄.	Παραθετικά ἐπιθέτων	» 50
ΚΕΦ. Η΄.	Ἀριθμητικά	» 55
ΚΕΦ. Θ΄.	Ἀντωνυμίαι	» 60
ΚΕΦ. Ι΄.	Ῥήματα καὶ παρεπόμενα αὐτῶν	» 66
	Ἀΰξεις ρημάτων	» 69

Ἄναδιπλασιασμός ρημάτων	»	71
Βοηθητικά ρήματα	»	73
Κλίσις βαρυτόνων φωνηεντολήκτων ρημάτων .	»	75
Καταλήξεις βαρυτόνων ρημάτων	»	83
Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν φωνηεντολήκτων ρημάτων	»	84
Βαρύτονα συμφωνόληκτα	»	84
Ἄδριστος β'	»	86
Γενικοὶ κανόνες βαρυτόνων ρημάτων	»	90
Συνηρημένα ἢ περιστώμενα ρήματα	»	93
Ρήματα εἰς -μαι	»	101
Ἄδριστοι β', κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι	»	102
ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου Προθέσεις	»	102
Σύνδεσμοι	»	103
Ἐπιρρήματα καὶ παραθετικά αὐτῶν	»	104
Ἐπιφωνήματα	»	106

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦ. ΙΒ'. Ἑτυμολογικόν. Εἶδη τῶν λέξεων	»	107
Παράγωγα ρήματα	»	103
Παράγωγα οὐσιαστικά	»	109
Παράγωγα ἐπίθετα	»	117
Παράγωγα ἐπιρρήματα	»	121
Σύνθεσις οὐσιαστικόν ὡς πρῶτον συνθετικόν .	»	122
Ἐπίθετον ὡς πρῶτον συνθετικόν	»	123
Ἀριθμητικά ἀπόλυτα ὡς πρῶτον συνθετικόν .	»	124
Ρῆμα ὡς πρῶτον συνθετικόν	»	124
Ἄκλιτα ὡς πρῶτον συνθετικόν	»	125
Ὄνομα ὡς δεύτερον συνθετικόν	»	127
Ρῆμα ὡς δεύτερον συνθετικόν	»	128
Ἄκλιτα ὡς δεύτερον συνθετικόν	»	129
Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα	»	129
Γενικαὶ παρατηρήσεις	»	129
Πίναξ τῶν λέξεων τῶν ἔχουσῶν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης μακρὸν	»	131
Πίναξ ὁμοήχων λέξεων μὲ διάφορον σημασίαν καὶ γραφὴν	»	132
Πίναξ δασυνομένων λέξεων	»	135
Πίναξ ἀνωμάτων ρημάτων	»	136
Πίναξ περιεχομένων	»	141

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 61	στ. 1	ἀντί	ἐπιμελέστερος	γράφει	ἐπιμελέστατος
» 112	» 1	»	ὄξεια	»	ὄξεια

024000025509

AA

ΜΑΡΤΙΝΟΣ

ΜΑΡΤΙΝΟΣ

ΜΑΡΤΙΝΟΣ

Κωνσταντίνος

ΜΑΡΤΙΝΟΣ

ΜΑΡΤΙΝΟΣ

ΜΑΡΤΙΝΟΣ

8-6-53